PhD ÉRTEKEZÉS

dr. Móricz Adrienn Aliz

MISKOLC
2026.

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DEÁK FERENC ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

dr. Móricz Adrienn Aliz

A biztosítási intézkedés
(PhD értekezés)

(Kézirat lezárása: 2026. augusztus 25.)

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Róth Erika

A doktori program címe: A magyar állam- és jogrendszer, jogtudomány továbbfejlesztése, különös tekintettel az európai jogfejlődési tendenciákra

Tudományos vezető: Turkovicsné Dr. Nagy Adrienn PhD

MISKOLC
2026.

TUDOMÁNYOS VEZETŐI VÉLEMÉNY

dr. Móricz Adrienn Aliz
„A biztosítási intézkedés”
című doktori értekezéséről

A disszertáns monografikus igénnyel dolgozza fel a bírósági végrehajtás jogterületéről kiemelt biztosítási intézkedés jogintézményét. A biztosítási intézkedés a végrehajtási jog preventív jellegű jogintézménye, alapvető funkciója, hogy a jogosult követelésének későbbi időpontban történő kielégítése ne hiúsuljon meg. A biztosítási intézkedésnek a végrehajtási eljárásban betöltött szerepe a jogintézmény tudományos vizsgálatát különösen aktuálissá teszi. A vagyontárgyak gyors átruházásának lehetősége miatt ugyanis a követelések tényleges érvényesíthetősége egyre gyakrabban ütközik akadályokba. Azáltal, hogy az adós rosszhiszemű magatartást tanúsítva vagyonát átruházza, elrejti, vagy más módon kivonja a végrehajtás alól, olyan kihívásokat teremt, melyekre a végrehajtási jog rendszerének hatékony válasszal kell szolgálnia. Jelen értekezés tudományos jelleggel mutatja be a magyar szabályozáson kívül más európai nemzeti jogi megoldásokat, illetve az Európai Unió polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködése keretében elfogadott európai bankszámlazárolási rendelet szabályait. A Jelölt jelentős terjedelmű joganyagot és tudományos szakirodalmat dolgozott fel a dolgozatban, mindezt úgy, hogy a kutatás közben nem veszett el a részletekben, és egy egységes, jól követhető, logikusan felépített, szakmailag kiforrott művet alkotott. A Szerző tájékozottsága, határozott véleményformálása egyenes következménye annak, hogy 2021-től szisztematikusan kutatja a disszertáció tárgykörét, a témában számos magyar és angol nyelvű publikációja látott napvilágot.

A Szerző a disszertáció bevezetésében pontosan megvonja a kutatás határait, ami indokolja a dolgozat szerkezeti felépítését és az alkalmazott kutatási módszereket is. A dolgozat bevezető részében rögzített kutatási célkitűzéseket a Disszertáns sikerrel teljesíti, e célok által megkívánt kutatási menetrendet fegyelmezetten követi, a hipotézisekre válaszokat szolgáltat az egyes szerkezeti egységek végén, illetve a dolgozat záró gondolatai között összegezve. Az alkalmazott kutatási módszerek megfelelnek a PhD értekezésekkel szemben támasztott követelményeknek, a klasszikusnak mondható leíró és dogmatikai elemző, jogtörténeti elemző és összehasonlító jogi módszereket alkalmazta a Szerző.

Az értekezés hat fő szerkezeti egységre tagolható, a Jelölt a bevezető gondolatokban okszerűen indokolja meg a disszertáció szerkezeti felépítését. A szerkezeti egységek és az abban rögzített gondolatok a disszertáció pontosított címével kétséget kizáróan összhangban

állnak. Az Alapvetés címszó alatt kontextusba helyezi a biztosítási intézkedés jogintézményét, felsorakoztat több olyan általános, a bírósági végrehajtással kapcsolatos ismeretet, mely nélkülözhetetlen azon olvasók szempontjából, akik nem ismerik részletesen e jogterületet. Véleményem szerint ez a fejezet nem haladja meg a szükséges mélységet, a Szerzőt a mértékletesség jellemzi. A II. Fejezet tartalmazza a jogtörténeti elemző kutatást, melyben bemutatásra kerül a biztosítási intézkedés fejlődéstörténete Magyarországon. Logikusan kapcsolódik ehhez a dolgozat III. Fejezete, ez a szerkezeti egység a magyar hatályos szabályozást mutatja be rendkívül részletesen, itt érzékelhető leginkább a Szerző elmélyült ismerete a kutatás tárgyát illetően. A dolgozat legértékesebb részének a IV. Fejezetet tartom, mely a biztosítási intézkedés jogintézményének dogmatikáját tartalmazza olyan megközelítésben, hogy rokon jogintézményekkel történik a párhuzamba állítása. Ezeket az eredményeket ebben a formában összegezve még nem olvashattuk magyar szakirodalomban. Az V. Fejezet három európai ország, Németország, Anglia és Wales, illetve Belgium nemzeti szabályozását mutatja be, ezzel párhuzamba állítva a magyar megoldást kontinentális és angolszász jogrendszerbeli szabályozásokkal. A VI. Fejezet az Európai Unió megoldását ismerteti a határon átnyúló ügyekben a bankszámlák ideiglenes zárolását lehetővé tevő uniós rendelet szabályait elemezve, ezzel keretet adva a kutatás nemzetközi hátterének.

A Jelölt az eredményes munkahelyi vitán elhangzott módosítási javaslatokat beépítette az értekezés végleges szövegébe. A dolgozat végső olvasatát követően összegezve kijelentem, hogy a kutatási téma megközelítésének újszerűsége, a feldolgozás komplexitása és mélysége folytán az értekezést nyilvános vitára bocsátásra alkalmasnak tartom.

Miskolc-Egyetemváros, 2026. augusztus 25.

Turkovicsné Dr. Nagy Adrienn
tudományos vezető

TARTALOMJEGYZÉK

Rövidítések jegyzéke 8
Bevezetés 11
1. A kutatás témája és a témaválasztás aktualitása 11
2. A vizsgált hipotézisek 13
3. A kutatás módszertana 14
4. Az értekezés szerkezete 15
I. ALAPVETÉSEK 19
1.1. A végrehajtási jog rendszere 20
1.2. A végrehajtási eljárás alanyai 25
1.3. Az alapelvek szerepe 29
1.3.1. Az igazságszolgáltatás és a polgári perjog alapelvei 31
1.3.2. A végrehajtási jog alapelvei 35
1.3.2.1. A bírósági végrehajtás egységessége 36
1.3.2.2. A végrehajtási kényszer 39
1.3.2.3. Arányosság és fokozatosság 40
1.3.2.4. A hitelezői érdek elsődlegessége 42
1.3.2.5. A korlátozott adósvédelem 43
1.3.2.6. A teljes vagyoni helytállás 45
1.3.2.7. A hitelezők esélyegyenlősége 45
1.3.2.8. A végrehajtási eljárás eredményessége 46
II. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE 48
2.1. Biztosítási intézkedés a váltó-törvénykönyvben 48
2.2. Az 1868. évi LIV. törvénycikk: végrehajtási jog a polgári peres kódexben 52
2.3. A végrehajtási jog önállósulása: az 1881. évi Vht. 55
2.4. Biztosítási intézkedés a világháborúkat követően: az 1955. évi 21. tvr. 59
2.5. A korszerűsítés időszaka: az 1979. évi 18. tvr. 62
2.6. Konklúzió 64
III. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS MAGYARORSZÁGI SZABÁLYOZÁSA 66
3.1. A végrehajtás elrendeléséről általában 66
3.2. A végrehajtás általános feltételei 72
3.3. A biztosítási intézkedés definiálása 76
3.4. Általános fogalmi elemek 80

3.4.1. A végrehajtás általános feltételeinek hiánya 80
3.4.2. A követelés veszélyeztetettsége 81
3.5. A biztosítási intézkedés elrendelése 84
3.5.1. Biztosítási intézkedés végrehajtási lap helyett 84
3.5.2. Specialitások az elrendelés körében 86
3.5.3. Egyéb esetkörök 89
3.5.3.1. Házassági vagyonjog 89
3.5.3.2. Szellemi alkotások joga 90
3.5.3.3. Közokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat 94
3.5.3.4. Az Európai Unió jogforrásai 95
3.5.3.5. Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleménye 97
3.5.3.6. Választottbírósági eljárás 98
3.5.3.7. Mögöttes felelősség közkereseti és betéti társaság esetén 99
3.5.4. A bíróság általános kötelezettségei 102
3.6. A foganatosítás közös szabályai 106
3.6.1. A biztosítási intézkedés típusai 106
3.6.1.1. Pénzkövetelés biztosítása 106
3.6.1.2. Meghatározott dolog zárlata 115
3.7. A biztosítási intézkedés megszűnése és megszüntetése 118
3.8. Biztosítási intézkedés fizetési meghagyásos eljárásban 121
3.9. Konklúzió 125
IV. DOGMATIKAI KÉRDÉSEK 127
4.1. Az ideiglenes intézkedés 127
4.2. A perbejegyzés 132
4.3. Zárlat és zár alá vétel 136
4.4. Pénzkövetelés biztosítása és meghatározott dolog zárlata 137
4.5. Meghatározott dolog zárlata és bűnügyi zár alá vétel 139
4.6. Biztosítási intézkedések az adóhatósági végrehajtásban 143
4.6.1. Elrendelés 144
4.6.2. „Klasszikus" biztosítási intézkedés: pénzkövetelés biztosítása 146
4.6.3. Az ideiglenes biztosítási intézkedés 147
4.6.4. Kifizetés engedélyezése 149
4.6.5. A foganatosítás általános és különös szabályai 150
4.7. Konklúzió 154

V. EURÓPA EGYES ÁLLAMAINAK SZABÁLYOZÁSI MODELLJEI 157
5.1. Zárlat elrendelése Németországban 157
5.2. Anglia és Wales szabályozása 161
5.3. Biztosítási intézkedések Belgiumban 166
5.4. Konklúzió 172
VI. IDEIGLENES BANKSZÁMLAZÁROLÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN 175
6.1. A számlazárolási végzés történeti előzményei 176
6.2. A rendelet szabályozási rendszere 181
6.2.1. Általános megállapítások 181
6.2.2. Az ideiglenes bankszámlazárolás elrendelése 184
6.2.3. A végzést alátámasztó körülmények 187
6.2.4. Határozathozatal 191
6.2.5. Elismerés, végrehajthatóság és végrehajtás 194
6.2.6. Jogorvoslati lehetőségek 199
6.3. A számlazárolási végzés gyakorlata 202
6.3.1. Magyar tapasztalatok: a 2019. 104. számú eseti döntés 204
6.3.2. K.H.K. kontra B.A.C. és E.E.K. ügy 205
6.3.3. A Starkinvest-ügy 206
6.3.4. A TQ kontra Mr Green Limited ügy 206
6.3.5. A Ponner-ügy 207
6.4. Konklúzió 208
VII. ÖSSZEGZÉS 212
7.1. Kutatásom összefoglalása, a hipotézisek vizsgálatának eredményei 212
7.2. De lege ferenda javaslatok 215
7.3. Zárszó 217
Summary 219
Felhasznált irodalom 223
Jogforrások jegyzéke 234
Publikációk jegyzéke 240
Szerzőségi nyilatkozat 241
Nyilatkozat mesterséges intelligenciáról 242

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

1881-es Vht.	1881. évi LX. törvénycikk a végrehajtási eljárásról
1952-es Pp.	1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
1997-es Inytv.	1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
AB	Alkotmánybíróság
Air.	2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási rendtartásról
Art.	2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről
Avt.	2017. évi CLIII. törvény az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról
Ákr.	az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
Be.	2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
Bpnp.	2017. évi CXVIII. törvény a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról
Brüsszel I. rendelet	44/2001/EK tanácsi rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
Brüsszel I/A. rendelet	1215/2012/EU rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
Bszi.	a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény
CJ	Code Judiciaire Belge
CPR	Civil Procedure Rules of England and Wales
Ctv.	2006. évi V. törvény a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
Dáptv.	2023. évi CIII. törvény a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól
Díjrendelet	8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról
Ebtv.	a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény

EO	Die österreichische Exekutionsordnung
EUB	Európai Unió Bírósága
EUMSz.	Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés
Fizetésképtelenségi rendelet	(EU) 2015/848 rendelet a fizetésképtelenségi eljárásról
Fmhtv.	2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról
Hmt.	1991. évi XXXVIII. törvény a használati minták oltalmáról
Inytv.	2021. évi C. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
Itv.	1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
MBVK	Magyar Bírósági Végrehajtói Kar
MOKK	Magyar Országos Közjegyzői Kamara
Nmjtv.	2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról
Pft.	2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
Pp.	2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
Ptk.	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
SCA	Senior Courts Act 1981 of England and Wales
Számlazárolási rendelet	655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról
Szjt.	1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
Sztv.	1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
Tartási rendelet	a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló 4/2009/EK tanácsi rendelet
Tny.	a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény
Tpvt.	1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
Tvr.	Törvényerejű rendelet
Vbtv.	2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról

Védjegy tv.	1997. évi XI. törvény a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról
Vht.	1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
Vüsz.	1/2002. (I. 17.) IM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről
ZPO	Die Zivilprozessordnung von Deutschland

BEVEZETÉS

1. A kutatás témája és a témaválasztás aktualitása

Amikor a bírósági végrehajtási jog, mint a polgári eljárásjogon belül elhelyezkedő, önálló jogterület bemutatására gondolunk, elsődlegesen a konkrét, úgynevezett kielégítési végrehajtás szabályai rajzolódnak ki előttünk, amely nem véletlen, hiszen ezen rendelkezések adják a szóban forgó jogterület fő fókuszát. Ugyanakkor mindez azzal jár, hogy gyakran megfeledkezünk egy, a bírósági végrehajtás szempontjából hasonlóképpen lényegesnek minősülő, a kielégítési végrehajtást megelőző és kvázi kiegészítő részéről: a biztosítási végrehajtásról.

Míg a kielégítési végrehajtás annak elrendelésétől kezdődően, a végrehajtás lehetséges irányainak részletszabályain át, egészen a végrehajtási cselekmények foganatosításáig az eljárás egészét felöleli, addig a biztosítási végrehajtás mindösszesen csupán egy, de annál jelentőségteljesebb jogintézményben koncentrálódik és abban ölt testet: a biztosítási intézkedésben. A megelőző jellegű, állami kényszer igénybevételével érvényesülő jogintézmény a végrehajtást kérő oldalán megjelenő eszköz, melynek középpontjában nem az adott pénzösszegben vagy vagyontárgyban kifejeződő követelés előrehozott kielégítése áll, hanem annak garantálása, hogy a törvényben meghatározott, szigorú feltételek fennállása esetén a végrehajtást kérő követelése egy későbbi időpontban kielégíthető legyen. Az általános rendelkezésekhez képest módfelett speciális végrehajtási eljárás célját oly módon valósítja meg, hogy a végrehajtási cselekmények előzetes, meglepetésszerű foganatosítása révén megakadályozza az adós részéről olyan magatartások tanúsítását, melyekkel a rendelkezésére álló vagyoni eszközeit kivonhatja a későbbi kielégítési végrehajtás alól, ezáltal meghiúsítva azt.

Tekintettel arra, hogy a bírósági végrehajtásról szóló *1994. évi LIII. törvény* (a továbbiakban: Vht.) hatálybalépését követően számos módosításon[1] esett át, megállapítható, hogy a jogszabályban fellelhető rendelkezések egyik biztos pontja nem más, mint a biztosítási intézkedés jogintézménye. Az állandóság megtestesítőjeként azonban sokszor mégis homályba vész: ugyanis a jogirodalomban jelen pillanatban nem található olyan összefoglaló mű, amely átfogóan tartalmazná és elemezné a biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályozás összességét, mint ahogyan a jogintézmény kapcsán tudományos alapokon nyugvó doktori disszertáció sem fellelhető. Kutatási témám meghatározásakor ez a cél vezérelt: a feledésbe merült, kutatási

[1] Mivel a Vht. módosításai nem tartalmaznak rendelkezéseket a biztosítási intézkedésre illetően, így jelen értekezés keretei között nem kerülnek kifejtésre.

szempontból még kiaknázatlan jogintézmény vonatkozásában egy egyedülálló, univerzális jellegű kutatómunka megalkotása, amely nemcsak hazai szinten, hanem interdiszciplináris szemléletmódban vizsgálja és mutatja be a biztosítási intézkedést.

A polgári jogviták, a végrehajtási eljárások számának növekedése, a jogi környezet folytonos változása, valamint a felek közötti jogviszonyok komplexebbé válása egyre erőteljesebben hívja életre azon eljárásjogi eszközöket, melyek a későbbi kielégítési végrehajtás eredményességét hivatottak biztosítani. E körben kiemelt jelentőséggel bír a biztosítási intézkedés, mely a végrehajtási jog preventív jellegű jogintézményeként arra szolgál, hogy a jogosult követelésének későbbi időpontban történő kielégítése ne hiúsuljon meg. A biztosítási intézkedésnek a végrehajtási eljárásban betöltött szerepe a jogintézmény tudományos vizsgálatát különösen aktuálissá teszi. Mindezt csak tovább növeli az a tény, miszerint a vagyontárgyak gyors átruházásának lehetősége okán a követelések tényleges érvényesíthetősége egyre gyakrabban ütközik gyakorlati akadályokba. Azáltal, hogy az adós rosszhiszemű magatartást tanúsítva vagyonát átruházza, elrejti, vagy más módon kivonja a végrehajtás alól, olyan kihívásokat teremt, melyekre a végrehajtási jog rendszerének hatékony válasszal kell szolgálnia – ezen válasz pedig véleményem szerint magában a biztosítási intézkedés jogintézményében rejlik. A kutatás időszerűségét továbbá az is indokolja, hogy a biztosítási intézkedés szabályozása számos dogmatikai kérdést vet fel, ennek keretében más jogintézményektől való elhatárolása kulcsfontosságú jelentőséggel bír.

PhD tanulmányaim kezdetén kutatási témám meglehetősen széles körben került meghatározásra, annak középpontjában a határon átnyúló végrehajtás hatékonyságát biztosító jogintézmények álltak. Arra való tekintettel, hogy egyrészt egy doktori értekezés kereteit ez mindenképpen meghaladta volna, másrészt érdeklődési köröm fókuszában egyre inkább a biztosítási intézkedés jogintézménye és annak végrehajtási rendszerben betöltött szerepe állt, így témám e jogintézményre nézve leszűkítésre került. Azonban jelen értekezésben is fontosnak tartom további lehatárolások megtételét, annak okán, hogy a biztosítási intézkedés egymaga is egy meglehetősen szerteágazó jogintézménynek minősül. Kutatómunkám elsődlegesen a biztosítási intézkedésre, mint a magyar bírósági végrehajtási jogban fellelhető jogintézményre koncentrál, így kutatásom lényegi részét is ez képezi – fizetési meghagyásos ügyekben való alkalmazását érintően e terület elemzése nem teljes körű. A biztosítási intézkedés, valamint egyéb jogintézmények összevetése kapcsán szintén meg kívánom jegyezni, hogy értekezésem célja ezen jogintézmények ismertetése, valamint a biztosítási intézkedéssel kapcsolatban fennálló eltérések és hasonlóságok bemutatása, nem pedig részletes elemzésük és vizsgálatuk. Továbbá a határon átnyúló végrehajtási ügyek tekintetében az Európai Unió jogegységesítési

és hatékonyságnövelő törekvései részét, de nem egészét képezik a kutatásomnak, mint ahogyan az ideiglenes számlazárolás gyakorlatának átfogó elemzése is meghaladná a rendelkezésemre álló terjedelmi kereteket.

2. A vizsgált hipotézisek

Kutatásom elején megfogalmazott hipotéziseim az értekezés logikai szerkezetét követve, egyes főfejezetekben elhelyezve jelennek meg, az ott tárgyalt kérdéskörökkel összefűzve. Bár az általam felépített logika szerkezeti megvalósulása némileg rendhagyó módon érvényesül, ez mégsem jelent egyet azzal, hogy a hipotézisek értékelése csak az adott fejezet vonatkozásában szolgálnának útmutatóul. Éppen ellenkezőleg, a hipotéziseimből kapott válaszok komplex elemzése a kutatómunkám kezdetén meghatározott célok teljeskörű megvalósítását biztosítja.

Első hipotézisem a történeti előzményeket érintően került meghatározásra. Tekintettel arra, hogy a Vht. hatálybalépését megelőzően számos törvény szabályozta a végrehajtási eljárást (tette azt akár külön, akár önálló törvényben), abból a feltevésből indulok ki, hogy a biztosítási intézkedés – mint maga a bírósági végrehajtás is – hosszú múltra visszatekintő jogintézmény, így korábbi törvényeink nagy hatást gyakoroltak jelenlegi szabályozásunkra. Ezáltal számos, a Vht-ben kulcsfontosságú tényező, feltétel és/vagy körülmény már szinte a kezdetektől megadta a biztosítási intézkedés lényegi elemeit.

Második hipotézisem kapcsán a kiindulópontom, hogy a Vht-ben szabályozott biztosítási intézkedések rendszere alkalmas arra, hogy a hatályos magyar végrehajtási jog keretei között megfelelően szolgálja a végrehajtási eljárás preventív és garanciális funkcióinak érvényesülését, mivel célja a követelések későbbi időpontban történő, eredményes kielégítésének biztosítása, a vagyoni fedezet megőrzése, valamint a végrehajtást kérő és az adós érdekei közötti arányos egyensúly fenntartása.

Harmadik hipotézisemben abból a feltevésből indulok ki, hogy a biztosítási intézkedés a bírósági végrehajtás saját, speciális szabályokkal körülövezett, komplex jogintézménye, amely bár hasonlóságot mutathat más jogterületeken megjelenő intézkedésekkel, karakterisztikus vonásai és jellemzői egyedülállóvá teszik a bírósági végrehajtás rendszerében.

Negyedik hipotézisem kapcsán azt feltételezem, hogy a magyar végrehajtási jogban szabályozott biztosítási intézkedés jogintézménye az egyes európai államok rendszerében is szintúgy önálló formában megjelenik, akárcsak hazánkban, és az irányadó szabályozási modellek relatíve nagyrészt a magyar rendelkezésekkel való egyezőségről tesznek tanúbizonyságot.

Ötödik hipotézisem fókuszában a hitelező és az adós érdekköre áll: ennek során arra keresem a választ, hogy a számlazárolási rendelet valódi egyensúlyt teremt-e a hitelezőnek a követelés kielégítéséhez fűződő, továbbá az adós azon érdeke között, hogy az eljárás lefolytatása során vele szemben ne kerüljön sor visszaélésekre?

3. A kutatás módszertana

Figyelemmel arra, hogy a kutatási témámként meghatározott biztosítási intézkedés rendkívül összetett jogintézménynek minősül – melyet sokoldalú hipotéziseim is igazolnak – vizsgálatához is komplex szemléletmód szükséges. Ennek okán az értekezésemet vegyes módszertan alkalmazása jellemzi. Hiszen véleményem szerint kutatásom nem lehet teljes és kellőképpen hiteles, ha elemzésemet csupán a hatályos szabályozás keretei közé szorítom. A jogintézmény megértéséhez és kutatási céljaim eléréséhez indokolt és célszerű a vizsgálatok kiterjesztése a biztosítási intézkedés történeti, dogmatikai, európai és európai uniós területeire is – mindezek eléréséhez pedig sajátos módszerek egyidejű használata és azok ötvözése bizonyul kézenfekvőnek.

Kutatásom lényegi alapját a normatív-elemző és leíró módszerek szolgáltatják, tekintettel arra, hogy értekezésem középpontjában a biztosítási intézkedésre irányuló hatályos magyar szabályozás átfogó és mélyreható bemutatása, elemzése áll. Mivel a teljességre való törekvést tűztem ki célul, így vizsgálom a bírósági végrehajtás egyéb, kutatómunkámat érintő releváns rendelkezéseit, a célzottan kiválasztott európai államok szabályozását, továbbá a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló *655/2014/EU* európai parlamenti és tanácsi rendeletet (a továbbiakban: számlazárolási rendelet vagy rendelet) is. Az érdemi jogszabályhelyek ismertetéséhez különösképpen kapcsolódik a hazai és uniós joggyakorlat áttekintése is, melyhez joggyakorlat-elemző módszer alkalmazásával számos jogesetet tekintek át, ezáltal tisztázva a jogszabályok értelmezéséhez elengedhetetlen jogalkalmazási környezetet.

Logikai és rendszertani kutatási módszer igénybevételével kívánom megadni a végrehajtási jog, így a biztosítási intézkedés alapvető anyagi és eljárásjogi kereteit, melyek segítségével a jogintézmény jogrendszerben történő egzakt elhelyezésére törekszem. Egyúttal felvázolom azon alapvető rendszertani feltételeket is, amelyeken belül a jogintézmény legitim módon működhet és kitűzött célját megvalósíthatja.

Tekintettel arra, hogy a biztosítási intézkedés nem újkeletű, és már a 19. század első felében is ismert jogintézmény volt, fejlődéstörténetének bemutatása érdekében történeti előzményeinek feltárása különösen indokoltnak mutatkozott. Ennek keretei között, a régmúlt szabályozásának hátterét és rendelkezéseit górcső alá véve a jelenleg hatályos szabályozás kialakulásának körülményeit vizsgáltam, annak érdekében, hogy feltárjam, a Vht. rendelkezései közül melyek vezethetőek vissza érdemben a korábbi jogszabályaink által lefektetett struktúrákhoz, és azok milyen hatást gyakoroltak végrehajtási törvényünkre.

Mivel a biztosítási intézkedés más jogintézményektől való elhatárolását számos kérdés övezi a gyakorlatban, interdiszciplináris szemléletmód és jogösszehasonlító módszer alkalmazása mutatkozik kézenfekvőnek és szükségszerűnek, az egyes jogintézmények tartalmának egyértelmű és világos bemutatása, majd a biztosítási intézkedés rendszerével történő összevetése érdekében. A jogösszehasonlító módszer disszertációm európai kitekintéséhez is módfelett kapcsolódik, tekintettel arra, hogy ezen fejezetben arra törekedtem, hogy más szabályozási struktúrák bemutatásával egyes államok megoldásait összehasonlítsam a magyar rendelkezésekkel. Továbbá, az európai szabályozási modelleket érintően kritikai módszert is alkalmazok, hiszen azon felül, hogy az egyező és eltérő jellemvonásokat kutatom, kritikai szemmel vizsgálom a lefektetett rendelkezések irányvonalát, valamint alkalmazhatóságát a magyar jog szemüvegén keresztül.

4. Az értekezés szerkezete

Kutatásom felépítése során mindvégig egy jogilag megalapozott, logikailag egymásra épülő szerkezetbe foglalt rendszerben gondolkoztam, így kiemelkedően fontosnak tartom, hogy értekezésemben a biztosítási intézkedés jogintézményét egyetemes struktúrában tárjam az olvasó elé. Mindezek megteremtése érdekében egy hat fő fejezetből álló, komplex szerkezetrendszert hoztam létre, amely egyenes arányosságban áll a jogintézmény kellően összetett mivoltával, így alkalmas lehet annak teljeskörű, részletekbe menő bemutatására és későbbi értékelésére.

Kutatásom megalapozásaként az első fejezetben arra helyeztem a hangsúlyt, hogy bemutassam azon általános rendelkezéseket, amelyek nem csupán a biztosítási intézkedésre, hanem az egész bírósági végrehajtásra kifejtik hatásukat. Ennek keretében a végrehajtási jogból, mint egészből kiindulva, azt rendszertanilag levezetve elhelyezem a biztosítási intézkedés jogintézményét a magyar jogrendszerben. Bemutatom a végrehajtás két módját, a büntetés-végrehajtást és az egyedi vagyoni végrehajtást, melyen belül szintén

megkülönböztetem a bírósági végrehajtást, a közvetlen végrehajtást, valamint a közigazgatási végrehajtást. További alapvetésként vizsgálat tárgyává teszem a végrehajtási eljárás alanyait, illetve ismertetem a bírósági végrehajtásban megjelenő alapelvek összességét is, melyek a biztosítási intézkedésre éppúgy hatást gyakorolnak, mint a kielégítési végrehajtás egészére. Ezen alapvetés célja abban áll, hogy lefektesse a kutatás elméleti alapjait, egyúttal bemutassa azt a fogalmi és rendszertani környezetet, melyen belül a biztosítási intézkedés jogintézménye funkcionál.

A második fejezet fókuszában a biztosítási intézkedés történeti gyökerei állnak, melynek során korábban hatályban lévő, végrehajtási jogunkat megalapozó jogszabályainkat vizsgálom és a biztosítási intézkedésre irányadó rendelkezéseket kutatom. Ennek során a magyar bírósági végrehajtás fejlődéstörténeti előzményeit elemzem, melyen keresztül rávilágítok azon kardinális pontokra, melyek elősegítették a hatályos szabályozás által alkalmazott megoldások megjelenését.

Értekezésem harmadik fejezetét és egyúttal kutatásom központi részét a biztosítási intézkedés hatályos szabályainak mélyreható és átfogó elemzésének szentelem, ám ezt megelőzően – a tisztán logikai alapon nyugvó szerkezetet szem előtt tartva – felvázolom a kielégítési végrehajtás elrendelésének szakaszát, jelentős figyelmet fordítva a végrehajtás általános feltételeire (és azok hiányára), illetve azon különbségek megállapítására, amelyben a biztosítási intézkedés – speciális jellegéből fakadóan – nagyfokú eltérést mutat a hagyományos kielégítési végrehajtással szemben. A korábbi fejezetekben rögzített elméleti és történeti alapokon keresztül vizsgálom a biztosítási intézkedés magyar szabályozási modelljét, részletekbe menően elemzem és vizsgálom elrendelésének feltételeit, melynek keretein belül pótolni kívánom a jogintézmény fogalom-meghatározása kapcsán a jogirodalomban fennálló hiányosságot is. Széleskörű, komplex elemzési módszer segítségével tanulmányozom a biztosítási intézkedés általános, valamint speciális feltételeit és esetköreit, majd mélyreható, átfogó vizsgálat tárgyává teszem az elrendelés szabályozási rendszerét, annak folyamatait. Kiemelkedő hangsúlyt fektetek a jogintézmény két fajtájának, a pénzkövetelés biztosításának, illetve a meghatározott dolog zárlatának bemutatására, nagy mértékben támaszkodva az irányadó bírósági gyakorlatra is – mialatt mindvégig előtérbe helyezem a hitelező és az adós érdekeit védelem alá helyező garanciális rendelkezéseket is.

Értekezésem negyedik fejezetében a biztosítási intézkedés dogmatikai kérdéseinek átfogó megválaszolására törekszem. Ezen szakasz középpontjában a jogintézmény kapcsán megjelenő és felmerülő dogmatikai kérdések állnak, melyek megválaszolásához a biztosítási intézkedés más, hasonló jellegű jogintézményekkel történő összevetése szükséges. Vizsgálatom keretei

között megjelenik mind a kutatási témámmal nagyfokú egyezőséget mutató ideiglenes intézkedés jogintézménye, mind az ingatlan-nyilvántartási eljárásban fellelhető perbejegyzés is. Továbbá, a hatályos szabályozás részletes ismertetésével a zárlatot és a zár alá vételt, majd a kialakult bírósági joggyakorlat elemzésével a biztosítási intézkedés két formáját is elhatárolom egymástól. Tekintettel arra, hogy a dogmatikát érintő vizsgálódásokhoz interdiszciplináris szemléletmód szükséges, kutatómunkámban kitekintek a büntetőeljárási jog, valamint a közigazgatási jog területére is.

Kutatás ötödik fejezetét egy európai kitekintésnek szenteltem, melynek során aprólékos vizsgálat alá vonom Németország, Belgium, valamint Anglia és Wales jogrendszereiben fellelhető biztosítási intézkedéseket, ezáltal feltárva hazánk rendelkezéseinek európai szabályozással való összefüggéseit. E tekintetben fontosnak tartom megjegyezni, hogy európai vizsgálódásaim célja nem egy egyetemleges, reprezentatív jellegű kutatómunka létrehozása volt, hiszen ez a PhD dolgozattal szemben támasztott terjedelmi korlátokat meghaladta volna. Ehelyett célzott szelekcióval választottam ki az általam részletesen bemutatott államok szabályozását, melyhez a fő szempontot a magyar szabályozáshoz való rokon jelleg, vagy éppen annak hiánya jelentette.

Kutatómunkám hatodik, egyben utolsó fejezetében európai uniós vizekre evezek, és az ideiglenes számlazárolást, mint uniós biztosítási intézkedést megteremtő számlazárolási rendeletet veszem górcső alá. Ezen keretek között kutatásom középpontjában az ideiglenes bankszámlazárolást elrendelő európai végzés kibocsátásának és foganatosításának rendszere, továbbá a hitelezői érdekérvényesítés és az adósi jogvédelem közötti egyensúly áll. Hiszen első olvasatra a jogintézmény *ex parte* jellegét előtérbe helyezve, az adós eljárásban történő részvétele nélkül a rendelet szabályozása könnyedén eltolódhat egy olyan irányba, amely a túlzott hitelezővédelmet szolgálja, ezáltal megvan annak a lehetősége, hogy az adós abszolút kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet. Bár a rendelet Preambulumában[2] kifejezetten meghatározásra került ezen egyensúly szorgalmazása, kérdésként merül fel, hogy a számlazárolási rendelet e tekintetben valóban követte-e a jogalkotói célkitűzéseket, vagy ezzel szemben a hitelező követelése kielégítésének primátusát szolgálja. Ennek érdekében a számlazárolási rendelet által megteremtett, igencsak komplex eljárás menetét és metodikáját elemzés alá vonva kiértékelem az azokra adott következtetéseket a hitelező és az adós viszonyában. A fejezet keretei között bemutatom és részletekbe menően vizsgálom a hitelező oldalán megjelenő bizonyítási kötelezettség magas fokát és azt a szigorú feltételrendszert,

[2] Lásd: Számlazárolási rendelet Preambulum (14) bek.

melynek a hitelezőnek meg kell felelnie ahhoz, hogy eredményesen kérelmezze az adóssal szemben az ideiglenes bankszámlazárolásra irányuló európai végzés kibocsátását. Mindemellett az uniós jogi eszköz elrendelésének és foganatosításának összetett szabályozási rendszerét átfogóan vizsgálva igyekszem rámutatni azon sarkalatos pontokra, melyek az adós helyzetének tekintetében meghatározó védelmet jelenthetnek.

Ami a disszertációmhoz igénybe vett és feldolgozott szakirodalmat illeti, úgy vélem, hogy kutatásom sarkalatos pontját képezik azon jogirodalomban megtalálható jogforrások feltérképezése, melyek bár nem univerzális jelleggel, és nem csakis a biztosítási intézkedésre összpontosítva tartalmaznak fontos megállapításokat, ám mégis kiindulópontként szolgálnak jelen értekezés kereteinek meghatározásához. Ennek megfelelően írott formában megjelent, magyar nyelvű kommentárokat, monográfiákat, szaktanulmányokat, szakcikkeket, hatályos és korábban alkalmazott jogforrásokat használok fel. A jogirodalom kiegészítéseként több ponton is elemzés alá vonom a bíróságok által alkalmazott joggyakorlatot is. Továbbá, az európai szabályozási modellek, illetve az ideiglenes számlazárolás mint uniós biztosítási intézkedés jogintézményének megismeréséhez idegen nyelvű szakirodalmak és nemzetközi források felhasználására is támaszkodok.

I. ALAPVETÉSEK

Az igazságszolgáltatás akkor működhet hatékonyan, akkor valósíthatja meg célját és értelmét, ha a bírósági és a bíróságon kívüli szervek döntései a gyakorlatban is realizálódnak. A jogbiztonság és a jogállamiság elvének törvényileg megkívánt, alapvető követelménye szintén megköveteli, hogy a jogerős bírósági döntések, határozatok, vagy más, végrehajtható okiratokban foglalt kötelezettségek ténylegesen érvényt nyerjenek. E követelések érvényre juttatását pedig – önkéntes jogkövetés és teljesítés hiányában – az állam kényszerítő erejének igénybevételével lehet elősegíteni.

Ahogyan Bacsó Jenő fogalmaz, „*az állam a magánjogrend terén jogvédelmet vagy perbeli, vagy végrehajtási intézkedés alakjában nyújt. Míg azonban a per tulajdonképpeni rendeltetése szerint jogvédelmi eljárás, addig a végrehajtási intézkedés a jogok érvényesülését, megvalósulását célozza, és jogvédelemről itt csak annyiban lehet szó, amennyiben a jogérvényesítés egyúttal annak védelmét is jelenti.*”[3] A bírósági végrehajtás önálló, törvényileg szabályozott eljárása garanciaként elősegíti a jogállamiság és a jogbiztonság követelményeinek érvényesülését azáltal, hogy segítséget nyújt a jogosult számára abban az esetben, ha követelése törvényes eljárás keretein kívül nem nyert kielégítést, így állami beavatkozás révén kikényszeríti annak teljesítését.

Hangsúlyozandó, hogy a bírósági végrehajtás az adott eljárásnak csupán lehetséges, eshetőleges szakaszát képezi. Előfeltétele egy alapeljárás – amely lehet akár polgári peres, vagy büntetőeljárás –, melyet jogorvoslati eljárás is követhet, amennyiben a peres eljárásban a felperes, vagy az alperes fellebbezési jogával él. Lényeg, hogy az szóban forgó eljárás során egy marasztaló határozat szülessen, amely a későbbi végrehajtási eljárás adósi pozíciójába kerülő személyt pénzkövetelés megfizetésére, vagy meghatározott cselekmény elvégzésére, meghatározott magatartás tanúsítására, tűrésre, abbahagyásra kötelezzen. Ezen előzetes eljárás eredményeként születik meg a követelés fennállását igazoló, végrehajtás alapjául szolgáló okirat, azaz végrehajtási jogcím,[4] melyen majd a végrehajtást kérő kérelmére a bíróság által kiállított végrehajtható okirat alapulhat. Azonban olyan esetkörök is előállhatnak, amikor a végrehajtás általános feltételeinek hiányában végrehajtható okirat kiállítására még nincs mód,

[3] BACSÓ Jenő: *A végrehajtási eljárásjog tankönyve*. Csáthy Ferencz Magyar Királyi Tudományegyetemi Könyvkereskedése és Könyvkiadóvállalata, Debrecen, 1917. 9. o.
[4] GYÜRE Péter: A bírósági végrehajtás elrendelésére vonatkozó általános szabályok figyelemmel a szubszidiárius jelleggel alkalmazandó új polgári perrendtartás rendelkezéseire. In: *Eljárásjogi Szemle*, 2018/1. szám. 47. o.

ekkor a végrehajtást kérő biztosítási intézkedés elrendeléséről szóló végzés kiadmányozását kérheti az eljárni jogosult bíróságtól.

Még mielőtt rátérnék dolgozatom érdemi témájának vizsgálatára, fontosnak és célszerűnek tartom, hogy először magát a végrehajtási jogot és a bírósági végrehajtási eljárást helyezzem el a jogrendszerben. A végrehajtási eljárástól egy átfogó képet adva elsődlegesen felvázolom a jogterület alapvető sajátosságait, az eljárás során érvényesülő jogviszonyokat, valamint a végrehajtás során érvényesülő alapelvekből kiindulva górcső alá veszem azon létfontosságú eszméket és koncepciókat, melyek a bírósági végrehajtás egészére – és ezen belül magára a biztosítási intézkedés elrendelésére is – kifejtik hatásukat.

1.1. A végrehajtási jog rendszere

A végrehajtási jog általános értelemben vett definíciója szűkebb és tágabb értelemben is megadható. Szűkebb értelemben a végrehajtási jog nem más, mint a végrehajtási eljárás megindításának joga, míg a tágabb értelemben vett végrehajtási jog azoknak az anyagi jogi és eljárásjogi következményeknek az összessége, amelyek a végrehajtási eljárásban résztvevők jogaiban és kötelezettségeiben beállnak.[5] Fontos elkülöníteni egymástól az átfogóan meghatározott végrehajtás két, eltérő módját: hiszen sor kerülhet személy ellen irányuló büntetés-végrehajtásra, valamint az adós vagyonát, vagyoni jogait korlátozás alá vonó végrehajtásra is. A vagyon elleni végrehajtásnak általános értelemben szintén két nagy típusát különböztethetjük meg. Egyrészt beszélhetünk teljes vagy totális végrehajtásról, amelynek során az adós egész vagyona maradéktalanul tartozásainak kielégítésére fordítandó – a vagyoni végrehajtás ezen formája tipikusan a felszámolási eljárás során érvényesül,[6] mely eljárásra a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló *1991. évi XLIX. törvény*ben foglalt rendelkezések mutatják a követendő irányt. A második csoportot az egyedi vagyoni végrehajtás teszi ki, melynek középpontjában az adós egyes vagyontárgyainak, vagyoni jogainak végrehajtás alá vonása áll. Az egyedi vagyoni végrehajtás kategóriája három utat foglal magába: a közigazgatási végrehajtást, a közvetlen végrehajtást, valamint a bírósági végrehajtást.

[5] KIRÁLY Lilla: *Bírósági végrehajtás Magyarországon és az Európai Unióban*. Egyetemi jegyzet, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2015. 10. o.
[6] Ezen megállapítás azzal a kitétellel igaz, amennyiben a hitelezők és az adós között nem jött létre egyezség, valamint a hitelezői követelések teljeskörű kielégítésére nem kerül sor.

A *közigazgatási végrehajtás* általános, egyetemleges értelemben a közigazgatási hatósági eljárás azon eshetőleges szakasza, amely során a jogszabályban feljogosított hatóságok meghatározott módon gondoskodnak a törvényben vagy a végrehajtható döntésben megállapított kötelezettségek megvalósításáról. Tehát a vagyoni végrehajtás ezen útja alapvetően a közigazgatási normákban és a hatósági döntésekben foglaltak kikényszerítésére szolgál, amelyet a közigazgatási szervek, illetve a közigazgatási feladatot is ellátó más szervek folytatnak le – elsődlegesen az általános közigazgatási rendtartásról szóló *2016. évi CL. törvény* (a továbbiakban: Ákr.) szabályai szerint.[7]

Ugyanakkor a közigazgatási végrehajtásnak nem csupán az előbb vázolt, általános „oldala" ismeretes, hiszen ezen kívül beszélhetünk olyan speciális területeiről is, amelyeket a jogalkotó mintegy kiemelt az Ákr. joganyagából és önálló törvényben rendelt szabályozni: ezek a szabálysértési-, választási-, adó és vámigazgatási-, menekültügyi és idegenrendészeti-, állampolgársági-, versenyfelügyeleti- és a Magyar Nemzeti Bank pénzügyi közvetítő rendszerrel kapcsolatos felügyeleti eljárások.[8] Az Ákr. 134. §-a alapján az általános közigazgatási végrehajtó szerv az állami adó- és vámhatóság, amely „adó- és vámhatóság" fogalom egyszerre öleli fel az állami és az önkormányzati adóhatóságot. Míg az önkormányzati adóhatóság nevében az adott település jegyzője, valamint felettes szerve[9] jár el, addig az állami adóhatóság feladat- és hatáskörébe tartozó eljárásokat a Nemzeti Adó- és Vámhivatal folytatja le. Fontos megemlíteni, hogy a közigazgatási végrehajtásban bizonyos szervek, hatóságok elenyésző körben szintén rendelkeznek végrehajtási feladatokkal: példának okán ebbe a körbe sorolhatóak a társadalombiztosítási szervek,[10] a halgazdálkodási hatóságként eljáró vármegyei kormányhivatal – amely végrehajtási feladatát olyan szakterület vonatkozásában látja el,

[7] BOROS Anita – HOFFMAN István – POLLÁK Kitti – BEKECS Andrea – SZAMEK Gabriella – SZEGEDI László – VÉRTESY László: *A közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai az Ákr. szerint*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar, Budapest, 2018. 133-135. o.

[8] Ákr. 8. § (1) bek.

[9] Az önkormányzati adóhatóság döntései ellen előterjesztett fellebbezések elbírálására a vármegyei (fővárosi) kormányhivatal rendelkezik hatáskörrel.

[10] A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 71. § (1)-(2) bekezdései, továbbá a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 93. § (3)-(4) bekezdései alapján, ha a kötelezett (aki a Tny. esetében csakis nyugdíjfolyósító szervtől rendszeres pénzellátásban részesülő személy lehet) a döntés véglegessé válásától számított tizenöt napon belül nem teljesíti fizetési kötelezettségét, az egészségbiztosítási szerv, avagy a nyugdíj-biztosítási igazgatási szerv követelését pénzellátásból levonással, valamint munkabérből történő letiltással érvényesíti. Amennyiben ezen intézkedések nem vezetnek eredményre, az Ákr. 134. § (1) bekezdése alapján a tartozás végrehajtását az állami adóhatóság foganatosítja.

melynek hatósági jogalkalmazása az Ákr. hatálya alá tartozik –,[11] valamint említést érdemel még a mezőgazdasági igazgatási szervként eljáró vármegyei kormányhivatal is.[12]

A *közvetlen végrehajtás* jellemzője, hogy a követelés érvényesítése iránt maga a jogosult intézkedik, aki sem bírósági, sem közigazgatási szervnek nem minősül,[13] hiszen a jogalkotó a magánszféra alanyai közül a munkáltatót ruházza fel közvetlen végrehajtási jogkörrel. Ennek értelmében a munkáltató egyoldalú jogi aktusa – amennyiben az a Vht.-ben foglalt feltételeknek megfelel – végrehajtható lesz anélkül, hogy a végrehajtást bírósági, vagy egyébként a törvény rendes útjára tartozó eljárás, és az annak alapján meghozott végrehajtható határozat megelőzte volna. Ebben az esetben a törvényhozó a közvetlen végrehajthatóságot arra a hallgatólagos feltételezésre alapítja, hogy a döntésbe a munkavállaló beleegyezett, vagy legalábbis nem vitatta azt.[14] Fontos kiemelni, hogy a közvetlen végrehajtás csupán vagyoni jellegű végrehajtásra korlátozódhat: tehát a követelést mindössze az adóst megillető pénzösszegből lehet behajtani.

A *bírósági végrehajtás* Kapa Mátyás általánosan elfogadott meghatározása alapján egy „*olyan önálló, törvényileg szabályozott eljárás, amelyben állami, vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazása révén juttatja érvényre az állam által, a konkrét egyedi ügyben fennállónak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot, vagy előzetesen biztosítja a konkrét egyedi ügyben történő elismerés vagy a kikényszeríthetőség előtt védelemben részesített alanyi jog későbbi érvényre*

[11] A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény 62/B. § (1)-(2) bekezdésének értelmében a halgazdálkodási hatóság felfüggeszti az eljárását, ha a halgazdálkodási hatósági ügy előkérdését más szerv büntetőeljárásban folytatott eljárása képezi. A halgazdálkodási hatóság a határozatát hivatalból a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok sérelmével is módosíthatja vagy visszavonhatja, illetve szakhatóságként a döntést hozó hatóságnál kezdeményezheti a közreműködésével kiadott határozat módosítását vagy visszavonását abban az esetben, ha az őshonos halállomány fennmaradását és természetes módon történő megújulását, gyarapodását, a hal és élőhelyének védelmét akadályozó szempontok azt szükségessé teszik. Továbbá a (3) bekezdés kiemeli, hogy ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra irányul, a teljesítés elmaradása esetén a végrehajtást foganatosító szerv a végrehajtást elrendelő hatóság.

[12] A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 35. §-a úgy rendelkezik, miszerint a végrehajtási, felszámolási, vagy önkormányzati adósságrendezési eljárás keretében árverés vagy pályáztatás útján (a továbbiakban együtt: árverés) történő föld tulajdonjog szerzés esetén a végrehajtó, a felszámoló illetve az önkormányzati csődbiztos megkeresésére az árverést a mezőgazdasági igazgatási szerv folytatja le az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározottak szerint. A kormányhivatal speciális végrehajtási hatáskörében lefolytatott árverésre vonatkozó részletszabályokat a mező- és erdőgazdasági hasznosítású földek végrehajtási, felszámolási vagy önkormányzati adósságrendezési eljárásról szóló 191/2014. (VII. 31.) Korm. rendelet tartalmazza.

[13] Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez – Részletes indokolás az 1-4. §-hoz

[14] A Vht. 23. § (1)-(2) bekezdései úgy rendelkeznek, miszerint a bíróság végrehajtási záradékkal látja el a munkáltatónak a munkavállalóval közölt és keresettel nem támadott fizetési felszólítását, továbbá a munkavállalóval a békéltető eljárás során kötött egyezséget, ha a tartozásnak a munkabérből való közvetlen levonására nincs lehetőség, vagy ez nem vezetett vagy aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre.

juttatását."[15] A precíz, átfogó fogalom-meghatározáshoz hozzátartozik, hogy a végrehajtási eljárás a magyar jogrendszerben nem tekinthető a polgári peres eljárás részének, hiszen polgári nemperes eljárásnak minősül.

Ami a nemperes eljárások fogalmi alapvetését illeti, a polgári eljárásjog tudományának régóta vitatott területét jelentik,[16] tekintettel arra, hogy e körbe rendkívül eltérő tárgyú, célú és szerkezetű szabályozási megoldásokat alkalmazó eljárások tartoznak. E sokrétűségre tekintettel a jogirodalomban hosszú ideig a negatív megközelítés érvényesült, amely a nemperes eljárásokat a polgári pertől való elhatárolás útján határozta meg. Ezt az irányt képviselte Plósz Sándor, aki először használta érdemben a „perenkívüli" kifejezést, továbbá a nevét jelző szakirodalomban még az „önkénytes jogszolgáltatási eljárás" meghatározás is megjelenik.[17] Magyary Géza a peres eljárás definíciójából indult ki, melyet a következőképpen adott meg: a polgári per „*két, egymástól feltételezett közjogi viszonyból áll az állam és mindegyik peres fél közt, a melynek alapján az állam egyik fél kérelme folytán s a másik meghallgatása után a felek cselekvését egy bizonyos magánjogi viszony tekintetében meghatározza*".[18] Meglátása szerint – amely a fogalom-meghatározás nehézségének indokául is szolgál –, ahogy a magánjog az élet legkülönbözőbb jogviszonyait felöleli, úgy a perenkívüli eljárások is több vonatkozásban kívánják megvalósítani a magánjogi rendet.[19] Mindezekből kiindulva, úgy vélte, amely eljárás nem minősül pernek, az a „per körén kívül eső".[20] Sárffy Andor ehhez képest tömörebben meghatározást alkalmaz, amikor úgy fogalmaz, „perenkívüli eljárás minden olyan polgári törvénykezés, ami nem per".[21] Beck Salamon élt első ízben a „nemperes" eljárás kifejezéssel, mikor rögzítette, hogy az egységes polgári eljárásjogon belül a polgári per a tipikus forma, a nemperes eljárásoknak ettől eltérő „szabályvilága" van.[22] Míg Farkas József szerint nemperes

---

[15] KAPA Mátyás: *Hitelezővédelem a bírósági végrehajtásban*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2006. (a továbbiakban: Kapa Mátyás (2006) 30-31. o.; KAPA Mátyás: A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban. *Közjegyzők Közlönye*, 2010/4. szám. 21. o. (a továbbiakban: Kapa Mátyás (2010)

[16] JUHÁSZ Imre: A polgári nemperes eljárások fogalma és általános jellemzése. In: VARGA István (szerk.): *A polgári nemperes eljárások joga*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2010. 30. o.

[17] PLÓSZ Sándor: *Polgári törvénykezési rendtartás*. Egyetemi előadásairól készült kéziratos jegyzet. 1890/1. 18-19. o.

[18] MAGYARY Géza: *A magyar polgári peres eljárás alaptanai. (A perbeli cselekmények tana.)* Franklin-Társulat Nyomdája, Budapest, 1898. 11. o.

[19] MAGYARY Géza – NIZSALOVSZKY Endre: Magyar polgári perjog. Franklin-Társulat Nyomdája, Budapest, 1939. 18. o. Fontos megjegyezni, hogy Magyary Géza jelen művében 8 olyan főirányt nevesített meg, melyek tekintetében az állam perenkívüli úton tevékeny a magánjogi rend megvalósítása körül. Lásd: MAGYARY Géza – NIZSALOVSZKY Endre: i.m. 18-21. o.

[20] MAGYARY Géza: i.m. 13. o.

[21] SÁRFFY Andor: *A peráradat csökkentése a perenkívüli eljárás fejlesztése útján*. Magyar Jogászegylet, Budapest, 1930. 11. o.

[22] BECK Salamon: A nemperes eljárások. In: BACSÓ Ferenc – BECK Salamon – MÓRA Mihály: *Magyar polgári eljárásjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1959. 633. o.

mindaz a polgári eljárás, amely nem a polgári per szorosan szabályozott formájában bonyolódik le.[23]

Kiemelendő, hogy bizonyos jogtudósok a nemperes eljárások fogalmát – a negatív megközelítéshez képest – pozitív értelemben kívánták megadni. Ebben a tekintetben kiemelkedik Németh János, akinek álláspontja szerint nemperes eljárásnak tekintjük a bíróságnak, vagy valamely ahhoz tartozó, illetőleg meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő személynek, valamint az eljárásban való részvételre jogosult más személynek, – az igazságszolgáltatás megvalósítására vagy tények, illetve jogok tanúsítása, elismertetése érdekében, sajátos (a polgári perre előírtaknál általában egyszerűbb) eljárási formában végzett, törvényileg meghatározott, egymás követő és az azokhoz kapcsolódó eljárási jogviszonyokat.[24] Gáspárdy László pedig úgy vélte, „*a keresetlevél benyújtását követő, de a perfüggőség beálltáig terjedő egész szakasz felfogható nemperes eljárásnak is, hiszen még hiányzik a perre jellemző háromalanyúság*”.[25]

A bemutatott fogalom-meghatározások alátámasztják a definiálás nehézségeit. Úgy gondolom, hogy míg a negatív megközelítés képviselői inkább magától a polgári peres eljárástól kívánták elhatárolni a nemperes eljárásokat, addig a pozitív értelemben meghatározott fogalmak a nemperes eljárást már tágabb körben, az igazságszolgáltatás rendszerében helyezik el.

Mindezek tükrében az irányadó szabályozás – a végrehajtási jog önállóságát hangsúlyozandó – nem a polgári perrendtartásról szóló *2016. évi CXXX. törvény*ben (a továbbiakban: Pp.), hanem egy külön jogszabályban, a Vht-ben kerültek elhelyezésre. A fent rögzített definíció egyik lényeges elemét a vagyoni kényszer adja, tehát a bírósági végrehajtás során állami kényszerrel is el kell érni, hogy az adós, vagyis a pénzfizetésre, illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett teljesítse a kötelezettségét.[26] A törvényi rendelkezéshez azonban hozzátartozik, hogy az állami kényszer alkalmazása csupán egy lehetséges opciónak minősül, ugyanis az adós önkéntes teljesítése folytán esetén állami beavatkozásra nem kerül sor.[27]

A bírósági végrehajtáson belül mind a szakirodalom, mind pedig a gyakorlat két, egymástól elkülönülő eljárási típust határoz meg: a kielégítési és a biztosítási végrehajtást. A kielégítési végrehajtás lényege, hogy a végrehajtási eljárás keretei között biztosítsa a végrehajtást kérő hozzájutását azon követeléséhez, amely az állami közhatalom által elfogadott

[23] FARKAS József: Bírósági és közjegyzői nemperes eljárások. In: SZILBEREKY Jenő (szerk.): *Polgári eljárásjog, II. kötet*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1978. 177-178. o.
[24] NÉMETH János (szerk.): Polgári nemperes eljárások. Ligatura Kiadó, Budapest, 1992. 41. o.
[25] GÁSPÁRDY László: A peres ügy – perenkívüli ügy. In: GÁSPÁRDY László (szerk.): *Polgári nemperes eljárások*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2000. 33. o.
[26] Lásd: Vht. 5. § (1) bek.
[27] GYÜRE Péter: i.m. 47. o.

módon keletkezett,[28] és amelyet joghatás kiváltására alkalmas, végrehajtható határozatba[29] foglaltak. A biztosítási végrehajtás ezzel szemben egy quasi „előrehozott bírósági végrehajtás", melynek során a végrehajtás általános feltételeinek hiányában végrehajtási eljárásról még nem beszélhetünk, azonban már ezen „előzetes szakaszban" szükségessé válik a jogosult követelésének biztosítása, a kötelezett részéről fenyegető veszély elhárítása okán. Ez utóbbi tipikus példája a bírósági végrehajtási eljárásban igénybevehető biztosítási intézkedés jogintézménye.

Elöljáróban szükségesnek tartom nagy vonalakban rögzíteni, hogy a bírósági végrehajtás két, funkcióját és rendeltetését tekintve egymástól jól elkülöníthető szakaszra oszlik: a végrehajtás elrendelésére, valamint a végrehajtás foganatosítására. Előbbi során a bíróságoknak (és közjegyzőknek) a végrehajtható okirat kiállítása kapcsán kell állást foglalniuk, míg ezzel szemben a végrehajtás foganatosítása a végrehajtható okirat alapján történő végrehajtó (bíróság) általi konkrét végrehajtási cselekmények elvégzését jelenti. A foganatosítás alapja pedig maga a végrehajtható okirat, amelynek megléte biztosítja a legális állami kényszert a követelés realizálása érdekében.[30]

1.2. A végrehajtási eljárás alanyai

A végrehajtási eljárás sajátos nemperes eljárási jellegéből fakadóan nem minden jogalany válik automatikusan résztvevőjévé, és nem pusztán azért, mert vele szemben soha nem vezettek végrehajtást. A Vht. egy speciális „szűrő" beiktatásával korlátozza a jogszabály alkalmazásának személyi körét, így a bírósági végrehajtásban – beleértve a biztosítási intézkedés elrendelését is – csupán azon alanyok vehetnek részt, akiknek jogaira és kötelezettségeire a törvény előírásokat tartalmaz.[31] Figyelemmel a Vht. által megszabott konkrét, adott és egyedi személyi hatályra, a bírósági végrehajtásban egy többoldalú jogviszony ölt testet: amíg egyik oldalon a végrehajtást kérő, addig a másik oldalon az adós szerepel, és kvázi közéjük ékelődik be a bíróság (közjegyző), illetve az önálló bírósági végrehajtó.

[28] Ide nem értve azokat az eseteket, amikor a végrehajtás megindításakor fennállt helyzethez képest utóbb, mégis arra visszaható hatállyal, eredményes rendkívüli perorvoslat eredményeként a végrehajtás alapját képező határozat megsemmisítésre kerül, tehát a döntés/okirat mégsem az állami közhatalom által elfogadott módon keletkezett követelést foglal magában. Lásd: Vht. 56. §

[29] Lásd: Vht. 13-14/A. §, 22-23/C. §

[30] GYÜRE Péter: i.m. 47. o.

[31] BÍRÓ Noémi – GYEKICZKY Tamás – KAPA Mátyás – NÁDAS György – RAB Henriett – ZOLTÁN Hunor – ZOLTÁN Levente: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2013. (Jogtár formátumú kiadás) – 1. §-hoz fűzött magyarázat

A jogosultnak az adóssal szemben korábbi jogviszonyuk alapján követelése áll fent, melyet bírósági végrehajtási eljárás keretei között kíván kielégíteni. Tehát a végrehajtási eljárásban az lehet *végrehajtást kérő*, aki a törvényi feltételeknek megfelelően a végrehajtási eljárás megindításáról rendelkezhet. A végrehajtást kérő lényegében az ügy „uraként" funkcionál: ő bír a legnagyobb mértékben ráhatással a végrehajtás mikénti lefolytatására, rendelkezési joga meglehetősen széles körű. Maga a végrehajtási eljárás célja is a végrehajtást kérő körül összpontosul, hiszen a célkitűzés, hogy legitim módon keletkezett követeléséhez a bírósági végrehajtás eszközeinek segítségével hozzájusson. Ami a végrehajtást kérő jogait és kötelezettségeit illeti a biztosítási intézkedés jogintézményét tekintve, a végrehajtást kérő jogosult kérelmezni a biztosítási intézkedés elrendelését, ha az adós a bíróságnál kérelmet terjesztett elő a biztosítási intézkedés megszüntetése iránt, a végrehajtást kérő 30 napon belül az illetékes bíróságnál végrehajtási kérelmet nyújthat be.[32] Ezzel szemben köteles valószínűsíteni, hogy követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben van, rövid határidőn belül meg kell előlegeznie a végrehajtó számára a végrehajtási költségeket,[33] viselnie kell a biztosítási intézkedéssel felmerült költségek összességét, amennyiben az eljárás az adós marasztalása nélkül ér véget,[34] továbbá köteles azon kár megtérítésére is, melyet az adósnak okozott a biztosítási intézkedés rosszhiszemű kérésével.[35]

A végrehajtás elrendelése a bíróságok hatáskörébe „telepített" azon jogosultság (és egyben kötelezettség), amelynek során annak tárgyában kell döntést hozni, hogy a végrehajtást kérő – erre irányuló – írásbeli kérelme alapján kiállítható-e a végrehajtható okirat[36] – tehát *a végrehajtást elrendelő bíróság* azon bíróság, amely a végrehajtható okirat kiállításáról rendelkezik. A végrehajtást elrendelő bíróság, a hatáskörrel rendelkező bírói fórum több, a végrehajtási eljárás során felmerülő vitás kérdés eldöntésében. Eljárási illetékessége azonban nem pusztán a végrehajtási nemperes eljárásban van, hanem a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt indított per kapcsán is a jogvita elintézésének bírói fóruma:[37] ha az adós a végrehajtás során vitatja a követelés érvényes keletkezését, a végrehajtás megszüntetése iránti perre az a bíróság illetékes, amely a végrehajtást elrendelte.[38] Kiemelendő, hogy a bírósági végrehajtással kapcsolatos hatásköröket a bíróságokon bírák, az első fokon eljáró bíróság

[32] Vht. 201/A. § (1)-(2) bek.
[33] Biztosítási intézkedés végrehajtása esetén a végrehajtót eljárása kezdetén előlegként a teljes munkadíjnak és a várhatóan felmerülő készkiadásnak, illetőleg költségátalánynak megfelelő összeg illeti meg.
[34] Vht. 201. § (1) bek.
[35] Vht. 201. § (4) bek.
[36] GYÜRE Péter: i.m. 47. o.
[37] GYEKICZKY Tamás (szerk.): *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2012. 70. o., Pp. 530. § (1) bek.
[38] BH1998. 200.

hatáskörébe tartozó ügyekben a bírák mellett bírósági titkárok, továbbá a Vht. által meghatározott körben[39] végrehajtási ügyintézők és bírósági ügyintézők gyakorolják.

A végrehajtást elrendelő bíróság feladatai köré tartozik – a teljesség igénye nélkül –, hogy soron kívül, de legfeljebb 8 napon belül, végzéssel dönt a biztosítási intézkedés elrendeléséről,[40] továbbá a végrehajtható okiratot, valamint a biztosítási intézkedést elrendelő végzést elektronikus úton megküldi a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar (a továbbiakban: MBVK) hivatali szervének.[41]

Hangsúlyozandó, hogy a végrehajtás elrendelésére nem csupán a bíróság, hanem a *közjegyző* is jogosult, akinek eljárása a bíróság eljárásával azonos hatályú. A közjegyző végrehajtási lapot[42] állíthat ki, biztosítási intézkedés elrendeléséről dönthet, továbbá – a Vht.-ban meghatározott törvényi feltételek fennállása esetén – végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, a zálogszerződésről szóló közokiratot, illetve azt a közokiratot, amely az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló szerződésről szól.[43] Kiemelendő, hogy biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem előterjesztéséért a kérelmezőt díjfizetési kötelezettség terheli a közjegyző irányába, amelynek mértéke az ügyérték 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 30 000 forint.[44]

Ezzel szemben a *végrehajtást foganatosító bíróságnak* a szerepe a végrehajtási eljárás második részére koncentrálódik. A végrehajtást foganatosító bíróságnak – ha a Vht. másként nem rendelkezik – azt a bíróságot kell tekinteni, amely mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezték.[45] A végrehajtást foganatosító bíróság feladatkörébe tartozik példának okán, hogy megszünteti a biztosítási intézkedést, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás az adós marasztalása nélkül ért véget.[46]

A végrehajtási eljárásban azt a személyt kell kötelezettnek tekinteni, akivel szemben a végrehajtást elrendelő határozatot kiállították, aki ezzel az *adós* eljárásjogilag szabályozott pozíciójába kerül. Fontos, hogy az adós személye egyértelműen tisztázott legyen, hiszen a más

[39] Vht. 260-261. §
[40] Vht. 190. § (1) bek.
[41] Vht. 32. § (1) bek.
[42] Végrehajtási lapot állít ki a közjegyző által hozott, marasztalást tartalmazó határozat és a közjegyző által jóváhagyott – a bírósági egyezséggel azonos hatályú – egyezség alapján bármelyik közjegyző, a közjegyzőnek a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzéke alapján a költségjegyzéket kiállító közjegyzőn kívüli bármelyik közjegyző, a közjegyző hagyatékot átadó végzése alapján, valamint a póthagyatéki eljárásban hozott végzése alapján a 210/C. § (1) bekezdése szerinti közjegyző.
[43] Vht. 23. §
[44] Vht. 31/E. § (3) bek. b) pont
[45] Vht. 225. § (6) bek.
[46] Vht. 201. § (1) bek.

személy ellen megindított, vagy foganatosított végrehajtási eljárás törvénytelen.[47] Az adós a végrehajtási eljárásban kiszolgáltatott pozícióba kerül, hiszen tűrnie kell a vele szemben alkalmazott kényszerintézkedéseket, a vagyonára vezetett végrehajtást. Legfontosabb kötelezettsége a végrehajtást kérő követelésének kielégítésében áll, továbbá a végrehajtót megillető költségek megfizetésében – biztosítási intézkedésre irányuló eljárás során, ha az csak részben vezetett eredményre, az adós csak a marasztalással arányos, kisebb végrehajtási költséget köteles viselni.[48] Ugyanakkor jogosult a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben jogorvoslattal (fellebbezéssel) élni, illetve a biztosítási intézkedés megszüntetése iránt kérelmet terjeszthet elő a bíróságnál, ha az eljárás ugyan a marasztalásával ért véget, azonban a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelmét a végrehajtás általános feltételei bekövetkeztének időpontjától számított 3 hónapon belül nem terjesztette elő.[49]

A végrehajtási eljárásban – annak sajátos jellege végett – a Vht. a végrehajtást kérő és az adós közé kvázi beékeli az eljárás egyik legfontosabb szereplőjét, az *önálló bírósági végrehajtót*. A bírósági végrehajtó szerepet vállalhat a végrehajtás elrendelésében[50] is, bár főbb feladatai a bírósági végrehajtás foganatosításában csúcsosodnak ki, hiszen az ahhoz szükséges végrehajtási cselekmények döntő többségét a bírósági végrehajtó végzi el, így az adóssal szemben igénybe vett állami kényszert is ő alkalmazza. Az önálló bírósági végrehajtót a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (a továbbiakban: SZTFH) elnöke nevezi ki[51] 7 évre, de legfeljebb a 65. életéve betöltésének napjáig, meghatározott székhelyre és meghatározott járásbíróság mellé. Székhelye és illetékességi területe megegyezik annak a járásbíróságnak a székhelyével és illetékességi területével, amely mellé kinevezték.[52] Eljárása a bíróság eljárásával azonos, ebből következik, hogy a végrehajtó nem járhat el abban az ügyben, amelyben mint bíró sem járhatna el.[53]

[47] GYEKICZKY Tamás (szerk.): i.m. 43. o.
[48] Vht. 201. § (2) bek.
[49] Vht. 201/A. §
[50] A végrehajtás elrendelése iránti kérelem nem csupán a bíróságnál, hanem az önálló bírósági végrehajtónál is előterjeszthető, aki ezt követően továbbítja azt a végrehajtást elrendelő bíróság felé.
[51] Az önálló bírósági végrehajtók kinevezéséről lásd bővebben: BALOGH Olga: A jogorvoslatok egyéb szabályai. In: BALOGH Olga – B. KOREK Ilona – CSÁSZTI Ferenc – JUHÁSZ Edit: *A bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2009. (Jogkódex formátumú kiadás) 225. §-hoz fűzött magyarázat, LUKÁCS Tamás: A végrehajtás szervezete. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) 232-238. §-okhoz fűzött magyarázat
[52] Vht. 232. §
[53] A Vht. 9. §-ban foglaltakra tekintettel a Pp. szabályai szubszidiárius jelleggel alkalmazandóak a végrehajtási eljárásra, így a végrehajtó kizárására a bíró kizárására vonatkozó, a Pp. 12. §-ban foglalt rendelkezések az irányadók.

Biztosítási végrehajtás során az önálló bírósági végrehajtó jár el a végrehajtást kérő követelésének kielégítése érdekében, így különböző végrehajtási cselekmények alkalmazásával foganatosítja a pénzkövetelés biztosítását, vagy meghatározott dolog zárlatát: zárolja az adós pénzforgalmi intézetnél vezetett pénzforgalmi számláját, inkasszálja munkabérét, ingó- és ingatlan vagyontárgyait lefoglalja, romlandó dolgainak értékesítése iránt intézkedik, továbbá behajtja a végrehajtással kapcsolatosan felmerülő költségeket mint a saját munkadíját, valamint a készkiadás és a költségátalány összegét.

1.3. Az alapelvek szerepe

Univerzális megfogalmazással élve az alapelvek olyan általános érvényű, döntő jelentőségű tézisek, melyek az adott jogterület kereteit, működésének alapvető irányvonalát kijelölve az egész eljárásra kifejtik hatásukat. Általánosságban kijelenthető, hogy az alapelvek többirányú szerepet töltenek be, az alapelvek rendszerezését, valamint a nekik tulajdonított szerepet érintően azonban a jogirodalom megosztottnak minősül. Neves képviselőinek nézeteit és munkásságát tanulmányozva megállapítható, hogy az alapvető elvek értelmezésével kapcsolatosan a szakirodalomban négy fő irányzat különíthető el egymástól.

Németh János – Névai László állásfoglalásából kiindulva – úgy vélekedik, miszerint „*(...) a peres és nemperes eljárásokban érvényesülő alapelvek – tekintettel arra, hogy közülük nagyon sokat az Alkotmány*[54]*, a Bsz.*[55]*, vagy más nemzetközi egyezményt kihirdető törvény (törvényerejű rendelet) fogalmaz meg és rendel alkalmazni – normatív jellegűek.*” Véleménye szerint ezen normatív jelleg abban ölt testet, hogy a hatályos szabályozásnak tükröznie kell az alapelveket, a jövőbeni szabályozás számára pedig útmutatásul szolgálhatnak.[56]

Gáspárdy László véleménye szerint a jogforrási eredetüktől és érvényességi tartományuktól, ezek kiterjedésétől függetlenül az alapelvek – adott tételes jogi bázison – a jogszabályok értelmezését és alkalmazását segítik, elsősorban akkor, ha a tételes norma a jogalkalmazó szerv számára részleges vagy teljes cselekvési szabadságot enged, illetve akkor, ha jogértelmezési vagy jogalkalmazási határesettel állunk szemben. A több évtizedes

[54] A jogtudós művében a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvényre céloz – napjainkban az alkotmányos kérdésekről Magyarország Alaptörvénye rendelkezik.
[55] A „Bsz.” rövidítés a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvényt fémjelzi, a jelenleg hatályos bírósági szervezetrendszerre vonatkozó főbb jogszabály a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.).
[56] NÉMETH János: Alapvető elvek. In: NÉMETH János (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet*. KJK, Budapest, 1999. 24. o., NÉVAI László: Alapvető elvek. In: SZILBEREKY Jenő – NÉVAI László (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet*. KJK, Budapest, 1976. 54. o.

joggyakorlat elemzéséből az a következtetés vonható le, hogy a jogszabályok értelmezése, illetve alkalmazása során az alapelvekre való hivatkozás alárendelt szerepet játszott.[57]

Kengyel Miklós álláspontjában megkérdőjelezi az alapelvek örökérvényűségét, mikor úgy fogalmaz: „*(...) a jogtudomány által kimunkált alapelvek csak akkor rendelkeznek normativitással, ha egybeesnek a törvényhozó által megfogalmazott általános rendelkezésekkel vagy a törvény élén demonstratív módon elhelyezett, 'alapvető elvekkel'.*"[58]
Novák István – Németh Jánossal és Névai Lászlóval ellentétes nézőpontot képviselve – tagadja az alapelvek normativitását. Meglátása szerint az alapelveknek „*(...) feladatuk, hogy megadják és félreérthetetlen módon kialakítsák a szóban forgó tudományág jellemző vonásait. Akár kifejezetten, tehát összefoglaló jelleggel kifejtve, akár pedig úgy, hogy az alapelvek a disciplina tudományos tételeiben, elfogadott igazságaiban és normáiban tükröződjék. Mindkét esetben mindig úgy, hogy az elfogadott alapelvek jellegzetesen reprezentálják mindazt, ami a tudományág tárgyát, tartalmát, módszereit és meghirdetett tételes igazságait jellemzi. (...) Az alapelvek tudományágon belüli érvényesülése szükségképpen általános, de nem egyenletes. (...) A disciplina teljes egészében, minden részletében hatnak és érvényesek. Ám elosztásuk nem azonos intenzitású, mert mondanivalóik és hatásuk a tudomány egy-egy területén nyomatékosabban, ismét más területén kisebb súllyal – nem egyszer alig, vagy csak közvetetten kimutathatólag – jelentkeznek. Előbbi esetben ott, ahol azt a tudományág tételeinek jobb és hathatósabb kifejtése szükségképpen megkívánja, utóbbi esetben ott, ahol erre – az adott viszonyok között – nincs, vagy csak minimális mértékben van szükség.*"[59]

Ami a saját álláspontomat illeti, úgy vélem, az alapelvek érdemi szerepe és hangsúlya kapcsán a Névai László, és a későbbiekben a Németh János által képviselt irányzat az, amely a legjobban megragadja és megfogalmazza ezen elvek lényegét, különös figyelmet fordítva azok normatív jellegére. Hiszen fontos, hogy az alapelvek ne csupán a jogértelmezésre korlátozódjanak, hanem a jelen és a jövő jogalkotásában is aktív szerepet töltsenek be. Magyarország Alaptörvényének 28. cikke rögzíti, hogy az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak – mindez pedig feltételezi az alapelvek jogalkotásban történő megjelenését és kiteljesedését is. Összességében, ami az alapelvek szerepének lényegi

[57] GÁSPÁRDY László: Alapvető elvek. In: PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog I-IV. – régi Pp. – Kommentár a gyakorlat számára.* HVG-ORAC, Budapest, 2011. (Jogkódex formátumú kiadás) – az Első Részhez fűzött magyarázat
[58] KENGYEL Miklós: A rendelkezési és a tárgyalási elv a polgári perrendtartás 1995. évi módosítása után. *Magyar Jog,* 1996/5. szám, 278. o.
[59] NOVÁK István: Polgári eljárásjogunk alapelveinek jövője. *Magyar Jog*, 1994/9. szám, 551-553. o.

sajátosságait illeti, saját meglátásomhoz a Vitvindics Mária és Wopera Zsuzsa által megadott leírás áll a legközelebb, mely szerint: az alapelvek egyrészt meghatározzák az eljárás érvényesülő rendjét, az egyes eljárási szabályok mikénti kialakítását és alakulását, a szabályozás irányait – teszik ezt méghozzá oly módon, hogy tükröződnek a hatályos rendelkezésekben és irányt mutatnak a jövőbeli szabályozások során.[60] Másrészt az alapelvek a jogalkalmazók számára jogértelmezést elősegítő, egységesítő funkcióval, továbbá szabályozási hiányok esetén hézagpótló funkcióval is bírnak, és zsinórmértékül szolgálnak.[61]

Fontos kiemelni, hogy a végrehajtási jog kapcsán mérvadó alapelveket hatókörük és funkciójuk alapján három nagy csoportra lehet osztani. Elsődlegesen, meg kell említeni az igazságszolgáltatási alapelveket, melyek egy jóval tágabb kört jelenítenek meg, hiszen az igazságszolgáltatási tevékenység valamennyi ágában érvényesülnek, továbbá az igazságszolgáltatás szervezetéhez vagy annak működéséhez kapcsolódnak. Ezen elveknek a bírósági végrehajtási eljárások lefolytatása során is nagy hangsúlyt kell kapniuk, mivel mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék.[62] A bírósági végrehajtás során az igazságszolgáltatás egészére irányadó alapelvek továbbá kiegészülnek az adott rendszerre jellemző speciális elvekkel is, így a második csoportot a Vht. által meghatározott sajátos, specifikus alapelvek alkotják. Mindemellett hangsúlyozandó, hogy arra való tekintettel, hogy a Pp. a Vht. háttérjogszabályaként funkcionál, bizonyos, a polgári eljárás során követendő alapelvek a végrehajtásban is szintén megjelennek és az eljárás egészére alkalmazandóak.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy disszertációm szempontjából az alapelvek vizsgálatának célja annak feltárása, hogy azok milyen értelmezési és alkalmazási keretet nyújtanak a biztosítási intézkedés számára. Mindezekből adódóan az alapelveket nem önmagukban, hanem a biztosítási intézkedés szempontjából veszem górcső alá.

1.3.1. Az igazságszolgáltatás és a polgári perjog alapelvei

Az igazságszolgáltatást, valamint a magyar polgári perjogot átható alapelvek végrehajtásban való érvényesülését tekintve Gáspárdy László úgy vélte, hogy míg bizonyos elvek teljes

[60] NÉMETH János: Alapelvek. In: NÉMETH János – KISS Daisy (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet*. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 75. o., 77-80. o.
[61] VITVINDICS Mária – WOPERA Zsuzsa: Az új polgári perrendtartás koncepciójának sarokkövei. *Fontes Iuris*, 2015/1. szám, 48. o.
[62] TÓTH Kordélia: A végrehajtás alkotmányos keretei a tisztességes eljárás jegyében. *Studia Iuris*, 2025/1. szám, 250. o.

mértékben áthatják a végrehajtási eljárás egészét, addig számos alapelv egyáltalán nem, vagy pedig csak korlátozottan gyakorol ráhatást a bírósági végrehajtásra.[63] Ami álláspontomat illeti, Gáspárdy László három oldalú megkülönböztetése kiemelkedően fontos és célszerű, így az elhatárolásaimat e felosztásokra figyelemmel kívánom megtenni. Ugyanakkor fontosnak tartom kiemelni a Vht. 9. §-át is, amely kisegítő jelleggel előírja a Pp. és a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló *2017. évi CXVIII. törvény* (a továbbiakban: Bpnp.) szabályainak alkalmazhatóságát és alkalmazását. A vonatkozó jogszabályhely úgy rendelkezik, miszerint azon eljárási kérdésekre, melyeket a végrehajtási jogi törvény nem szabályoz eltérően – a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekre figyelemmel –, a Pp., valamint a Bpnp. rendelkezéseit kell alkalmazni. Lényegében ez a szabály az, amely megteremti a végrehajtási eljárás és a polgári perrendtartás szabályai közötti hidat, vagyis utóbbiak alkalmazásának a lehetőségét a végrehajtási eljárásban. Ezen rendelkezés véleményem szerint nem meglepő, tekintettel arra, hogy a magyar polgári eljárásjog fejlődéstörténetében volt olyan időszak, amikor a végrehajtási eljárás szabályai a polgári perjogi kódexben nyertek elhelyezést, így e két eljárás szorosan kapcsolódik egymáshoz és szabályaik több esetben is összefonódnak. Azonban figyelemmel arra, hogy a Pp. a polgári peres eljárást szabályozza, a Vht. pedig egy speciális nemperes eljárást, a kettő közötti rendszerszintű különbségek helyenként nehézzé teszik[64] az egyik eljárásra vonatkozó előírás adaptálását a másik eljárásra. Egyértelműen megállapítható azonban a Pp. szubszidiárius volta az alkalmazására rendelt két korlátból, hiszen csak a Vht. szabályozásának a hiányában alkalmazható, és akkor is csak az adott nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel.[65]

Mindezeket figyelembe véve úgy vélem, az igazságszolgáltatás és a magyar polgári eljárásjog körében megjelenő alapelvek közül a bírósági végrehajtásra nézve főszabály szerint *nem érvényesül* a társasbíráskodás elve, tekintettel arra, hogy a végrehajtást elrendelő vagy foganatosító bíróság döntéshozatala nem tanácsban történik – természetesen ezen megállapítás nem érvényesül azon esetekben, amikor jogorvoslatra kerül sor.

---

[63] CSERBA Lajos – GÁSPÁRDY László – KORMOS Erzsébet: *A bírósági végrehajtás*. Egyetemi jegyzet, Novotni Kiadó, Miskolc, 1995. 15. o.

[64] A polgári perrendtartás mögöttes szabályként való alkalmazásának problémáiról lásd bővebben: KORMOS Erzsébet: i.m. 31-32. o., HEGYI Áron: *A polgári perrendtartás alkalmazása a bírósági végrehajtás során*. In: Jogi Fórum. https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hegyi_aron__a_pp_alkalmazasa_birosagi_vegrehajtas_soran[jogi_forum].pdf (Utolsó lekérdezés: 2026. február 21.)

[65] UJLAKI Tamás: Alapvető rendelkezések. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György (szerk.): *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 9. §-hoz fűzött magyarázat

Ezzel szemben – figyelemmel az eljárás speciális jellegére – a bírósági végrehajtásban bizonyos elvek *korlátozottan*, vagy *sajátos tartalommal érvényesülnek*. Véleményem szerint ebbe a kategóriába sorolható a bírói függetlenség elve, a perkoncentráció elve,[66] a bíróság közrehatási tevékenysége, valamint a rendelkezési elv és a kérelemhez kötöttség elve is.

A bírói függetlenség kapcsán kiemelendő, hogy az önálló bírósági végrehajtó jogállása megegyezik a bíróság jogállásával, így ebből kifolyólag a függetlenség követelménye a végrehajtót érintően is irányadó. Mindemellett a végrehajtást elrendelő, illetve foganatosító bíróság szintén a végrehajtás aktív résztvevője, így a bírói függetlenség elve ezen esetekben újból terítékre kerül.

A perkoncentráció elve a jogvita elbírálásához szükséges peranyag meghatározott eljárási keretek között történő rendelkezésre bocsátására irányul.[67] Úgy vélem, ezen alapelv korlátozott érvényesülése elsődlegesen a végrehajtást kérő adatszolgáltatási feladatkörében áll, amely a végrehajtási kérelem benyújtásához, és egyúttal a végrehajtási eljárás megindításához elengedhetetlen. Hiszen, ha a végrehajtást kérő a formanyomtatvány kötelező tartalmi elemeinek kitöltését elmulasztja, e mulasztása az adós személyének beazonosíthatatlansága miatt könnyedén együtt járhat a bírósági végrehajtás – beleértve a biztosítási intézkedés – meghiúsulásával.

A bíróság közrehatási tevékenysége, anyagi pervezetése szintén sajátos formában érvényesül a bírósági végrehajtásban. A Pp. 6. §-a alapján a bíróság a perkoncentráció érvényesülése érdekében az e törvényben meghatározott módon és eszközökkel hozzájárul ahhoz, hogy a felek eljárási kötelezettségeiket teljesíthessék. Ez az aktív közrehatás a végrehajtási eljárásban az önálló bírósági végrehajtó, illetve a végrehajtást elrendelő, foganatosító bíróságok rendelkezésére álló, különféle jogi eszközök igénybevételében mutatkozik meg, melynek eredményeként a követelés egy eredményes végrehajtási eljárás vagy biztosítási intézkedés lefolytatásával kielégíthetővé válik.

A rendelkezési elv és a kérelemhez kötöttség elve a végrehajtási eljárásban szintén kéz a kézben járnak. A rendelkezési elv a polgári per legfontosabb rendező elve: a magánautonómiából következő önrendelkezési jognak messzemenően érvényesülnie kell a magánjogi jogviták

[66] A perkoncentráció elvének polgári eljárásjogban való kiteljesedéséről lásd bővebben: SZABÓ Imre: A törvény hatálya és az alapelvek. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 25-28. o., VARGA István: Alapvetések. In: VARGA István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja, I. kötet*. HVG-ORAC, Budapest, 2018. 25-28. o., MÉSZÁROS Pál Emil: A perkoncentráció mint alapelv, vagy mint elvárás megjelenése a polgári perben. *JURA*, 2020/4. szám, 29-42. o., MOLNÁR Tamás: Az új polgári perrendtartás alapelveinek értékelése, a perjogi kodifikáció hatása a polgári eljárás sajátos alapelveire. *Közjegyzők Közlönye*, 2017/6. szám, 13-24. o.

[67] Pp. 3. §

bíróság elé vitele, és bíróság előtti érvényesítése során, ami a rendelkezési elvben fejeződik ki.[68] Az alapelv a végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő rendelkezési jogában jelenik meg, amely a végrehajtás elrendelésekor éppúgy megnyilvánul, mint a végrehajtás foganatosítása során. Mivel a végrehajtást kérő az ügy ura, ráhatással bír a végrehajtási eljárásra: rendelkezési jogába tartozik annak eldöntése, hogy megindítja-e a végrehajtási eljárást, kezdeményezi-e biztosítási intézkedés elrendelését vagy sem, az adóssal szemben fennálló teljes követelésre, vagy csak annak egy részére kéri az eljárás megindítását, illetve az adós milyen vagyonából kéri követelésének kielégítését. Fontos, hogy a végrehajtást kérő rendelkezési jogát a Vht. által megszabott törvényi keretek között gyakorolhatja, azonban végrehajtás foganatosítása során már ez háttérbe szorul a végrehajtó által gyakorolt kényszer mögött.[69] Így például e jogosítványa már nem terjed ki arra, hogy ingófoglalás esetében sorrendet állítson fel – hisz ez a jog a végrehajtót fogja megilletni.[70] A rendelkezési elv második fordulata, a kérelemhez kötöttség elve szerint a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. Ehhez szorosan kapcsolódik a Pp. 110. § (3) bekezdésében rögzített szabály, miszerint a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. Ezen előírásoknak is maradéktalanul érvényesülniük kell a végrehajtási eljárás során a bírósághoz intézett kérelmek elbírálásakor.[71]

Végezetül *teljes mértékben ráhatással van* a végrehajtási eljárásra az igazságszolgáltatás egységének elve, az anyanyelv használatának elve, a jogorvoslati jogosultság elve, a tisztességes eljárás elve, a képviseleti jog, a rendeltetésszerű joggyakorlás és a jóhiszemű eljárás elve, valamint a törvény előtti egyenlőség tétele, mivel e jogelvek érvényességi tartománya messzemenően túlterjed a polgári eljárásjogon.[72] A *jóhiszeműség elve* mind személyi, mind tárgyi hatályát tekintve tágabb kategória az igazmondási kötelezettségnél. Ezen objektív körülmény az eljárás teljes tartama alatt irányadó a felek és az eljárás egyéb résztvevőinek magatartásaira, az eljárási jogok gyakorlására, illetve az eljárási kötelezettségek teljesítésére is

[68] NAGY Adrienn: A törvény hatálya és az alapelvek. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 24. o.

[69] PLAUSIN Éva: *A végrehajtás arányossága és fokozatossága*. In: Jogi Fórum https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/plausin_eva__a_vegrehajtas_aranyossaga_es_fokozatossaga%5Bjogi_forum%5D.pdf (2026. február 21.)

[70] Lásd: Vht. 87. § (1) bek.

[71] DÁNIELNÉ KISS Ildikó: A polgári perrendtartás szabályainak alkalmazása a bírósági végrehajtás során. *JURA*, 2021/1. szám, 88. o.

[72] CSERBA Lajos – GÁSPÁRDY László – KORMOS Erzsébet: i.m. 15. o.

kiterjedően.[73] Kormos Erzsébet rámutat arra, hogy a jóhiszemű eljárás követelményét az adós sértheti meg a legváltozatosabb módon, és ebből kifolyólag a szankció-rendszer is itt a legváltozatosabb: a Vht. ismeri a rosszhiszemű adóssal szembeni pénzbírság,[74] rendbírság intézményét,[75] valamint bizonyos kedvezmények elvesztését mint szankciót. Rá kell azonban mutatni, hogy önmagában az a tény, hogy az adós ellen végrehajtási eljárás indult, nem teszi őt rosszhiszeművé. Hiszen sem önmagában az adósi pozícióba kerülés, fizetési készség- vagy pedig képtelenség, sem a végrehajtási eljárásnak a vagyon önkéntes értékesítésével való elkerülésének negálása nem jelent rosszhiszeműséget – ezt tükrözik a rendbírság szabályai is. Tehát az adós magatartásában szükséges valamifajta felróható többletcselekmény, ami magatartását rosszhiszeművé teszi.[76]

1.3.2. A végrehajtási jog alapelvei

Bár a Vht. – akár a Pp.-vel szemben – nem bír külön „Alapelvek" fejezettel, a bírósági végrehajtási eljárás mégis rendelkezik saját, sui generis jellegű alapelvekkel, melyek kizárólagosan csak a végrehajtási jogra érvényesek. Ezen elvek közül néhány tartalmilag már rögtön, a jogszabály első részében lefektetésre kerül, míg túlnyomó részük a Vht. komplex szabályozásából fakadóan tudományos alapokon vezethető le. A bírósági végrehajtás összesen nyolc önálló alapelvvel rendelkezik, melyek a következők: a bírósági végrehajtás egységességének elve, a végrehajtási kényszer elve, a végrehajtás arányosságának és fokozatosságának elve, a hitelezői érdek elsőbbségének elve, a korlátozott adósvédelem elve, a teljes vagyoni helytállás elve, a hitelezők esélyegyenlőségének elve, valamint a végrehajtás eredményességének elve. Álláspontom szerint ezen alapelvek szintén lehetővé teszik annak meghatározását, hogy a biztosítási intézkedés milyen jogelméleti és jogszabályi keretek között töltheti be funkcióját.

[73] MÉSZÁROS Pál Emil: *A polgári jog és a polgári eljárásjog alapelveinek kapcsolódása, illetve azok alkalmazása a polgári peres és nemperes eljárásokban*. PhD értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2021. 15. o.
[74] A bíróság 500.000 forintig terjedő pénzbírságot szabhat ki a meghatározott cselekmény kötelezettjével szemben, amely a törvényi feltételek fennállása esetén ismételten is kiszabható.
[75] Lásd: Vht. 45/A. §
[76] KORMOS Erzsébet: *Alapelvek a bírósági végrehajtási eljárásban*. PhD értekezés, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2002. 27. o.

1.3.2.1. A bírósági végrehajtás egységessége

A bírósági végrehajtás egységességének elvét a Vht. 1-4. §-ai szabályozzák, melyek egyúttal a jogszabály alkalmazási körét – tárgyi hatályát – is megadják és kijelölik. A Vht. 1. §-ában rögzítettek szerint bírósági végrehajtás útján kell végrehajtani a bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá egyes okiratokon alapuló követeléseket. A törvény a „határozatok, okiratokon alapuló követelések" tekintetében gyűjtőfogalommal él, hiszen csupán a későbbi jogszabályi rendelkezések konkretizálják és bontják ki, hogy mely határozatok és milyen okiratok tartoznak a bírósági végrehajtás útjára, és kell a vonatkozásukban a Vht.-t alkalmazni – tehát mely okiratok minősülnek végrehajtható okiratnak, amelyek végrehajtási eljárás alapjául szolgálhatnak. A végrehajtható okiratok körét a Vht. 15-31/C. §-ai nevesítik, melynek alapján végrehajtható okiratnak minősül a végrehajtási lap, a végrehajtási záradék, a közvetlen bírósági letiltás, valamint a közvetlen bírósági felhívás is. A jogszabályhely nyelvtani értelmezése egyértelművé teszi, hogy a területi hatályt érintve kizárólagos hatályról van szó, ami azt jelenti, hogy a Vht. 15–31/C. §-aiban megjelölt határozatokon és okiratokon alapuló követelések esetében a végrehajtás kizárólag a Vht. szabályai szerint történhet. Ebből negatív oldalról az is következik, hogy nincs lehetőség más jogszabály alapján végrehajtást kérni azokra a határozatokra és okiratokra nézve, amelyekre a Vht. a saját alkalmazhatóságát megállapította.[77] Fontos azonban kiemelni, hogy a Vht. tárgyi hatálya nem csupán a polgári bíróságok kötelezést tartalmazó határozataira terjed ki, hanem számos, az igazságszolgáltatáson kívül működő szerv és szervezet határozatának, vagy az előttük kötött egyezségnek a végrehajtására is.[78]

A Vht. soron következő paragrafusai deklarálják a bírósági végrehajtás elsődlegességét, primátusát. Hiszen a jogszabály értelmében, ha közvetlen vagy közigazgatási végrehajtás útján munkabérre és egyéb járandóságra, pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás, továbbá közigazgatási végrehajtás során ingó-vagy ingatlan-végrehajtás foganatosítására kerül sor, a Vht. szabályai alkalmazandóak. Kiemelendő, hogy ezen esetkörökben a végrehajtást folytató szervek továbbra is saját kereteik között közvetlen, avagy közigazgatási végrehajtási eljárást foganatosítanak, nem bírósági végrehajtást[79] – mindösszesen a Vht. rendelkezéseinek figyelembevételével és alkalmazásával teszik mindezt, melyet az

[77] UJLAKI Tamás: i.m. 1. §-hoz fűzött magyarázat
[78] Lásd: Vht. 23/A. §
[79] Ezen megállapítást alól kivételt képez a mezőgazdasági igazgatási szerv földárverési eljárása, amely nem tartozik a Vht. hatálya alá.

ítélkezési gyakorlat is több esetben kiemelt. A Legfelsőbb Bíróság által megállapításra került, hogy a bíróság nem jogosult közigazgatási végrehajtás elrendelésére és foganatosítására, továbbá közigazgatási végrehajtás során végrehajtás megszüntetésére, korlátozására sem rendelkezik hatáskörrel, a bíróság előtt nem is indíthatóak ilyen jellegű eljárások. Ha az adózó sérelmezi az ellene foganatosított adóvégrehajtást, jogvédelmet is kizárólagosan az illetékes adóhatóságtól kérhet.[80]

A bírósági végrehajtási eljárás, illetve a közigazgatási végrehajtás egyik speciális formája, az adóhatósági végrehajtás között keskeny mezsgye húzódik: mint ahogyan arra a lefektetett törvényszöveg is utal, számos esetben előfordul a bírósági végrehajtási, valamint az adójogi szabályrendszerek[81] „összeolvadása", a két végrehajtási eljárás egymással való találkozása. Mivel a bírósági végrehajtás az egyedi végrehajtás fő útja, a jogszabály bizonyos esetekben a közigazgatási végrehajtást kvázi „áttereli" a bírósági végrehajtás útjára, elkerülve ezáltal, hogy az adóssal szemben párhuzamosan kerüljön lefolytatásra mind a közigazgatási, mind a bírósági végrehajtás. Ezen esetkörök feloldására és rendezésére vezette be a jogalkotó a hatásköri összeütközésre irányadó rendelkezéseket. A Vht. 4. §-ának értelmében, ha ingóságot (beleértve a követelést és a jogot is) vagy ingatlant bírósági és közigazgatási végrehajtásban egyaránt lefoglaltak, az eljárást a Vht. szabályai szerint, bírósági végrehajtás keretei között kell tovább folytatni. Ekkor az adóvégrehajtó a lefoglalt vagyontárgy értékesítése iránt nem intézkedhet, valamint az adós további vagyontárgyait sem vonhatja végrehajtás alá, mivel valamennyi végrehajtási cselekmény tekintetében az önálló bírósági végrehajtó[82] rendelkezik eljárási jogosultsággal. Maga a hatáskör változás nem az ügy tényleges átadásának időpontjától függ: az összeütközés ingó esetében a közös foglalás tényével, míg ingatlan esetében az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéssel beáll. Átmeneti kivételt vázol fel a főszabály alól a Vht., amikor úgy rendelkezik, hogy amennyiben ugyanazt az ingóságot az önálló bírósági végrehajtó, valamint az adóvégrehajtó is lefoglalja, és az adóvégrehajtó csupán az ingóság árverési hirdetményének közzétételét követően értesíti a bírósági végrehajtót a közös foglalásról, az értékesítést az adóvégrehajtó folytatja le. Azonban az értékesítésből befolyt vételár közigazgatási végrehajtásban történő felosztását követően a fennmaradó összegre nézve az eljárást bírósági végrehajtás útján kell folytatni.

[80] BH1996. 461., BH2003. 461., KGD2004. 98., BH2002. 402.

[81] Az adóhatósági végrehajtásra irányadó rendelkezések egy háromszintű szabályozási struktúrában nyertek elhelyezést: az adózás rendjéről szóló *2017. évi CL. törvényben* (a továbbiakban: Art.), az adóigazgatási rendtartásról szóló *2017. évi CLI. törvényben* (a továbbiakban: Air.), valamint az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló *2017. évi CLIII. törvényben* (a továbbiakban: Avt.).

[82] Az önálló bírósági végrehajtó eljárásával kapcsolatban lásd bővebben: GYOVAI Márk: Az önálló bírósági végrehajtó szerepe az adóvégrehajtásban. *Magyar Jog*, 2015/10. szám, 575-584. o.

E rendelkezéssel kapcsolatban elsőként az a kérdés merül fel, hogy vajon alkalmazni kell-e ezt a szabályt a jog és követelés párhuzamos lefoglalása esetén is. A szöveg nyelvtani értelmezését alapul véve ez nem nyilvánvaló, de a Vht. 4. § (1) bekezdésének első mondata, és még inkább az a tény, hogy a Vht. ingóvégrehajtásra vonatkozó VI. Fejezete rendelkezik a jog és követelés végrehajtás alá vonásáról, azt az értelmezést támasztja alá, hogy e rendelkezést alkalmazni kell a követelés vagy jog végrehajtása esetén is. A második kérdés, amely elvben felmerülhet, az, hogy mi a helyzet akkor, ha – a másik eljárásban történt foglalásról nem tudva – mind bírósági, mind közigazgatási végrehajtás során közzéteszik az árverésről szóló hirdetményt. A Vht. 4. § (1) bekezdése első mondatának szövegéből – nyelvtani értelmezéssel – nem juthatunk egyértelmű eredményre, de a szöveg rendszertani és logikai értelmezésével arra a következtethetünk, hogy az ingóság bírósági végrehajtásban való lefoglalását követően a végrehajtást a bírósági végrehajtás keretében kell lefolytatni, így a második mondatban foglalt szabály csak akkor alkalmazható, ha a közigazgatási eljárásban az árverési hirdetményt már az ingóság bírósági végrehajtásban történő lefoglalása előtt közzétették.[83]

A hatásköri összeütközés főszabálya alól további két speciális kivételről kell említést tenni. Az első esetkör, amikor az önálló bírósági végrehajtó a közigazgatási végrehajtásban dologi adósi pozícióban[84] lévő személlyel szemben folytat bírósági végrehajtást – ekkor az eljárás bírósági végrehajtás keretei között pusztán a dologi adós tulajdonába került ingatlanra nézve folyik tovább. Hasonló a helyzet abban az esetben is, amikor házastársi közös vagyonba tartozó vagyontárgyat az adóvégrehajtó az egyik, a bírósági végrehajtó pedig a másik házastárstól foglal le – jelen esetben a bírósági végrehajtási eljárás a közös foglalással érintett vagyontárgyra nézve folytatódik tovább.

A Polgári Törvénykönyvről szóló *2013. évi V. törvény* (a továbbiakban: Ptk.) 5:126. § (3) bekezdése alapján a zálogjogosult kielégítési jogát – belátása szerint – bírósági végrehajtásban, vagy azon kívül gyakorolja. A Vht. 4/A. §-ban nevesített esetkör során ez utóbbi jogosultságnak végrehajtási korlátja áll fenn, hiszen, ha a zálogkötelezettel szemben a zálogtárgyra is kiterjedő bírósági végrehajtás folyik, a zálogjogosult (illetve a Vht. 2023-as módosításai nyomán az

[83] POMEISL András: Alapvető rendelkezések. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor: *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 4. §-hoz fűzött magyarázat

[84] Példának okán dologi adósi pozícióba kerül az az ingatlantulajdonos, akinek adásvétel vagy ajándékozás jogcímén jelzálogjoggal terhelt ingatlan kerül a tulajdonába.

alzálogjog esetén az alzálogjogosult) a lefoglalástól kezdődően kielégítést kizárólag bírósági végrehajtás útján kereshet.[85]

1.3.2.2. A végrehajtási kényszer

A végrehajtási eljárás egyik legfontosabb lényegi elemét az állami kényszer adja: amennyiben az önkéntes teljesítés elmarad, és a pénzfizetésre, illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett személy nem teljesíti kötelezettségét, kényszerítő erő igénybevétele válik szükségessé. A Vht. célja egyértelmű: intézményei és jogi normái révén el kell érni, hogy a hatálya alá sorolt határozatok állami kényszer igénybevételével megvalósuljanak, a törvény által a jogosult számára biztosított állami eszközök igénybevételével kifejtsék jogi hatásukat.[86] A kényszer alapja a végrehajtás szükségszerűsége felfedezése alapjául szolgáló társadalmi igény, a saját tulajdont képező vagyoni viszonyok kialakulása. Figyelemmel arra, hogy a kényszer szükségképpen érinti az adós Alaptörvényben (illetve korábban Alkotmányban) biztosított jogait, ezt a kollíziót az Alkotmánybíróságnak fel kellett oldania. Ez a feloldás a 46/1991. (IX. 10.) AB határozatban történt meg, melyben az Alkotmánybíróság deklarálta, hogy a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése – akár jogszerű kényszerítés árán is – a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet. Az ilyen veszély leküzdése nyilvánvalóan mind állampolgári, társadalmi, mind pedig állami szempontból alkotmányos érdek. Az alkotmányos rend védelme a végrehajtási eljárás e fázisában éppen a jogszerű kényszerintézkedések hatékony alkalmazásával érvényesül. Az Alkotmánybíróság határozata egy további fontos, elméleti és gyakorlati szinten a kényszert legalizáló megállapítást is tesz: a végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyi jogokat kell elvont módon védeni, hanem az „ártatlanságában" a megelőző eljárás során megcáfolt jogsértővel szemben kell konkrét törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazni.[87] Maga az állami kényszer főszabály szerint irányulhat az adós vagyona vagy személye ellen – a Vht. 5. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a kényszerítő eszközök elsősorban az adós vagyoni jogait korlátozhatják (ezt nevezzük vagyoni

[85] A zálogjoggal és az alzálogjoggal kapcsolatosan lásd bővebben: KOVÁCS-HEGEDŰS Vera: A zálogjogosult bekapcsolódása a végrehajtási eljárásba. *Pro Futuro*, 2015/2. szám, 139-158. o., BODZÁSI Balázs: Az alzálogjogról. *Iustum Aequum Salutare*, 2021/1. szám, 9-26. o.
[86] POMEISL András: i.m. 5. §-hoz fűzött magyarázat
[87] UJLAKI Tamás: i.m. 5. §-hoz fűzött magyarázat

kényszernek, melynek során az adós elveszti vagyona feletti rendelkezési jogát), személyiségi jogait csak kivételesen érintheti. Amennyiben mégis az adós személye elleni kényszercselekmény foganatosítása válik szükségessé, azt nem az önálló bírósági végrehajtó, hanem a rendőrség végzi el: a rendőrség pedig jogosult és köteles mindazokat a kényszerítő intézkedéseket megtenni és kényszerítő eszközöket alkalmazni, amelyek alkalmazhatók, és az adott esetben a végrehajtás eredményes befejezéséhez szükségesek.[88]

Álláspontom szerint a végrehajtási kényszer elve nem csak és kizárólag a kielégítési végrehajtás keretei között értelmezhető, hiszen biztosítási intézkedés elrendelése esetén a végrehajtást kérő követelésének későbbi időpontban történő teljesítését – önkéntes teljesítés híján – szintén állami kényszer alkalmazása teszi lehetővé. Ugyanakkor fontosnak tartom rögzíteni, hogy a végrehajtási kényszer csak szigorú törvényi keretek között érvényesülhet, a végrehajtást kérő és az adós érdekei közötti egyensúly folytonos garantálásával.

1.3.2.3. Arányosság és a fokozatosság

Az arányosság és fokozatosság elvének jelentése, hogy csak a követelés mértékéhez képest szükséges és indokolt vagyoni kényszert lehet alkalmazni az adóssal szemben: tehát a követelés mértékét és az adós jövedelmi, vagyoni viszonyait összemérve kell megállapítani a végrehajtás elrendelésének módját, illetőleg a végrehajtás foganatosításának mértékét. A Vht. a kielégítési – és a biztosítási – végrehajtási eljárásban végrehajtás alá vonható vagyontárgyak tekintetében – a végrehajtási kényszer fokozatos alkalmazása érdekében – felállít egy bizonyos sorrendiséget. Amennyiben az eljárás pénzkövetelés végrehajtására irányul, azt elsősorban a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből,[89] az adós

[88] Vht. 5. § (3) bek.

[89] A Vht. 7. § (3) bekezdése alapján pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti fizetési számla szerződés alapján nyitott fizetési számlán szereplő összeg, valamint a betétszerződés és a takarékbetét-szerződés alapján, vagy egyéb szerződés alapján a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg, ha azt a hitelintézet a bankszámla szerződés szabályainak megfelelően kezeli, továbbá a betétszerződés és takarékbetét-szerződés alapján takarékbetétkönyv, egyéb betéti okirat ellenében a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg; továbbá egyéb szerződés alapján az adós részére a hitelintézet által visszafizetendő, az adós rendelkezése alatt álló pénzösszeg. Fontos, hogy a tőkepiacról szóló törvény szerinti ügyfélszámlán nyilvántartott, az adós rendelkezése alatt álló összegre is a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre irányadó szabályokat kell alkalmazni. A pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett összegre vezetett végrehajtás szabályairól lásd bővebben: Vht. 79/A.-83. §

munkabéréből[90] szükséges behajtani.[91] E rendelkezés kettős céllal bír: egyrészt, védi az adós tulajdonhoz fűződő jogát azáltal, hogy a végrehajtást elsősorban a jövedelem csökkentése, és nem a már meglévő vagyontárgyak elvonása révén biztosítja – ez az elv azonban némiképp törést szenved a másik cél elérése érdekében, amely a végrehajtás hatékony és gyors lefolytatásában áll. Mind a jövedelem, mind a számlán rendelkezésre álló pénzeszközök végrehajtás alá vonása azt jelenti, hogy az adóstól közvetlenül pénzt vonnak el a végrehajtást kérő javára. Ez azzal az előnnyel jár, hogy a végrehajtandó követelés kielégítéséhez nincs szüksége a végrehajtás alá vont vagyontárgy viszonylag hosszadalmas és többletköltségekkel járó értékesítésére, ami – tekintettel arra, hogy a pénzkövetelés kamatozik, és a költségeket végső soron az adós viseli – az adósnak is érdeke.[92]

Amennyiben az adós nem rendelkezik munkabérrel, illetve pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeggel, avagy előre látható, hogy a követelést a munkabérre, illetőleg a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani, az adós bármilyen lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. A „viszonylag rövidebb idő" tekintetében a Vht. nem nyújt további magyarázatot, így figyelemmel kell lenni az eset összes körülményére, így különösen a követelés jellegére, a végrehajtást kérőnek és az adósnak okozott érdeksérelemre is. Példának okán, amennyiben a végrehajtás középpontjában egy kisebb összegű követelés áll, melyre az adós munkabére megfelelő fedezetet nyújt, nincs mód arra, hogy a végrehajtó ingó- vagy ingatlan-végrehajtást foganatosítson. Ha erre mégis sor kerül, a végrehajtó elsődlegesen az adós ingó vagyontárgyait foglalja le, ennek hiányában a foglalás az ingatlanvagyonára is kiterjedhet. Fontos, hogy a végrehajtás ezen szakaszában az ingó- és ingatlan vagyontárgyak kapcsán csupán foglalásról beszélhetünk: az ingatlan értékesítéséhez a jogalkotó további szigorító rendelkezéseket emelt törvényi szintre, melyek az ingatlan-végrehajtás ultima ratio jellegét hangsúlyozzák. A lefoglalt ingatlant ugyanis csak akkor lehet értékesíteni, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nincs teljesen fedezve, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva elégíthető ki. Továbbá, az adóssal szemben indított végrehajtás során behajtandó tőkekövetelés – vagy több követelés esetén az összes

[90] Az adós munkabérének fogalmát a Vht. maga is megadja: ennek megfelelően munkabér az adós a munkaviszonyon, közfoglalkoztatási jogviszonyon, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati, kormányzati szolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, egészségügyi szolgálati jogviszonyon, adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyon, szolgálati viszonyon, rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyon, honvédelmi alkalmazotti jogviszonyon, nemzetbiztonsági szolgálati jogviszonyon, nemzetbiztonsági alkalmazotti jogviszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóságából, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazásából, juttatásából, követeléséből eredő juttatása. A munkabérre és egyéb járandóságra vezetett végrehajtás részletes szabályai a Vht. 58-79. §-aiban nyertek elhelyezést.

[91] Vht. 7. § (1) bek.

[92] POMEISL András: i.m. 7. §-hoz fűzött magyarázat

tőkekövetelés – összege nem haladja meg az ötszázezer forintot, vagy pedig nem haladja meg az egymillió forintot és egyéb követelés biztosítására zálogjog is be van jegyezve az adós lakóingatlanára, a szóban forgó ingatlanra – az egyéb feltételek fennállása esetén – árverés akkor tűzhető ki és becsértéke csak akkor állapítható meg, ha az adós a részletfizetést[93] elmulasztotta. A fokozatosság és arányosság elve jelenik meg a biztosítási intézkedés foganatosításának körében is, amikor a törvény előírja, hogy a pénzforgalmi szolgáltató a felhívás kézhezvételétől számított 8 napon belül tájékoztatja a végrehajtót arról, hogy az intézkedést milyen összegre tudta foganatosítani, ezt követően az adós vagyontárgyai csak a fennmaradó követelés erejéig foglalhatók le.[94]

Az arányosság és fokozatosság elve ugyanakkor a biztosítási intézkedés körében nem kizárólag a foganatosítás sorrendjét határozza meg, hanem az állami beavatkozás érdemi korlátját is jelenti: hiszen a biztosítási cél önmagában nem alapozhatja meg az adós vagyonának a követelés biztosításához szükséges mértéket meghaladó korlátozását. A jogintézmény szükségességének és mértékének megítélésekor tehát az adott ügy összes körülményét, mint a követelés összegét, a rendelkezésre álló vagyoni fedezetet, ingó és ingatlan vagyontárgyakat, valamint az adóst érő érdeksérelmet együttesen szükséges értékelni. A biztosítási intézkedés preventív jellege ugyanakkor sajátos feszültséget teremt ezen követelmények érvényesülésében, mivel az intézkedés eredményessége alapvetően éppen a gyors elrendelésen és foganatosításon múlik, ezért a késedelem gátat szabhat a követelés későbbi kielégítésének. Ez azonban nem eredményezheti azt, hogy az eljárás észszerű időn belül történő lefolytatásának igénye felülírja az arányosság követelményét: a jogintézmény legitim alkalmazásának feltétele, hogy az adósi vagyon korlátozása minden esetben a biztosítani kívánt követeléshez és annak veszélyeztetettségéhez igazodjon.

1.3.2.4. A hitelezői érdek elsődlegessége

A Vht. általános indokolása rögzíti, hogy a törvényben lefektetett szabályok az eddiginél következetesebben szolgálják az igazságszolgáltatás feladatainak megoldását, hatékonyabbá teszik a bírósági végrehajtást azáltal, hogy egyszerűsítik és gyorsítják az eljárást, megakadályozzák a követelések behajtásának kijátszását, megszüntetik az indokolatlan

[93] A részletfizetés jogintézményének átfogó szabályozásáról lásd bővebben: Vht. 52/A.-52/B. §, valamint: GYÜRE Péter: *A részletfizetés engedélyezésének esetei a bírósági végrehajtási eljárásban*. In: Jogi Fórum. https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/gyure_peter__reszletfizetes_birosagi_vegrehajtasban[jogi_forum].pdf (2026. február 20.)
[94] Vht. 191. § (3) bek.

adósvédelmet, eredményesebbé teszik a végrehajtás alá vont vagyontárgyak lefoglalását és értékesítését, ugyanakkor a végrehajtás alóli mentesség új rendezésével méltányosabb eljárást tesznek lehetővé.[95] Mivel a bírósági végrehajtás célja az adós teljesítésének előmozdításában, a végrehajtást kérő követelésének kielégítésében ragadható meg, lényeges, hogy a szabályozás a jogosulti érdekek primátusát tükrözze. Ennek megfelelően a Vht.-ben számos olyan rendelkezés található, melyek előmozdítják a végrehajtási eljárás eredményességét, hatékonyságát, ugyanakkor ezáltal több esetben is a végrehajtást kérő érdekét helyezik a középpontba. Mindezek tipikus példáját a végrehajtást kérő rendkívül széles rendelkezési joga adja: hiszen a végrehajtást kérő döntheti el, az adós mely vagyontárgyait kívánja végrehajtás alá vonni, rendelkezhet a végrehajtási eljárás felfüggesztéséről, szüneteléséről, halasztásról, de az elektronikus árverésen a vagyontárgyak árverezési sorrendjét is jogosult meghatározni. Ugyanakkor azon főszabály, miszerint az ingatlant beköltözhető állapotban szükséges értékesíteni, vagy az eljárásjogi határidők törvénybe való beépítése mind hozzájárul a végrehajtási eljárás effektív lefolytatásához és előtérbe helyezi a jogosult legfőbb érdekét, hogy követeléséhez minél hamarabb hozzájuthasson.

Ami a biztosítási intézkedést illeti, ezen alapelv abban jut kifejezésre, hogy a jogintézmény a követelés későbbi időpontban történő kielégítésének megőrzését szolgálja. Ebből azonban nem következik, hogy a végrehajtást kérő érdeke feltétlenül, minden esetben elsőbbséget élvezne az adós jogaival és méltányolható érdekeivel szemben. A biztosítási intézkedés elrendelése során a hitelezői érdek érvényesülését mindig az intézkedés törvényi feltételei, szükségessége és arányossága határolják be. Az alapelv ezért nem az adósi jogvédelem abszolút módon történő háttérbe szorítását fejezi ki, hanem azt testesíti meg, hogy a követelés kielégítése meghiúsulásának valós veszélye esetén a jogrend hatékony eszközt biztosít a jogosult számára.

1.3.2.5. A korlátozott adósvédelem

A végrehajtási jog alapvető feladata és célkitűzése a hitelezői követelések hatékony érvényesítése. Ugyanakkor az adós emberi méltóságának, létfenntartásának és jogbiztonságának védelme olyan alkotmányos szempont, amely korlátot szab a végrehajtás

[95] Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez – Általános indokolás

intenzitásának.[96] A hitelezői érdek elsődlegességének elve kéz a kézben jár a korlátozott adósvédelem elvével, hiszen a szabályozásban sem hitelezői, sem az adósi érdekek nem kerülhetnek túlsúlyba, nem lehetnek kizárólagosak. Ezen alapelv elsődlegesen azt szolgálja, hogy megakadályozza az adós teljes személyi és vagyoni ellehetetlenülését, megtartsa és megőrizze az adós jövőbeli teljesítőkészségét, valamint teljesítőképességét. A korlátozott adósvédelem elve az egész bírósági végrehajtásról szóló törvényben érvényre jut: legfontosabb megjelenési formái közé tartozik az ingóvégrehajtás során megjelenő, végrehajtás alól mentes ingóságok köre, így a teljesség igénye nélkül az olyan eszköz, amely nélkül az adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlása lehetetlenné válik (szerszám, műszer, technikai, katonai és egyéb felszerelési tárgy), a rendszeres tanulmányok folytatásához nélkülözhetetlen eszköz (tankönyv, tanszer, hangszer), ruházati cikkek közül felsőruházatból három felsőruha, egy télikabát, egy felöltő, három pár lábbeli, az adós háztartásához tartozók számának megfelelően szükséges bútor, konyhai és háztartási felszerelés, fűtő- és világító eszköz, gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök, gyermekek által használt tárgyak.[97] Az adós védelmét célozza a végrehajtói letiltás és a hatósági átutalási megbízás alól mentes összegek, juttatások köre is: a Vht. úgy rendelkezik, miszerint a nettó munkabér 33%-át, kivételes esetekben az 50%-át lehet levonni. Mentes a végrehajtás alól a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely nem haladja meg a minimálbér nettó összegének 60%-át – a munkabér ezen összeg, illetve kétszázezer forint közé eső része korlátozottan, míg a kétszázezer forintot meghaladó része korlátlanul végrehajtás alá vonható. Továbbá az adósi érdekek érvényre jutását segítik a végrehajtási cselekményekkel szemben igénybevehető jogorvoslatok (mint például a végrehajtási kifogás, becsérték elleni kifogás, szakértő becsüs kirendelése), az adós személyiségi jogainak, adatainak védelme, a téli kilakoltatási moratórium, valamint az egyes kormányzati intézkedések (adósságrendezési eljárás, a külföldi devizában felvett hitelek forintosítása) köre is.

A korlátozott adósvédelem elve a biztosítási intézkedés kapcsán különös jelentőséggel bír, mivel az intézkedés a követelés érdemi kielégítése előtt korlátozza az adós vagyona feletti rendelkezési jogát. E korlátozás azonban nem eredményezhet az adós számára szükségtelen vagy aránytalan hátrányt, és nem válhat a későbbi kielégítési végrehajtás előrehozott, garanciák

[96] NAGY Adrienn: A hitelezői érdek elsőbbségének elve és a korlátozott adósvédelem elve közötti egyensúly megteremtése. In: WOPERA Zsuzsa – NAGY Adrienn (szerk.): *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025. 12. o.
[97] A végrehajtás alól mentes ingó vagyontárgyak teljes körét lásd: Vht. 90. §

nélküli megfelelőjévé. Az adósvédelem tehát nem zárja ki a biztosítási intézkedés alkalmazását, hanem annak törvényes, szükséges és arányos keretek közötti foganatosítását követeli meg.

1.3.2.6. A teljes vagyoni helytállás

Főszabály szerint az adós a hitelezői követelések kielégítéséért a teljes vagyonával helytállni tartozik – tehát a végrehajtónak lehetősége nyílik arra, hogy a törvényben meghatározott szigorú feltételek mellett az adós önkéntes teljesítésének hiányában teljes vagyontömegét végrehajtás alá vonja.

Az alapelv megértéséhez és átfogó vizsgálatához azonban vissza kell kanyarodni a végrehajtási jog rendszerének taglalásához, a szakirodalom által tett kettős felosztáshoz, mely szerint beszélhetünk teljes vagy totális végrehajtásról, illetve egyedi vagyoni végrehajtásról. A teljes végrehajtás legfőként nem a bírósági végrehajtást, hanem a felszámolási eljárást hivatott megtestesíteni, így a teljes vagyoni helytállás elvét a Vht. több esetben is áttöri, hogy megakadályozza a mérlegnek a hitelezői érdekek felé történő túlzott elmozdulását, egyensúlyt teremtve a jogszabály által deklarált, korábban említett alapelvekkel, különös tekintettel a fokozatosság és arányosság elvére. A jogalkotó a mentes ingóságok, összegek, juttatások meghatározásával kivételt teremt a teljes vagyoni helytállás alól, továbbá a zálogkötelezett (dologi adós) felelőssége és az örökös cum viribus felelőssége is hozzájárul ahhoz, hogy a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása ne álljon egyenes arányosságban az adós teljes ellehetetlenülésével.

A teljes vagyoni helytállás elve a biztosítási intézkedés vagyoni alapját teremti meg, hiszen a követelés későbbi kielégítése főszabály szerint az adós végrehajtás alá vonható vagyonából biztosítható. Az alapelv ugyanakkor nem értelmezhető úgy, miszerint az adós teljes vagyontömege korlátozás nélkül végrehajtható: a jogintézmény kizárólag a követelés fedezetének megőrzéséhez szükséges körben alkalmazható, figyelemmel az arányosság, a fokozatosság és a korlátozott adósvédelem követelményeire is.

1.3.2.7. A hitelezők esélyegyenlősége

A hitelezők esélyegyenlőségének elve azt biztosítja, hogy az adós vagyontárgyainak értékesítéséből befolyt összeget a jogosultak a követeléseik arányában, rangsoruknak megfelelően kapják meg. Ezen rendelkezés lényege abban ragadható meg, hogy gátat szabjon annak, hogy bizonyos hitelezők privilegizált helyzetbe kerüljenek másokkal szemben és

nagyobb mértékben részesüljenek az adósi vagyonból – hiszen ez a helyzet könnyedén ahhoz vezethet, hogy a végrehajtás során az adós rendelkezése alól kivont vagyonból nem mindegyik jogosult nyer kielégítést. Az 1949 és 1992 közötti magyar végrehajtási jogi szabályozás – a szocialista tervgazdálkodás sajátosságainak megfelelően – kiemelten kedvező hitelezői pozíciót biztosított bizonyos állami szerveknek, így azok gyakran élveztek előnyt a magánjogi partnerekkel szemben. A Vht. akkori 18. §-a alapján a közjegyző harmincöt kedvezményezett intézménytípus (pénzintézet, biztosító intézet, közkönyvtár, közüzem, kölcsönszerződéssel foglalkozó állami vállalat, lakásszövetkezet) okiratait láthatta el végrehajtási záradékkal, azonban a magánvállalkozások és nem állami szervek okiratairól nem rendelkezett. Az Alkotmánybíróság a 46/1991. (IX. 10.) számú határozatában megállapította ezen rendelkezés alkotmányellenességét és megsemmisítette azt. A jelenleg hatályos szabályozásban már a jogcím szerinti kielégítési elsőbbség áll fókuszban a foglalás sorrendiségével szemben. Ennek megfelelően, a Vht. alapján a követeléseket főszabályként a jogcímük szerint megállapított sorrendben kell kielégíteni – e sorrend megállapítása pedig a végrehajtási eljárásban érvényesítendő követelések különböző fontosságát tükrözi. A jogcím szerinti kielégítés segíti pl. az anya és a gyermek védelmét, a tartásdíjaknak és a munkából eredő követeléseknek – mint a létfenntartáshoz szükséges juttatásoknak – a gyorsabb behajtását. Az ilyen szabályozási mód emellett a végrehajtási eljárás egésze szempontjából egyszerűsítéshez vezet, mert a végrehajtást kérők egy része számára feleslegessé teszi, hogy kielégítésük elsőbbsége érdekében biztosítási intézkedések végrehajtását kezdeményezzék.[98]

1.3.2.8. A végrehajtási eljárás eredményessége

A végrehajtási eljárásnak – az adós jogainak tiszteletben tartása mellett – a lehető leghatékonyabban és leggyorsabban kell biztosítania a jogosult követelésének teljesítését. Mindez azt szolgálja, hogy egyrészt a hitelező követelésének kielégítése során ne szenvedjen aránytalan késedelmet, másrészt pedig az is lényegi szempontnak minősül, hogy a jogszerűen és hatékonyan lefolytatott eljárás észszerű időn belül befejezésre kerüljön és ne járjon az adós jogainak a szükségesnél nagyobb mértékű (és tartamú) korlátozásával. A végrehajtás eredményességének érdekében a Vht.-ben szigorú garanciális szabályok (példának okán az utólagosan keletkezett jelzálogjog figyelmen kívül hagyása) és relatíve rövid határidők érvényesülnek. Az elektronikus eljárások (például az ügykiosztás, a VIEKR, valamint az

[98] Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez – Részletes indokolás a Vht. 165-168. §-hoz

Elektronikus Árverési Rendszer) szintén a végrehajtás határidőben történő befejezését segíti elő, mint ahogyan teszi azt az árverési rendszer szakaszolása is. Azonban a hatékonyságot korlátozza az adós érdekében felállított jogorvoslati rendszer és a bírósági szakasz viszonylag lassú volta is.

A végrehajtási eljárás eredményességének elve egyúttal a biztosítási intézkedés egyik legfontosabb funkcionális alapjaként is szolgál, tekintettel arra, hogy rendeltetéséből kifolyólag a későbbi kielégítési végrehajtás eredményességét a követelés fedezetének megőrzésével segíti elő. Az intézkedés rendeltetésszerű működése ugyanakkor nem kizárólag abban mérhető, hogy a végrehajtást kérő számára a jövőbeli kielégítés lehetősége fennmarad-e, hanem abból is, hogy az intézkedés törvényesen, indokolatlan késedelem nélkül és az adós jogainak szükséges mértéken túli korlátozása nélkül valósul-e meg.

Az alapelvek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a biztosítási intézkedés alkalmazásának kereteit nem egyetlen, kizárólagos követelmény határozza meg. A követelés későbbi kielégítésének biztosítása, a végrehajtás eredményessége és a hitelezői érdek érvényesülése az arányosság, a fokozatosság, valamint a korlátozott adósvédelem követelményeivel együttesen értelmezendő. E szempontok közötti egyensúly teremti meg azt a dogmatikai és gyakorlati mércét, melynek alapján a biztosítási intézkedés hatályos szabályozása értékelhetővé válik.

II. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE

Interdiszciplináris szemléletben vizsgálva a biztosítási intézkedés, mint az általános rendelkezésektől jócskán eltérő, speciális végrehajtási eljárás nagy múltra visszatekintő jogintézmény, amely meglehetősen hosszú ideje van jelen hazánk végrehajtási eljárásjogában – bár magához a végrehajtási joghoz viszonyítva jóval újabb keletű, hiszen csupán a magyar jogtörténetet alapul véve végrehajtásról már egészen a honfoglalás óta beszélhetünk. Már I. Szent István dekrétumaiban is találunk olyan rendelkezéseket, amelyek a végrehajtáshoz kapcsolódnak, de az Aranybulla és a Tripartitum bizonyos szabályai is rendelkeztek e jogterületről.[99] Azonban az életviszonyok mindenkori változása együtt járt a jog változásokhoz való alkalmazkodásának szükségességével. Idővel egyre inkább kibontakoztak a végrehajtást érintő és azt lefedő szabályok, valamint a biztosítási intézkedés jogintézményét is törvényi alapokra helyezték. Véleményem szerint a jogintézmény teljeskörű bemutatásához, elemzéséhez és megértéséhez kiváltképp lényeges és célravezető megvizsgálni a biztosítási intézkedés által megtett utat, tanulmányozni azt a 19. századig visszanyúló fejlődési ívet, amely hatást gyakorolt a napjainkban hatályos jogszabályi rendelkezések lefektetésére.

2.1. Biztosítási intézkedés a váltó-törvénykönyvben

A végrehajtási joggal párhuzamot vonva, amely jogterület már a római jogban is megtalálható volt,[100] a biztosítási intézkedés jogintézményének törvényi szinten való megjelenése egészen a XIX. századig váratott magára, ám első ízben történő deklarációja a napjaink szabályozási rendszeréhez képest meglehetősen szokatlan keretek között történt: a Wildner Ignác bécsi jogtanár irányítása alatt lévő bizottság által összeállított, osztrák mintára megalkotott[101] *1840. évi XV. törvénycikkben*, amely kódex formájában foglalta össze a kiegyezés előtti váltójogra irányadó rendelkezéseket.

Az 1840. évi váltó-törvénykönyv amellett, hogy megteremtette az adott érában korszerű kereskedelmi váltóforgalom jogi kereteit, tartalmazta és szabályozta a végrehajtási eljárások rendjét is, méghozzá a törvénycikk II. Részének 11. Fejezetében, amely „*A határozatok*

[99] PATAKI János István: Gondolatok a bírósági végrehajtás rendszeréről. *Jogelméleti Szemle*, 2013/I. szám, 126-128. o.
[100] A végrehajtási eljárás római jogi gyökereiről lásd bővebben: MAGYAR Fanni: A bíróság művészete, avagy a végrehajtási eljárás felfüggesztésének esetei, különös tekintettel a méltányolható körülményekre. *Miskolci Jogi Szemle*, 2020/1. szám, 140-141. o.
[101] BABJÁK Ildikó: A váltó fajai a 19. században. *Miskolci Jogi Szemle*, 2007/1. szám, 67. o.

végrehajtásáról” címet viselte. Tartalmilag már a végrehajtásra vonatkozó rendelkezések legelején, a 144. §-ban rögzítésre került a végrehajtási eljárás napjainkban is meghatározó és érvényes, kettős felosztása: miszerint a váltó-törvényszék előtti eljárások során kielégítési vagy biztosítási végrehajtásról beszélhetünk. A kódex értelmében akkor kerülhet sor biztosítási végrehajtásra, ha az adósnak a követelés biztosításának fedezetéül szolgáló ingó javai összeírásra kerülnek, majd ezen ingóságokat a bíró zár alá veszi. Ezzel szemben, ha a zár alá vett javakat árverés útján értékesítik, és a tartozás ebből az összegből kerül teljesítésre, már kielégítési végrehajtásnak minősül.

Biztosítási végrehajtásnak a véghatározat meghozatalát megelőzően, illetve azt követően is helye volt – tehát már itt megjelent a későbbi, napjainkban ismert biztosítási intézkedés egyik központi gondolata: a végrehajtást kérő igényének biztosítása a kielégítési végrehajtást megelőzően. A törvénycikk értelmében, véghatározat következtében egyedül biztosítási végrehajtásnak van helye, ha sommás eljárásban a végzés ellen kifogással éltek, ha a perben hozott ítélettel szemben valamely fél fellebbezést terjesztett elő, továbbá a váltó-törvényszék előtt megkötött egyezségeknél a teljesítést megelőzően is, feltéve, hogy a felek egyezségükben nem rendelkeztek ennek ellenkezőjéről. Kiemelendő, hogy határozathozatalt megelőzően biztosítási végrehajtás elrendelésére csupán a fél kérelmére kerülhetett sor. Ezen esetkörök közül is az első és a legfontosabb a követelés veszélyeztetettségének fennállása, amelyet a magyar jog már 1840-ben ismert és törvényi szintre emelt: amennyiben a fél kellőképpen bizonyította, hogy követelésének kielégítése a véghatározat meghozataláig veszélyeztetve van, biztosítási végrehajtás elrendelését kérelmezhette. Mindemellett biztosítás elrendelését tették indokolttá a felek egymás közötti „nézeteltérései” is: ha a panaszolt kötelezettségét elismeri ugyan, de felhozott kifogásait a panaszos tagadja, vagy ha a panaszolt aláírását nem ismeri el a sajátjaként, ám annak hamisságára – a panaszos ajánlása ellenére – nem kíván esküt tenni. Azon kereseteknél, melyek bizonyító könyvei vagy kivonatai alapján törvényszerűnek bizonyultak, ennek ellenére a kereset ellen mégis kifogást nyújtottak be, szintén biztosítási végrehajtásnak volt helye.[102]

A „végrehajtást kívánó fél” biztosítási végrehajtás elrendelése végett az elsőfokú váltó-törvényszékhez fordulhatott. A kérelem törvényben meghatározott tartalommal bírt, így a jogosultnak meg kellett jelölnie benne azt a törvényes okot, melynél fogva biztosítási végrehajtás elrendelését kéri, és köteles volt megnevezni azt az általa megbízott személyt,

[102] 1840. évi XV. törvénycikk, 145-146. §

akinek feladata a végrehajtás teljesítése érdekeinek felügyeletében állt. Három példányban[103] benyújtandó kérelméhez továbbá mellékelnie kellett azt a bírói határozatot vagy végzést, amely a biztosítás alapját képezte. Amennyiben a törvényszék a kérelemben foglaltaknak helyt adott, végzéssel elrendelte a biztosítási végrehajtást, mely végzésében megjelölte a jogosult megbízottját is. Ha végrehajtás alá vonható vagyon a törvényszék helyén volt feltalálható, a végrehajtás teljesítését egy törvényszéki tagra bízta, azonban, ha a lefoglalható vagyontömeg más területen helyezkedett el, úgynevezett átküldő-levél mellett haladéktalanul (24 óra alatt)[104] megkereste az illetékes hatóságot.[105]

A törvényszéki tag által foganatosított, biztosításra intézett foglalás során a törvényszéki személy a végrehajtást elrendelő végzés egy példányát átadta az adósnak és nekilátott javainak bírói összeírásához (kvázi foglalási jegyzőkönyvbe vételéhez) – az összeírást pedig mindaddig folytatta, amíg maga a jogosult, vagy megbízottja[106] a már összeírt vagyont elegendőnek nem találta a követelés teljes biztosítására. Az ily módon összeírt javakat a törvényszéki tag zár alá vette, elhelyezésük módja azonban az adott vagyon fajtájához, minőségéhez igazodott: a lefoglalt vagyontömeg között talált készpénzt, aranyat, ezüstöt, vagy egyéb értékeket magához vette, az egyéb ingóságokat tárolásukra alkalmas helyen elzárta, az adott helyiséget pedig lepecsételte, a zár alá vétellel nem érintett egyéb vagyontárgyaikat pedig az adós őrizetében hagyta. Amennyiben a végrehajtást kérő bizalma nem volt teljes az adós felé, a javak a bíró által kijelölt gondnok (zárgondnok) felügyelete alá kerültek. Fontos, hogy az összeírás során a törvényszéki személy az adós ingatlanának szobáit, pincéit, egyéb helyiségeit is felnyithatta, szükség szerint akár fel is törethette azokat. A törvénycikk 159. §-a alapján a törvényszéki tag az adós ingatlanát is lefoglalhatta, azonban – hasonlóan a Vht.-ben lefektetett, hatályos szabályozásra – elárverezésére csak akkor kerülhetett sor, ha a követelés kielégítésére az adós egyéb ingó vagyonnal nem rendelkezett.

A váltó-törvénykönyv ismerte a bírói zár alá vétel alól történő felmentés jogintézményét, melynek alapján, bár kizárt volt a zár alá vétel olyan ingóságok tekintetében, amelyek nem az adós tulajdonát képezték[107] – ha a törvényszéki tag mégis lefoglalt harmadik személy tulajdonában álló vagyontárgyakat, azokat megfelelő bizonyítást követően törölte az

[103] A kérelem három példányából egy a jegyzőkönyv mellékleteként a törvényszéknél maradt, a második példányt a jogosult visszakapta, míg a harmadikat a törvényszék vagy a törvényszéki tagnak, vagy a megkeresett hatóságnak adta ki.
[104] 1840. évi XV. törvénycikk 166. §
[105] SZENICZEY Gusztáv: *A magyar váltó- és kereskedelmi törvény*. Heckenast Gusztáv, Pest, 1871. 82-83. o.
[106] Az 1840. évi XV. törvénycikk 151. §-a alapján a jogosult vagy megbízottja a foglalás során szakértő becsüsök alkalmazását is kérheti.
[107] 1840. évi XV. törvénycikk 156. §

összeírásból. Az adóssal egy háztartásban élő személyek szintén kérelmezhették az ők használatában álló vagyontárgyak foglalás alól történő felmentését.

A megkeresésre történő biztosítási végrehajtás esetében a városi tanács vagy az alispán rendelkezett az eljárás lefolytatásáról annak függvényében, hogy foglalás alá vonható vagyontárgy fekvése mezővárosokban vagy egyéb helyen volt. A városi tanács a megkeresés kézhezvételétől számított 24 órán belül kijelölt egy tanácsbeli tagot, akinek szintén 24 óra állt rendelkezésére arra, hogy a biztosítási végrehajtás foganatosítását megkezdje. A 24 órás időintervallum az alispán számára is irányadó volt, azzal az eltéréssel, hogy az alispánnak végrehajtást lefolytató szolgabíró kinevezéséről kellett döntenie. Abban az esetben, hogyha a megkeresett hatóság által lefoglalt egyes vagyontárgyakra nézve harmadik személy fennálló tulajdonjoggal bírt, a városi tanácshoz kellett fordulnia, míg ezzel szemben a szolgabíró ezen ügyekben maga döntött.[108] A törvénycikk 173. §-a szabályozta a városi tanácsok és alispánok, valamint a tanácsbeli tagok és szolgabírók legfőbb kötelezettségét, a rövid eljárási határidők szigorú betartását, hiszen ellenkező esetben a mulasztásból eredő kárért helytállási kötelezettséggel tartoztak.

A törvénycikk taxatíve felsorolja azon vagyontárgyakat, amelyek esetében az összeírás és a zár alá vétel kizárt, vagyis az adott korszak keretei között biztosítási végrehajtás alól mentesnek minősültek. Többek között ide tartoztak az ereklyék, a hivatal tárgyai (mint pecsét, iromány vagy jegyzőkönyv), a legszükségesebb öltözet, ágynemű, a nemes kardja, mesteremberek eszközei és szerszámai, nemzetiségi arcképek, valamint a gyermekek által használt tárgyak is.[109]

Sándorfy Kamill a váltó-törvénykönyvről szóló jogszabályt *„magas színvonalú kodifikációs alkotásként”*[110] értékeli, amely megállapítás véleményem szerint helytálló. Hiszen számos rendelkezése már ebben a korban nagy mértékben hasonlóságot mutat a hatályos joganyaggal: mint példának okán a biztosítási és kielégítési végrehajtás elválasztása, a követelés veszélyeztetettségének fennállása, a biztosítási végrehajtás alól mentes ingóságok köre. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy az 1840. évi törvénycikk által még nem született meg a mai értelemben vett biztosítási intézkedés jogintézménye – maga a biztosítási funkció csupán a váltójogi és végrehajtási szabályozás keretében, speciális hitelezővédelmi igényként jelent meg.

[108] SZENICZEY Gusztáv: i.m. 88-90. o.
[109] 1840. évi XV. törvénycikk 154. §
[110] SÁNDORFY Kamill: *Törvényalkotásunk hőskora: az 1825-1848. évi reformkorszak törvényeinek története*. Szerzői kiadás, Budapest, 1936. 112. o.

2.2. Az 1868. évi LIV. törvénycikk: végrehajtási jog a polgári peres kódexben

A bírósági végrehajtás váltó-törvénykönyvben szereplő rendelkezéseinek átfogó szabályozására a kiegyezést követően[111] került sor. Ezt a „köztes" korszakot a végrehajtási jog és a polgári eljárásjog párhuzamos irányba elindult fejlődése jellemezte, és mivel az 1840. évi XV. törvénycikk rendelkezéseit csupán kisegítő jelleggel lehetett alkalmazni, a kor jogtudósai előtt két út kínálkozott: vagy egy átfogó törvénykezési rendtartást készíteni, vagy csupán javításokra szorítkozni.[112] Egy ideiglenes, rövid időre szóló jogszabályban gondolkodtak, végeredményként mégis egy 47 évig hatályban lévő[113] kódex született meg: a polgári törvénykezési rendtartásról szóló *1868. évi LIV. törvénycikk*. Mindez egyúttal azt is jelentette, hogy a végrehajtási jog kapcsán az önálló törvényi forma még váratott magára, hiszen a korai magyar polgári eljárásjog fontos alappillérének számító jogszabály egységesen, kódex jelleggel tartalmazta a polgári peres eljárásra vonatkozó szabályokat, illetve a végrehajtást érintő rendelkezéseket is – külön címet szentelve a biztosítási intézkedés jogintézményének.

A biztosítási intézkedés jogintézményének lényegi funkcióját és célját megadva Groisz Gusztáv jogtudós, jogakadémiai tanár úgy fogalmazott, miszerint „*minden per végczélja a megzavart jogállapot helyreállítása, a jogosnak ismert követelés kielégítése: és ezt a végrehajtás adja meg. De a törvénynek gondoskodnia kell, hogy a kielégítési alap a jogok veszélyeztetése nélkül fentartatván, a végrehajtás lehetővé tétessék: s ezt a biztosítási intézkedésektől lehet várni*."[114] A törvénycikk nagy mértékben megreformálta a váltójogi kódex szabályozását, és biztosítási végrehajtáson már nem az összeírás által foganatosított, váltó-törvényszék előtt lefolytatott zár alá vételt értette, hanem első ízben különböztette meg egymástól annak két fajtáját: a zárlatot és a biztosítást, melyek elrendelésére mind a perindítást megelőzőleg, mind a peres eljárás során lehetőség adódott.

---

[111] Az 1848. évi forradalom és szabadságharc vereségét követően a Magyar Királyság „végérvényesen beleolvadt" a Habsburgok vezette Osztrák Birodalomba, amelyet egyeduralmi rendszer és centralizáció kiépítése követett. Ez a centralizáció a jogfejlődésben is megmutatkozott, hiszen 1853-ban Magyarországon bevezetésre került az Osztrák Polgári Törvénykönyv, ezt követően pedig az osztrák jog kimagasló hatást gyakorolt a magyar jogalkotásra – beleértve a végrehajtási jogra irányadó szabályozást is. A dualizmus korának jogfejlődéséről lásd bővebben: PATAKI János István: *A bírósági végrehajtási eljárás rendszere és a végrehajtó szervezet Magyarországon*. PhD értekezés, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2019. 76. o. (a továbbiakban: Pataki János István (2019)

[112] FODOR Ármin – MÁRKUS Dezső: *A Polgári Törvénykezési Rendtartás kézikönyve, I. kötet*. Singer és Wolfner kiadása, Budapest, 1894. 5-9. o.

[113] Az 1868. évi LIV. törvénycikket a – gyakran megalkotója, Plósz Sándornak a nevével is fémjelzett – 1911. évi I. törvénycikk váltotta 1915-ben.

[114] GROISZ Gusztáv: *Magyar polgári törvénykezési rendtartás: 1868. évi LIV. törvényczikk*. Stein János erdélyi muzeum-egyleti könyvárus, Kolozsvár, 1870. 408. o.

A zárlat elrendeléséhez a törvény szigorú, konjuktív feltételeket szabott: így a biztosítási intézkedésnek akkor volt helye, ha vitássá vált valamely tulajdoni, használati vagy birtokjog, és a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján alaposan feltehető, hogy a panaszolt fél birtoka jogalap nélküli, ám a kérelmezőnek ahhoz jogos igénye fűződik; valamint, ha bebizonyosodik, hogy a vagyontárgy értéke zárlat alkalmazása nélkül veszélyben forog, avagy a kérelmező jogai egészben vagy részben meghiúsulnának.[115] Kiemelendő, hogy a jogszabály az „alaposan feltehető" kifejezéssel élt, tehát nem kívánt teljes bizonyosságot, elegendő volt, hogyha a kérelmező fél bizonyítékai (melyek leginkább okirati formát ölthetnek) alátámasztották a jogalap nélküli birtoklás valószínűségét. A 325. § meghatározza a jogosulti kérelem benyújtásának helyét, így a perindítás előtt a vagyontárgy fekvési helye szerint illetékes bíróságnál, míg a per folyamán a perbírósághoz volt szükséges azt előterjeszteni. Rögzítendő, hogy amennyiben a zárlat elrendelésére irányuló kérelem benyújtására a peres eljárás előtt került sor, a bíróságnak a zárlatról szóló végzés kézbesítésétől számított 30 napon belül meg kellett indítania a pert, hiszen ellenkező esetben a biztosítási intézkedés a kötelezett fél egyszerű kérelmére megszüntetésre került. A törvénycikk, amilyen óvatosan fogalmaz a zárlat eseteinek körülhatárolásakor, éppolyan gyors és határozott annak foganatosítása során,[116] mikor előírja, hogy az intézkedést érintően a bíróság az ellenfél meghallgatása nélkül határoz. A zárlatot elrendelő végzést – melyben az adóst tájékoztatni kellett jogorvoslati jogáról (kifogás előterjesztéséről) – a foganatosításkor nyújtották át a kötelezettnek, majd vagyonát – jegyzőkönyvbe foglalás útján – zár alá vettnek nyilvánították. A jogosultnak lehetősége volt zárgondnok[117] igénybevételére is, amennyiben eljárását kérelmezte, ekkor a zárlatot foganatosító bíró a lefoglalt vagyontárgyakat zárgondnok gondozásába adta. A jogszabály 334. §-ában deklarálta, hogy a zárlat előbb szerzett jogokra nem lehetett befolyással, később szerzett jogokra pedig harmadik személy irányába úgynevezett feltételes jogot állapított meg azon esetre, ha a peres eljárás folytán a fennálló jog elismerésre kerülne. Hangsúlyozandó, hogy a hatályos szabályozáshoz hasonlóan már az 1868-as törvénycikk kiemelte, hogy a zárlat elrendeléséből eredő költséget a jogosult, kvázi végrehajtást kérő volt köteles előlegezni, majd megfizetni.

Zárlattal szemben a biztosítás kapcsán a jogalkotó fontos különbséget fogalmazott meg, amikor rögzítésre került, hogy biztosításnak perindítást megelőzően és azt követően, valamint

[115] 1868. évi LIV. törvénycikk 324. §
[116] GROISZ Gusztáv: i.m. 408. o.
[117] Az 1868. évi LIV. törvénycikk 328. §-ának értelmében a zárgondnok személyére a jogosult tett javaslatot, azonban ehhez a bíró nem volt kötve: amennyiben eltérő véleményen van, más alkalmas személyt nevezhetett ki zárgondnokul.

jogerős ítélettel lezárt peres eljárást követően is lehetőség nyílt. A jogintézmény elrendelésére három esetre nézve volt helye: egy lejárt követelés tekintetében abban az esetben, ha a jogosult teljes hitelt érdemlő okirattal alátámasztotta, hogy kielégítése veszélyben forog; bírósági határozathozatalt követően, ha a marasztalást tartalmazó ítélettel szemben a marasztalt fél fellebbezéssel élt; továbbá bérlet és haszonbérlet esetében a bérbeadó kérelmére a törvény az intézkedés alkalmazását kötelező jelleggel írta elő.[118] Az első fordulat kapcsán három, a hatályos rendelkezésekben is ismert, jelentős körülmény fennállása volt szükséges: egyrészt, hogy a szóban forgó követelés teljesítésének időpontja már lejárt – ám, amennyiben egy még le nem járt kötelezettség későbbi időpontban történő kielégítésének veszélyeztetettsége állt fent, biztosítás elrendeléséről nem lehetett beszélni. A másik kitétel, a követelés valódiságának teljes hitelt érdemlő okirattal való igazolása: egy olyan közokiratnak vagy magánokiratnak a megléte, amely megfelelt a törvénycikkben meghatározott feltételeknek.[119] Míg harmadrészt, a követelés veszélyeztetettségének fennállása.[120] Bármely követelmény hiánya a biztosítás elrendelésének kizártságát vonta maga után. Ami az intézkedés foganatosítását illette, a törvénycikk – a Vht.-ban foglaltakhoz hasonlóan – egy sorrendet állított fel a végrehajtási cselekmények között: a bírói küldött elsősorban felszólította az adóst kötelezettségének teljesítésére. Amennyiben ez nem vezetett eredményre, a követelés értékének készpénzben történő teljesítése, a jogosult által elfogadott kezes jótállása, elegendő kézizálogjog adása, vagy legutolsó sorban a kötelezett ingóságainak összeírása volt elfogadott – ez utóbbira csak akkor kerülhetett sor, ha a kötelezett a sorrendben előrébb álló módokon nem akart vagy nem tudott teljesíteni. Kiemelendő, hogy a biztosítás végrehajtása főszabály szerint csupán a foglalásra terjedt ki, árverésre csak lefoglalt romlandó dolog esetében kerülhetett sor – ekkor az árverésen befolyt összeget letétbe helyezték.

Az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartásról Antal Tamás a következőképpen vélekedik: „*e jogszabályról a későbbi szakirodalom máig szinte dehonesztálóan fogalmaz, ennek ellenére tény, hogy évtizedekkel előzött meg más eljárási kodifikációt, és több kiegészítéssel, de majdnem fél évszázadig állt hatályban.*”[121] Véleményén osztozva, álláspontom szerint a törvénycikk – attól függetlenül, hogy a kódex a végrehajtási jogra vonatkozó rendelkezéseket a perjog szabályai között helyezte el – a korszak adta lehetőségekkel élve nagy lendületet vett, ezáltal jókora haladást jelentett a korábbi szabályozáshoz képest, releváns, időtálló reformjaival nagy hatást gyakorolt az eljárásjogra. Mi több, a biztosítási

[118] 1868. évi LIV. törvénycikk 338-339. §
[119] Lásd: 1868. évi LIV. törvénycikk 167-168. §
[120] GROISZ Gusztáv: i.m. 415-416. o.
[121] ANTAL Tamás: *A Magyar Királyi Igazságügyminisztérium története (1867-1944/45)*. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2022. 70. o.

intézkedésnek kitüntetett szerepet szánva a jogalkotó lefektette a jogintézmény máig is használatos alapjait, és megszilárdította a jogintézmény bírósági végrehajtásban betöltött sajátos, kivételes helyét.

2.3. A végrehajtási jog önállósulása: az 1881. évi Vht.

Habár az 1868. évi törvénycikk rendelkezései az 1840-es váltó-törvénykönyvhöz képest igencsak jelentős előrelépést tanúsítottak, a jogi és gazdasági élet[122] rohamos fejlődése mellett mégis hamar megmutatkoztak a törvény hiányosságai.[123] Nem sokkal a hatályba lépését követően ismét napirendre került a bírósági végrehajtás reformja, így több törvényjavaslat is készült a végrehajtási rendtartás tárgyában. Az 1874-es törvénytervezet az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartás átdolgozása volt, ennek megfelelően egységes kódexben tartalmazta mind a peres, mind a végrehajtási eljárást – azonban mégsem kerül az országgyűlés plénuma elé.[124] 1878 áprilisára készült el a végrehajtási eljárásról szóló 571. számú törvényjavaslat, amely már önálló jelleggel kívánta szabályozni a bírósági végrehajtást. Majd ezt követően 1879-ben ismét egységes, a végrehajtási eljárás szabályozását is magában foglaló polgári törvénykezési rendtartás készült, amelyet később újból kettéválasztottak – azzal az indokkal, hogy a peres eljárás csak kisebb módosításra szorul, míg a végrehajtást gyökeresen át kell alakítani.[125] Ennek eredményeként a XIX. század utolsó évtizedeiben a polgári eljárásjog és a végrehajtási jog fejlődése végérvényesen elvált egymástól,[126] és megszületett a végrehajtási eljárásról szóló *1881. évi LX. törvénycikk* (a továbbiakban: 1881-es Vht.),[127] amely a biztosítási intézkedés történeti gyökereinek központi állomásául szolgál.

---

[122] A gyors gazdasági fejlődés következtében előtérbe kerültek a tőkés társadalmi rendszer ellentmondásai, melyet az 1873. évben bekövetkezett bécsi tőzsde összeomlása következtében kirobbant válság is jól mutatott. A válság vállalatok tönkremenetelét, munkanélküliség növekedését eredményezte, ennek következtében pedig fokozódott a munkásosztály nyomora. Ebben a folyamatban egyre növekvő szerepet kaptak mind a polgári perek, mind a végrehajtási eljárások. Lásd: BUJTOR Klára: A bírósági végrehajtási jog fejlődése Magyarországon 1954-ig. *JURA*, 2024/4. szám, 10. o.

[123] IMLING Konrád: *A végrehajtási törvény (1881. évi LX. törvényczikk) magyarázata*. Franklin-Társulat, Budapest, 1905. 13. o.

[124] VIDA István: *A bírósági végrehajtás*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 81-82. o. (a továbbiakban: Vida István (1978)

[125] VIDA István (1978): i.m. 82. o.

[126] KENGYEL Miklós: *Magyar polgári eljárásjog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2013. 369. o. (a továbbiakban: Kengyel Miklós (2013)

[127] Az 1881-es Vht. tekintetében még domináltak az osztrák végrehajtási jogi megoldások, ugyanakkor az önálló osztrák végrehajtási törvénykönyv, az *Exekutionsordnung* (a továbbiakban: EO) csak jóval később, 1896-ban emelkedett törvényi szintre. Az EO 378. §-a *einstweilige Verfügungen* elnevezéssel rendelkezik a végrehajtási eljárás során igénybevehető ideiglenes intézkedésekről, melyek elrendelésére akár a peres eljárást megelőzően, annak folyamán, vagy a végrehajtási eljárás során kerülhetett sor, a végrehajtást kérő jogainak biztosítása érdekében. Fontos azonban megemlíteni, hogy önálló végrehajtási kódexünk nem sokkal a német polgári perrendtartás, a Zivilprozessordnung (a továbbiakban: ZPO) 1877. évi elfogadását követően lépett hatályba, így a

Az 1881-es Vht. a IV. Cím alatt szabályozta a biztosítási intézkedéseket, melyek fogalmi körébe a biztosítási végrehajtás, illetve a zárlat jogintézményét vonta. Általánosságban elmondható, hogy a jogintézmény vonatkozásában első végrehajtási kódexünk az ezt megelőző rendszerekkel szemben egy átfogóbb, alaposabb és jóval mélyrehatóbb jogalkotói szándékot testesített meg,[128] amely a biztosítási intézkedésre irányadó rendelkezési kör kiszélesítésében és részletekbe menő, aprólékos kidolgozásában nyilvánult meg. Ami a biztosítási végrehajtást illeti, az alapgondolat nem változott,[129] azonban a jogalkotó egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy főszabály szerint az intézkedés középpontjában készpénzkövetelésnek kell állnia. A kielégítés meghiúsulásának veszélyét okirati bizonyítékokkal kellett alátámasztani, ugyanakkor számtalan olyan adat és körülmény létezett, melynek igazolása a követelés veszélyeztetettségét valószínűvé tette. Többek között a bírói gyakorlat már e törvénycikkre tekintettel a veszély valószínűségének alátámasztásaként feltétlenül elfogadta, ha az adós ellen más végrehajtási eljárás volt folyamatban.[130] A jogintézmény igénybevételére – az 1868. évi LIV. törvénycikkhez képest – jóval tágabb körben kerülhetett sor. A biztosítási végrehajtást a kielégítés veszélyeztetettségének fennállására és a követelés összegének igazolása nélkül el lehetett rendelni lejárt, de két évnél hosszabb időről hátralékban nem levő bérpénz vagy haszonbéri összeg erejéig a bérbeadó kérelmére, a bérelt helyiségben levő ingóságokra, a haszonbérelt jószágon lévő vagy ahhoz tartozó terményekre, gazdasági felszerelvényekre és lábas jószágokra, feltéve, ha a jogosult a bérleti szerződéssel igényét alátámasztotta. A haszonbérbeadó kérelmére a félévi haszonbér összegének biztosítására, ugyanezen feltételekkel és vagyontárgyakra vonatkozóan szintén helye volt az intézkedésnek, ám fontos kitétel volt ezen követelmények alól, hogy a követelés veszélyeztetését e körben a haszonbérbeadónak bizonyítania volt szükséges – fennállásáról pedig a bíróság döntött szabad mérlegelés útján, belátása szerint.[131] Azonban kiemelendő, hogy ezen szabályokat csak olyan tárgyakra lehetett alkalmazni, amelyekre nézve a bérbeadót vagy a haszonbérbeadót törvényes zálogjog illette

magyar végrehajtási jog fejlődése európai viszonylatokban nem tekinthető egyedülállónak. A ZPO által kvázi biztosítási intézkedésként szabályozott Arrest jogintézménye a zárlattal mutat rokoni jelleget, azonban fontos különbség, hogy a német törvénykönyv – az 1868. évi LIV. törvénycikkel azonosan – egyetlen kódexben szabályozza a polgári perjogra, illetve a végrehajtási jogra vonatkozó rendelkezéseket is. A német szabályozási modellről lásd bővebben: jelen értekezés V. Fejezetének 5.1. Alfejezete

[128] PATAKI János István: i.m. 129. o.

[129] Az 1881. évi LX. törvénycikk 223. §-a így rendelkezett: a kereset beadásával egyidejüleg, vagy a kereset beadása után felperes külön kérelmére biztosítási végrehajtás rendelendő el, ha a kereset tárgyát készpénzbeli követelés képezi s ugy a követelés összege, mint lejárata közokirattal, vagy teljes bizonyerejü magánokirattal vagy törvényes kellékekkel ellátott és el nem évült váltóval van igazolva: a mennyiben felperes a veszély valószinüségét kimutatja. Ugyanezen előfeltétel alatt feltétlenül marasztaló elsőbirósági itélet alapján, a felebbezési határidő eltelte előtt szintén helye van a biztosítási végrehajtásnak.

[130] IMLING Konrád: i.m. 410. o.

[131] BACSÓ Jenő: i.m. 244. o.

meg.[132] Ha a pertárgy meghatározott fajú és nemű ingóság bizonyos mennyiségében öltött testet, a követelés összegét azok valószínűsített készpénzbeli egyenértéke adta meg. Biztosítási végrehajtást ingatlanra nézve is el lehetett rendelni, amely – jelentős reformként – a zálogjog telekkönyvbe történő bejegyzésével realizálódott. A biztosítási végrehajtást annál a bíróságnál kellett kérelmezni, amely előtt a per folyamatban volt (a 225. § értelmében az a járásbíróság is ide tartozik, melynek területén a lefoglalható ingóságok voltak), és a bíróság a kérelemről, illetve a biztosítási végrehajtás elrendeléséről – a korábban hatályban lévő jogszabályokkal egyezően – az adós meghallgatása nélkül döntött.

Az adós, ha a követelés összegét készpénzben vagy értékpapírban a bíróságnál letétbe helyezte, az ellene elrendelt biztosítási végrehajtás foganatosítását megszüntették, a már foganatosított intézkedést feloldották, illetve ingatlan esetében a zálogjog bejegyzését hivatalból törölték.[133] Azonban, ha a követelés iránt per volt folyamatban, célszerű volt az elrendelt és foganatosított biztosítási intézkedés hatályát mindaddig fenntartani, amíg a bíróság az adott ügyben jogerős ítéletet nem hozott.[134] A 232. § szerint biztosítási végrehajtást elrendelő végzéssel szemben a kötelezett csupán akkor élhetett fellebbezési jogával, ha az intézkedést 223-228. §-ok ellenére rendelték el, illetve, ha a követelés az elrendelést megelőzően már teljesen fedezve volt. Amennyiben a kötelezett a fellebbezés során új bizonyítékokra (okiratokra) hivatkozott és azokat csatolta kérelméhez, továbbá az abban foglaltak alapján szükségesnek mutatkozott, a bíróság az adóst az iratanyag felterjesztése előtt meghallgatta.

Az 1881-es Vht. az 1868. évi LIV. törvénycikkel egyezően taxatíve felsorolta, mely esetekben rendelhető el biztosítási végrehajtásként zárlat, ám annak körét jócskán kiterjesztette. Ezen esetkörök közös jellemzője, hogy meghatározott dologra vagy jogra vonatkozó igények biztosítására szolgáltak, céljuk pedig, hogy az adós rendelkezési jogának megszüntetésével, korlátozásával a szóban forgó dolog vagy jog, illetve az ezekkel kapcsolatban álló követelés érvényesíthetőségét lehetővé tegyék.[135] Így meghatározott dolgot vagy jogot érintő perben az alperes halasztó hatállyal bíró fellebbezésének vagy igazolási kérelmének benyújtása, a végrehajtást kérő ingó vagyonra vonatkozó kielégítésének kellőképpen alátámasztott veszélyeztetettsége, vitás ingó dolog vagy jog birtoka, haszonbérleti szerződés érvénytelenítése vagy megszüntetése iránt indított perben a haszonbérlet haszonbérlő által történő felmondása, valamint a jelzálogul szolgáló ingatlan megalapozhatta zárlat elrendelését. Az intézkedés

[132] Lásd: IMLING Konrád: i.m. 129-131. o.
[133] 1881. évi LX. törvénycikk 228-231. §
[134] Miniszteri indokolás a végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvénycikkhez – Általános indokolás
[135] IMLING Konrád: i.m. 432. o.

alkalmazásáról a kötelezett rendszerint a zárlat foganatosításakor, vagy ha ingatlanra nézve telekkönyvi bejegyzés által történt, a zárlatot elrendelő végzés kézhezvételével értesült.[136] Foganatosítása a helyszínen, az ingó és/vagy ingatlan vagyon összeírásával, értékük becslésével, illetve azok megőrzésére és tárolására zárgondnok kirendelésével zajlott – fontos hangsúlyozni, hogy zárgondnok csak megfelelő vagyoni biztosítékkal bíró, megbízható egyén lehetett. Ha a zárgondnok nem megfelelően végezte kötelességeit,[137] vagy megbízhatósága tekintetében aggályok merültek fel, helyéről el lehetett mozdítani, akár hivatalból is.[138] Kizárt volt harmadik személy jogszerzése ingatlanra elrendelt zárlatot érintően a telekkönyvi feljegyzés iránti megkeresés időpontjától, míg ingó vagyontárgyakra nézve a foganatosítástól számítva. Amennyiben a zár alá vett ingóság értékében számottevő értékcsökkenés állt be, vagy az értékével aránytalan költségekkel járt annak tárolása, árverést folytattak le, melynek során az adós készpénzben vagy értékpapírban kvázi „megválthatta" az árverezésre bocsátott ingóságot – ekkor hivatalból kellett gondoskodni a zárlat feloldásáról. Többek között a bíróság az intézkedés feloldásáról rendelkezett, ha a végrehajtást kérő 30 napos határidőn belül nem indított pert az adóssal szemben, ha a haszonbéri szerződés érvénytelenítése vagy megszüntetése iránt indított perben hozott döntés jogerőre emelkedett, továbbá, ha a jelzálogjog a telekkönyvből törlésre került, vagy az adóssal szemben a bíróság felmentő döntést hozott, illetve a zárlat elrendelésének oka megszűnt. Egyebekben a kötelezett fellebbezési jogával az 1868. évi törvénycikkben meghatározott esetekben élhetett.

Az 1881. évi Vht. több szempontból is kulcsfontosságú mérföldkőnek tekintendő a biztosítási intézkedések jogintézményét – valamint közvetlenül a bírósági végrehajtást is – érintően. Hiszen egyrészt első ízben önálló törvényi formában, kódexként tartalmazta és foglalta össze a végrehajtási jogra vonatkozó szabályanyagot, megteremtve annak függetlenségét és valamilyen szinten a polgári eljárásjogtól való elszakadását. Másrészt pedig páratlan jogalkotói elhatározásról téve tanúbizonyságot – az 1868. évi LIV. törvénycikk által letett alapokra építve –, univerzális, kollektív jelleggel, apró részletekbe menően dolgozta ki a biztosítási végrehajtás, illetve a zárlat elrendelése és foganatosítása során követendő eljárásjogi téziseket. Megállapítható tehát, hogy az 1881. évi Vht. szabályozása már nagyon közel áll a manapság ismert biztosítási intézkedés lényegi funkciójához. Azonban a jogszabálynak, amely 260 szakaszban foglalta össze a bírósági végrehajtás szabályait és több, mint hatvan éven keresztül megfelelt a jogbiztonság követelményeinek, utóéletét sajátos kettősség jellemezte.

[136] BACSÓ Jenő: i.m. 260. o.
[137] Lásd: 1881. évi LX. törvénycikk 245. §
[138] 1881. évi LX. törvénycikk 240. §, 246. §

Jóllehet a törvény formálisan 1955-ig hatályban maradt, az érvényességét azonban már a második világháború befejezése után elveszítette, mivel számos olyan törvény született, amely a végrehajtás lehetőségét, foganatosítását korlátozta, vagy kizárta[139] – ennek eredményeképp a bírósági végrehajtás egyre ritkábbá vált.[140]

2.4. Biztosítási intézkedések a világháborúkat követően: az 1955. évi 21. tvr.

Mikor felmerült a bírósági végrehajtás újrakodifikálásának gondolata és elképzelése, nyilvánvalóvá vált, hogy a jogalkotók előtt nagy horderejű, mégis rendkívül nehéz feladat áll. A bírósági végrehajtás vitathatatlanul elhanyagolt jogterületnek bizonyult, amely nemcsak abban nyilvánult meg, hogy a végrehajtási jog kérdéseinek elméleti, tudományos feldolgozása teljesen hiányzott, hanem a gyakorlatban is éreztette hatását és odáig vezetett, hogy a bírósági határozatok végrehajtása számos esetben nem nyert biztosítást. Ezen körülmény pedig veszélyeztette az igazságszolgáltatás, az egész bírósági eljárás célját és eredményességét, akadályozta az állami fegyelem és a törvényesség megszilárdítását, valamint az állampolgárok jogainak védelmét.[141] Vida István véleménye szerint az előállt nehézségeket három fő körülmény okozta: elsődlegesen az a tény, miszerint a követelések jelentős része a felszabadulást követően bírósági végrehajtás helyett a közadók módjára való behajtás útjára került, a pénzügyi szervek pedig nem tudták e követelések végrehajtását ellátni. Másrészt, a bírósági végrehajtói apparátus sem szervezeti formájánál, sem személyi összetételénél nem volt alkalmas a végrehajtási feladatok ellátására. Míg harmadrészt a korábbi végrehajtási jogszabályok elavultak, a végrehajtási eljárás pedig hosszadalmas, bürokratikus, költséges volt és csak ritkán járt eredménnyel – emellett egyes végrehajtási kérdések jogszabályi rendezése hiányzott.[142] Ezen felmerült problémákat kívánta orvosolni a bírósági végrehajtásról szóló *1955. évi 21. törvényerejű rendelet*, amely bár szocialista alapokon nyugvó rendszert hozott létre, mégis megfelelő kiindulópontot jelentett egy egyszerű, gyors, kevés költséggel járó, az adósi érdekeket is szem előtt tartó, eredményes végrehajtási eljáráshoz.

A törvényerejű rendelet a biztosítási intézkedések elrendelése és végrehajtása terén a korábbi szabályozáshoz képest egyszerűsítést vezetett be, mivel a jogintézmény jelentősége a

[139] Lásd: PATAKI János István (2019): i.m. 76. o.
[140] KENGYEL Miklós (2013): i.m. 370. o.
[141] VIDA István: A bírósági végrehajtás új szabályozásának főbb elvi kérdései. *Jogtudományi Közlöny*, 1955/11. szám, 681. o. (a továbbiakban: Vida István (1955)
[142] VIDA István (1955): i.m. 681. o.

korábbiakhoz képest jelentősen lecsökkent.[143] Ez az egyszerűsítés egyben egyértelműsítést is jelentett, ennek megfelelően a biztosítási intézkedések két fajtáját első alkalommal nevezte pénzkövetelés biztosításának és zárlatnak – a hatályos rendelkezésekkel összhangban. Míg a pénzkövetelés biztosítása arra irányult, hogy valamely készpénzbeli követelés számára megfelelő fedezetet teremtsen az adós vagyonában, addig a zárlat célját az adta, hogy egyedileg meghatározott konkrét – akár ingó, akár ingatlan – vagyontárgyra vonatkozó igényt biztosítson magán az egyedileg meghatározott dolgon.[144]

A 195. § értelmében pénzkövetelés biztosításának elrendelésére kérelemre, illetve hivatalból is sor kerülhetett. A bíróság mindösszesen két esetben rendelkezett az intézkedés alkalmazásáról: egyrészt a felügyeletet gyakorló szerv megkeresése alapján, ha valamely állami szerv (intézmény, vállalat), társadalmi szervezet vagy szövetkezet dolgozója ellen olyan követelést érvényesítettek, amely pénz-, illetőleg vagyonkezelésből származó felelősségen alapult, másrészt a bérbeadó kérelme alapján, a legfeljebb egy éve lejárt bérösszeg erejéig – ez utóbbi esetben azonban a biztosítás csak a bérlemény területén levő ingóságokra terjedhetett ki. Ezzel szemben, ha a felperes valószínűsítette, hogy másként a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a bíróság pénzkövetelés biztosítását rendelte el továbbá a jogerős marasztaló bírósági ítélet alapján, a teljesítési határidő lejárta előtt; az olyan bírósági ítélet alapján, amelyet megfellebbeztek, vagy amelyre nézve a fellebbezési határidő még nem járt le; a kereseti kérelem alapján, ha a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyítékul szolgáló magánokirattal, váltóval vagy csekkel bizonyították; illetve a büntető eljárás során érvényesített polgári jogi igény valószínű összege erejéig.[145] Bizonyos esetekben a veszély valószínűsítése nem szükségeltetett,[146] máskor pedig azt a törvény egyenesen kizárta: hiszen a 197. §-ban foglaltakra – és az akkori szocialista berendezkedésre – figyelemmel pénzkövetelés biztosításának nem volt helye állami szerv, intézmény és vállalat, társadalmi szervezet, valamint szövetkezet és szövetkezeti szerv ellen.

Az intézkedés foganatosítása során felsejlik a hatályos Vht. által szabályozott sorrendiség is: a végrehajtó személyesen felhívta az adóst a biztosítandó összeg letétbe helyezésére, ha ennek a felhívásnak az adós nem tett eleget, ingóságai foglalás alá kerültek. Ingatlan lefoglalására csupán ötszáz forintot elérő, vagy azt meghaladó pénzkövetelés biztosítását elrendelő határozat

[143] VIDA István (1978): i.m. 289. o.
[144] BACSÓ Ferenc: Végrehajtási eljárás. In: BACSÓ Ferenc – BECK Salamon – MÓRA Mihály – NÉVAI László (szerk.): *Magyar polgári eljárásjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1959. 481. o.
[145] 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 196. §
[146] SZILBEREKY Jenő: A bírósági végrehajtás. In: NÉVAI László – SZILBEREKY Jenő (szerk.): *Polgári eljárásjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1968. 535. o.

végrehajtása során nyílt lehetőség, mégpedig a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jog telekkönyvbe történő bejegyzése által. Ha az adós nem rendelkezett egyéb, végrehajtás alá vonható vagyontárggyal, a legvégső lehetőséget munkabérének (vagy egyéb járandóságának) letiltása szolgáltatta. A 200. § rögzítette a foglalás hatályát, amely addig tartott, amíg a bíróság a foglalást fel nem oldotta, illetőleg a lefoglalt vagyontárgyak értékesítésre nem kerültek. Az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet a foglalás alóli feloldás akkor tette lehetővé, ha az adós kötelezettségét teljesítette, vagyis a biztosítandó követelés összegét végrehajtói letétbe helyezte, illetve, ha a végrehajtást kérő kérelmét jogerősen elutasították, vagy a pénzkövetelés iránt indított eljárás egyéb okból az adós marasztalása nélkül ért véget. Hangsúlyozandó, hogy a pénzkövetelés biztosítását elrendelő határozat végrehajtásával felmerült költségeket a vagyontárgyak foglalás alól történő feloldása során a végrehajtást kérő viselte.[147]

A zárlat szabályozása az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet hatálya alatt – a Vht. rendelkezéseire figyelemmel – már-már kiforrtnak tekinthető, mi több, álláspontom szerint ezen jogszabály alakította ki és fektette törvényi alapokra a zárlat alkalmazására irányadó előírások jelentős részét. Természetesen ebben az esetben is hangsúlyozandó a korszakban érvényben lévő szocialista berendezkedés nagy hangsúlya. Új esetkört nevesít a törvényerejű rendelet 202. §-ának (3) bekezdése, mikor deklarálja, hogy a bíróság zárlatot rendelt el annak a kötelezettnek a vagyonára, illetőleg vagyona egy részére is, akivel szemben az eljárás vagyonelkobzással büntetendő bűncselekmény miatt folyt – feltéve, ha tartani lehetett attól, hogy a terhelt vagy más személy a terhelt vagyontárgyait elidegeníti, elrejti vagy megterheli. Ami a biztosítási intézkedés foganatosítását illeti, az 1881. évi Vht-ban foglaltakat az 1955. évi törvény is átvette, mind ingó, mind ingatlan zárlatánál, azonban jelentős eltérés, hogy zárgondnok kijelölésére csupán két esetben nyílt alkalom: ha az adós az ingatlan kezelésében – huzamos távollét miatt vagy egyéb okból – ténylegesen akadályozva volt, vagy pedig, ha a végrehajtást kérő a zárgondnok kijelölését kérte és az adós – a végrehajtó megállapításával egyezően – alkalmatlannak látszott az ingatlan gondos kezelésére. Mezőgazdasági ingatlan kapcsán zárgondnokul elsősorban a járási (városi, városi kerületi) tanács végrehajtóbizottságának mezőgazdasági osztálya által javasolt személyt (szervet) lehetett kijelölni, mely javaslat megtételére a mezőgazdasági osztálynak törvény által megszabott nyolc napja volt. A 208. § bekezdés a zárgondnok kötelezettségeiről rendelkezett, melybe beletartozott az ingatlan a rendes gazdálkodás szerinti kezelése, a végrehajtó részére

[147] 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 201. § (1) bek.

negyedévenkénti jelentés megtétele, az ingatlan jövedelméről való pontos elszámolás, illetve az ingatlan tiszta jövedelmének végrehajtói letéti számlára történő befizetése.

2.5. A korszerűsítés időszaka: az 1979. évi 18. tvr.

Az 1955. évi törvényerejű rendelet a megalkotását követő évtizedekben túlhaladottá vált: a társadalmi és gazdasági viszonyok fejlődésével számos új körülmény (példának okán az állampolgárok jövedelmi, vagyoni helyzetének megváltozása) keletkezett, melyekkel a bírósági végrehajtás az 1955. évi jogszabály keretei között nem tudott lépést tartani. A változások nyomán a magyar jogrendszer is jelentősen átalakult, továbbfejlődött, megújult, így igény mutatkozott a végrehajtási jog szabályainak jogrendszerben bekövetkező reformokhoz való igazítására. Mindezzel szoros kapcsolatban állt az egyszerű, gyors és eredményes eljárás kívánalma is – melyet az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet szintén megcélzott –, amely fokozza az igazságszolgáltatás hatékonyságát, és egyben szilárdítja az állami fegyelmet is.[148] A jogalkotói erőfeszítések eredményeként 1980. január 1. napján hatályba lépett a bírósági végrehajtásról szóló *1979. évi 18. törvényerejű rendelet*,[149] amely ragaszkodott a jogalkalmazók által jól ismert és helyesen alkalmazott korábbi rendelkezésekhez, ám mindezt a korszerűsítés és a stabilitás követelményeinek mentén hajtotta végre.

A biztosítási intézkedések kapcsán (melynek fajtáit a jogalkotó a már állandónak nevezhető pénzkövetelés biztosítása és zárlat elnevezéssel illette) a jogszabály szinte teljesen átvette az 1955. évi törvényerejű rendelet struktúráját, ám az eddig irányadó rendelkezéseket jelentősen – véleményem szerint a szükségeshez képest már-már túlságosan is – redukálta és egyszerűsítette: a jogintézmény igénybevételének szabályait mindösszesen csupán négy paragrafusban rögzítette. Az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet a korábban hatályos joghoz képest következetesen érvényre juttatta azt az elvet, amely szerint biztosítási intézkedésnek csak akkor van helye, ha a jogosult (a felperes) valószínűsítette, hogy másként a követelés későbbi kielégítése veszélyben van. Megszűntek tehát azok az esetek, amelyekben ilyen helyzet nélkül is biztosítási intézkedést lehetett elrendelni (a pénz-, illetőleg vagyonkezelésből, továbbá

[148] Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelethez – Általános indokolás

[149] A követelés későbbi időpontban történő kielégítésének védelmére irányuló, európai jogintézmények fejlődése kapcsán megjegyzendő, hogy még az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet hatályba lépését megelőzően, 1975-ben jelent meg az angol jogban a *Mareva injunction*, vagy *freezing injunction* elnevezésű zárolási végzés jogintézménye, amely a kontinentális jogrendszerben fellelhető biztosítási intézkedésektől dogmatikailag eltérő, de funkciójában mégis rokon megoldást jelentett. A biztosítási intézkedések angol jogi megoldásairól lásd bővebben: jelen értekezés V. Fejezetének 5.2. Alfejezete.

a bérbeadásból származó követelések biztosítása érdekében). Továbbá – a gyakorlati tapasztalatokból kiindulva – lehetővé tette a biztosítási intézkedést a házassági vagyonjogi perben, akár a per kezdetén, akár később előterjesztett kérelem alapján: ezzel elejét vette annak, hogy a rosszhiszemű házastárs a bontóper folyamán egyoldalúan, jogtalanul előnyhöz jusson.[150] Az 1988. évi XIII. törvény 4. §-ával pedig a biztosítási intézkedés elrendelését egy negyedik esetkörben is lehetővé tette, mégpedig a közkereseti és a betéti társaság tagjával szemben fennálló olyan követelés esetén, amelynek érdekében a társasággal szemben a végrehajtást elrendelték.

Az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet az adósvédelem irányába billentette el a mérleg nyelvét, abból indult ki, hogy az adósok nagy részét az eljárás során meggyőzéssel is rá lehet venni kötelezettségük teljesítésére,[151] azonban idővel bebizonyosodott, hogy az adósok állami kényszert mellőző, önkéntes jogkövetési magatartásába vetett hit nem állja meg a helyét. A végrehajtási eljárások eredményhatékonysági mutatói folyamatos negatív tendenciát mutatva, jelentősen csökkentek.[152] Az 1980-as évektől kezdődően a társadalom egészére ható folyamatok dinamizmusa tovább növekedett és széles vertikum mentén változott a társadalom tagjai, valamint a társadalmi alrendszerek irányából a jogalkotó felé érkező igény.[153] Mi több, a rendszerváltás alapvetően és radikálisan alakította át a teljes társadalmi berendezkedést, a politikai, gazdasági és jogi környezetet, ettől kezdődően a bírósági végrehajtás feladatát nem látta el, így a változtatások iránti igény jelentősen megnövekedett. Hosszas kodifikáció után született meg jelenleg is hatályos jogszabályunk, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, amely a társadalmi változásokkal összhangban teljes egészében új alapokat teremtett a bírósági végrehajtás teljes egészére nézve.[154]

A Vht. hatálybalépésével alapjaiban reformálta meg a biztosítási intézkedésekre irányadó törvényi struktúrát és szerkezetet: két külön alfejezetet hozott létre a jogintézmény elrendelésének szabályaira, az esetkörök lefektetésére – nagy hangsúlyt fektetve a választottbíróság előtt folyamatban lévő eljárásokra is – és a bíróság előtti eljárás rendjére, rögzítve a biztosítási intézkedést elrendelő bíróság kötelezettségeit, a fellebbezés lehetőségét és a végrehajtási költségek megelőlegezésének mikéntjét. A pénzkövetelés biztosításáról, illetve a zárlatról szóló alfejezetek az intézmények foganatosítását helyezik középpontba, továbbá a

[150] Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelethez – Részletes indokolás a 108-111. §-okhoz
[151] Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelethez – Általános indokolás
[152] KISS Daisy: Vita a bírósági végrehajtás jelenéről és jövőjéről. *Magyar jog*, 1986/5. szám, 472-475. o.
[153] PATAKI János István (2019): i.m. 82. o.
[154] PATAKI János István (2019): i.m. 87. o.

biztosítási intézkedés megszűnésének és megszüntetésének esetei szintén elnyerték saját helyüket a végrehajtási törvényben.

2.6. Konklúzió

A biztosítási intézkedések régmúltra nyúló, több évszázadra visszamenő fejlődéstörténetét bemutatva és elemezve arra a megállapításra jutottam, hogy a jogintézmény egy permanens, fokozatosan felfelé tartó fejlődési ívet követ, amely bár egy időre megtorpant a XX. század második felében, a rendszerváltozást követő kodifikációval mégis új erőre kapott, és jelentőségét tekintve konstans mód emelkedő tendenciát mutat.

Korábbi törvényeink kiemelkedő hangsúlyt helyeztek a biztosítási intézkedés jogintézményére, amelyet mi sem mutat jobban, mint hogy álláspontom szerint mindegyik, előzőekben hatályban lévő jogszabály hozzáadott valamilyen értéket a szabályozáshoz, melyek később, a Vht. időszakára egy komplex szabályrendszerré álltak össze. Az 1840. évi váltó-törvénykönyvnek köszönhetjük a kielégítési és a biztosítási végrehajtás tudományos alapokon nyugvó elhatárolását, a zárgondnok személyének megjelenését, illetve a biztosítási intézkedés egy, napjainkban is számottevő fontosságú feltételét, a kötelezettség veszélyeztetettségének fennállását. Az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartás már külön fejezetet szentelt a biztosítási intézkedés jogintézményének, melyben megjelent a veszélyeztetettség valószínűsítése, a végrehajtást kérő költség-előlegezési kötelezettsége és az elrendelés alapfeltételei is rögzítésre kerültek. Első önálló végrehajtási jogi kódexünk, az 1881. évi Vht. deklarálta első ízben, hogy a „biztosítás” középpontjában készpénzkövetelés áll, míg a zárlat meghatározott dologra vagy jogra vonatkozó igény. Az 1955. évi törvényerejű rendelet megteremtette a biztosítási intézkedés két fajtájának manapság is használatos elnevezését és bevezette a foganatosítás során alkalmazott sorrendiséget, míg az 1979. évi törvényerejű rendelet törvényi szintre emelte a biztosítási intézkedés házassági vagyonjogi perben, valamint közkereseti és betéti társaságokkal szemben történő elrendelését.

Véleményem szerint a magyar fejlődéstörténet elsődlegesen önálló belső jogfejlődést mutat, ugyanakkor az egyes korszakok európai jogfejlődési párhuzamai azt is jelzik, hogy a követelés későbbi kielégítésének biztosítása a kontinentális és az angolszász hagyományokat követő jogrendszerekben egyaránt visszatérő eljárásjogi szükségletként jelent meg.

Úgy gondolom, hogy a biztosítási intézkedés jogtörténetében még nem volt ennyire kiforrott és részletes a jogintézményre irányadó szabályozás, mint amit a Vht jelenleg megteremt – és mindez a korábbi jogalkotói felfogásoknak és erőfeszítéseknek köszönhető. A

korábban hatályban lévő jogszabályainkat átfogó vizsgálat és elemzés alá vonva mindezek alapján arra a megállapításra jutottam, hogy kutatásom kezdetén felállított, a biztosítási intézkedés történeti gyökereire irányuló hipotézisem beigazolódott.

III. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS MAGYARORSZÁGI SZABÁLYOZÁSA

A biztosítási intézkedés jogintézménye szoros kapcsolatban áll a vagyoni végrehajtással, ezen belül is annak fő útjával, a bírósági végrehajtással. A jogintézmény ezen eljárás keretei nélkül nem teljesedhet ki, nem töltheti be célját, és egyúttal nem nyújthat segítő kezet a végrehajtást kérő számára. Ahhoz, hogy teljes, átfogó képet kapjunk a biztosítási intézkedés mibenlétéről, részletes jogi szabályozásáról és alkalmazhatóságáról, célszerű a bírósági végrehajtás elrendelését választani a vizsgálat kiindulópontjaként, kiemelt figyelemmel arra, hogy az általános, kielégítési végrehajtásra vonatkozó rendelkezések helyét mikor és mely esetekben vehetik át a speciális, biztosítási végrehajtásra irányadó passzusok.

3.1. A végrehajtás elrendeléséről általában

A bírósági végrehajtás kapcsán megállapítható, hogy egy tagolt, több fázisból álló eljárásról van szó, melyet érintően a jogirodalom két, egymástól kronológiailag, jellegében és funkciójában is jól elkülöníthető szakaszát különböztet meg: a végrehajtás elrendelését, illetve a végrehajtás foganatosítását. Az elrendelési szakban az arra jogosult hatóságnak (főszabály szerint a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak, illetve a közjegyzőnek) azon kérdésre kell választ találnia, hogy adottak-e a végrehajtható okirat kiállításának követelményei – melyek a végrehajtás általános feltételeinek fennállását feltételezik. Ezzel szemben a végrehajtás foganatosítása során már a konkrét, elvégzendő végrehajtási cselekmények kerülnek a középpontba. Ezen szakaszban realizálódik a végrehajtás fogalmi elemét képező állami kényszer tényleges alkalmazása, melyet az önálló bírósági végrehajtó mint a végrehajtási eljárás speciális szereplőjének eljárása[155] testesít meg. Rögzítendő, hogy bizonyos jogtudósok[156] a bírósági végrehajtás hármas felosztását alkalmazzák és tekintik irányadónak: ezen osztályozás szerint különválik a végrehajtás lezárása is, mint az elrendeléstől és foganatosítástól elkülöníthető, önálló szakasz – tekintettel arra, hogy a végrehajtás foganatosítását követően nyílik lehetőség az eljárás során befolyt összeg kifizetésére (amennyiben ez minden követelésre és költségre nem elegendő, akkor a kielégítési sorrend figyelembevételével), felosztására, felosztási terv készítésére, továbbá ekkor nyílnak

[155] UJLAKI Tamás: i.m. 10. §-hoz fűzött magyarázat
[156] Mint Bíró Noémi, Gyekiczky Tamás, Kapa Mátyás, Nádas György, Rab Henriett, Zoltán Hunor és Zoltán Levente. Lásd: BÍRÓ Noémi – GYEKICZKY Tamás – KAPA Mátyás – NÁDAS György – RAB Henriett – ZOLTÁN Hunor – ZOLTÁN Levente: i.m. 1. §-hoz fűzött magyarázat

meg a végrehajtói intézkedések ellen igénybevehető sajátos jogorvoslati formák, mint a végrehajtói kifogás is.

A végrehajtás elrendelésének szakaszában a bíróság az eljárás megindításának alapjául szolgáló alaki és tartalmi feltételeket vonja górcső alá. Az alaki feltételek már rögtön, a legelső fázisban középpontba kerülnek, hiszen amikor a jogosult végrehajtási eljárás lefolytatását kéri a kötelezettel szemben, ezen kritériumoknak teljesülniük kell ahhoz, hogy megalapozzák az eljárás sikeres kérelmezését. A végrehajtás elrendelésének alaki feltételei közé tartozik maga a végrehajtási kérelem (formanyomtatvány), hatáskör és illetékesség, a végrehajtást kérő és az adós azonosíthatósága, a szükséges adatok közlése, (vagylagos jelleggel) a képviselet, továbbá az illeték lerovása vagy költségkedvezmény igénybevétele. Lényeges rögzíteni, hogy a végrehajtási kérelem formai és tartalmi kellékeit a Vht. részletesen rögzíti, ezért annak vizsgálatakor a keresetlevélre vonatkozó polgári perrendi szabályok nem alkalmazhatók.[157]

A végrehajtás elrendelését illetően az egyik legfontosabb megállapításként hangsúlyozandó, hogy a bírósági végrehajtás csak és kizárólagosan kérelemre indulhat meg. Tehát sem a végrehajtást elrendelő bíróságnak, sem a közjegyzőnek nincs jogosultsága az adóssal szemben hivatalból végrehajtást kezdeményezni – ezen állítás nem csupán a kielégítési, hanem a biztosítási végrehajtás jogintézményére is szintúgy helytálló és alkalmazandó. A hivatalbóli elrendelés kizártságának magyarázata a végrehajtást kérőnek a végrehajtás alapját képező követelés felett fennálló rendelkezési jogában[158] rejlik. Ennek eredményeként végrehajtható okirat kiállítását a végrehajtást kérő kérelmezheti, írásbeli vagy szóbeli[159] végrehajtási kérelem előterjesztésével, melyet végrehajtható okirat formanyomtatványon, kellő példányban[160] szükséges előterjesztenie a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnál, avagy a jogosult megteheti ezt az önálló bírósági végrehajtónál is.

[157] BH2017. 3732., BH2020. 4124.

[158] Azonban érdemes megjegyezni, hogy a végrehajtást kérő rendelkezési joga bár széleskörű, a végrehajtás megindítását nézve mégsem korlátlan, hiszen a Vht. 57. §-ában foglaltak alapján a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt elévül. Ebből kifolyólag a végrehajtást kérő csupán elévülési időn belül rendelkezhet az adóssal szemben a végrehajtási eljárás megindításáról, ez pedig rendelkezési jogát időben korlátozza.

[159] A Vht. 12. § (3) bekezdésére figyelemmel a szóban előterjesztett végrehajtási kérelmet a bíróság foglalja írásba, végrehajtható okirat nyomtatvány kitöltésével.

[160] A „kellő példányszám" pontos meghatározását a jogalkotó nem nevesíti a Vht. 11. §-ában, arra a 18. § (3) bekezdésében foglaltak az irányadóak, miszerint a végrehajtási kérelem nyomtatvány eredeti példánya a bíróságnál marad, majd arról kiadmányokat készít. A kiadmányokból egyet kézbesít a végrehajtást kérőnek, a többit pedig a végrehajtóhoz juttatja el, akinél egy példány az iratokban marad, egyet kézbesít az adósnak, egyet pedig megküld a végrehajtói kamarának. Rögzítendő, hogy elektronikus benyújtás esetén a kellő példányszámmal kapcsolatos megkötés nem releváns.

Fontos megjegyezni, hogy jelentős mérföldkövet jelentett az igazságszolgáltatásban 2018. január 1. napja, hiszen ettől kezdődően a peres és nemperes eljárásokban főszabály szerint az elektronikus ügyintézés vált irányadóvá. Napjainkban, a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló *2023. évi CIII. törvény* (a továbbiakban: Dáptv.) szabályozza az elektronikus kapcsolattartásra kötelezettek körét. A Dáptv. 19. § (1) bekezdése alapján eljárásaiban elektronikus úton tart kapcsolatot a gazdálkodó szervezet, a közfeladatot ellátó szervezet, az ügyész, a jegyző, a közigazgatási hatóság, ezen felhasználók jogi képviselője, továbbá azon természetes személy, akit jogszabály elektronikus ügyintézésre kötelez. A végrehajtás megindítása során ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a bíróság előtt a végrehajtási kérelmet kizárólag elektronikus úton terjeszthetik elő a DÁP-mobilalkalmazással rendelkező természetes személyek, a jogi személyek, valamint a jogi képviselők. Rögzítendő, hogy a benyújtandó formanyomtatványok tartalmi kellékeit a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló *1/2002. (I. 17.) IM rendelet* (a továbbiakban: Vüsz.) tartalmazza, míg maguk a nyomtatványok a birosag.hu internetes felületen megtalálhatóak és megfelelő azonosítást követően benyújthatóak. Ezzel szemben a papír alapon történő benyújtás lehetőségével csupán az elektronikus kapcsolattartásra nem kötelezett, jogi képviselővel nem rendelkező fél élhet, aki számára a törvény bizonyos engedményeket is tartalmaz a végrehajtás megindítása kapcsán.

A végrehajtási kérelem előterjesztése során az elektronikus, avagy papír alapú formanyomtatványon a jogosultnak törvény által meghatározott adatokat kell megadnia, melyek körét a Vht. két csoportra bontja: a kötelezően, valamint a vagylagosan (az ügy körülményeitől függően) közlendő adatokra. A végrehajtást kérő köteles megadni az adós nevét (szervezet esetén elnevezését, cég tekintetében cégnevét), az azonosításához szükséges adatokat, legalább a születési helyét, idejét, és az anyja nevét (szervezet nyilvántartási számát, cég cégjegyzékszámát) – hiszen végrehajtás csak a jogerős határozatban megjelölt kötelezettel szemben rendelhető el.[161] Továbbá, ha ingatlan-végrehajtás lefolytatását kéri, kérelmében rögzítenie kell az ingatlan-nyilvántartási adatokat is. Ezen adatok azok, melyek garantálják az adós személyének beazonosíthatóságát, valamint biztosítják az elrendelésre kerülő végrehajtás eredményességét.[162]

[161] BH1998. 537.
[162] CSONTOS Izabella: *A bírósági végrehajtás elrendelésének egyes kérdései a bírósági gyakorlat tükrében*. In: Jogi Fórum. https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/csontos_izabella__vh_elrendelesenek_egyes_kerdesei%5Bjogi_forum%5D.pdf (2026. április 12.) 9. o.

Megjegyzendő, hogy a Vht. szóban forgó 11. § (2) bekezdésének a) pontja többször módosult: végrehajtási törvényünk a kihirdetését követően nem részletezte az adós azonosításához szükséges adatok körét, ez első ízben a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a kapcsolódó jogszabályok módosításáról szóló *2000. évi CXXXVI. törvény*ben öltött testet, amely szerint ezen adatok „legalább a születési idejét vagy az anyja nevét”[163] jelölik. A közigazgatási bürokráciacsökkentéssel összefüggő törvénymódosításokról szóló *2015. évi CLXXXVI. törvény* 25. §-a kiterjesztette az azonosítással összefüggő, kötelezően megadandó adatok körét, méghozzá tette ezt oly módon, hogy a 2000. évi CXXXVI. törvényben megfogalmazott, a jogosult mérlegelésétől és választásától függő helyzetet a „vagy” szócska „és”-re történő változtatásával már az adós születési helyét és anyja nevét is kötelező volt rögzíteni a végrehajtási kérelemben. A Vht. 11. § (2) bekezdésének a) pontja 2018. január 1. napjától nyerte el napjainkban is hatályos és irányadó formáját, amikor a beazonosításhoz nélkülözhetetlen adatok köre az adós születési idejével is kiegészült. Mindez azonban gyakorlati problémákat vetett fel a jogértelmezés kapcsán, hiszen a törvényszöveg alapján analógia útján arra lehet következtetni, hogy amennyiben a jogosult adatközlési kötelezettségének nem tesz eleget, és ebből kifolyólag az adós személye beazonosíthatatlanná válik, a végrehajtási eljárás nem folytatható le, így annak elrendelését meg kell tagadni. Egy konkrét esetben a végrehajtást kérő végrehajtás elrendelését kérte jogerős fizetési meghagyás alapján, azonban az adós személyes adatait nem közölte. Az elsőfokú bíróság végzésével a jogosultat hiánypótlásra hívta fel, aki ennek nem tett eleget, így a végrehajtás elrendelése iránti kérelme elutasításra került. A végrehajtást kérő fellebbezéssel élt, melyet a másodfokú bíróság alaposnak talált. A fellebbviteli jogkörrel rendelkező bíróság indokolásában kifejtette, hogy a végrehajtás általános feltételei fennállnak, ezek a kérelem hiányos tartalma alapján is megállapíthatók, ily módon a végrehajtás megtagadásának nincs helye. Az adós személyének azonosításához szükséges adatok hiányában tehát a végrehajtás elrendelhető, legfeljebb a végrehajtást kérő kiteszi magát annak, hogy a végrehajtó – az azonosításhoz szükséges adatok hiányában – az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira, illetőleg jövedelmére nézve korlátozottan tud adatokat beszerezni, vagy ha a megadott címen több, az adóssal azonos nevű személy lakik, és ezáltal az adós személye nem lesz azonosítható, a végrehajtás a Vht. 52. § a) pontja alapján szünetelni fog. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a végrehajtást kérőnek a végrehajtás során is módja lesz pótolni az adós azonosításához szükséges adatokat, amennyiben ez a végrehajtás akadályát képezi.[164] Amennyiben ezen adatok a nyomtatványon helytelenül

[163] 2000. évi CXXXVI. törvény 6. §
[164] BDT2003. 883.

szerepelnek, és ebből kifolyólag nem állapítható meg az adós személyazonossága, a végrehajtási eljárás a helyes adatok bejelentéséig szintén szünetel, ezt követően pedig – a Vht. 9. §-ában lefektetett utaló szabályra figyelemmel alkalmazandó, Pp. 352. § (1) bekezdésének értelmében – a végrehajtási lap kijavítását követően a végrehajtási eljárás a Vht. 54. § (1) bekezdés a) pontja alapján folytatható.[165] Véleményem szerint, mivel a Vht. 19. § nem nevesíti az adatközlés elmaradását, mint a végrehajtási lap kiállításának megtagadásával járó indokot, hasonló helyzetben az ismertetett eseti döntéssel, valamint a Civilisztikai Kollégiumvezetők véleményével összhangban kell eljárni. Ami az ingatlan-végrehajtást illeti, az adatszolgáltatás lényege ebben az esetben abban rejlik, hogy amennyiben a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan adatait, a végrehajtó a végrehajtási költség megelőlegezését – illetve az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjának a végrehajtói letéti számlára történő megfizetését – követő három munkanapon belül lefoglalja az ingatlant. Ha a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemben úgy rendelkezett, hogy az adós ingatlanát is vonják végrehajtás alá, vagy az adós ingatlanának végrehajtás alá vonását nem zárta ki, ám a végrehajtási kérelemben az ingatlan adatait nem jelölte meg, a végrehajtó a végrehajtási költség előlegezését és az ingatlan adatainak beszerzését, valamint az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjának a végrehajtói letéti számlára történő megfizetését követő három munkanapon belül intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt.[166] Tehát mindezek alapján úgy vélem, hogy mint a végrehajtás elrendelésénél, úgy az ingatlan-végrehajtás során is hiányos adatokra alapozva törvényileg kizárt a végrehajtás megtagadása, hiszen a szükséges költségek megelőlegezése és megfizetése esetén a végrehajtó gondoskodik a kérelemben feltüntetni elmulasztott ingatlan-nyilvántartási adatok beszerzéséről, majd az eljárás lefolytatásáról és a kényszercselekmények (végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése) foganatosításáról.

A kötelezően rögzítendő adatok köre 2023. szeptember 1. napjától – a 2023. évi XXXIX. törvény[167] nyomán – bővítésre került az alzálogjoghoz[168] kapcsolódó, a végrehajtás elrendelése szempontjából jelentős adatkategóriával is. Ennek megfelelően a végrehajtást kérőnek a formanyomtatványon meg kell adnia, hogy a követelést biztosító zálogjogot terheli-e ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett alzálogjog, amennyiben igen, rögzítenie szükséges az alzálogjog

[165] Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 16-ai Országos Tanácskozásának 8. számú állásfoglalása
[166] MIKÓ Gergely: Ingatlan-végrehajtás a bírói gyakorlatban. *Gazdaság és Jog*, 2012/7-8. szám, 28-37. o.
[167] A gazdaság versenyképességének növelése érdekében történő törvénymódosításokról szóló 2023. évi XXXIX. törvény
[168] Az alzálogjog intézményéről, funkciójáról és a jogrendszerben betöltött szerepéről lásd bővebben: BODZÁSI Balázs: Az alzálogjogról. *Iustum Aequum Salutare*, 2021/1. szám, 9-26. o.

jogosultjának nevét (szervezet elnevezését, cég cégnevét) és az azonosításához szükséges adatokat, legalább a születési helyét, idejét és az anyja nevét (szervezet nyilvántartási számát, cég cégjegyzékszámát), illetve, ha az alzálogjog ingatlant érint, annak adatait, továbbá csatolni köteles az érintett ingatlan tizenöt napnál nem régebbi hiteles tulajdoni lapját is. Ezen információk jelentősége abban rejlik, hogy a végrehajtást elrendelő bíróság (közjegyző) tájékoztatja az alzálogjogosultat, hogy az alzálogjogot érintően a Ptk-ban lefektetett és biztosított jogait kívánja-e gyakorolni.[169]

Ami a vagylagosan megadható adatokat illeti, az ügy körülményeitől függően meg lehet adni az adós lakóhelyének, munkahelyének, székhelyének, telephelyének címét, valamint a végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helyét – a Vht. mindösszesen csupán annyi kitételt ír elő, hogy a jogosultnak ezen felsorolt adatokból legalább egyet kérelmében közölnie kell.

Amennyiben a végrehajtást kérő a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz terjesztette elő a kérelmét, azt a bíróság haladéktalanul, de legfeljebb a beérkezését követő tizenöt napos határidőn belül megvizsgálja annak megállapítása érdekében, hogy van-e helye áttételnek, visszautasításnak, hiánypótlásnak, majd megteszi a szükséges intézkedéseket.[170] Fontos különbséget határoz meg a törvény a jogi képviselővel rendelkező, illetve a jogi képviselő nélkül eljáró végrehajtást kérő kapcsán, amikor az utóbbi joggyakorlása elősegítésének érdekében lehetőséget ad a kérelem hiányainak (nem kellő példányban benyújtott, nem megfelelően kitöltött, nem formanyomtatványon előterjesztett kérelem) bíróság általi, saját hatáskörben történő orvoslására, valamint – amennyiben ez nem jár eredménnyel – hiánypótlásra.[171] Ezzel szemben, ha a jogi képviselővel eljáró fél hiányos kérelmet terjeszt elő, azt a bíróság visszautasítja.

A végrehajtást kérő végrehajtási kérelmét nem csupán a bíróságnál, hanem az adott ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező önálló bírósági végrehajtónál is előterjesztheti. Ekkor a végrehajtó lesz az, aki – szintén tizenöt napon belül – gondoskodik a végrehajtható okirat formanyomtatvány kitöltéséről és elkészítéséről, az esetleges hiányok pótlásáról, továbbá a nyomtatvány megfelelő példányszámban, bírósághoz való továbbításáról is. Fontos, hogy ha a bírósági végrehajtó a rendelkezésére bocsátott iratok alapján megállapítja, hogy végrehajtás elrendelésének a szóban forgó ügy kapcsán nincs helye, erről a kérelem elkészítésére nyitva álló tizenöt napos határidő alatt tájékoztatja a kérelmet előterjesztő felet.[172]

[169] Vht. 12. § (6) bek.
[170] Vht. 12. § (2) bek.
[171] Lásd: BH1996. 438.
[172] Vht. 12/A. §

Fontos rögzíteni a végrehajtási költségek megfizetését is, amelyet főszabály szerint a végrehajtást kérő előlegez, az adós pedig visel.[173] Ebből kifolyólag az eljárás kezdetén megfizetendő költségelőleget[174] ideiglenesen a végrehajtást kérő fizeti meg, azonban ezt majd később az adós vagyonából meg kell téríteni számára. A végrehajtási eljárás elrendelése során illetékfizetési kötelezettség is keletkezik, melyre vonatkozóan az illetékekről szóló *1990. évi XCIII. törvény* (a továbbiakban: Itv.) ad iránymutatást: a jogszabály értelmében az illeték mértéke végrehajtási eljárásban 1%, de legalább 5000 forint, legfeljebb 350 000 forint.[175] Ezen felül lényeges, hogy a végrehajtást elrendelő hatóság tekintettel legyen az adott fél számára esetlegesen engedélyezett költségmentességre vagy költségfeljegyzési jogra is, hiszen, ha a polgári peres eljárásban akár költségmentesség, akár költségfeljegyzési jog illette meg a felet, az a végrehajtási eljárásra szintén alkalmazandó. A Vht. azonban speciális rendelkezést tartalmaz a költségkedvezményeket érintően, hiszen előírja, hogy a végrehajtást kérő munkáltatót sem költségmentesség, sem költségfeljegyzési jog nem illeti meg az eljárásban[176] – áttörve ezáltal a Pp. által lefektetett általános iránymutatást.

3.2. A végrehajtás általános feltételei

A Vht. 12. § (4) bekezdése alapján a végrehajtási kérelem beérkezésétől, továbbá hiánypótlás esetén a hiányok pótlásától számított tizenöt napos határidőn belül a bíróság érdemi döntéshozatal céljából elemzés alá vonja a végrehajtást kérő által előterjesztett végrehajtási kérelmet. A bíróság ennek keretein belül nem csupán a végrehajtás alaki, hanem tartalmi feltételeit is vizsgálja, amely kettős irányú: beszélhetünk egyrészt a Vht-ben meghatározott, másrészt egyéb feltételekről, melyek hiányában bírósági végrehajtásra nem kerülhet sor. A végrehajtási törvényen kívül keresendő feltételek kapcsán rögzítendő, hogy többek között maga a végrehajtás elrendelése bírósági útra tartozzon; amennyiben a végrehajtandó határozat a végrehajtás megindítását egy adott feltétel bekövetkezéséhez köti, a feltétel bekövetkezett; a követelés még nem évült el; továbbá végrehajtás elrendelésére még nem került sor, vagy amennyiben mégis, az érdemi behajtás nélkül zárult. A tartalmi feltételek közül a Vht-beli

[173] Vht. 34. § (1) bek.
[174] A bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet (a továbbiakban: Díjrendelet) 1. § (1) bekezdése alapján a végrehajtót a hatáskörébe tartozó végrehajtás foganatosításáért költségátalány, utazási költségátalány, készkiadás, munkadíj, valamint az adós teljesítése esetén behajtási jutalék illeti meg. A rendelet ezen felül a végrehajtási eljárás tárgyára figyelemmel tételesen rögzíti az eljárás kezdetén előlegezni szükséges költségek összegét, ehhez lásd: 18. § (1) bekezdés.
[175] Itv. 42. § (1) bek. d) pont
[176] Vht. 12. § (5) bek.

kritériumok bírnak a legnagyobb jelentőséggel, hiszen a végrehajtás elrendelése alapjában véve ezen áll vagy bukik. Ezen kritériumokat a végrehajtás általános feltételei adják, melyek értelmében a végrehajtandó határozattal szemben három követelménynek kell teljesülnie: a határozat kötelezést (marasztalást) tartalmaz; jogerős, végleges vagy előzetesen végrehajtható; valamint a teljesítési határidő letelt. Ez felel meg annak az alkotmányos követelménynek, amely a végrehajtás előfeltételeként bírósági vagy más, garanciákat nyújtó eljárást kíván meg, melynek során az adós egyértelműen tudomást szerezhet a vele szemben támasztott követelésről és védi őt a jogorvoslat lehetősége.[177]

A polgári peres eljárásban előterjeszthető kereseti kérelmeket – figyelemmel a Pp. 172. §-ában foglaltakra – típusuk szerint három csoportba oszthatjuk: beszélhetünk megállapítási, jogalakítási, illetve marasztalási keresetekről. A *megállapítási kereset* tárgyát tekintve valamely jog vagy jogviszony fennállásában vagy fenn nem állásában határozható meg – ennek megfelelően a megállapítási kereset tárgya csak jog lehet. A megállapítási per ezért alkalmas arra, hogy teljes, leginkább abszolút szerkezetű jogviszonyok tekintetében valamennyi, a jogviszonyból levezethető jogosultságot rendezze.[178] A jogalakítási, vagy más néven konstitutív kereset a Pp. 2018-as hatálybalépésével lett törvényi szintre emelve. A *jogalakítási kereset* alapján meghozott jogalakítási ítélet a jogviszonyt létrehozza, megszünteti vagy módosítja, célja a felek közötti, addig fenn nem állt jogviszony kialakítása.[179] Fontos rögzíteni, hogy a kizárólag megállapítást, illetve jogalakítást tartalmazó ítélet esetében a bírósági végrehajtás megindítása jogi természetükből fakadóan főszabály szerint fogalmilag kizárt. A megállapítási kereset indításának feltétele a jogvédelem szükségessége, és a teljesítés követelésének a kizártsága, amely feltételek együttes megléte hiányában ilyen kereset nem indítható, illetve, ha a feltételek egyike is hiányzik, a keresetet el kell utasítani.[180] Mivel ezen keresetek a jogviszony létrejöttére, létre nem jöttére, vagy annak létrehozatalára fókuszálnak, végrehajtásukra sem nyílik lehetőség, tekintettel arra, hogy a szóban forgó nemperes eljárás kapcsán már egy meglévő jogviszonyt érintően hozott követelés vagy meghatározott cselekmény áll a célkeresztben. Ezen megállapítások alól azonban kivételt képeznek azon esetkörök, amikor a megállapító és jogalakító ítéletek járulékos kérdésben (példának okán perköltség viselése tárgyában) marasztaló rendelkezést tartalmaznak. A végrehajtás főszabály

[177] 46/1991. (IX. 10.) AB határozat, 52/1991. (X. 22.) AB határozat
[178] ÉBNER Vilmos: Perindítás. In: VARGA István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III*. HVG-ORAC, 2018, 661-662. o.
[179] GYARMATHY Judit: Perindítás. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár-formátumú kiadás) –172. §-hoz fűzött magyarázat
[180] BH2008. 270.

szerint[181] csakis marasztalást tartalmazó ítélet kapcsán jöhet számításba, hiszen a *marasztalási keresetben* lényegében a felperes megsértett alanyi jogának helyreállítására kéri kötelezni az alperest. A marasztalási kereset tárgya a megsértett alanyi jogból, a vitás anyagi jogi jogviszonyból származó követelés, tartalma pedig a felperes kérelme aziránt, hogy a bíróság az alperest meghatározott tevékenységre, vagy éppen az attól való tartózkodásra kötelezze.[182] A marasztalási keresetek két csoportba oszthatók annak függvényében, hogy az alperestől milyen jellegű magatartás várható el. Pozitív marasztalás kereset esetén tevőleges magatartást várnak el az alperestől, míg negatív marasztalási kereset esetén a felperes azt kéri a bíróságtól, hogy kötelezze az alperest valamely tevékenységtől való tartózkodásra, valaminek az abbahagyására, tűrésére vagy nem tevésre.[183]

A Vht. 13. §-a alapján a bírósági végrehajtás elrendelésének – és ezzel együtt a végrehajtható okirat kiállításának – második feltétele a jogerős, végleges, vagy előzetesen végrehajtható határozat megléte. A *jogerő* tekintetében a jogszabály az alaki jogerőt követeli meg, mely szerint a meghozott határozat igénybe vehető, rendes perorvoslatokkal már nem támadható, így annak lehetősége is kizárt, hogy az ítéletet egy magasabb szintű bíróság felülbírálhassa.[184] Azonban annak nincs akadálya, hogy a felek a határozattal szemben rendkívüli perorvoslattal (perújítás, felülvizsgálat) éljenek: ebben az esetben a kérelem előterjesztése még önmagában halasztó hatállyal nem bír, ám a bíróság a Vht. 49. § (2) bekezdése alapján a végrehajtást felfüggesztheti.

Jogerőre még nem emelkedett határozat alapján is lehetőség nyílik végrehajtható okirat kiállítására, amennyiben a határozatot hozó szerv *előzetesen végrehajthatónak* nyilvánította döntését. Bár az ítélet végrehajtása főszabály szerint csak annak jogerőre emelkedése és a teljesítésre nyitva álló határidő letelte után lehetséges, az előzetes végrehajthatóság áttöri ezt a főszabályt. Hiszen ilyen esetben nem kell bevárni a jogerőre emelkedést – ami az ítélet elleni fellebbezés folytán elhúzódhat – hanem a jogosult (az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő letelte után) azonnal végrehajtást kérhet. Az előzetes végrehajtás kivételes eszköz, ugyanis azon szabály, miszerint a fellebbezés az ítélet hatályainak beálltára halasztó hatállyal bír, csak

[181] Ezen megállapítás azzal a kiegészítéssel igaz, hogy úgynevezett vegyes típusú határozatok kapcsán, melyeknél a marasztalás adja tartalmuk egyik elemét, úgy annak végrehajtására lehetőség nyílik. Azonban ebben az esetben is fontos, hogy a BH2003. 162. számú eseti döntés értelmében az ítéletnek csupán a rendelkező része tartalmazhat a végrehajtás általános feltételeinek megfelelő marasztalást.

[182] KISS Szilvia: Megállapítási és marasztalási perek összehasonlítása, megállapítási keresetek speciális feltételei. *Debreceni Jogi Műhely*, 2014/1-2. szám http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/megallapitasi_es_marasztalasi_perek_osszehasonlitasa_megallapitasi_keresetek_specialis_feltetelei/ (2026. április 9.)

[183] KISS Daisy: *A polgári per titkai*. HVG-ORAC, Budapest, 2009. 420-422. o.

[184] PAULOVITS Anita: A jogerő kérdése a perjogtudományban és a közigazgatásban. *Miskolci Jogi Szemle*, 2010/1. szám, 50. o.

kivételes esetben törhető át: a jogalkotó csak olyan esetekben biztosítja ezt a lehetőséget, ha nyomós érdek mutatkozik a felperes oldalán, vagy más okból aggálytalan, hogy az ítéletet még a(z esetleges) fellebbezés elbírálása előtt végrehajthatóvá nyilvánítják. Ebből következik, hogy a törvény által taxatíve – de nemcsak a Pp. 362. §-ában – megállapított esetkör nem bővíthető, és az előzetes végrehajthatóság eseteit kiterjesztően sem lehet értelmezni – ezzel ugyanis a jogalkotó célját, a kivételességet sértené meg a bíróság.[185] Az előzetesen végrehajthatóvá nyilvánított ítélet végrehajtását azonban nem akadályozhatja meg az a körülmény, hogy az adós az előzetes végrehajthatóságot megfellebbezte: ilyenkor a végrehajtás esetleges felfüggesztéséről a fellebbezést elbíráló másodfokú tanács dönt.[186]

A végrehajtási eljárás elrendelésének harmadik alapvető feltételét a *teljesítési határidő* adja, amely – a Vht. 9. §-ában lefektetett utalószabályra tekintettel szintén a Pp.-ben kifejtettek szerint – a határozat közlését követő napon[187] kezdődik meg. Ezen határidő az önkéntes teljesítés lehetőségét biztosítja az adós számára, amellyel, ha él, elkerülheti a vele szemben esetlegesen elrendelésre kerülő bírósági végrehajtást. A Pp. 344. (1) bekezdésére figyelemmel a teljesítési határidő rendszerint tizenöt napban kerül meghatározásra, amely nem tekinthető kógens jellegű rendelkezésnek, hiszen a polgári peres kódex lehetőséget biztosít a bíróságnak arra, hogy e határidőt akár hosszabb, akár rövidebb időtartamban határozza meg. Ehhez két, nem konjuktív feltételként megjelenő értékelési szempontot rögzít a törvény: a felek méltányos érdekét, valamint a kötelezettség természetét. Mindent összevetve tehát a teljesítési határidő megállapítása egy összetett, több szempontból álló mérlegelési folyamat eredménye.[188]

Összességében megállapítható, hogy – a jelen értekezés lényegi tartalmára tekintettel a teljesség igénye nélkül – a fentiekben rögzítettek szerint a törvényi szabályozásnak megfelelően kitöltött és előterjesztett kérelem és a végrehajtás általános feltételeinek megléte esetén a bíróság a bírósági végrehajtási eljárás megindításáról rendelkezik. Ebben az esetben is fontos, hogy a végrehajtás elrendeléséről intézkedő bíróságnak nem feladata a teljesítések és azok elszámolása helyességének vizsgálata,[189] illetve a végrehajtás elrendelésének alapjául az ítélet indokolásában kifejtettek nem szolgálhatnak.[190] Továbbá, törvénysértő a végrehajtási lap kibocsátása, ha az a Vht. végrehajtás elrendelését szabályozó általános, és a végrehajtási lap

[185] UDVARY Sándor: A határozatok joghatásai. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 362. §-hoz fűzött magyarázat
[186] BH1998. 536.
[187] Pp. 345. § (1) bek.
[188] RÉTI László: Határozatok. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2017. 585-586. o.
[189] BH1997. 347.
[190] BH2003. 162.

kibocsátására vonatkozó speciális előírásokba ütközik.[191] Amennyiben az előbb felsorolt feltételek bármelyike is csorbát szenved, ám a végrehajtást kérő ragaszkodik a végrehajtási eljárás lefolytatásához, követelése megtérülése érdekében speciális eszközök és végrehajtási cselekmények, tehát egy speciális végrehajtási jogi jogintézmény igénybevétele mutatkozik szükségesnek és célszerűnek.

3.3. A biztosítási intézkedés definiálása

A jogszolgáltatás biztonsága megköveteli, hogy a jogkereső félnek törvény által lehetősége adódjon előzetes biztosítékot nyerni aziránt, hogy megítélendő igényét, követelését később majd kielégítési végrehajtás útján érvényesíteni tudja.[192] Ahogy Bacsó Jenő fogalmaz, „*míg a végrehajtási jog arra szolgál, hogy a jogosított magánjogi követelését érvényesíthesse, addig sokszor csak ahhoz van joga a félnek, hogy jövőben keletkező végrehajtási jogának sikeres érvényesítését, s ezzel magánjogi követelését biztosítsa, mikor is az esetek különbözőségéhez képest, a törvényben meghatározott előfeltételek fenforgása esetén joga lesz a biztosítási végrehajtáshoz, illetőleg a zárlathoz.*”[193] Hiszen a felek közötti jogviszonyok, és így a jogesetek eltérő jellegéből fakadóan a gyakorlatban könnyen előállhatnak olyan esetkörök, amikor a jogosult nincs olyan helyzetben, hogy bírósági végrehajtási eljárás megindítását kezdeményezze a bíróságtól (közjegyzőtől), így a végrehajtás általános anyagi jogi és eljárásjogi szabályai sem szerezhetnek érvényt. Azonban megalapozottan feltehető, hogy a kötelezettel szemben fennálló követelése valamilyen előzetes garanciát kíván, egy olyan előzetes kényszer meglétét, amelynek birtokában a kötelezettség teljesítése egy későbbi időpontban – a kielégítési végrehajtás időpontjában – majd érvényesítést nyer. A jogosult számára ehhez az előzetes igényérvényesítéshez nyújt segítő kezet a bírósági végrehajtásban a biztosítási intézkedés jogintézménye.

A bírósági végrehajtásról szóló törvény a biztosítási intézkedést a Harmadik Rész X. Fejezetében, a különleges végrehajtási eljárások között szabályozza, a meghatározott cselekmények végrehajtása, a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése, a külföldi határozat végrehajtása, az állam által törvényes öröklés útján megszerzett vagyontárgy értékesítése, valamint a központi hatósági megkeresés végrehajtása között. Mindezeket szem előtt tartva, és ebből kiindulva a biztosítási intézkedés egy olyan nemperes, az általános

[191] BH2002. 190.
[192] IMLING Konrád: i.m. 409. o.
[193] BACSÓ Jenő: i.m. 13. o.

szabályozástól lényegesen eltérő, speciális végrehajtási eljárás, amely még a kielégítési végrehajtást megelőzően gondoskodik a jogosulti követelés biztosításáról és annak későbbi időpontban történő kielégítéséről. A jogintézmény különleges jellegét is ez adja: hiszen a bírósági végrehajtás általános szabályaihoz képest elrendelése csak akkor lehetséges, ha a követelés egyébként olyan határozaton alapul, melynek alapján lehetőség nyílna végrehajtási lap kiállítására, azonban ez akadályba ütközik, mivel még nem beszélhetünk egy jogerős, végleges, vagy előzetesen végrehajtható határozatról, vagy mégis, ám az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő még nem telt le.[194] Mindezek függvényében az eljárás ezen kezdeti szakaszában még nem állnak fent azon törvényszövegben lefektetett általános végrehajtási jogi feltételek, melyek alapján végrehajtható okiratot lehetne kibocsátani. A végrehajtás általános rendelkezéseinek áttörését véleményem szerint ugyanakkor erős fenntartásokkal kell kezelni és szigorú korlátok közé kell szorítani. Ugyanis egyrészt már maga az általános szabályok szerint elrendelt és lefolytatott kielégítési végrehajtás is – az állami kényszerből kiindulva – jelentős beavatkozást jelent az adós személyes és anyagi jogviszonyaiba. Amennyiben kötelezettségét nem kívánja, vagy nem tudja teljesíteni, a bírósági végrehajtó kezében lévő, állam által felkínált végrehajtási cselekmények foganatosítása révén könnyen kiszolgáltatott helyzetbe kerül, amikor egy kvázi „harmadik személy" közbelépésével vagyona feletti rendelkezési jogát, vagy az eset összes körülményére tekintettel akár tulajdonjogát is elveszíti. Másrészt szem előtt kell tartani a jogosulti érdekeket is. A végrehajtást kérő igénye abban nyilvánul meg, hogy az államtól az adóssal szemben fennálló követelésének „kényszerített" kielégítését kéri, abból kifolyólag, hogy önállóan már nem képes annak érvényre juttatására, mivel már az összes rendelkezésére álló lehetőséget kimerítette. Sőt, mi több, jelen keretek között a jogosult számára még az is nehezítést jelent, hogy az előbb vázolt indokokra és tényekre figyelemmel nincs abban a helyzetben, hogy egyszerűen kielégítési végrehajtás elrendelését kérelmezhesse. Úgy vélem – és ezzel egyetértve Imling Konrád és Bacsó Jenő érvelésével –, hogy szükséges és észszerű gondoskodni arról, hogy a jogrendszerben elhelyezésre kerüljön egy olyan jogintézmény, amely előzetes jellegéből fakadóan alkalmas arra, hogy még a kielégítési végrehajtást megelőzően biztosítsa a végrehajtást kérő jövőben esedékessé váló követelését annak megakadályozása érdekében, hogy elejét vegye az esetlegesen csalárd, rosszhiszemű magatartást tanúsító adós vagyonának végrehajtás alól történő elvonására irányuló szándékának. Ugyanakkor kulcsfontosságú arra is tekintettel lenni, hogy az „előzetes kényszer" alkalmazása ne járjon az adós vagyoni jogainak túlzott csorbításával, gazdasági

[194] Vht. 186. § (1) bek.

ellehetetlenítésével. Így mindent együttvéve, nagy hangsúllyal bír és kiemelt figyelmet igényel egy arany középút megtalálása és annak végrehajtási jogba való beillesztése. Egy olyan rendszer – és egy ezen rendszeren belül elhelyezett, biztosítási jellegű jogintézmény – megléte mutatkozik célravezetőnek és megfelelőnek, amely egyszerre szolgálja a hitelezői érdekek védelmét és elsődlegességét, mégis kellően figyelembe veszi az adós jövőbeli teljesítőképességét és teljesítőkészségét, továbbá tiszteletben tartja a fokozatosság és arányosság elvét is. A magyar végrehajtási jogban fokozatosan lefektetett és részletekbe menően kimunkált biztosítási intézkedés jogintézménye mindezt kívánja egyszerre érvényesíteni.

Mint ahogyan korábban részletezett jogtörténeti elemzésem is mutatja, a biztosítási intézkedés egy nagy múltra visszatekintő jogintézmény, melynek gyökerei egészen a XIX. századig nyúlnak. Bár ezen különleges végrehajtási eljárás már évszázadok óta végrehajtási törvényünk részét képezi, a jogirodalom mégsem tett kísérletet a jogintézmény mibenlétének definiálására. Kutatásaim során megállapítottam, hogy a biztosítási intézkedés fogalmának meghatározására tett kísérletek kimerültek abban, hogy a múlt, illetve a jelen jogtudósai a jogintézmény néhány lényegi elemét kiragadva rámutatnak annak céljára vagy funkciójára – ám teszik ezt a teljesség igénye nélkül. Véleményem szerint ennek oka elsősorban a biztosítási intézkedést érintő és azt középpontba helyező, meglehetősen csekély számú jogirodalomban keresendő.

Groisz Gusztáv a biztosítási intézkedés kapcsán egy általános megfogalmazással élt: „*a törvénynek gondoskodnia kell, hogy a kielégítési alap a jogok veszélyeztetése nélkül fentartatván a végrehajtás lehetővé tétessék: s ezt a biztosítási intézkedésekről lehet várni*”.[195] Míg Bacsó Jenő szerint a biztosítási végrehajtás egyet jelent a jog biztosításával,[196] addig B. Korek Ilona úgy vélekedett, miszerint a biztosítási intézkedés a későbbi végrehajtás sikeressége érdekében megállapított korlát[197] – fontosnak tartom megjegyezni, hogy ezen meghatározás bár megfelel az Alkotmánybíróság által támasztott követelményeknek[198], mégsem tartalmazza a teljesség igényével a jogintézményt meghatározó legfontosabb fogalmi elemeket. Suhayda János szerint „*a biztosítási intézkedések azon bírósági intézkedések, melyeket a fél*

[195] GROISZ Gusztáv: i.m. 407. o.
[196] BACSÓ Jenő: i.m. 13. o.
[197] B. KOREK Ilona: Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: BALOGH Olga – B. KOREK Ilona – CSÁSZTI Ferenc – JUHÁSZ Edit: *A bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2009. (Jogkódex formátumú kiadás) – 185. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: B. Korek Ilona (2009)
[198] Lásd: 46/1991. (IX. 10.) AB határozat, amely a végrehajtás előfeltételeként egy bírósági, vagy más, garanciákat nyújtó eljárást kíván meg.

követelésének a veszélyezéstől lehető megóvása tekintetében ... kérelmez".[199] Lukács Tamás, Rák Viktor és Szécsényi-Nagy Kristóf a biztosítási intézkedést érintően a jogintézmény lényegét ragadja meg, amely abban áll, hogy megakadályozza a kötelezett vagyonának elvonását, ezáltal biztosítja annak lehetőségét, hogy a jogosult a későbbiekben ebből az adósi vagyonból kielégítést keressen.[200] Schadl György szintén az elérni kívánt célt ragadja meg, mikor rögzíti, hogy a biztosítási intézkedés jogintézményének jogpolitikai célja a követelés későbbi behajthatóságának előzetes biztosítása.[201] Álláspontom szerint Cserbáné Nagy Andrea áll a legközelebb a definíció megadásához, amikor így fogalmaz: „*a biztosítéki intézkedés a jogosult érdekvédelmi és ezáltal igényérvényesítési eszköze abban az esetben, ha a jogosult még nincs abban a helyzetben, hogy követelésének érvényesítését bírósági végrehajtási útra terelje*".[202]

Úgy gondolom, hogy az előbb felsorolt fogalom-meghatározások a maguk módján egytől egyig megállják a helyüket és valós képet festenek a biztosítási intézkedés mibenlétéről, azonban nélkülöznek egy, a jogintézmény aspektusát teljes egészében lefedő és meghatározó definíciót. Mindezekre tekintettel a biztosítási intézkedés fogalmát a következők szerint kívánom meghatározni: *a biztosítási intézkedés a bíróságnak (közjegyzőnek) a végrehajtást kérő kérelmére elrendelt előzetes, biztosítéki jellegű intézkedése, amely a követelésének kielégítését, illetve a későbbi végrehajtás sikerét és eredményességét hivatott elősegíteni, méghozzá oly módon, hogy ha a kielégítési végrehajtást megelőzően a végrehajtást kérő alapos okkal valószínűsítette, hogy az adós rosszhiszemű magatartása és cselekedetei végett követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog, az igény biztosításával garantálja annak a kielégítési végrehajtás során történő teljesítését és érvényesítését.* Természetesen ez a definíció a klasszikus értelemben vett biztosítási intézkedés tartalmi elemeit hivatott összefoglalni, és nem irányadó azokban az esetekben, amikor a per folyamán, vagy esetleg perindítás előtt is sor kerülhet biztosítási intézkedés elrendelésére.[203]

---

[199] SUHAYDA János: *A magyar polgári törvénykezési rendtartás – Az 1868. évi LIV. törvényczikk*. Eggenberger Magyar Akad. Könyvkereskedése, Pest, 1869. 230. o.
[200] LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 185. §-hoz fűzött magyarázat
[201] SCHADL György: Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György (szerk.): *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) 185. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Schadl György (2026)
[202] CSERBÁNÉ NAGY Andrea: *A biztosítási intézkedés*. Szakdolgozat, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2025. 6. o.
[203] Lásd: Vht. 187-188. §-aiban foglalt eseteket

3.4. Általános fogalmi elemek

Az általam megadott definícióból kiindulva elmondható, hogy a biztosítási intézkedés kapcsán egy olyan, az általános értelemben vett végrehajtást megelőző jogintézményről van szó, melyben erőteljesen megjelenik a biztosítéki funkció – ami az elrendelés, illetve a foganatosítás körében is mindvégig megmarad –, és ezáltal határozott eszközökkel juttatja érvényre a jogosulti érdekek védelmét, valamint igényének későbbi érvényesítését. Azonban a jogintézmény kivételes jellegére tekintettel elrendelésének lehetőségét a jogalkotó meglehetősen szűkre szabja, amely maga után vonja a fogalom-meghatározás során taglalt tartalmi elemek elrendelés során történő konjuktív fennállását.

3.4.1. A végrehajtás általános feltételeinek hiánya

A biztosítási intézkedést érintően, a Vht. 185. §-át alapul véve az egyik legfontosabb tényező, hogy a követelés teljesítése érdekében végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani. Ezen meghatározás visszautal a Vht. 13. §-ában lefektetett rendelkezésekre, amelyek a végrehajtási eljárás elrendelésének általános feltételeit határozzák meg. Mindezek jelentősége egy kettős irányú okfejtésben csúcsosodik ki.

A Vht. 185. §-ban lefektetett fordulattal a jogalkotó elsődlegesen a biztosítási intézkedés időbeli korlátját hivatott rögzíteni. Erre tekintettel biztosítási intézkedés elrendelését csak a kielégítési végrehajtást megelőzőleg lehet kérelmezni, a jogintézménynek az általános szabályok szerinti végrehajtás megindulását követően már nincs helye. Álláspontom szerint ez következik a biztosítási intézkedés céljából és lényegi funkciójából is, hiszen úgy vélem, az előzetes, biztosítéki jellegéből fakadóan bírósági végrehajtás elrendelését követően jogi keretek között a jogintézmény már értelmezhetetlen, a végrehajtó rendelkezésére álló végrehajtási kényszercselekményekre figyelemmel kérelmezése ebben a fázisban már okafogyottá válik.

A második körülmény, amely a végrehajtási törvény idézett paragrafusából levezethető, az a végrehajtás általános feltételeinek hiánya. E tekintetben fontos megjegyezni, hogy itt a hangsúly nem azon van, hogyha a későbbi végrehajtást kérő és az adós jogviszonyát tekintve az előzetes eljárásban születik egy döntés, amely nem marasztalást tartalmaz, hanem megállapításra, vagy jogalakításra irányul – mivel ebben az esetben nem csak a biztosítási intézkedés elrendelése, hanem egyenesen a végrehajtási eljárás is fogalmilag kizárt. A célkeresztben az előzetes eljárás során meghozott határozat áll, amely marasztalást (kötelezést) tartalmaz, mégsem végleges, nem kapcsolódik hozzá alaki jogerőhatás, de még az előzetes

végrehajthatóság jogintézménye sem jelenik meg, mivel példának okán a bírói döntéssel szemben a kötelezett jogorvoslati jogával élt és fellebbezést terjesztett elő, amely a határozat végrehajtására nézve halasztó hatállyal bír. Továbbá, a végrehajtás általános feltételei abban az esetben is csorbát szenvednek, ha az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő még nem telt le: vagyis a – főszabály szerint tizenöt napos – határidő még nem minősül eredménytelennek, hiszen a kötelezett előtt áll az a lehetőség, hogy a jogosulttal szemben fennálló követelésének önként eleget tegyen. Amennyiben a végrehajtás elrendelésének általános feltételei mégis fennállnak, úgy biztosítási intézkedés elrendelésének már nincs helye, a jogosult kielégítési végrehajtás keretein belül érvényesítheti igényét.[204]

3.4.2. A követelés veszélyeztetettsége

A végrehajtás általános feltételeinek fenn nem állása, valamint az elrendelés lehetőségének korlátozott időtartama azonban még mindig nem nyújt elegendő indokot arra, hogy a bíróság (közjegyző) a biztosítási intézkedésre irányuló kérelemnek helyt adjon. Ugyanis ahhoz, hogy a jogintézmény elrendelése teljeskörű és megalapozott legyen, hiányzik még egy jelentős, ha nem a legjelentősebb tartalmi elem: a biztosítási intézkedés fókuszában álló jogosulti követelés veszélyeztetettsége.

A követelés későbbi kielégítésének veszélyeztetettsége már az 1840. évi váltó-törvénykönyvünkben megjelent, mint a biztosítási intézkedés elrendelésének feltétele. A kielégítés veszélyeztetettségéről akkor lehet beszélni, ha fennáll a lehetőség, hogy a jogvita befejezésének időpontjakor a követelés tárgyát képező vagyontárgy, vagy az annak fedezetéül szolgáló vagyontömeg már nem vonható végrehajtás alá, mivel azt az adós kivonja a végrehajtás alól, példának okán másra ruházza át az adott vagyontárgyának tulajdonjogát, vagy az már nem fellelhető. A törvényszöveg hatályában fenntartotta a régmúlt kimunkált gyakorlatát, miszerint a veszélyeztetettség megállapításához elegendő annak a végrehajtást kérő általi valószínűsítése, mivel általánosságban elmondható, hogy az adós előkészítő cselekményeit nehéz bebizonyítani.[205]

A Vht. – korábbi törvényeinkhez hasonlóan – nem foglal állást abban a tekintetben, hogy mikor minősül a végrehajtást kérő követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyeztetettnek – jogszabályunknak ezen hiányát, joghézagát a bírósági joggyakorlat volt hivatott tartalommal kitölteni.

[204] BDT2009. 1972.
[205] B. KOREK Ilona (2009): i.m. 185. §-hoz fűzött magyarázat

A Legfelsőbb Bíróság 1996. 653. számú bírósági határozatának alapját egy kölcsönszerződés képezi. A felperes meghatározott összegű kölcsönösszeget folyósított az alperesnek, aki fennálló kötelezettségének nem tett eleget. A tartozás biztosítására az alperes ingatlanára jelzálogjogot alapítottak, amely jelzálogjog az ingatlan-nyilvántartásba is bejegyzésre került. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a fennálló követelés veszélyeztetettségét megalapozza az, hogy az ingatlan értékesítésére tett kísérletek sikertelenek voltak, de abban az esetben, ha sikerülne is értékesíteni, a befolyó vételár a követelésnek csupán egy részét fedezi, így a kölcsön további részleteinek visszafizetésére a felperesnek semmiféle garanciája nincsen.[206]

Hasonló helyzet állt elő a BH2001. 486. számú döntésben is, mely szerint a felperes kölcsönszerződést kötött a perben nem álló adóssal, mely kölcsönszerződést az első-, másod-, és harmadrendű alperesek felperessel kötött szerződésen alapuló, továbbá az elsőrendű alperes felperessel szembeni készfizető kezességvállalása, továbbá az adós és a felperes között kötött árbevétel-engedményezési szerződés biztosította. A felperes a kölcsönszerződéseket később azonnali hatállyal felmondta arra hivatkozással, hogy az egyenes adós gazdasági viszonyaiban bekövetkezett jelentős, hátrányos változás veszélyezteti a hitelek visszafizetését, és egyúttal felhívta az alpereseket a követelés megfizetésére, melyet nem teljesítettek. A felperes követelését fizetési meghagyással érvényesítette, ami alperesi ellentmondás folytán perré alakult, és a felperes a bíróságtól követelésének biztosítása érdekében az alperesek tulajdonában álló ingatlanok, üzletrészek, részvények zárlatát, valamint munkabérükre pénzkövetelés biztosításának elrendelését kérte. Az elsőfokú bíróság a felperes kérelmét elutasította, aki ezzel szemben fellebbezéssel élt, a másodfokú bíróság pedig a fellebbezéssel támadott végzést hatályon kívül helyezte. Megállapította, hogy az adós ellen felszámolási eljárás van folyamatban, ám az alperesek mint az egyenes adós tulajdonosai készfizető kezességet vállaltak, ezért kötelezettségeikért teljes vagyonukkal felelnek, így fennáll annak a veszélye, hogy a más pénzintézetekkel szemben fennálló tartozásuk a teljes vagyonukat felemészti, és a perbeli követelés kiegyenlítésére utóbb fedezet nem áll rendelkezésre.[207]

Egy következő döntés egy megbízási szerződésre fókuszált, amelyet a felperes és a per másodfokú alperese kötött – és melynek teljesítéséről a másodrendű alperes igazolást állított ki, ám a kielégítés mégis elmaradt. Megbízási díj megfizetése iránti keresetében a felperes egyidejűleg követelése biztosítására pénzkövetelés biztosításának elrendelését kérte, melynek az elsőfokú bíróság végzésével helyt is adott. Döntésében kiemelte, hogy a megbízási szerződés tartalma, valamint az ezt követően kiállított teljesítési igazolás a felperesi követelés létrejöttét,

[206] BH1996. 653.
[207] BH2001. 486.

mennyiségét és lejártát igazoló teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül. Továbbá a felperesi követelés veszélyeztetett voltát is valószínűsítettnek fogadta el a bíróság, tekintettel arra, hogy a felperes kérelmét azon tényekre alapította, miszerint a másodrendű alperes – azon túlmenően, hogy a felperessel szemben elismert lejárt tartozását sem rendezte – a korábbi, saját tulajdonú fővárosi székhelyéről azért volt kénytelen a jelenlegi bérelt székhelyére költözni, mert ezt az ingatlant a tartozásai törlesztésére értékesítenie kell, és az ügylet realizálása folyamatban van. A másodrendű alperes a bíróság végzésével szemben fellebbezéssel élt, melyet azonban a másodfokú bíróság nem talált alaposnak. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy megalapozza a követelés kielégítésének veszélyeztetettségét az, hogy – a másodrendű alperes előadása szerint is – egyéb vagyontárgy (ingatlan, üzletrész) értékesítése folyamatban van.[208]

A BH2001. 23. számú döntésben az elsőfokú bíróság végzésével a végrehajtást kérő kérelmére biztosítási intézkedésként elrendelte a megjelölt ingatlanok zárlatát az adós tulajdoni hányada mértékéig. Figyelemmel arra, hogy a rendelkezésre álló okiratok alapján az adós ellen más ügyben végrehajtási eljárás folyik, amelynek során ingatlanaira – jelentős összegű követelés behajtása végett – végrehajtási jog került bejegyzésre, ez a körülmény valószínűsíti, hogy a jelen ügyben érintett követelés későbbi kielégítése veszélyben van. Bár az adós fellebbezéssel élt a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben, a másodfokú bíróság a végzés helybenhagyásáról döntött.[209]

A bírósági joggyakorlatban arra is találni példát, amikor a Legfelsőbb Bíróság kvázi negatív értelemben foglal állást a kielégítés veszélyeztetettségéről, tehát azt rögzíti, hogy a követelés mikor nem minősül veszélyeztetettnek. Az erre irányuló eseti döntésben a felperes kölcsöntartozás és kamatainak megfizetését igényelte az alperestől, és az alperes által elismert követelésre nézve biztosítási intézkedés elrendelését kérte. Rámutatott arra, hogy az alperes tartozáselismerő nyilatkozatait az előkészítő iratok, valamint a közokiratnak minősülő bírósági tárgyalási jegyzőkönyvek tartalmazzák, így a Vht-ben foglalt feltételek fennállnak. Az elsőfokú bíróság a kérelmet megtagadta: döntését azzal indokolta, hogy a követelés mennyiségét és lejártát sem teljes bizonyító erejű magánokirat, sem közokirat nem igazolja, ezért hiányoznak a biztosítási intézkedés feltételei. A végzés ellen a felperes fellebbezést nyújtott be, melyet a másodfokú bíróság elutasított arra hivatkozással, hogy nem teljesül a Vht. 185. §-ában meghatározott általános előfeltétel. Hiszen a felperes nem állította, ezért nem is valószínűsítette, hogy követelésének későbbi kielégítése veszélyben van. Önmagában az, hogy az alperes nem teljesített szerződésszerűen, emiatt a felperes per indítására kényszerült, a perben pedig az

[208] BH2001. 331.
[209] BH2001. 23.

alperes részben elismerte a keresetet, de továbbra sem tett lépéseket a teljesítésre, nem igazolja a kielégítés veszélyeztetettségét.[210]

A joggyakorlatot kiterjesztő elemzés alá vonva megállapítást nyert, hogy számos körülmény megalapozhatja a jogosulti követelés későbbi időpontban történő kielégítésének veszélyeztetettségét. Úgy vélem, hogy – a jogalkotói szándékkal egyetértve – nem feltétlenül lenne érdemes egy veszélyeztetettséget alátámasztó feltételrendszer végrehajtási törvénybe való beépítése, beillesztése, mivel mindez egyrészt a peres és a későbbi végrehajtási jogviszonyok sokszínűségét szem előtt tartva meglehetősen szerteágazó kritériumok lefektetését vonná maga után, amely a bírói mérlegelés lehetőségét korlátozná. Másrészt pedig a bírósági joggyakorlat álláspontom szerint kellő részletességgel kitöltötte ezt a „hiányt", így kérdés esetén a rendelkezésre álló, irányt mutató bírói döntések kellőképpen kiegészítik a törvényi szintre emelt passzusokat. Minden esetre úgy vélem, a veszélyeztetettség valószínűsítésében való döntéshozatalnak a jogalkalmazás során a tárgyi bizonyítékok mérlegelése mellett az adott eset összes körülményeinek figyelembevételével kell megtörténnie.

3.5. A biztosítási intézkedés elrendelése

Az általánosságban megszabott követelményeken túl a jogalkotó a biztosítási végrehajtás különleges, privilegizált helyzetére figyelemmel tételesen meghatározza azon esetköröket is – az elrendelésre jogosultak körével együtt –, amikor a jogintézmény alkalmazása, és egyúttal a követelés előzetes biztosítása egyáltalán szóba kerülhet a végrehajtást kérő oldalán. A Vht. kógens szabályozással emeli ki a biztosítási intézkedés speciális, végrehajtási jogból kiemelkedő célját és funkcióját, melyektől eltérés nem lehetséges – mindez azt jelenti, hogy az intézkedés csakis a törvényben deklarált esethalmaz tekintetében vehető igénybe.

3.5.1. Biztosítási intézkedés végrehajtási lap helyett

A Vht. 186. § (1) bekezdése rögzíti, hogy biztosítási intézkedés elrendelésére akkor kerülhet sor, ha a követelés olyan határozaton alapul, melynek alapján a 15-16. §-ok szerint végrehajtási lapot lehetne kiállítani, ám erre nincs lehetőség, mivel az adósra nézve marasztalást tartalmazó határozat még nem jogerős, vagy nem előzetesen végrehajtható, illetve jogerős ugyan, de a

[210] BH+2002. 32.

teljesítési határidő még nem telt le. Ebben a kontextusban az elsőfokon eljáró bíróság végrehajtási lap kiállítása helyett biztosítási intézkedést elrendelő végzést hoz a bíróság polgári vagy közigazgatási ügyben hozott marasztaló határozata, a bíróság büntetőügyben hozott határozatának a polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezése, valamint a büntetőeljárásban részt vevő személy részére bűnügyi költség megállapításáról szóló rendelkezése, a bíróság által jóváhagyott egyezség, továbbá a jogi segítségnyújtó szolgálatnak a pártfogó ügyvédi díjnak a pártfogó ügyvéd részére történő megfizetésére kötelező határozata alapján.[211]

A közjegyző biztosítási intézkedést rendel el az általa hozott, marasztalást tartalmazó határozat és az általa jóváhagyott – a bírósági egyezséggel azonos hatályú – egyezség, a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzék, a hagyatékot átadó végzése, valamint a póthagyatéki eljárásban hozott végzése alapján.[212] Fontos megjegyezni, hogy a közjegyző által hozott marasztaló határozatra és az általa jóváhagyott egyezségre tekintettel a Vht. 186. § a) és b) pontja alapján is lehetőség nyílik biztosítási intézkedés elrendelésére, azonban a közjegyzői költségjegyzék kapcsán csupán a b) pont jöhet számításba, mivel a költségjegyzékkel szemben nincs helye fellebbezésnek.

Az adós lakóhelye szerinti járásbíróság biztosítási intézkedés elrendeléséről határozhat a bíróság szolgálati bíróságának kártérítésre kötelező határozata, a közjegyzői fegyelmi bíróságnak pénzbírság és eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróságnak eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, valamint az ügyészség, a nyomozó hatóság és a szabálysértési hatóság igazságügyi szakértői díj megfizetéséről szóló határozata alapján.[213]

Az adós lakóhelye, székhelye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság (Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság) végzésben biztosítási intézkedést rendel el külföldi bírósági határozat, továbbá az Európai Unió Tanácsának, az Európai Bíróságnak és az Európai Bizottságnak a határozata alapján.[214]

Az adós lakóhelye, székhelye szerinti törvényszék szintén jogosult arra, hogy végrehajtási lap helyett biztosítási intézkedést elrendelő végzést hozzon belföldi és külföldi választottbírósági határozat és egyezség alapján.[215]

[211] Vht. 15. § (1)-(2) bek.
[212] Vht. 16. § a) pont
[213] Vht. 16. § b), k) pont
[214] Vht. 16. § c), e) pont
[215] Vht. 16. § d) pont

A végrehajtást foganatosító bíróság által biztosítási intézkedésnek lehet helye a végrehajtó által kiállított – a kifogással megtámadott, jogerősen elbírált vagy a 34. § (8) bekezdésében foglalt feltételek szerinti –, a nem adóst fizetésre kötelező díjjegyzék alapján.[216]

Kihangsúlyozandó, hogy ezen esetekben azon bíróság rendelkezik a biztosítási intézkedést elrendelő végzés meghozataláról, amely az érintett határozat nyomán a végrehajtási lap kiállítására is jogosult lenne.[217]

3.5.2. Specialitások az elrendelés körében

A Vht. 186. § (3) bekezdése alapján biztosítási intézkedés rendelhető el az európai uniós összehangolt tagállami kötelezettségvállalások alapján akkor is, ha a követelés olyan bírósági határozaton alapul, amelyet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: Brüsszel I. rendelet),[218] a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló 4/2009/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: tartási rendelet), a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU rendelet (a továbbiakban: Brüsszel I/A. rendelet), vagy az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján Magyarországon el kell ismerni. A biztosítási intézkedés elrendelésére ilyen esetben az adósnak, vagyis a biztosítási intézkedés kötelezettjének a lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselete esetén a fióktelep, illetőleg a képviselet helye – szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten pedig a Budai Központi Kerületi Bíróság jogosult.

A bírósági végrehajtásról szóló törvény értelmében a bíróság a biztosítási intézkedést elrendeli, ha a követelés a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapított perben

[216] Vht. 16. § o) pont
[217] Vht. 186. § (3) bek.
[218] Rögzítendő, hogy a Brüsszel I. rendelet 2013. január 9. napjától, a Brüsszel I/A. rendelet 80. cikke alapján hatálytalan, a 2015. január 10. napján, vagy azt követően indított eljárásokra nézve már nem alkalmazható.

hozott ítéletnek a tervezési, építési, kivitelezési szerződés teljesítéséből eredő díjkövetelés megfizetésére kötelező részén alapul, amely ítélet a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményében meghatározott összeget (részben vagy egészben) mint pénzbeli marasztalást tartalmazza.[219] Korlát, hogy a bíróságnak ezen jogosultsága csupán a négyszázmillió forintot meg nem haladó összeg tekintetében áll fenn.

A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv eljárása a Magyarországon történő építési beruházásokra terjed ki. Tevékenysége abban áll, hogy az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről, és egyes törvényeknek az építésügyi lánctartozások megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról szóló *2013. évi XXXIV. törvény* alapján az építészeti-műszaki tervezési, kivitelezési szerződés építőipari teljesítéséből eredő kérdésekben a megrendelő, a tervező, a kivitelező vagy az alvállalkozó megbízására szakértői véleményt ad, ha a teljesítésigazolás kiadása nem történt meg, a kiadása vitás, vagy a teljesítésigazolás kiadásra került, de a kifizetés nem történt meg.[220] A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleménye perbeli bizonyítéknak minősül, továbbá önmagában teljesítésigazolásnak is tekinthető, amellyel a Vht. 187 § (1) bekezdés c) pontja szerinti feltétel önmagában megvalósul.

A jogalkotó 2018. január 1. napjától a Vht. 186. § (5) bekezdésében törvényi szintre emelte a biztosítási intézkedés elrendelésének egy további esetkörét, amely a végrehajtási tanúsítványhoz kötődik. Ennek értelmében biztosítási intézkedést rendelhet el a végrehajtási tanúsítvány tárgyában határozatot hozó bíróság, ha a Vht. 208. § alapján végrehajtási tanúsítvány kiállításának lenne helye.

A Vht. 205. §-a alapján külföldi határozatot törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonosság alapján lehet végrehajtani. A külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályokat a nemzetközi magánjogról szóló *2017. évi XXVIII. törvény* (a továbbiakban: Nmjtv.) tartalmazza, míg a viszonosság fennállása tekintetében a nemzetközi jogsegélyre és a külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó viszonosság megállapításáról szóló *36/2017. (XII. 29.) IM rendelet* 1–3. §-a rendelkezik. Az Nmjtv. 88. §-a alapján kizárólag magyar bíróság járhat el többek között a belföldi végrehajtást érintő eljárásban. A külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó Nmjtv.-be foglalt szabályok kapcsán kiemelendő, hogy a nemzetközi szerződések és az uniós rendeletek szerinti határozatokra a szabályozás nem terjed ki, tehát amely határozatok kapcsán nemzetközi szerződés vagy uniós rendelet rendelkezést tartalmaz, ott az Nmjtv. nem alkalmazandó, kizárólag ezek hiányában. Az

[219] Vht. 186. § (4) bek.
[220] SCHADL György (2026): i.m. 186. §-hoz fűzött magyarázat

Nmjtv. alapján a külföldi határozat elismerésére akkor kerül sor, ha a külföldi bíróság joghatósága megalapozott volt, a határozat jogerős vagy azzal egyenértékű joghatással bír, és nem áll fenn az e törvényben megállapított megtagadási okok egyike sem.[221] Ha a külföldi eljárásban kötött egyezséget a külföldi bíróság határozattal jóváhagyja, e határozatot, valamint a külföldi bíróság és a választottbíróság határozatát is a Vht. ezen fejezete alapján kell Magyarországon végrehajtani.[222]

A külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról az 1962. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett New York-i Egyezmény II., III., IV. és V. cikke, valamint a fenti törvényerejű rendelet végrehajtási rendelete, azaz a 12/1962. (X. 31.) IM rendelet 4. §-a rendelkezik. A 12/1962. (X. 31.) IM rendelet 4. §-a alapján a New York-i Egyezmény IV. cikkében említett hiteles okiratnak minősül az állandó választottbíróság által a saját határozatáról kiállított hiteles kiadmány, az eseti választottbíróság határozatának a közjegyző által hitelesített példánya, valamint a választottbírósági szerződés közjegyző által hitelesített példánya. Tehát a külföldi határozat elismerésére automatikusan nem kerül sor, meg kell vizsgálni azt, hogy a határozat az Nmjtv. szerinti elismerés feltételeinek megfelel-e. A vizsgálat lefolytatására irányadó hatásköri és illetékességi szabályokat a Vht. 16. §-a határozza meg. A külföldi határozat akkor hajtható végre belföldön, ha azt külön eljárás – exequatur eljárás – keretében a hazai bíróság végrehajthatóvá nyilvánította, vagyis végrehajtási tanúsítvánnyal látta el.[223] Abban az esetben, ha a külföldi határozat kapcsán biztosítási intézkedés elrendelésére is lehetőség van, a bíróság a végrehajthatóság feltételeinek fennállásáról e körben is meggyőződik azzal, hogy a tanúsítvány kiállítását megelőzően e határozatok esetén is csak a Vht. 15. §-ában foglalt feltételeket kell vizsgálat tárgyává tenni.[224]

Ha a külföldi bírósági határozat a Vht. 205. §-a szerint végrehajtható, akkor az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselete esetén a fióktelep, illetőleg a képviselet helye – szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság a végzésével a külföldi határozatra végrehajtási tanúsítványt vezet. Ha pedig a külföldi választottbírósági határozat és egyezség a

[221] Nmjtv. 109. §

[222] MARTONOVICS Bernadett: Külföldi határozat végrehajtása. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 205. §-hoz fűzött magyarázat

[223] MARTONOVICS Bernadett: i.m. 205. §-hoz fűzött magyarázat

[224] GELENCSÉR Dániel – MUZSALYI Róbert: Külföldi határozat végrehajtása. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 208. §-hoz fűzött magyarázat

Vht. 205. §-a szerint végrehajtható, akkor az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselete esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselet helye – szerinti törvényszék a végzésével a külföldi határozatra végrehajtási tanúsítványt vezet.

3.5.3. Egyéb esetkörök

Az előző esetektől kissé elhatárolva a Vht. rendelkezik azon konkrét helyzetekről is, melyekben a szóban forgó követelést érintően belföldi bíróságnál keresetet indítottak, és biztosítási intézkedés elrendelésére is lehetőség adódhat. A Vht. 187. §-a által lehetővé tett biztosítási intézkedések specifikuma, hogy itt nemhogy a jogerő vagy az előzetes végrehajthatóság, illetve a teljesítési határidő eltelte hiányzik, hanem majdani végrehajtási lap alapjául szolgáló határozat sincs.[225] Azonban, ha a végrehajtást kérő a perindítást követően megfelelően valószínűsíti, hogy követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog, ezen privilegizált jogviszonyokban szükségessé válhat az azonnali állami beavatkozás, a később lefolytatandó kielégítési végrehajtás eredményessége érdekében.

3.5.3.1. Házassági vagyonjog

Az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi bíróságnál házassági vagyonjogi keresetet indítottak, biztosítási intézkedés rendelhető el.[226] A Pp. 7. § (1) bekezdésének 18. pontja definiálja a vagyonjogi per fogalmát, melynek értelmében vagyonjogi per az a per, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul vagy értéke pénzösszegben kifejezhető. A polgári peres kódex azonban nem határozza meg a házassági vagyonjogi per fogalmát, így a vagyoni joghatások, a házastársak vagyoni viszonyainak bírósági rendezése kapcsán a házassági vagyonjogi per meghatározása okozhat nehézséget, ám annál meghatározóbb jelentőségű a házassági vagyonjogi per értelmezése a házassági perrel való összekapcsolhatóság szempontjából. A házastársak vagyoni viszonyainak meghatározásakor a vagyoni igény érvényesítése mellett a felek egymás közötti kapcsolata, azaz a házasság is releváns. Az ítélkezési gyakorlat a házastársak vagyoni viszonyait igen tágan értelmezi. A teljesség igénye nélkül ide tartozik a házastársi tartás, a lakáshasználat rendezése, a házastársi

[225] SCHADL György (2026): i.m. 187. §-hoz fűzött magyarázat
[226] Vht. 187. § (1) bek. a) pont

közös vagyon megosztása, a házastársi közös vagyont megosztó szerződés érvénytelenségének, hatálytalanságának megállapítása, a házastársak vagyoni viszonyait rendező szerződés érvénytelenségének, hatálytalanságának megállapítása, a különvagyon kiadása, megtérítése, a közös vagyonból a külön vagyonra/adósságra vagy külön vagyonból a közös vagyonra/adósságra történő ráfordítások elszámolása, az életközösség utáni közös/külön vagyonnal kapcsolatos elszámolások, a (többlet)használati díj, a házastársak egymás közötti jogügyleteivel kapcsolatos igény (például ajándékozás, adásvétel), a közszerzeményi szerződés megszüntetése, a közszerzemény megosztása.[227]

Főszabály szerint, figyelemmel a Pp. hatályos rendelkezéseire, a házasság felbontása iránt indított per, valamint a házassági vagyonjogi per nem összekapcsolható, nincs lehetőség arra, hogy a bontóper keretei között a bíróság a házastársak vagyoni helyzetéről is rendelkezzen. Ennek megfelelően a házassági perek és a házassági vagyonjogi perek csak egymástól elkülönítetten, önálló perben tárgyalandók. Arra azonban lehetőség nyílik, hogy e két pertípus bár egymástól szétválasztva, mégis párhuzamosan lefolytatásra kerüljenek. A Pp. bizonyos esetekben kivételt enged a főszabály alól, így a házastársi tartás és a házastársi közös lakás használatának rendezése iránti kereset mégis összekapcsolható a házassági perrel.[228]

Mindezek alapján megállapítható, hogy házassági vagyonjogi keresettel összefüggő biztosítási intézkedés elrendelésének nem feltétele, hogy a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat tartalmazza, ahhoz mindösszesen az érvényesíteni kívánt követelés jogcíme is elégségesnek mutatkozik.[229]

3.5.3.2. Szellemi alkotások joga

Ha szabadalombitorlás, használati mintaoltalom bitorlása, mikroelektronikai félvezető termék topográfiájára vonatkozó oltalom bitorlása, növényfajta-oltalom bitorlása, védjegybitorlás, földrajzi árujelző-oltalom bitorlása, formatervezési mintaoltalom bitorlása, kiegészítő oltalmi tanúsítvány bitorlása, szerzői jog megsértése miatt, vagy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló *1996. évi LVII. törvény* (a továbbiakban: Tpvt.) 4. és 6. §-

[227] ÁTS Ágota – GONDÁN-EVETOVITS Andrea: Házassági perek. In: VÖLCSEY Balázs (szerk.): *Kompakt kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025. (Jogtár-formátumú kiadás) – 462. §-hoz fűzött magyarázat. A házassági vagyonjogi perek részletszabályairól lásd bővebben: TAKÁCS Andrea: A házassági vagyonjogi perek egyes eljárásjogi kérdései – a gyakorló bíró szemszögéből. *Családi Jog*, 2010/3. szám, 16-27. o., SIMON-KÁROLY László: A házassági vagyonjogi per helye az új polgári perrendtartásban. *Családi Jog*, 2021/1. szám, 9-15. o.
[228] Pp. 462. §
[229] BDT2022. 4589.

ában foglalt rendelkezések megsértése miatt eljárást indítottak, akkor a feltételek fennállta esetén biztosítási intézkedés rendelhető el.

A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló *1995. évi XXXIII. törvény* (a továbbiakban: Sztv.) alapján szabadalombitorlást követ el, aki a szabadalmi oltalom alatt álló találmányt jogosulatlanul hasznosítja.[230] A szabadalmi perekben a Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességgel rendelkezik.[231] A szabadalmas – a bitorlás esetén támasztható polgári jogi igényeken felül – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérheti a bíróságtól a) biztosítási intézkedés elrendelését a bírósági végrehajtásról szóló törvény szabályai szerint, ha valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a bitorlással elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van; b) a bitorló kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak és iratainak közlésére, illetve bemutatására az a) pont szerinti biztosítási intézkedés elrendelése céljából.[232] A bíróság a keresetlevél benyújtását megelőzően előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelem – ideértve az (5) és (6) bekezdés alapján elrendelhető intézkedéseket is – tárgyában hozott végzését az ellenérdekű fél kérelmére hatályon kívül helyezi, ha a szabadalmas a pert a szabadalombitorlás miatt az ideiglenes intézkedéssel érvényesített követelés tárgyában nem indította meg a végzés közlésétől számított tizenöt napon belül.[233]

Szintén az Sztv. által kerül szabályozásra a növényfajta-oltalom bitorlása, melyet az követi el, aki a) az oltalom alatt álló növényfajtát jogosulatlanul hasznosítja; b) az Sztv. 109/A. § (1) bekezdésében meghatározott díjfizetési kötelezettségét nem teljesíti.[234] A növényfajta és a növényfajta-oltalom bitorlására egyebekben a szabadalombitorlásra vonatkozó szabályokat megfelelően kell alkalmazni.

A használati minták oltalmáról szóló *1991. évi XXXVIII. törvény* (a továbbiakban: Hmt.) értelmében mintaoltalom bitorlását követi el, aki az oltalom alatt álló mintát jogosulatlanul hasznosítja. A mintaoltalom jogosultja a bitorlóval szemben azokat a polgári jogi igényeket támaszthatja, amelyeket a szabadalmi törvény értelmében a szabadalmas érvényesíthet a bitorlóval szemben.[235]

A mikroelektronikai félvezető termék topográfiájának oltalmáról szóló *1991. évi XXXIX. törvény* úgy rendelkezik, miszerint az oltalom alatt álló topográfia jogosulatlan hasznosításával

[230] Sztv. 35. § (1) bek.
[231] Sztv. 104. § (1) bek. c) pont
[232] Sztv. 104. § (5) bek. a)-b) pont
[233] Sztv. 104. § (8) bek.
[234] Sztv. 114/C. §
[235] Hmt. 19. § (1)-(2) bek.

oltalom bitorlása valósul meg. Az oltalom jogosultja a bitorlóval szemben azokat a polgári jogi igényeket támaszthatja, amelyeket a szabadalmi törvény értelmében a szabadalmas érvényesíthet a bitorlóval szemben.[236]

A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló *1997. évi XI. törvény* (a továbbiakban: Védjegy tv.) rendelkezik a védjegybitorlásról, mely szerint védjegybitorlást követ el, aki a 12. §-ban foglalt rendelkezések megsértésével a védjegyet jogosulatlanul használja.[237] Védjegybitorlás miatt indított perekben a védjegyjogosult vagy a védjegy olyan használója, aki jogosult saját nevében fellépni a bitorlással szemben – a bitorlás esetén támasztható polgári jogi igényeken felül – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérheti a bíróságtól a) biztosítási intézkedés elrendelését a bírósági végrehajtásról szóló törvény szabályai szerint, ha valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a bitorlással elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van; b) a bitorló kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak és iratainak közlésére, illetve bemutatására az a) pont szerinti biztosítási intézkedés elrendelése céljából.[238]

A Védjegy tv. az oltalom bitorlását is szabályozza, melynek értelmében az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőt jogosulatlan használata bitorlást von maga után. A bitorlás miatt bármelyik jogosult önállóan is felléphet. A bitorlás miatt felléphetnek a jogosultak érdekképviseleti szervezetei, valamint a fogyasztóvédelmi szervezetek is. A bitorlóval szemben támasztható polgári jogi igényekre a 27. §, a bitorlás vámjogi következményeire pedig a 28. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.[239]

A formatervezési minták oltalmáról szóló *2001. évi XLVIII. törvény* rögzíti, hogy az oltalom alatt álló minta jogosulatlan hasznosítása a mintaoltalom bitorlásával egyenlő. A mintaoltalom jogosultja a bitorlóval szemben azokat a polgári jogi igényeket támaszthatja, amelyeket a szabadalmi törvény értelmében a szabadalmas érvényesíthet a bitorlóval szemben.[240] A mintaoltalmi perekre a szabadalmi perek szabályait kell megfelelően alkalmazni. A mintaoltalommal kapcsolatos minden más jogvitás ügyben a bíróság a szabadalmi jogvitákra irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.[241]

Az egyes termékek kiegészítő oltalmára vonatkozó európai közösségi rendeletek végrehajtásához szükséges szabályokról szóló *26/2004. (II. 26.) Korm. rendelet* 10. §-a szerint

[236] 1991. évi XXXIX. törvény 10. § (1)-(2) bek.
[237] Védjegy tv. 27. § (1) bek.
[238] Védjegy tv. 95. § (5) bek. a)-b) pont
[239] Védjegy tv. 110. §
[240] 2001. évi XLVIII. törvény 23. § (1)-(2) bek.
[241] 2001. évi XLVIII. törvény 63. § (2)-(3) bek.

a tanúsítványokkal kapcsolatos bírósági eljárásokra a szabadalmakkal kapcsolatos bírósági eljárásokra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

Tekintettel arra, hogy az előbb felsorolt törvények utalószabályokat fektettek le e körben, a használati mintaoltalom bitorlása, mikroelektronikai félvezető termék topográfiájára vonatkozó oltalom bitorlása, növényfajta-oltalom bitorlása, formatervezési mintaoltalom bitorlása és a kiegészítő oltalmi tanúsítvány bitorlása eljárásokban szintén érvényesíthetők az Sztv. 104. §-ában található biztosítási intézkedés elrendelésére felhatalmazó szabályok.

A szerzői jogról szóló *1999. évi LXXVI. törvény* (a továbbiakban: Szjt.) 94/A. § (4) bekezdése kimondja, hogy a szerző – a jogsértés esetén támasztható polgári jogi igényeken felül – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérheti a bíróságtól a) biztosítási intézkedés elrendelését a bírósági végrehajtásról szóló törvény szabályai szerint, ha valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van, és a jogsértés kereskedelmi mértékű; b) a jogsértő kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak és iratainak közlésére, illetve bemutatására az a) pont szerinti biztosítási intézkedés elrendelése céljából. A szerzői jog körébe eső biztosítási intézkedés szabályai azonban csak a szerzői mű jogosulatlan felhasználójával szemben alkalmazhatók, ha a mű felhasználása engedély nélkül történik, illetve a felhasználó a szerzőtől kapott engedélyt túllépi. A felhasználási szerződés megszegése – a díj nem fizetése – önmagában csak díjazási jogvitát eredményez, de nem minősül egyúttal szerzői jogi jogsértésnek is. Ebben az esetben a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem kapcsán azt kell vizsgálni, hogy a Vht. 187. § (1) bekezdés c) pont és a 185. § feltételei együttesen fennállnak-e.[242]

A Tpvt. szabályozásának értelmében a 6. §-ban foglalt rendelkezés megsértése miatt indított perben az érdekelt – a polgári jogi igényeken felül – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérheti biztosítási intézkedés elrendelését a bírósági végrehajtásról szóló törvény szabályai szerint, ha valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van; továbbá kérheti a jogsértő fél kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak közlésére, illetve a rendelkezése alatt álló, ilyen adatot tartalmazó iratoknak a bemutatására a fenti biztosítási intézkedés elrendelése céljából.[243]

[242] BDT2012. 2815.
[243] Tpvt. 88. § (4) bek.

3.5.3.3. Közokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat

Biztosítási intézkedés rendelhető el, amennyiben a követelést érintően belföldi bíróságnál egyéb keresetet indítottak, és egyúttal a jogosult követelésének létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal, vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolta. Tehát ezen esetkörökben nem a kereset jogcíme lesz hangsúlyos, hanem a kérelmező által bizonyítékként felhasznált okirati forma. Azonban rendkívül fontos, hogy ezen követelménynek csak és kizárólag azon okirat feleltethető meg, amelyet a biztosítási intézkedés kötelezettje is aláírt, hiszen eltérő esetben, ha az okirat az adós aláírását nem tartalmazza, nincs jogi lehetőség biztosítási intézkedés elrendelésére.[244]

Az okiratok fajtáiról és tipizálásáról a Pp. rendelkezik, melynek alapján beszélhetünk közokiratról, teljes bizonyító erejű magánokiratról, valamint egyszerű magánokiratról. Az egyszerű magánokirat tekintetében hangsúlyozandó, hogy a Vht. nem engedi meg az egyszerű magánokiratra alapított követelés tekintetében biztosítási intézkedés elrendelését, mivel ahhoz törvényi vélelem nem fűződik, csak a közokirathoz és a teljes bizonyító erejű magánokirathoz.

A közokirat olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő módon állított ki, és melyet az ellenkező bizonyításáig valódinak kell tekinteni. A közokirat teljes bizonyító erővel bizonyítja, hogy a kiállító a benne foglalt intézkedést megtette vagy határozatot a benne foglalt tartalommal meghozta, a közokirattal tanúsított adatok és tények valóságát, továbbá a közokiratban foglalt nyilatkozat megtételét, annak idejét és módját.[245] A közokirathoz a valódiság vélelme fűződik. Ez egyrészt azt jelenti, hogy az okirat a kiállítójától származik, másrészt azt, hogy az okirat tartalma a valóságnak megfelel. Kétség esetén a közokirat valódiságáról a bíróság felhívására az okirat kiállítója nyilatkozik. E felhívást a bíróság hivatalból is kiadhatja. A valódiság vélelme ellenbizonyítás körében is megdönthető. Ez esetben a vélelem megdöntése annak a félnek a bizonyítási érdekébe tartozik, aki a közokirat valódiságát vitatja. A valódiság vélelmének megdöntése irányulhat annak bizonyítására, hogy az okirat hamis, tehát nem az okiraton feltüntetett kiállítótól ered, vagy hamisított, azaz a feltüntetett kiállítótól eredő okiratban foglalt adatok utóbb megváltoztatásra kerültek.[246]

[244] BH1999. 314.
[245] Pp. 323. § (1)-(3) bek.
[246] DÖME Attila: Okiratok. In: PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog I-II. – Kommentár a gyakorlat számára*. HVG-ORAC, Budapest, 2024. (Jogkódex-formátumú kiadás) – 323. §-hoz fűzött magyarázat

Ezzel szemben a teljes bizonyító erejű magánokirat többféle formában is készülhet, melyeket a Pp. egy hétirányú felsorolással nevesít.[247] A teljes bizonyító erejű magánokirat az ellenkező bizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, elfogadta, vagy magára nézve kötelezőnek ismerte el. Ehhez természetesen szükség van arra, hogy az adott személy az okiratot aláírja. Az aláírás szerepe az, hogy az aláíró személyét kétséget kizáróan azonosítsa. Erre tekintettel nem kötelező, hogy az aláírás olvasható legyen, illetve a név teljes aláírása sem követelmény.[248] A családi név kiírása sem mindig szükséges, bizonyos körülmények között elég az utónév használata is, amikor ebből az azonosság kétséget kizáróan megállapítható.[249] A Pp. 325. § (1) bekezdése azonban a közokirattal ellentétben a magánokirat valódisága mellett nem állít fel megdönthető vélelmet. A magánokirat valódiságát azonban az okirattal bizonyító félnek csak akkor kell bizonyítania, ha az ellenérdekű fél azt kétségbe vonja, vagy a bíróságnak van kételye az okirat valódisága felől.[250]

A biztosítási intézkedést az a bíróság rendeli el, amelynél a kereseti kérelmet benyújtották. A biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem tárgyában szükség esetén meghallgatást kell tartani, mely meghallgatás szükségességéről az elrendelő bíróság dönt.

3.5.3.4. Az Európai Unió jogforrásai

Biztosítási intézkedés rendelhető el abban az esetben is, ha a Brüsszel I. rendelet, a tartási rendelet vagy a Brüsszel I/A. rendelet szerinti ügyben a kereseti kérelmet az Európai Unió másik tagállamának bíróságához nyújtották be. A biztosítási intézkedést elrendelő végzés meghozatalára ekkor az adós lakóhelye, székhelye, – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselete esetén a fióktelep, illetőleg a képviselet helye –, a szülői felügyelet tárgyában hozott külföldi határozat alapján a kötelezett, vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság lesz illetékes. A szabály indokaként kiemelendő a tartási rendelet 31. cikke, melynek alapján valamely tagállam bíróságainál a tagállam joga alapján

[247] Lásd: Pp. 325. §
[248] NAGY Adrienn: Okiratok. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár-formátumú kiadás) – 325. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Nagy Adrienn (2026)
[249] FARKAS József: Bizonyítás. In: SZILBEREKY Jenő – NÉVAI László (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967. 699. o.
[250] NAGY Adrienn (2026): i.m. 325. §-hoz fűzött magyarázat

rendelkezésre álló ideiglenes intézkedések, beleértve a biztosítási intézkedéseket is, akkor is kérelmezhetőek, ha a rendelet alapján az ügy érdemére más tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal.

Hazánk európai uniós jogharmonizációs kötelezettsége jegyében biztosítási intézkedésként ideiglenes számlazárolás rendelhető el a Vht. 187. §-a alapján a számlazárolási rendelet 5. cikkében meghatározott esetekben is. Számlazárolási végzés iránt folyamodhat a hitelező azt megelőzően, hogy az ügy érdemében eljárást kezdeményez valamely tagállamban az adóssal szemben, vagy ezen eljárás bármely szakaszában a határozat meghozataláig, illetve a perbeli egyezség jóváhagyásáig vagy megkötéséig; továbbá azt követően, hogy a hitelező valamely tagállamban olyan bírósági határozathoz vagy közokirathoz, illetve olyan perbeli egyezségre jutott, amelynek értelmében az adós köteles megfizetni a követelését. Fontos azonban rögzíteni, hogy a számlazárolási rendelet alapján indított eljárásokban a Bizottság 2016/1823 (EU) végrehajtási rendeletében meghatározott formanyomtatványokat kell alkalmazni. Nyomtatvány hiányában tartalmi jogosság esetén sincs lehetőség nemhogy a biztosítási intézkedés elrendelésére, de még a kérelem érdemi vizsgálatára sem.[251] Ami az ideiglenes számlazárolásra vonatkozó eljárási rendet és részletszabályokat illeti, jelen értekezés VI. fejezetében kerülnek átfogóan kidolgozásra.

Biztosítási intézkedés elrendelésére kerülhet sor továbbá a fizetésképtelenségi eljárásról szóló *(EU) 2015/848 rendeletben* (a továbbiakban: fizetésképtelenségi rendelet) lefektetett esetkörök alapján is. A fizetésképtelenségi rendelet Preambuluma úgy határoz, miszerint a fizetésképtelenségi főeljárás megindítására illetékes bíróságnak jogosultsággal kell rendelkeznie ideiglenes és biztosítási intézkedések elrendelésére az eljárás megindítására vonatkozó kérelem benyújtásától kezdődően, tekintettel arra, hogy ezen védelmi intézkedések mind a fizetésképtelenségi eljárás megindítása előtt, mind azt követően rendkívül lényegesek a fizetésképtelenségi eljárás eredményességének biztosítása érdekében.[252] A fizetésképtelenségi rendelet számos lehetőséget nyújt biztosítási intézkedések igénybevételére. Egyrészt, amennyiben a fizetésképtelenségi főeljárás fizetésképtelenségi szakértője egyoldalú kötelezettségvállalást tett a másodlagos fizetésképtelenségi eljárás megindításának elkerülése érdekében, a helyi hitelezők kérelmezhetik azon tagállam bíróságától, amelyben a másodlagos fizetésképtelenségi eljárást lehetett volna indítani, olyan ideiglenes vagy biztosítási intézkedések meghozatalát, amelyek révén biztosítható, hogy a fizetésképtelenségi szakértő a

[251] SCHADL György (2026): i.m. 186. §-hoz fűzött magyarázat
[252] Fizetésképtelenségi rendelet Preambulum (36) bek.

kötelezettségvállalás feltételeit tiszteletben tartsa.[253] Másrészt, a fizetésképtelenségi rendelet 38. cikkének (3) bekezdése rögzíti, hogy ha az adós és a hitelezők közötti tárgyalások érdekében az egyéni végrehajtási eljárások ideiglenes felfüggesztésére került sor, a bíróság a fizetésképtelenségi szakértő vagy a vagyon feletti rendelkezési jogát megőrző adós kérésére a másodlagos fizetésképtelenségi eljárás megindítását legfeljebb három hónapra felfüggesztheti, feltéve ha a helyi hitelezők érdekeit megfelelő intézkedések védik. Ezen megfelelő intézkedések olyan biztosítási intézkedéseket takarhatnak, melyek keretében az a bíróság, amelyhez a másodlagos fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelmet benyújtották arra utasíthatja a fizetésképtelenségi szakértőt, vagy a vagyon feletti rendelkezési jogát megőrző adóst, hogy az adós telephelye szerinti tagállamból ne vigyen el vagyontárgyat, vagy mellőzze az ott található vagyontárgyak elidegenítését, kivéve, ha erre a rendes üzletmenet keretében kerül sor. Fontos, hogy a bíróság ezen túlmenően más intézkedéseket is elrendelhet annak érdekében, hogy védje a helyi hitelezők érdekeit az eljárás felfüggesztése alatt. Ezen rendelkezés alól kivételt képez a polgári eljárásról szóló nemzeti szabályokkal fennálló összeegyeztethetetlenség.[254] Továbbá, ha a tagállamnak a fizetésképtelenségi főeljárásra nézve joghatósággal rendelkező bírósága az adós vagyontárgyai megóvásának biztosítására nézve ideiglenes vagyonfelügyelőt jelöl ki, az ideiglenes vagyonfelügyelőnek az adós egy másik tagállamban elhelyezett bármely vagyontárgyának a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem és az eljárás megindítását elrendelő határozat közötti időszakban történő biztosítása és megóvása érdekében jogában áll valamennyi olyan intézkedést kérelmeznie, amely az adott tagállam joga szerint kérhető.[255] A fizetésképtelenségi rendelet értelmében elrendelhető biztosítási intézkedések célja szintén abban áll, hogy gyors lépéseket lehessen tenni az adósi vagyon megőrzése érdekében.[256]

3.5.3.5. Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleménye

A folyamatban lévő eljárásra tekintettel a bíróság biztosítási intézkedést rendel el 400 millió forintot meg nem haladó összegben az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi bíróságnál a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapított pert indítottak,

[253] Fizetésképtelenségi rendelet 36. cikk (9) bek.
[254] Fizetésképtelenségi rendelet 38. cikk (3) bek.
[255] Fizetésképtelenségi rendelet 52. cikk
[256] NAGY Adrienn: A Tanács 1346/2000/EK rendelete a fizetésképtelenségi eljárásról. In: WOPERA Zsuzsa – WALLACHER Lajos: *Polgári eljárásjogi szabályok az Európai Unió jogában*. CompLex Kiadó, Budapest, 2006. 323. o.

illetve viszontkeresetet érvényesítettek, és a tervezési, építési, kivitelezési szerződés teljesítéséből eredő díjkövetelés megfizetésére vonatkozó követelés a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményén alapul.[257] A különbség a Vht. 186. § (4) bekezdésében szabályozott biztosítási intézkedéshez képest az, hogy itt nincs a végrehajtás feltételeinek még meg nem felelő ítélet, csupán az eljárás indult meg. Ami pedig a bíróság mérlegelési lehetőségeit illeti, erre a gyakorlat szolgál válasszal. A Szegedi Ítélőtábla ÍH2021. 90. számú eseti döntésében rögzítette, hogy a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapított biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem alapján indult nemperes eljárásban a bíróság nem vizsgálhatja, hogy a szakvélemény mennyiben támasztja alá a végrehajtást kérő követelését. Ha a biztosítási intézkedés elrendelésének a törvényben írt speciális feltételei fennállnak, a bíróságnak a biztosítási intézkedést el kell rendelnie, a felek jogvitájában a végrehajtást elrendelő bíróság nem foglalhat érdemben állást.[258] A vonatkozó bírósági gyakorlat alapján tehát, ha a biztosítási intézkedés elrendelésének a Vht. 186. § (4) bekezdésében foglalt feltételei fennállnak, a bíróság mérlegelési jogkörrel nem rendelkezik, vagyis a megjelölt jogcímeken nyugvó ítélet a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményében meghatározott összeget (részben vagy egészben) mint pénzbeli marasztalást tartalmazza, akkor el kell rendelnie a biztosítási intézkedést.

3.5.3.6. Választottbírósági eljárás

Amennyiben a végrehajtást kérő belföldi választottbíróságnál keresetet indított és a) a kérelméhez csatolta a választottbíróság igazolását arról, hogy a választottbírósági eljárás megindult, és b) a követelésének létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolta, úgy biztosítási intézkedés rendelhető el.[259]

A választottbírósági eljárást a választottbíráskodásról szóló *2017. évi LX. törvény* (a továbbiakban: Vbtv.) szabályozza. A választottbíráskodás kereskedelmi jogviszonyokban felmerült jogvitáknak állami bírósági peres eljárás helyett a felek által választott eljárásban történő eldöntése, akár eseti, akár állandó választottbírósági intézmény folytatja le az eljárást. A választottbírósági eljárás megindulásáról a választottbíróság állítja ki az igazolást. A

[257] Vht. 187. § (4) bek.
[258] ÍH2021. 90.
[259] Vht. 188. § (1) bek.

választottbírósági eljárással összefüggésben, függetlenül annak helyétől, a magyar bíróság a bírósági eljárásrend szerinti hatáskörrel rendelkezik biztosítási intézkedés elrendelésére.[260]

A biztosítási intézkedést a belföldi és külföldi választottbírósági határozat és egyezség alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselete esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselet helye – szerinti törvényszék rendeli el.[261] Azonban biztosítási intézkedés elrendelésére kizárólag belföldi választottbíróság előtt indított eljárás során kerülhet sor, a külföldi székhelyű választottbíróságok e tekintetben nem élvezik a magyar választottbíróságoknak nyújtott állami jogsegélyt.[262]

3.5.3.7. Mögöttes felelősség közkereseti és betéti társaság esetén

Amennyiben a követelés teljesítése érdekében végrehajtható okirat kiállítására került sor a közkereseti és a betéti társasággal szemben, a közkereseti társaság tagjával, valamint a betéti társaság beltagjával szemben biztosítási intézkedés rendelhető el az érintett követelés érdekében.[263] Ebben az esetben az említett jogi személyek helyett tagjaik kötelesek a társaságok kötelezettségeikért helytállni, mégpedig a mögöttes felelősség szabályai szerint, amely mögöttes felelősség nem más, mint egy más személy (a főkötelezett) valamely vagyoni kötelezettségének a teljesítéséért való másodlagos helytállási kötelezettség.[264]

A közkereseti társaság (kkt.) létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a tagok arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.[265] Ezzel szemben a betéti társaságnál az a lényeges eltérés mutatkozik, hogy itt csupán legalább az egyik tagot (a beltagot) terheli egyetemleges helytállási kötelezettség, a kültag a társaság kötelezettségeiért főszabály szerint helytállási kötelezettséggel nem tartozik.[266]

---

[260] Vbtv. 28. §
[261] Lásd: Vht. 16. § c) pont
[262] LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 188. §-hoz fűzött magyarázat
[263] Vht. 189. § (1) bek.
[264] WELLMANN György: A mögöttes felelősségről, különös tekintettel annak elévülésére. *Magyar Jog*, 2006/9. szám, 535. o.
[265] Ptk. 3:138. §
[266] Ptk. 3:154. §

A Ptk. szigorú szabályokat határoz meg a taggal szemben vezethető kielégítési végrehajtás vonatkozásában, hiszen kizárólag csak akkor indulhat meg, ha a társasággal szembeni végrehajtás eredménytelen. Azonban amíg a társasággal szemben folyik a kielégítési végrehajtás, addig a társaság tagja elvonhatja a vagyonát, ami a végrehajtást kérő kielégítéséhez szükséges. Ezt akadályozhatja meg a biztosítási intézkedés lefolytatása. A hitelező abban az esetben terjeszthet elő kérelmet biztosítási intézkedés elrendelése iránt a kkt. tagjával, bt. beltagjával szemben, ha a gazdasági társasággal szemben megindult a kielégítési végrehajtás, azaz végrehajtható okiratot állítottak ki. Ha a cég vagyona nem fedezi a követelést, akkor a tag – a helytállási kötelezettsége alapján – a saját vagyonával felelős a tartozás kiegyenlítéséért. Fontos kiemelni, hogy nem kell megvárni a céggel szemben vezetett végrehajtás befejezését, elegendő, hogy a végrehajtás meginduljon. A törvény nem részletezi, hogy a végrehajtási eljárás milyen fázisban kell legyen, így a Vht. 52. §-a szerinti szünetelés alatt is megindítható a biztosítási intézkedés a taggal szemben.[267] A Kúria is deklarálta, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésének jogszerűségéhez nincs szükség a végrehajtás eredménytelenségének igazolására, elegendő valószínűsíteni a későbbi kielégítés veszélyeztetettségét,[268] tehát nem követelhető meg a biztosítási intézkedés elrendeléséhez az egyenes adós társasággal szembeni végrehajtás eredménytelensége, illetve szünetelése.[269] Ennek megfelelően a végrehajtási eljárásban nincs helye kielégítési végrehajtás elrendelésének a mögöttes felelőssel szemben az egyenes adóssal szembeni végrehajtás eredménytelenségének megállapítása előtt, ez azonban nem akadálya a biztosítási intézkedés meghozatalának. Tehát amennyiben a közkereseti társaság tagjai, illetve a betéti társaság beltagja nem áll perben, a tagok saját vagyonára kielégítési végrehajtás a társaságot marasztaló ítélet alapján nem vezethető, viszont a biztosítási intézkedés iránti kérelem előterjeszthető.[270]

Az egyéb esetköröket érintően arra a megállapításra jutottam, hogy az elrendelés általános feltételeiből történő kiemelésük és külön paragrafusban történő szabályozásuk feltétlenül szükséges és indokolt. Tekintettel arra, hogy a jogalkotó a Vht. 187. §-ában olyan különleges esetköröket nevesít, melyek kapcsán még a későbbi végrehajtás alapjául szolgáló határozatról sem beszélhetünk, rendszertani szempontból is célszerű azok privilegizálása. Ezen esetek főbb összefüggései abban ragadhatóak meg, hogy a végrehajtást kérő követelésének kielégítéséhez

[267] LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 189. §-hoz fűzött magyarázat
[268] BDT2010. 2306.
[269] EBH2000. 338.
[270] BDT2002. 646.

fűződő, védett jogi értéket és ezáltal a végrehajtás preventív funkciójának érvényesülését szolgálják, csak egymáshoz viszonyítva jelentősen eltérő jogviszonyok keretei között.

A biztosítási intézkedés egyéb esetkörei kapcsán változó szempontok jelennek meg az elrendelés lehetőségét érintően, annak függvényében, hogy a jogalkotó mit helyez védelem alá. Példának okán, házassági vagyonjogi keresetnél már maga az érvényesíteni kívánt követelés jogcíme megalapozza a biztosítási intézkedés elrendelését, mint ahogyan a szellemi alkotások jogához fűződő jogsértés kapcsán is megjelenik a jogcím fontossága, valamint a szabadalmas és a szerző oldalán megjelenő, kártérítés és a bitorlással elért gazdagodás visszatérítése iránti igény. Ugyanakkor ezekben az esetekben a jogszabály az elrendelés tekintetében meghozandó döntés során kiemelt hangsúlyt fektet a kérelmező által bizonyítékként felhasznált okirati formára (közokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat) is. További specifikum, hogy a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem tárgyában szükség esetén meghallgatást kell tartani, arra figyelemmel, hogy az elsőfokú eljárás még sincs lefolytatva, így elképzelhető, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésére jogosult bíróság még nem rendelkezik elegendő információval egy ilyen fajsúlyú döntés meghozatalához.[271]

Az európai uniós jogforrások alapján elrendelhető biztosítási intézkedések indokát a tartási rendelet 31. cikke adja, melynek alapján más tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal az ügy érdemére vonatkozóan. Külön kiemelendő a mögöttes felelősség jogintézménye is, amely a társasággal szemben már eredménytelennek minősített végrehajtást követően lehetőséget nyújt a tag vagyonára vezetett végrehajtásra, másodlagos helytállási kötelezettség keretein belül. Ezen esetkörben az elrendelés indokát annak megakadályozása adja, hogy a tag vagyonát ne vonhassa el a később elrendelésre kerülő kielégítési végrehajtás alól. Rögzítendő, hogy a Vht. 187. § által taglalt esetkörökben a biztosítási intézkedés elrendelése a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik: egyetlen eset kivételével, mégpedig a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapozott perindítás során, hiszen amennyiben a biztosítási intézkedés törvényi feltételei fennállnak, a bíróság köteles a jogintézmény elrendeléséről határozni.

Mindent összevetve, a biztosítási intézkedés elrendelésének összes esetkörét számba véve úgy gondolom, hogy a jogalkotó rendelkezései széles spektrumot fednek le – kiváltképp igaznak vélem ezt a megállapítást a peres eljárások során igénybevehető biztosítási intézkedés kapcsán. A Vht. konjuktív feltételek meglétéhez társítja a kielégítési végrehajtást megelőzően alkalmazható jogintézményt, melyektől az eltérés sem pozitív, sem negatív irányba nem

[271] SCHADL György (2026): i.m. 187. §-hoz fűzött magyarázat

lehetséges. Azon ügyekben, melyek nem kerültek nevesítésre a jogalkotó által, biztosítási intézkedés elrendelése vagy eleve fogalmilag és törvényileg kizárt, vagy pedig arra nem mutatkozik mód. Ugyanakkor fontosnak tartom megjegyezni, hogy az előzőekben ismertetésre került, privilegizált helyzetekben és peres eljárásokban a biztosítási intézkedés elrendelése eshetőleges jellegű: tehát bírói, közjegyzői mérlegeléstől függ, hogy a jogosult igénye kellőképpen alátámasztásra került-e, és ennek alapján szükségesnek minősül-e annak a végrehajtási eljárást megelőző előzetes biztosítása. Természetesen ezen törvényi rendelkezések és az ebből eredő megállapítások nem irányadóak abban az esetben, ha a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapozva kerül sor perindításra.

3.5.4. A bíróság általános kötelezettségei

Amennyiben a jogosult biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmet terjeszt elő – a jogintézmény kiemelten privilegizált helyzetére való tekintettel, az általános szabályozástól eltérően – a kérelemről való döntést érintően soronkívüliség érvényesül. Mivel biztosítási intézkedés jogpolitikai célja annak a veszélynek csökkentése, illetve elhárítása, amely a kielégítés potenciális meghiúsítása vonatkozásában előre valószínűsíthető, ennek megfelelően indokolt, hogy a biztosítási intézkedés tárgyában az eljáró bíróság a lehető legrövidebb időn belül döntést hozzon.[272] Mindezek alapján a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak soron kívül, de legfeljebb nyolc napon belül döntést kell hoznia a biztosítási intézkedés elrendelésének tárgyában. Maga a végzés formájában meghozott döntés kétféle lehet: ha az elrendelés feltételei nem állnak fent, a bíróság a biztosítási intézkedés elutasításáról rendelkezik. Ám, ha az eset összes körülményeire figyelemmel a bíróság megalapozottnak találja a kérelmet, annak helyt adván a biztosítási intézkedés elrendeléséről határoz. Kiemelkedően fontos, hogy ebben az esetben a végrehajtható okirat maga a biztosítási intézkedést elrendelő végzés lesz.[273]

A bíróság a biztosítási intézkedést elrendelő végzést elektronikus úton, haladéktalanul megküldi a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szervének. Az ügykiosztás módját a bírósági végrehajtás szervezetéről szóló *6/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet* határozza meg. A végrehajtási ügyeket a Kar hivatali szerve – bizonyos eltérésekkel – érkezésük sorrendjében a központi ügynyilvántartó rendszer útján, egyesével osztja ki az ugyanazon járásbíróság mellett működő önálló bírósági végrehajtók között, akik a jelvényük sorszámának növekvő

[272] SCHADL György (2026): i.m. 190. §-hoz fűzött magyarázat
[273] Vht. 10. § c) pont

sorrendjében kapják meg az ügyeket. Ha ezen sorrend alapján a járásbíróság mellett működő valamennyi önálló végrehajtó kapott ügyet, a kiosztást elölről kell kezdeni. A végrehajtási ügy kiosztását követően annak a Vüsz. 33. §-a szerinti érdemi, illetve 34. § c) pontja szerinti ügyviteli befejezéséig érkezett, ugyanazon adós elleni végrehajtási ügyet az az önálló bírósági végrehajtó kapja meg, akinek az ugyanazon adós ellen indult másik ügyet már kiosztották – ebben az esetben a végrehajtó a kiosztásból egyszer kimarad. Ha a végrehajtást kérő kérelmére az egyetemlegesen felelős adósok elleni végrehajtási ügyeket egy végrehajtó kapja meg,[274] azon önálló bírósági végrehajtó, aki e rendelkezés alapján több ügyet kapott, annyiszor kimarad a kiosztásból, ahány az alapügyhöz kapcsolódó egyetemleges ügyet kapott.[275] Az önálló bírósági végrehajtó részére a biztosítási intézkedést elrendelő végzés a felügyelő szerv által működtetett, a végrehajtási ügyek végrehajtók közötti elosztására, valamint a végrehajtható okiratok és a kézbesítendő okiratok végrehajtók részére történő megküldésére szolgáló informatikai alkalmazás (úgynevezett ügyelosztási program) útján kerül továbbításra.[276] Az irat a végrehajtó postafiókjába történő elhelyezés időpontjában a végrehajtóhoz érkezettnek tekintendő. Az irat érkezésének napja az a nap, amelyen az irat a végrehajtó postafiókjába elhelyezésre kerül, ha pedig ez pihenőnapra vagy munkaszüneti napra esik, és ezen a napon nem történik meg az irat érkeztetése, a következő munkanap.[277]

A bíróság gondoskodik a biztosítási intézkedés elrendeléséről szóló végzés végrehajtást kérőnek történő megküldéséről, illetve, amennyiben a biztosítási intézkedés középpontjában ingatlan zárlata áll, azt az adósnak is kézbesítteti. Lényeges, hogy a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzés ebben az esetben kivételnek számít, hiszen azt majd a bírósági végrehajtó adja át az adósnak a helyszínen. A biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmet tartalmazó keresetlevelet a jogintézményről rendelkező végzés előtt szintén nem kell az adós részére megküldeni.[278]

Amennyiben az adós cég, úgy a bíróság a nyilvántartó hatóságnak is megküldi a végzést, amely nyilvántartó hatóság nem más, mint a cégbíróság. A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló *2006. évi V. törvény* (a továbbiakban: Ctv.) deklarálja, hogy a cégjegyzékben valamennyi cég esetében fel kell tüntetni a közhiteles nyilvántartás, illetve a hitelezők védelme szempontjából jelentős adatokat is.[279] A Ctv. (1) bekezdésének i)

[274] Vht. 32. § (3) bek.
[275] Vüsz. 3. § (1)-(5) bek.
[276] Vüsz. 14/A. § (1) bek. b) pont
[277] Vüsz. 14/B. § (1)-(2) bek.
[278] BDT2005. 1116.
[279] Ctv. 26. §

pontja szerint fel kell tüntetni a cég elleni végrehajtás – ideértve a biztosítási intézkedést is – elrendelését és megszüntetését. A cégbíróság tehát a megküldött végzés alapján, ily módon tud eleget tenni bejegyzési kötelezettségének.

Ha biztosítási intézkedést kell végrehajtani, soron kívül kell teljesíteni minden végrehajtási cselekményt.[280] Ennek megfelelően a bírósági végrehajtó azt követően, hogy kézhez vette a biztosítási intézkedést elrendelő végzést, köteles haladéktalanul felhívni a végrehajtást kérőt az előleg rövid határidő alatt történő megfizetésére.[281] A Vht. rögzíti, hogy biztosítási intézkedés végrehajtása esetén a végrehajtót eljárása kezdetén előlegként a teljes munkadíjnak és a várhatóan felmerülő készkiadásnak, illetőleg költségátalánynak megfelelő összeg illeti meg – amely pontos összegét a Díjrendelet szabja meg. Ha a végrehajtás pénzfizetésre irányul, a munkadíj a végrehajtható okiratban feltüntetett főkövetelést, járulékot és költséget magában foglaló együttes összeghez (tehát a végrehajtási ügyértékhez) igazodik. Végrehajtási ügyértékként a végrehajtható okirat végrehajtóhoz történő érkezésének napján fennálló, forintban meghatározott összeget kell figyelembe venni, a főköveteléshez társuló járulékok időközbeni változásától függetlenül.[282] Mindezek alapján, pénzkövetelés biztosítása kapcsán a végzésben szereplő végrehajtási ügyérték lesz irányadó, amely a Díjrendelet 8. § (2) bekezdése alapján az egymillió forintot nem haladhatja meg, míg zárlat foganatosítása esetén a végrehajtót tételesen meghatározott 15 000 forint munkadíj illeti meg.[283] A bírósági végrehajtó ezen felül jogosult a munkadíj felének megfelelő összegű költségátalányra, illetve készkiadásként 8 000 forintos ügyviteli és iratkezelési díjat is felszámolhat már az eljárás elején. A Díjrendelet úgy rendelkezik, miszerint a kielégítési végrehajtás lefolytatásáért megfizetendő költség összegébe bele kell számítani a biztosítási intézkedés végrehajtásáért a Vht. 190. § (4) bekezdése alapján megfizetett munkadíj és költségátalány összegét.[284] A díjelőleg beérkezését követően a bírósági végrehajtó a biztosítási intézkedés végrehajtását amint lehetséges, megkezdi. Érdekes helyzet áll elő abban az esetben, ha a végrehajtást kérő nem tesz eleget költségelőlegezési kötelezettségének, hiszen ilyenkor a végrehajtás szünetel.[285] Amennyiben

[280] Vüsz. 23. § (2) bek. b) pont
[281] A Vht. 190. § (4) bekezdése teljes mértékben összhangban áll a Díjrendelet 19. § (1) bekezdésében foglaltaknak, miszerint a végrehajtó az ügy iratainak megérkezése után 8 napon belül, soron kívüli ügyben 3 napon belül felhívja a végrehajtást kérőt a 18. § (1) bekezdése szerinti költség és díj megfizetésére olyan határidővel, hogy az eljárási cselekményeket előreláthatólag határidőn belül tudja elvégezni.
[282] Díjrendelet 7. § (1) bek.
[283] Díjrendelet 9. §
[284] Díjrendelet 18. § (4) bek.
[285] Vht. 52. § e) pont

később a végrehajtást kérő az őt terhelő költségeket megfizeti, a végrehajtás folytatódik, ellenkező esetben azonban egyéves, jogvesztő határidőt követően az eljárás megszűnik.[286]

A Vht. tételesen rögzíti, hogy a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben fellebbezésnek van helye. Mivel a törvény nem tartalmaz megkötést, így a jogintézményt elrendelő, azonban a visszautasító, elutasító végzéssel szemben is rendes jogorvoslatnak van helye azzal a kikötéssel, hogy az utóbbival szemben csak a végrehajtást kérő fellebbezhet.[287] Azonban, ha a fellebbezésre jogosult fél jogorvoslati jogával él, az nem gátolja a biztosítási intézkedés végrehajtását, arra nézve nem bír halasztó hatállyal, mivel a jogintézményhez előzetes végrehajthatóság kapcsolódik. A fellebbezéshez kapcsolódóan a Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésében az elsőfokon eljáró bíróság súlyos szabálysértését állapította meg, amikor rögzítette, hogy mivel a Vht. 190. §-ának (3) bekezdése szerint a biztosítási intézkedés tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye, ezért a polgári perrendtartásról szóló *1952. évi III. törvény* (a továbbiakban: 1952-es Pp.) 222. §-ának (1) bekezdése értelmében a bíróság a biztosítási intézkedést tartalmazó végzést indokolni köteles. Az elsőfokú bíróság nem indokolta, hogy miért tartotta megállapíthatónak a Vht. 187. §-ának (1) bekezdésében írt feltételek fennállását, milyen okiratok azok, amely a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát bizonyítják. Az elsőfokú bíróság csupán a Vht. 185. §-át hívta fel, amely a biztosítási intézkedés általános feltételeit fogalmazza meg, ezek fennállása esetén a keresetindítás alapján elrendelhető biztosítási intézkedés speciális feltételeit az elsőfokú bíróság nem is vizsgálta, vagy ha vizsgálta is, döntését e vonatkozásban nem indokolta. Ezzel az 1952-es Pp. 222. §-ának (1) bekezdését megsértette, hiszen az indokolás oly mértékben hiányos, hogy a végzés érdemben nem volt felülbírálható.[288]

Ugyanakkor nem csupán a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben van helye jogorvoslatnak, hiszen amennyiben a végrehajtási kényszercselekmények foganatosítása során az eljárásjogi szabályok helytelen alkalmazása áll elő, ennek folytán könnyedén kialakulhat egy, a törvénynek nem megfelelő állapot – ennek orvoslására szolgál a végrehajtási kifogás jogintézménye. Véleményem szerint a végrehajtási kifogás a felek jogorvoslathoz való jogának legfőbb záloga, tekintettel arra, hogy a végrehajtó tevékenysége ellen irányul, így ez minősül a legfőbb jogorvoslati kérelemnek.[289] A Vht-ben lefektetett szabályozás értelmében a fél, vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz a

[286] Vht. 54. § (3) bek.
[287] Vht. 213. § (3) bek.
[288] EH2003. 873.
[289] SÁNDOR-SZŐKE Zsuzsanna: Jogorvoslatok a végrehajtási eljárásban. In: UDVARY Sándor (szerk.): *Polgári eljárásjog II*. Patrocínium Kiadó, Budapest, 2015. 255. o.

végrehajtónak a végrehajtási eljárás szabályait és a végrehajtási kifogást előterjesztő jogát vagy jogos érdekét lényegesen sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen.[290] Természetesen ezen jogorvoslattal nem csupán az általános szabályok szerint lefolytatandó végrehajtási eljárás esetén lehet élni, hanem – bár a Vht. kifejezetten nem nevesíti, de az általános rendelkezések háttérszabályként való funkcionálása okán – biztosítási intézkedést érintően is.

3.6. A foganatosítás közös szabályai

3.6.1. A biztosítási intézkedés típusai

Hatályos törvényünk – számos korábbi, meghatározó végrehajtási jogszabályunkhoz hasonlóan – a biztosítási intézkedést érintően kettős tipológiát alkalmaz: a Vht-ben meghatározott feltételek fennállása esetén pénzkövetelés biztosítása, illetve meghatározott dolog zárlata kerülhet számításba. Az egységes bírói gyakorlat szerint nem vonható egybe a biztosítási intézkedés két fajtája és a biztosítási intézkedés módja sem választható: azt, hogy a jogintézmény mely fajtája indokolt adott esetben, a követelés jellege határozza meg.

3.6.1.1. Pénzkövetelés biztosítása

A biztosítási intézkedés ezen fajtája a végrehajtást kérő pénzköveteléséből eredő vagyoni fedezetet kívánja biztosítani, ha a marasztalást tartalmazó bírósági határozatban megállapított összeget az adós nem teljesíti, illetve amennyiben a Vht. 187. §-ában lefektetett esetkörökben a perbeli igényérvényesítés erre irányul. Ebben az esetben az önálló bírósági végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést – a helyszínen történő átadás merőben eltér a Vht. 36. § (1) bekezdésében meghatározott főszabálytól, miszerint a végrehajtható okiratot a végrehajtó postai úton kézbesíti az adós részére. Ennek indoka abban rejlik, hogy a végzés postán keresztül történő megküldése a biztosítási végrehajtás eredményességére nézve negatív végkimenetelben csúcsosodhat ki. Hiszen, ha az adós még a konkrét átadást, végrehajtói felhívást és végrehajtási cselekmények foganatosítását megelőzően

[290] Vht. 217. § (1) bek. A végrehajtási kifogás kapcsán lásd bővebben: KISS-KONDÁS Eszter: Jogorvoslatok. In: GYOVAI Márk – WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához*. Wolters Kluwer, Budapest, 2016. (Jogtár-formátumú kiadás), továbbá: BARATINÉ BODA Gréta: A végrehajtási eljárás során igénybe vehető jogorvoslatok, különös tekintettel a végrehajtási kifogásra. *Glossa Iuridica*, 2021/1-2. szám, 97-126. o.

szerez tudomást a vele szemben elrendelt pénzkövetelés biztosításáról, könnyen csalárd eszközökhöz folyamodhat és egyúttal kivonhatja rendelkezése alatt álló vagyonát a végrehajtás alól, amely a biztosítási, majd a későbbi kielégítési végrehajtás sikertelenségét jelentené. Ennek elkerülése érdekében – az általános szabályok kvázi felülírásával – az adós a végrehajtó helyszínen történő megjelenésével egyidejűleg értesül a biztosítási intézkedésről, melynek során a végrehajtó azonnali teljesítésre, a biztosítandó összeg kifizetésére hívja fel. Ha ez megtörténik, az eljárás befejeződik: ekkor a végrehajtó a szóban forgó összeget átvételi elismervény kiállításával átveszi, majd annak teljes összegét köteles az átvétel napján, de legkésőbb az azt követő első munkanapon a végrehajtói letéti számlára egyedileg azonosítható módon befizetni.[291] Ám, ha az adós a végzésben megállapított összeget nem fizeti ki, a végrehajtó az adós vagyontárgyait foglalási jegyzőkönyvbe veszi, és ily módon haladéktalanul lefoglalja. Ennek megfelelően kell eljárni abban az esetben is, amennyiben az adós nem tartózkodik a helyszínen: ekkor a végrehajtó kötelezettsége a foglalási jegyzőkönyv – akár két hatósági tanú alkalmazásával történő – felvételében, majd a foglalási jegyzőkönyv másolatának a végrehajtható okirattal való, az adós részére, postai úton történő megküldésében áll. Ha az adós a biztosítandó összeget csupán részben tudja teljesíteni, a végrehajtó az ingófoglalást a fennmaradó összegre tekintettel foganatosítja.

Az adós rendelkezése alatt álló vagyontárgyak lefoglalása az általános szabályok alapján történik, tehát a Vht. VI. Fejezetében meghatározottak tekintendők irányadónak. A foglalás módja a helyszíni eljárás során a foglalási jegyzőkönyvben való összeírás. A végrehajtó az adós lakóhelyén az adós tulajdonában álló ingóságokat felméri, azok értékét felbecsüli, és a követelés erejéig – az eljárás költségeire is figyelemmel – lefoglalja azokat, biztosítva az adós vagyonából a későbbi kielégítési lehetőséget. A foglalás elidegenítési és terhelési tilalmat keletkeztet, így a jegyzőkönyvbe való felvétel ténye az adós vagyona tekintetében is ezen tárgyakat rögzíti, de még nem jelent tulajdonváltozást.[292] Fontos azonban kiemelni, hogy a végrehajtási eljárásban a foglalás nem jogszerzés, hanem olyan végrehajtási eljárási cselekmény, amely azt biztosítja, hogy a végrehajtást kérő követelése az adós vagyonából térüljön meg, annak értékesítése eredményeként.[293]

A végrehajtó nemcsak a helyszíni eljárás során tájékozódik az adós vagyonáról, hanem a közhiteles és nem közhiteles nyilvántartásokból is lekérdezéseket végez, ami alapján további

[291] Vüsz. 49. § (1) bek.
[292] UDVARY Sándor: Ingóvégrehajtás. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 84. §-hoz fűzött magyarázat
[293] BDT2011. 2460.

cselekményeket tehet. A vagyonkutatás során a végrehajtó köteles az adós vagyonát felmérni. A Magyar Országos Közjegyzői Kamara (a továbbiakban: MOKK) által működtetett hitelbiztosítéki nyilvántartásba és – erre utaló adat esetén – a MOKK-nál vezetett zálogjogi nyilvántartásba azonban csak akkor köteles betekinteni a végrehajtó, ha erre a végrehajtást kérő kifejezett kérelmet terjesztett elő. Természetesen a végrehajtó jogszerűen megteheti ezt a cselekményt hivatalból is, de annak elmaradása nem jelent olyan mulasztást, ami kifogással lenne támadható – kivéve, ha a végrehajtást kérő kifejezetten kérte a betekintést. Egy esetben köteles a végrehajtó hivatalból betekinteni a hitelbiztosítéki/zálogjogi nyilvántartásba: amennyiben az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dologként jogszabályban meghatározott vagyontárgyat foglal le eljárása során.

A hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló *2013. évi CCXXI. törvény* 11. § (1) bekezdés c) pontja írja elő a bejegyzés tartalmi elemeként a „gépjármű egyedileg történő elzálogosítása esetén annak egyedi azonosítóját", máshol az nem szerepel. Gépjármű – nyilvántartásból és helyszíni eljárásban történő – foglalása esetén a végrehajtó tehát köteles a MOKK zálogjogi nyilvántartását is ellenőrizni.[294]

Lefoglalni csak az adós birtokában, őrizetében lévő vagy más olyan ingóságot lehet, amelyről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában van.[295] A norma ezen elemei közül a birtoklás ténykérdés, a birtok fogalmi elemei (corpus a ténylegesség, és animus a birtoklásra irányuló akarat) közül a végrehajtónak a ténylegességet, vagyis az ingóság adósnál fellelhető, illetve az adós őrizetében lévő tényét kell vizsgálnia.[296] Nem lehet lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő ingóságot, ha a rajta levő jelből vagy más körülményből minden bizonyítás nélkül kétségtelenül megállapítható, hogy az ingóság nincs az adós tulajdonában.[297]

A biztosítási intézkedés végrehajtásának keretei között a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás során a végrehajtó előtt egy kettős feladat összpontosul: elsődlegesen zárolás iránti végrehajtói felhívás kibocsátásáról kell gondoskodnia a biztosítandó követelés érdekében, másrészt fel kell hívnia az adóst megillető összeget kezelő pénzforgalmi szolgáltatót, hogy a biztosítandó összeget és az eljárás költségeinek fedezésére szolgáló összeget a fizetési számláról sem az adós, sem más javára ne fizesse ki. Ez az adós vagyoni viszonyaiba való meglehetősen erős állami beavatkozást jelent, hiszen a zárolással az adósnak

[294] UDVARY Sándor: i.m. 84. §-hoz fűzött magyarázat
[295] Vht. 86. § (1) bek.
[296] SCHADL György: Ingóvégrehajtás. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor: *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 86. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Schadl György (2021)
[297] Vht. 86. § (2) bek.

(és más személyeknek) a rendelkezése alatt álló pénzösszegek feletti rendelkezési joga szünetel. Abban az esetben, ha az adós pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlája a biztosítandó összeget nem haladja meg – vagyis csak részben eredményez térülést –, a pénzforgalmi szolgáltatónak a jövőbeni befizetések tekintetében is hasonlóan kell eljárnia, tehát a számlára a felhívást követően beérkező pénzösszegek sorbaállítása és zárolása is szükségessé válik, amíg a zárolt összeg el nem éri a pénzkövetelés biztosításával védett jogosulti követelés összegét.[298] A teljesítési sorrend kapcsán a Vht. rögzíti, hogy a zárolás iránti végrehajtói felhívás teljesítése megelőzi az egyéb fizetési megbízások teljesítését – ebben az esetben azonban kivételt képez a hatósági átutalás és az átutalási végzés. A hasonló funkciót betöltő hatósági átutalási megbízással, átutalási végzéssel és zárolás iránti másik végrehajtói felhívással való viszonyában a teljesítés sorrendjét a pénzforgalmi szolgáltató általi átvétel időpontja határozza meg. Ugyanakkor speciális esetben a zárolt összegből való kifizetés egy későbbi hatósági átutalási megbízás vagy átutalási végzés alapján teljesíthető, ha ezeket a zárolással biztosított követelés behajtása érdekében adják ki.[299] A zárolás iránti végrehajtói felhívás teljesítéséből adódó intézkedéseket a pénzforgalmi szolgáltató köteles haladéktalanul megkezdeni és a fizetési megbízások teljesítésére a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló *2009. évi LXXXV. törvényben* (a továbbiakban: Pft.) törvényben meghatározott határidők szerint teljesíteni. A Pft. rendelkezéseinek értelmében a pénzügyi fedezet hiánya miatt részben vagy egészben nem teljesíthető hatósági átutalást és átutalási végzésen alapuló átutalást a kedvezményezett azonnali visszaküldést kérő rendelkezése hiányában a teljesítéshez szükséges fedezet biztosításáig – legfeljebb azonban harmincöt napig – a pénzforgalmi szolgáltató sorba állítja.[300] Véleményem szerint a Pft-ben rögzített 35 napos határidő azonban eltérést mutat a Vht-ben meghatározott szabályozástól, hiszen a Vht. alapján a zárolásra irányuló végrehajtói felhívást a pénzforgalmi szolgáltató mindaddig köteles (lenne) a fizetési számlán fenntartani, ameddig azon a biztosítandó összeg rendelkezésre nem áll.

A betétek és takarékbetétek végrehajtásáról szóló *180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet* szintén tartalmaz szabályokat a rendelet tárgyi hatálya alá tartozó okiratok biztosítási intézkedés alá vonásáról. A rendelet kimondja, hogy biztosítási intézkedés végrehajtása során is azzal az eltéréssel kell eljárni, hogy a pénzügyi intézmény a végrehajtó felhívásának kézhezvételét követően a betétet az eredeti szerződés szerint kezeli, és a betét összegét – a 18. §-ban foglaltak kivételével – nem utalja át a végrehajtói letéti számlára, illetve nem fizeti ki a végrehajtó

[298] Vht. 191. § (2) bek.
[299] Lásd: Vht. 79/F. § (2) bek.
[300] Pft. 60. § (1) bek.

részére. Ekkor, a biztosítási intézkedés hatálya alatt a betét felett sem az adós, sem más személy nem rendelkezhet. Ha a biztosítási intézkedés hatálya alatt a betét lekötési ideje lejárt, a betét összegét a betétesnek vagy egyéb rendelkezőnek továbbra sem lehet kifizetni: ebben az esetben a pénzügyi intézmény – a folyamatos lekötési megbízás alapján kezelt betét kivételével – a betét összegét a végrehajtónak fogja kifizetni, vagy átutalni. Ennek megfelelően szükséges eljárni akkor is, ha a biztosítási intézkedés hatálya alatt az adós a biztosított összegen felüli részt kíván a betét összegéből felvenni, és ezt írásos formában bejelenti a pénzügyi intézmény felé. A pénzügyi intézmény ekkor a bejelentés kézhezvételét követően fizeti ki, vagy utalja át a betét összegét a végrehajtó részére. A végrehajtó pedig a betét összegét a letéti számlán köteles kezelni, abból a végrehajtás alól mentes összeget és a biztosítandó összeg feletti összeget az adósnak kell visszafizetnie.[301] Mindezek mellett a 17. § azt is rögzíti, hogy a rendelet szerint foganatosított biztosítási intézkedés hatálya kiterjed a követelés teljesítése érdekében elrendelt kielégítési végrehajtásra is.

A Vht. 191. § (4) bekezdése jelentős előírást tartalmaz, hiszen ennek értelmében a pénzkövetelés biztosítására nézve is alkalmazandóak a fizetési számlán elhelyezett összegre irányadó mentességi szabályok. A törvényszöveg ezáltal visszautal a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás közös, általános szabályaira. Mindezek alapján mentes a végrehajtás alól a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, természetes személyt megillető pénzösszeg azon része, amely a minimálbér nettó összegének 60%-át nem haladja meg. Gyermektartásdíj, vagy szüléssel járó költség behajtása iránt vezetett végrehajtás esetében azonban ezen összeg 50%-a szintén végrehajtás alá vonható.[302] További engedményeket részletez a törvény, amikor kimondja, hogy a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, adóst megillető, ám ügyleti biztosíték céljából elkülönítve kezelt – így a szabad rendelkezése alól kikerült – pénzösszeg csupán e céllal összefüggő és ezen meghatározott ügyletből eredő követelések kielégítése érdekében, míg a zálogjogosultat megillető, de a zálogjogosulti bizományoshoz befolyt és elkülönítve kezelt pénzösszeg csak a zálogszerződésből, illetve a zálogjogosulti bizományosi jogviszonyból eredő követelések fejében vonható végrehajtás alá. Hasonló a helyzet az egészségügyi szolgáltatót megillető, az Egészségbiztosítási Alapból az egészségügyi szolgáltatás finanszírozására folyósított, és e célra a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló törvény alapján elkülönítetten kezelt pénzösszeg kapcsán is, amely csupán a finanszírozási szerződésben foglalt feladatok ellátásából eredő követelésekre nézve vonható végrehajtás alá. A társadalombiztosítási kifizetőhellyel rendelkező foglalkoztatók által

[301] 180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet 16-18. §
[302] Vht. 79/A. § (3) bek.

jogszabály alapján nyitott külön számlán elhelyezett, a foglalkoztatottak egészségbiztosítási ellátása céljára elkülönítve kezelt pénzösszeg a foglalkoztatót terhelő, harmadik személyekkel szemben fennálló tartozás fejében nem vonható végrehajtás alá. Mint ahogyan a Széchenyi Pihenő Kártya kibocsátásának és felhasználásának szabályairól szóló kormányrendelet alapján nyitott korlátozott rendeltetésű fizetési számlán elhelyezett, az adóst megillető pénzösszeget harmadik személyekkel szemben fennálló tartozás tekintetében sem lehet végrehajtás alá vonni.[303]

A pénzforgalmi szolgáltató köteles a felhívás kézhezvételétől számított 8 napon belül tájékoztatni a végrehajtót, hogy a zárolás iránti felhívást milyen összegre nézve tudta foganatosítani: ezen rendelkezés lényegi indoka abban rejlik, hogy az adós vagyontárgyai ezt követően pusztán a fennmaradó követelés erejéig foglalhatók le. A felhívást követő későbbi befizetések, illetve a sorbanállítás tekintetében a pénzforgalmi szolgáltatónak szintén hasonlóan kell eljárnia.[304] A gyakorlatban persze előfordul, hogy a felhívás eredményéről információval még nem rendelkező végrehajtó a tájékoztatás beérkezéséig lefoglal adósi vagyontárgyakat, ami egyébként a fentiek szerint nem ütközik jogszabályba, sőt egyenesen célszerű is. Hiszen, ha utóbb az derül ki, hogy a felhívás eredménytelen volt, a végrehajtó pedig elmulasztotta lefoglalni az egyébként lefoglalható ingóságokat, amelyek utóbb bármilyen okból (tipikusan az adós általi elidegenítés miatt) már nem foglalhatók le, akkor a végrehajtást kérő kifogással támadhatja a végrehajtó eljárását. A Vht. megadja a megoldást arra, ha végrehajtó a tájékoztatás beérkezéséig foglal le adósi vagyontárgyakat, és utóbb a pénzforgalmi szolgáltató tájékoztatása alapján kiderül, hogy foglalás nélkül is megvan a fedezet. Ilyenkor a Vht. 193. § a) pontja alapján az összes lefoglalt ingóságot fel kell oldani a foglalás alól. Részbeni fedezet esetén követendő eljárásról a Vht. nem rendelkezik, azonban logikus ilyenkor a fedezet biztosításához nem szükséges ingóságok foglalás alóli feloldása.[305]

Pénzkövetelés biztosítására irányuló biztosítási intézkedés kapcsán a jogalkotó szintén lehetőséget ad az adós tulajdonában álló ingatlan lefoglalására is. Amennyiben a végrehajtó az eset összes körülményét figyelembe véve úgy találja, hogy az ingatlan vagyon lefoglalása szükségszerűnek mutatkozik, felhívással él az ingatlanügyi hatóság felé, a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése iránt. Maga a lefoglalás a végrehajtási jog bejegyzésével valósul meg.[306] Fontos, hogy a biztosítási

[303] Vht. 79/D. §
[304] Vht. 191. § (3) bek.
[305] SCHADL György (2026): i.m. 191. §-hoz fűzött magyarázat
[306] Vht. 138. § (2) bek.

intézkedés az adós ingatlanára – az egyéb feltételek fennállása esetén – akkor is elrendelhető, ha az adós az ingatlan eladására vonatkozólag szerződést kötött, de az elővásárlásra jogosult e jogának gyakorlásáról még nem nyilatkozott, és a vevő tulajdonjogának bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba nem történt meg.[307]

Amennyiben az adós egyéb, végrehajtás alá vonható vagyontárggyal nem rendelkezik, úgy – a fokozatosság elvének jegyében – végső esetben, a biztosítási végrehajtás ultima ratiojaként az adós munkabére is letiltható. Mivel a „munkabér" összefoglaló kategóriának minősül, így meghatározását figyelembe véve a követelés összegét az adós illetményéből, munkadíjából, a munkaviszonyon, közfoglalkoztatási jogviszonyon, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati, kormányzati szolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, egészségügyi szolgálati jogviszonyon, adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyon, szolgálati viszonyon, rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyon, honvédelmi alkalmazotti jogviszonyon, nemzetbiztonsági szolgálati jogviszonyon, nemzetbiztonsági alkalmazotti jogviszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóságából, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazásából, juttatásából, követeléséből szintén le lehet foglalni.[308] Álláspontom szerint a munkabérre vezetett biztosítási végrehajtást érintően szintén irányadók a Vht. IV. Fejezetében szabályozni rendelt mentességi szabályok. Bár a jogalkotó kifejezetten nem nevesítette ennek lehetőségét, mint a zárolás iránti végrehajtói felhívás kapcsán a fizetési számlán elhelyezett összegre irányadó mentességi szabályok alkalmazását, ám ilyen formában nem is zárta ki – úgy vélem, amennyiben a jogalkotó akarata a mentességi szabályok figyelmen kívül hagyására irányult volna, azt hatályos végrehajtási törvényünk kifejezett szabállyal rendezné. Így analógia útján – a teljesség igénye nélkül – letiltás alól mentes juttatásnak minősül többek között a törvényen alapuló tartásdíj, a bíróság által előlegezett gyermektartásdíj, egyéb gyermekvédelmi pénzbeli ellátások, az anyasági támogatás, az egészségkárosodásra tekintettel járó keresetkiegészítés, átmeneti keresetkiegészítés, a rokkantsági járadék, vakok személyi járadéka, a fogyatékossági támogatás, az időskorúak járadéka, a munkanélküliek jövedelempótló támogatása, az ösztöndíj – ez alól kivételt képez a tudományos továbbképzési ösztöndíjas munkabér jellegű ösztöndíja –, illetve a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti családi kedvezmény nettó összege is.[309]

[307] BH1995. 48.
[308] Vht. 7. § (1) bek.
[309] Vht. 74. §

Pénzkövetelés biztosítása esetén a foglalási cselekmények a foglalással, követelés lefoglalása és munkabér letiltása esetén a végrehajtói letéti számlára történő befizetéssel, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatóhoz intézett felhívás kiadásával befejeződnek. Ezen keretek között, kielégítési végrehajtás hiányában további végrehajtási cselekmény foganatosítására nem nyílik törvényi lehetőség, az eljárás a szükséges végrehajtói intézkedések megtételével, a Vüsz. 34. § f) pontja alapján ügyviteli értelemben befejezettnek minősül. Kiemelkedően fontos azonban, hogy ha a lefoglalt dolog romlandó, akkor értékesíteni kell – az értékesítés költségének előlegezése a végrehajtást kérőt terheli.[310] Ám, ami a biztosítási intézkedés és a kielégítési végrehajtás közötti legjelentősebb különbséget adja, annak ténye, hogy a jogosult részére a foglalásból, vagy a romlandó dolog értékesítéséből befolyt összegeket nem lehet kiutalni, hiszen az alaphatározat – amelyen a biztosítási intézkedés alapul – még nem jogerős. Ennek értelmében ezen összegeket a végrehajtói letéti számlán kell kezelni. A jogalkotó célja ezen rendelkezéssel nem más, minthogy a végrehajtást kérő ne kerülhessen kedvezőbb helyzetbe, hiszen a Vht. 13. §-a alapján még nem tud kielégítési végrehajtási eljárást indítani.[311] Az eljárás folyamán az adós szintén dönthet úgy, hogy a végzésben foglalt biztosítandó összeget vagy annak egy hányadát teljesíti. Ekkor a végrehajtó feloldja a foglalás alól a lefoglalt vagyontárgyakat, vagy részkifizetés esetén azok egy részét: ilyenkor a dolog helyébe a befizetett összeg lép. A végrehajtó foglalás alóli feloldásról gondoskodik abban az esetben is, ha az adós fizetési számlájára, betétjére a pénzforgalmi szolgáltatónak kiadott felhívás teljesítésével a követelés fedezete biztosítva van, avagy a végrehajtást kérő költségelőlegezési kötelezettségét elmulasztotta a romlandó dolog értékesítéséhez fűződően.

Meghatározó jelentőséggel bír a pénzkövetelés biztosításának speciális alakzata, amikor az intézkedést gazdálkodó szervezettel szemben lehet igénybe venni, így arról is érdemes néhány szót ejteni. A Vht. 9. §-ában lefektetett utaló szabályra való tekintettel a gazdálkodó szervezet fogalmát a Pp. adja meg, mely szerint gazdálkodó szervezetnek minősül a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi társulás, a szövetkezet, a lakásszövetkezet, az európai szövetkezet, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepe, az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a közös vállalat, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó, emellett gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi

[310] Vht. 34. §
[311] LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 192. §-hoz fűzött magyarázat

kapcsolataiban az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személy, a felsőoktatási intézmény, az egyesület, a köztestület, a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat, valamint az alapítvány is.[312] A biztosítási intézkedést gazdálkodó szervezettel szemben pénzkövetelés biztosítására akkor lehet elrendelni, ha a jogosult nem a Vht. 191-193. §-aiban meghatározott, kvázi klasszikus pénzkövetelés biztosítását kívánja igénybe venni, vagy a pénzkövetelés biztosítása során a gazdálkodó szervezet végrehajtás alá vont vagyontárgyai nem nyújtanak teljes mértékben fedezetet a követelésre nézve. Ezen utóbbi esetkörben a követelésnek a pénzkövetelés biztosítása során végrehajtás alá vont vagyontárgyakkal nem fedezett részének biztosítására rendeli el a bíróság, és az az adós jövőbeni vagyontárgyainak elidegenítésére is vonatkozik. A lefektetett szabályozás már egy, a biztosítási intézkedés általános szabályai szerint elrendelt pénzkövetelés biztosítását vázolja fel, melynek során a végrehajtást kérő követelésére nézve az adós gazdálkodó szervezet rendelkezése alatt álló vagyonának csupán egy része nyújtott fedezetet. Az intézkedés specialitását az adós jövőbeni vagyontárgyainak elidegenítése adja, hiszen az eddigi esetköröknél szó sem volt jövőbeni vagyontárgyakra vonatkozó rendelkezésről vagy korlátról. Fontos azonban kiemelni, hogy mind a biztosítási intézkedések fajtáját felsoroló Vht. 185. § a) és b) pontból, mind a Vht. 193/A. §-ának a rendszertani elhelyezéséből egyértelműen megállapítható, hogy nem egy harmadik típusú biztosítási intézkedésről van szó, hanem a pénzkövetelés biztosításáról, pontosabban annak egy speciális esetéről.[313]

A pénzkövetelés biztosításának e tekintetben való foganatosítása hasonlóságot mutat az általános szabályok között rögzítettekkel: a végrehajtó a helyszínen adja át a biztosítási intézkedést elrendelő végzést az adós részére, majd felhívást intéz felé, hogy a biztosítandó összeget azonnal fizesse ki a végrehajtást kérő kezéhez. Amennyiben az adós gondoskodik a követelés fennmaradó részének kifizetéséről, a végrehajtó ennek tényét jelenti a bíróságnak, a további eljárásra pedig a Vht. a 191-193. §-okban foglaltak alkalmazandók: tehát a jogszabály a pénzkövetelés biztosításának e speciális körben történő foganatosításához egyéb eltérő szabályozást nem rendel. Ha azonban a végrehajtói felhívás nem vezetett eredményre, és az adós nem teljesített, a biztosítási intézkedés hatálya alatt a gazdálkodó szervezet vagyontárgyának elidegenítése – a gazdálkodó szervezet tevékenységével összefüggő, a rendes gazdálkodás körébe tartozó szokásos forgalmi ügyletek kivételével – csak független könyvvizsgáló olyan nyilatkozata alapján történhet, amely szerint a jogügylet nem veszélyezteti

[312] Pp. 7. § 6. pont
[313] SCHADL György (2026): i.m. 193/A. §-hoz fűzött magyarázat

a követelés későbbi kielégítését. Értelmezés tárgyát képezheti, hogy mely jogügyletek tekinthetők a gazdálkodó szervezet tevékenységével összefüggő és a rendes gazdálkodás körébe tartozó szokásos forgalmi ügyleteknek. Amennyiben a tevékenység önmaga az érintett jogügylettel valósul meg (pl. a gazdálkodó szervezet által előállított termék eladása), úgy nem kérdéses az összefüggés, de a tevékenység végzését elősegítő egyéb jogügyletek is e körbe tartozhatnak. Ugyancsak kérdéses lehet a rendes gazdálkodás követelményének való megfelelés, amely fogalmat a polgári jog számos jogintézményével kapcsolatban ismeri (pl. a dologi jogok terén).[314]

3.6.1.2. Meghatározott dolog zárlata

A Vht. által szabályozott biztosítási intézkedések másik alfaját a meghatározott dolog zárlata teszi ki. A pénzkövetelés biztosításával szemben zárlat elrendelésének alapját nem egy meghatározott pénzösszeg adja, zárlatnak csak akkor van helye, ha a per tárgya maga a dolog,[315] legyen az akár ingó, akár ingatlan. A Ptk. szabályait alapul véve dolog minden birtokba vehető testi tárgy, amely tulajdonjog tárgya lehet. Ingatlannak minősül a föld, valamint mindaz, ami a földdel alkotórészi kapcsolatban áll – ingó dolog pedig minden egyéb, amely az ingatlan fogalmába nem sorolható be.[316] A zárlat kapcsán ennek megfelelően célszerű elkülöníteni egymástól az ingó, illetve az ingatlan dolog zárlatát.

A végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak az ingóság zárlatát elrendelő végzést, és ezzel egyidejűleg az ingóságot foglalási jegyzőkönyvbe véve lefoglalja. Ha az ingóság példának okán egy gépjárműben ölt testet, fontos, hogy a lefoglalásról a nyilvántartó hatóságot is szintén szükséges értesíteni. A Vht. 194. § (2) bekezdésének értelmében az ingóság zárlata zár alá vétellel is történhet – az e tekintetben lényeges különbségtételt a későbbiekben még tárgyalni és részletezni fogom. A jogalkotó zárlat kapcsán is rögzíti, hogy amennyiben az intézkedés romlandó dologra irányul, annak értékesítése nem nélkülözhető – ám, ha a végrehajtást kérő nem előlegezi az értékesítéssel kapcsolatban felmerülő költségeket, a romlandó dolgot a végrehajtó feloldja a foglalás alól.[317] Különleges védelmet élveznek a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló *2012. évi XCV. törvényben* meghatározott tanúsítványban

[314] B. KOREK Ilona: Pénzkövetelés biztosítása. In: BALOGH Olga – CSÁSZTI Ferenc – B. KOREK Ilona – JUHÁSZ Edit (szerk.): *A megújult bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2006. (Jogkódex formátumú kiadás) – 193/A. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: B. Korek Ilona (2006)
[315] BDT2002. 727.
[316] Ptk. 5:14. § (1) bek.
[317] Vht. 193. § b) pont

felsorolt kulturális javak is. Hiszen a kölcsönzött kulturális javak különleges védelmének időtartama alatt tilos a kölcsönzött kulturális javakra bírósági, hatósági vagy más hivatalos eljárás során elrendelt olyan intézkedés vagy kényszerintézkedés végrehajtása, amely a kölcsönzött kulturális javakkal kapcsolatos rendelkezési vagy birtoklási jogot korlátozza vagy elvonja.[318] Ezen rendelkezés azonban nem minősül abszolút korlátnak, hiszen a különleges védelem időtartamának lejártát követően a kulturális javak tekintetében is foganatosítható zárlat biztosítási intézkedésként.

Az ingóságra nézve elrendelt zárlattal szemben az ingatlan zárlatát elrendelő végzést a bíróság postai úton kézbesítteti az adósnak. Ez abból az okból kifolyólag nem jelent veszélyt a biztosítási végrehajtás sikerességére nézve, hogy a végrehajtó a végzés kézhezvételét követően haladéktalanul felhívja az ingatlanügyi hatóságot, a zárlat tényének ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése okán. A zárlat tényének feljegyzését követően jogokat csak a zárlat törlésétől függő hatállyal lehet bejegyezni. Ez alól kivételt képeznek a jogszabályon, bírósági vagy hatósági határozaton alapuló jogok, továbbá a telki szolgalmi jog, állandó jellegű földmérési jelek, földminősítési mintaterek, valamint villamos berendezések elhelyezését biztosító használati jog, továbbá a vezetékjog, a vízvezetési és bányaszolgalmi jog, valamint törvény rendelkezésén alapuló közérdekű szolgalmak és használati jogok. Így a zárlat ténye elidegenítési és terhelési tilalmat hordoz magában. A végrehajtó a Vht. 138. §-ának rendelkezéseit alkalmazva keresi meg az ingatlanügyi hatóságot a zárlat feljegyzésére. A hatóságnak soron kívül kell eljárnia, tájékoztatnia kell a végrehajtót azoknak a nevéről és lakóhelyéről (székhelyéről), akiknek az ingatlanra vonatkozóan az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van. Az alapvető különbség a pénzkövetelés biztosításához képest maga a zárlat feljegyzése, hiszen pénzkövetelés biztosítása során végrehajtási jogot kell bejegyeztetni.[319]

Azt követően, hogy az ingatlanügyi hatóság gondoskodott a zárlat tényének ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése iránt, az erről szóló határozatot megküldi a végrehajtó részére. A végrehajtó pedig a határozat kézhezvételét követően dönthet úgy, hogy az ingatlant zárgondnok kezelésébe adja, amennyiben egyrészt az adós az ingatlan kezelésében hosszabb távollét miatt vagy más okból akadályozva van. Annak eldöntése, mit tekinthetünk az adós hosszabb távollétének, függ az ingatlan művelési ágazatától, illetőleg attól, hogy ez az adós távollétére az év melyik szakaszában kerül sor. Általában azt mondhatjuk, hogy egy ingatlan

[318] 2012. évi XCV. törvény 3. § (1) bek.
[319] LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 195. §-hoz fűzött magyarázat

esetében a hatvan napot meghaladó távollét már hosszabb távollétnek minősíthető.[320] A másik eset, amikor a végrehajtást kérő zárgondnok kijelölését kérte, és ez a végrehajtó szerint is indokolt. Hogy ennek kapcsán mikor minősül indokoltnak a zárgondnok kijelölése, azt az eset összes körülményének figyelembevételével szükséges megítélnie a végrehajtónak. A zárgondnok feladatkörét a Vht. 198. §-a határozza meg, melynek értelmében a zárgondnok kötelességei közé tartozik az ingatlan rendes gazdálkodás szerinti kezelése, a végrehajtó felé történő elszámolás a gazdálkodását, valamint az ingatlan jövedelmét illetően, illetve az ingatlan tiszta jövedelmének végrehajtói letéti számlára való befizetése. A jogszabály nem határozza meg azon személyek körét, akiket a végrehajtó zárgondnokul kirendelhet – ez alól azonban kivételt képez a termőföld, hiszen különleges helyzetére való tekintettel a végrehajtó elsődlegesen a járási hivatal által javasolt személyt, szervet jelöli ki föld zárgondnokául.[321] Ennek indoka abban rejlik, hogy a termőföld gondozásához speciális szakértelem, szaktudás szükséges, és ennek megfelelően a zárgondnoknak sajátos kötelezettségei keletkeznek. A termőföld védelméről szóló *2007. évi CXXIX. törvény* értelmében a földhasználó – főszabály szerint – köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírások betartása mellett a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni (hasznosítási kötelezettség).[322] A végrehajtó megkeresésére a járási hivatalnak nyolc napja van arra, hogy nyilatkozattételi kötelezettségének eleget tegyen:[323] amennyiben a termőföld zárgondnokára nézve nem érkezik javaslat, személye felől a végrehajtó szabad elhatározása alapján dönthet.

Fontos, hogy a zárgondnok tekintetében különbséget kell tenni a zár alá vétel, illetve az ingatlan zárlata kapcsán történő kirendelés között. A két esetkör azonban élesen elkülönül egymástól: az eljárás tárgya a 106. § szerinti eljárásban kizárólag ingóság lehet, zárlat esetén kizárólag ingatlan, továbbá, míg a 106. § alapján már kielégítési végrehajtást rendeltek el, itt biztosítási intézkedés iránt indítottak eljárást. A zárgondnok kirendelhetősége felől is feltétlenül szükséges rámutatni egy kisebb, de annál jelentőségteljesebb különbségtételre: míg a zár alá vétel kapcsán az ingóság zárgondnokául történő kirendelés előfeltétele az adós távolléte, addig ingatlan zárlata kapcsán a jogalkotó a 196. § a) pont kapcsán egy kettős, vagylagos feltételt határoz meg. Ekkor a zárgondnok kirendelése akkor merülhet fel, ha az adós hosszas távolléte miatt, vagy egyéb okból akadályoztatva van. Tehát ez utóbbi esetben nem szükséges, hogy adós távol

[320] BÍRÓ Noémi – GYEKICZKY Tamás – KAPA Mátyás – NÁDAS György – RAB Henriett – ZOLTÁN Hunor – ZOLTÁN Levente: i.m. 196. §-hoz fűzött magyarázat
[321] Vht. 197. § (1) bek.
[322] 2007. évi CXXIX. törvény 5. § (1) bek.
[323] Vht. 197. § (2) bek.

legyen, ha más okból (példának okán betegsége, mozgáskorlátozottsága miatt) akadályozva van, már indokolt a zárgondnok kirendelése. Az ingatlan zárgondnokának feladata is eltérést mutat a Vht. 106. §-a alapján kijelölt zárgondnokétól. Itt nemcsak – az értékesítésig történő – egyszerű megőrzésről van szó, hanem az ingatlan kezeléséről, és ez a kezelés akár évekig is tarthat, hiszen a Vht. 13. §-a szerinti általános feltételek nem állnak fenn, kielégítési végrehajtás nem indítható, így a biztosítási intézkedés megszűnéséig ez a feladat megmarad.[324]

A zárlat keretei között lefoglalásra került ingatlan zárgondnokának díját érintően döntési jogkörrel a bíróság rendelkezik: a végrehajtó csupán javaslatétellel élhet e körben, melyhez a bíróság – a törvényszövegből kiindulva – nincs kötve. A zárgondnok díja azonban a felmerült költségeket is magában foglalja, melyek megelőlegezésére minden esetben a végrehajtást kérő köteles.

3.7. A biztosítási intézkedés megszűnése és megszüntetése

Tekintettel arra, hogy a biztosítási intézkedés egy előzetesen igénybevehető, az adós rendelkezési, vagyoni, valamint zárlat tekintetében használati, hasznosítási jogait ideiglenesen, átmeneti jelleggel korlátozó jogintézmény, eltúlzott időtartamú fenntartása nem bizonyul indokoltnak. Amennyiben a biztosítási intézkedés célját elérte, tehát a végrehajtást kérő pénzösszegre, vagy vagyontárgyra irányuló követelése biztosítást nyert, a felek között jogvita eldőlt, a továbbiakban nincs szükség az állami kényszer biztosítási intézkedés keretei között történő érvényesítésére. Ennek megfelelően a Vht. rendelkezik a biztosítási intézkedés megszűnéséről, amelynek két fordulatát emelte a jogalkotó törvényi szintre: a kielégítési végrehajtás elrendelését, valamint a jogintézmény bíróság általi megszüntetését.

Kielégítési végrehajtás elrendelésére a végrehajtás általános feltételeinek fennállásával, majd végrehajtható okirat kiállításával kerül sor. Ekkor tehát legalább részben a végrehajtást kérő javára dőlt el a jogvita, mivel legalább részben az adóst elmarasztaló határozat született. Nincs tehát szükség a biztosítási intézkedésre, annak hatálya a kielégítési végrehajtás elrendelésével a törvény erejénél fogva szűnik meg, így nem kell külön alakszerű végzést hoznia a bíróságnak a biztosítási intézkedés megszűnéséről.[325] Tekintettel arra, hogy ebben az esetben a biztosítási intézkedés során elvégzett foglalás hatálya a biztosítandó követelés teljesítése érdekében kiterjed a kielégítési végrehajtásra is, a végrehajtónak nem kell a kielégítési végrehajtás során megismételni a biztosítási végrehajtás során foganatosított

[324] LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 196. §-hoz fűzött magyarázat
[325] SCHADL György (2026): i.m. 200. §-hoz fűzött magyarázat

végrehajtási cselekményeket, így az adós vagyontárgyainak lefoglalását, munkabérének letiltását, fizetési számláján kezelt pénzeszközeinek zárolását. Fontos, hogy mindez nem eredményezi a végrehajtást kérő érdekeinek csorbulását, hiszen ezen jogszabályi rendelkezéssel a végrehajtási kényszercselekmények folyamatossága biztosítva van.[326]

Ezzel szemben, a bíróság általi megszüntetés egyúttal a biztosítási intézkedéssel összefüggésben elvégzett cselekmények jogkövetkezményeinek megszűnését is eredményezi. A biztosítási intézkedés megszüntetéséről a bíróság végzést hoz, amely végzésben rendelkezni kell a vagyontárgyak a foglalás alóli feloldásáról, illetőleg a letéti számlán kezelt összegek adós részére történő visszafizetéséről is. A bíróság abban az esetben köteles megszüntetni a biztosítási intézkedést, amennyiben az alapul szolgáló, a követelés biztosítására irányuló eljárás az adós marasztalása nélkül ér véget. Ekkor a végrehajtást kérő oldalán lényegében nem beszélhetünk előzetes, ideiglenes biztosítást és védelmet igénylő jogokról, érdekekről, valamint az eljárás során nem merült fel egy olyan követelés sem, melyre vonatkozóan az adós vagyonával helytállni lenne köteles. Ilyenkor a biztosítási intézkedés elrendelésével és foganatosításával kapcsolatban felmerült összes költség a végrehajtást kérőt terheli.

A biztosítási intézkedést a bíróság akkor is megszüntetheti, ha az alapjául szolgáló per érdemi döntés nélkül ér véget. Ilyen esetben azonban a biztosítékként lefoglalt pénzösszeg sorsáról a biztosítási intézkedést megszüntető bíróság nem rendelkezhet. De ez egyben azt sem jelenti, hogy a letétként kezelendő pénzösszegre a hitelező igényt tarthatna. Erre irányuló követelés csak akkor lenne jogszerű, ha a választottbíróság az adóst marasztalja, vagy az eljárásban a bíróság által jóváhagyott egyezség értelmében az adósnak fizetési kötelezettsége keletkezik. A peren kívüli eljárásban a bíróság csak a foglalás feloldásáról dönthet, a biztosítékként lefoglalt összeg sorsáról azon az alapon nem rendelkezhet, hogy a felek peren kívül megegyeznek.[327]

A Legfelsőbb Bíróság döntésében alaptalannak nyilvánította az alperes fellebbezését, és az elsőfokú bíróságnak az alperes biztosítási intézkedés visszavonását célzó kérelmét elutasító végzését helybenhagyta arra tekintettel, hogy a bíróság a biztosítási intézkedést akkor szünteti meg, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás az adós marasztalása nélkül ért véget. Ilyen körülményre a fellebbezésében maga az alperes sem hivatkozott, tehát a biztosítási intézkedés megszüntetésének törvényi feltétele hiányában az alperes kérelmének nincs jogi alapja. A jogerős határozattal elrendelt biztosítási intézkedés jogszerűsége utóbb nem tehető vitássá.[328]

[326] SZÉLL-CSELÓSZKI Dóra: A biztosítási intézkedés. *Executio*, 2019/1. szám, 55. o.
[327] BH1995. 481.
[328] BH1998. 183.

Egy másik eseti döntésében pedig rögzítette, hogy a jogerősen elrendelt biztosítási intézkedés szempontjából a körülmények időközben történő esetleges változásának sincs jogi jelentősége.[329]

Olyan esetkör is előállhat, amikor a biztosítási intézkedés csak részben vezet eredményre, tehát az adós részleges marasztalásával ér véget – a költségek megfizetése ebben az esetben is a végrehajtást kérő köteles, azonban csupán egy kisebb, a marasztalással arányos összeget kell lerónia. Hangsúlyozandó, hogy ez a megoldás teljes mértékben összhangban áll a polgári perrendtartás perköltségviselésre vonatkozó szabályaival, melyek a pernyertesség és pervesztesség arányában kötelezik a feleket a költségek viselésére.[330]

Mindazonáltal a végrehajtást kérőre nézve sokkal súlyosabb jogkövetkezménnyel jár, ha rosszhiszeműen eljárva kéri a biztosítási intézkedés elrendelését. Rosszhiszeműsége ezen keretek között akkor állapítható meg, ha a kérelem előterjesztésekor, a perindítás során tudott, vagy az eset összes körülményének figyelembe vételével, kellő körültekintés tanúsítása mellett tudnia kellett volna arról, hogy a jogintézmény elrendelésére irányuló kérelme alaptalan.[331] Ekkor nem csak a felmerült költségeket, hanem az adósnak okozott kárt (egyúttal bizonyos esetekben az elmaradt hasznot is) köteles megtérítenie. A törvény nem részletezi, hogy a kár milyen fajtája következzen be: vagyoni kár a biztosítási intézkedés vonatkozásában, vagy sérelemdíj-követelési igénye merülhet fel az adósnak. Vagyoni kár lehet a lefoglalt gépjármű fokozatos értékcsökkenése, vagy a végrehajtó által, a végrehajtói letéti számlán kezelt pénzösszegek utáni kamat elvesztése. Az adós a kártérítési igényét külön peres eljárásban tudja érvényesíteni a végrehajtást kérővel szemben. Ilyenkor a rosszhiszeműség fennálltát, a kár bekövetkeztét, a kár és a biztosítási intézkedés közötti összefüggést az adósnak kell bizonyítania.[332]

Végrehajtási törvényünk az adós részére is lehetővé teszi a biztosítási intézkedés bíróság által történő megszüntetésének kérelmezését. Amennyiben az adós marasztalásával ér véget eljárás, ám a jogosult a követelés kielégítése iránti végrehajtási kérelmét a végrehajtás általános feltételei együttes bekövetkeztének időpontjától számított három hónapon belül nem terjesztette elő, tehát kielégítési végrehajtás elrendelését nem kezdeményezi, a három hónapos határidő lejárta után az adósnak lehetősége nyílik arra, hogy kérelmet terjesszen elő a bíróságnál a biztosítási intézkedés megszüntetése iránt. A Vht. rendelkezésének indoka abban rejlik, hogy a

[329] BH2002. 152.
[330] Pp. 83. §
[331] Lásd: Szolnoki Városi Bíróság P.21.423/2005/53.
[332] LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 201. §-hoz fűzött magyarázat

biztosítási intézkedés elrendelésének esetére azt vélelmezi a jog, hogy a végrehajtást kérőnek alapvető érdeke fűződik a teljesítéshez, ennek ellensúlyozására biztosítja az adós vagyoni jogainak korlátozását. Nem indokolt azonban fenntartani a biztosítási intézkedést olyan esetben, amikor a végrehajtást kérő – bár lehetősége lenne rá – mégsem intézkedik a követelése behajtása iránt.[333] A jogalkotó által megszabott három hónapos határidő a konjunktív feltételek közül a legkésőbb bekövetkezett feltétel megvalósulásának időpontjától számítódik.[334] A bíróság ezt követően tájékoztatja a végrehajtást kérőt az adós kérelmének előterjesztéséről, és egyúttal követelése kielégítése iránti végrehajtási kérelem előterjesztésére hívja fel, méghozzá harminc napon belül. Ezen harminc napos határidő jogvesztőnek minősül, tehát egyrészt annak elmulasztása végett igazolási kérelemnek nincs helye, másrészt pedig annak leteltét követően a végrehajtást kérő szóban forgó követelésére nézve kielégítési végrehajtást már nem kezdeményezhet. Abban az esetben, ha a végrehajtást kérő a bíróság felhívásában foglaltaknak nem tesz eleget, és kielégítési végrehajtás elrendelésére irányuló kérelmét nem terjeszti elő, a bíróság a biztosítási intézkedés megszüntetéséről határoz, amely a végrehajtást kérő oldalán maga után vonja a biztosítási intézkedéssel kapcsolatban felmerült költségek teljes megtérítésének kötelezettségét, ideértve a zárgondnok díját és költségét is. Bár a Vht. külön nem rendelkezik róla, a bírói gyakorlat szerint a biztosítási intézkedést értelemszerűen a végrehajtást elrendelő, nem pedig a foganatosító bíróságnak kell megszüntetnie, tekintettel arra, hogy a döntés meghozatalához szükséges adatok az elrendelő bíróságnak állnak a rendelkezésére.[335]

3.8. Biztosítási intézkedés fizetési meghagyásos eljárásban

A közjegyző megelőző igazságszolgáltatási tevékenységet folytat, hatásköreinek egyik fontos célja, hogy a felek között harmadik személy kötelező erejű döntését igénylő jogvita ki sem alakulhasson.[336] A közjegyző a végrehajtási eljárásban is szerephez jut, azonban tevékenysége csupán a bírósági végrehajtásra koncentrálódik, közvetlen, illetve közigazgatási végrehajtásban a közjegyző nem vesz részt. A bírósági végrehajtási eljáráson belül a közjegyző a végrehajtás elrendelő szakaszához kapcsolódik, ezen belül is a végrehajtást elrendelő szervek egyike,

[333] B. KOREK Ilona (2006): i.m. 201/A. §-hoz fűzött magyarázat
[334] KAPA Mátyás – GYEKICZKY Tamás – BÍRÓ Noémi – NÁDAS György – RAB Henriett – ZOLTÁN Hunor – ZOLTÁN Levente: *A bírósági végrehajtás magyarázata*. Complex Kiadó, Budapest, 2009. 841. o.
[335] PESTOVICS Ilona: *Bírósági végrehajtás*. Novissima Kiadó, Budapest, 2005. 241. o.
[336] REVICZKY Renáta: A közjegyzők és a közvetítők lehetséges kapcsolódási pontjai Magyarországon. *Közjegyzők Közlönye*, 2013/5. szám. 65. o.

akinek eljárása – hasonlóan a többi nemperes eljáráshoz – a bíróság eljárásával azonos hatályú, ennek megfelelően a közjegyző által hozott határozat is megegyezik a bíróság döntésének hatályával.[337]

A közjegyző – a bíróság eljárásához hasonlóan – szintén rendelkezhet biztosítási intézkedés elrendeléséről.

Ezen közjegyzői eljárások közül szeretném kiemelni a fizetési meghagyásos eljárást, amely nem más, mint egy, a lejárt pénzkövetelések érvényesítésére szolgáló egyszerűsített nemperes eljárás,[338] részletszabályaira a fizetési meghagyásos eljárásról szóló *2009. évi L. törvény* (a továbbiakban: Fmhtv.) vonatkozik. Az eljárás fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemmel indul, melyet írásban, az erre rendszeresített formanyomtatványon, vagy szóban lehet előterjeszteni.[339] Ezt követően a közjegyző nyomban, de legkésőbb három-tizenöt napon belül – annak megfelelően, hogy a kérelem elektronikus úton, vagy papíralapon került benyújtásra – megvizsgálja a kérelmet, és megteszi a szükséges intézkedéseket. Amennyiben úgy állapítja meg, hogy hiánypótlás nem szükséges, valamint a kérelem visszautasításának sincs helye, köteles a fizetési meghagyás kibocsátásáról gondoskodni. Fontos, hogy a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztéséért a MOKK részére – a MOKK rendszere üzemeltetési költségeinek, valamint a közjegyzők munkadíjának és költségeinek fedezése érdekében – eljárási díjat kell fizetni, melynek alapja a pénzkövetelésnek az eljárás megindításakor fennálló, járulékok nélkül számított értéke, vagyis a díjalap. A díjalap után az eljárási díj mértéke az alapeljárásban 3%, de legalább 12 000 forint és legfeljebb pedig 300 000 forint.[340]

A fizetési meghagyás alapján elrendelt biztosítási intézkedés kapcsán megállapítható, hogy a szabályozás nagymértékben támaszkodik a Vht-re, melyet a rendelkezések között elhelyezett utalószabályok tömkelege is alátámaszt – mindez egyúttal a jogszabályok összhangjáról is árulkodik. A biztosítási intézkedés iránti kérelmet a jogosultnak az erre rendszeresített űrlapon, papíralapon vagy elektronikus úton szükséges benyújtania, melyre vonatkozóan megfelelően alkalmazni szükséges a Vht. 10-13. §-aiban lefektetett eljárásrendet. Kiváltképp fontos rögzíteni, hogy – a fizetési meghagyásos eljárás definíciójából adódóan is –

[337] NAGY Andrea: A biztosítási intézkedés elrendelésének megalapozottsága a fizetési meghagyásos eljárásban. In: WOPERA Zsuzsa – NAGY Adrienn (szerk.): *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025. 116-117. o.
[338] PULINKA Mihály: A fizetési meghagyásos eljárással összefüggő perek. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2017. 454. o., Fmhtv. 1. § (1) bek.
[339] Fmhtv. 19. §
[340] Fmhtv. 45. § (1) bek. a) pont

az eljárás keretei között csak és kizárólag pénzkövetelés biztosításának elrendelése, mint biztosítási intézkedés jöhet számításba. A Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében rámutatott arra, hogy a biztosítási intézkedések két típusát a Vht. 185. §-a tartalmazza: ennek megfelelően – amennyiben egyébként a biztosítási intézkedés elrendelésének a Vht. 185. §-ában említett általános, valamint a Vht. 186–189. §-aiban felsorolt különös feltételek valamelyike együttesen fennáll – pénztartozás esetén pénzkövetelés biztosítása, meghatározott dolog biztosításának szükségessége esetén pedig annak zárlata rendelhető el. A jelen esetben az elsőfokú bíróság nem jogerős ítélete pénzbeli marasztalást tartalmaz, ezért az előbb kifejtettek – valamint az ezekkel összhangban álló Vht. 186. §-a (1) bekezdésének a) pontja – értelmében kizárólag pénzkövetelés biztosítására nyílna lehetőség; az ingatlanokra vonatkozó ítéleti rendelkezés hiányában az előfeltételek fennállása esetén sem rendelhető el azok zárlata.[341] Ez azonban nem áll egyenes arányban azzal, hogy pénzkövetelés biztosításának keretei között ne kerülhetne sor ingatlan lefoglalására. Mint ahogyan a Legfelsőbb Bíróság is rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott arra, hogy a Vht. 185. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak alkalmazásával az adott ingatlan zárlata csak akkor lenne elrendelhető, ha a keresetben érvényesített igény annak tulajdonjogával, birtoklásával, használatával volna kapcsolatos. A pénzkövetelés biztosítása elrendelése eredményeként is elérhető a kívánt joghatás, de csak abban az esetben, ha az adós a végrehajtónak a biztosítani kért összeget a végrehajtó felhívására azonnal nem fizeti meg a végrehajtó kezéhez; ez esetben jogi lehetőség van az adós ingatlanának lefoglalására is a földhivatal megkeresésével a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzése végett.[342]

A végrehajtási törvény által lefektetett szabályozást, különösen a biztosítási intézkedés elrendelésének speciális eseteit alapul véve két olyan esetkör található, amely a közjegyző eljárásában is megvalósulhat. Egyrészt, ha a követelés olyan magyar, vagy a Brüsszel I. rendelet alapján Magyarországon elismerendő határozaton alapul, amelynek alapján egyébként végrehajtási lapot lehetne kiállítani, de erre azért nincs lehetőség, mert a határozat még nem jogerős, vagy nem előzetesen végrehajtható, illetőleg a határozat jogerős ugyan, de a teljesítési határidő még nem telt le. E szabály alapján tehát a kibocsátott, de még jogerőre nem emelkedett fizetési meghagyás alapján – a Vht. 185. §-ában foglalt feltételek teljesülése esetén – van helye pénzkövetelés biztosításának. A kellő időben előterjesztett ellentmondás folytán a meghagyás hatályát veszti, ezért e cselekmény után már a közjegyző nem rendelhet el biztosítási

[341] BH2003. 463.
[342] BH2005. 60.

intézkedést.[343] Megjegyzendő, hogy a Vht. 186. § (1) bekezdés b) pontja azért nem adhat alapot a biztosítási intézkedés elrendelésére, mert a fizetési meghagyás teljesítési határidejének utolsó napja a jogerő beállta előtti nap.[344] A Vht. 186. § (2) bekezdése és az Fmhtv. 52. § (2) bekezdése alapján a biztosítási intézkedést a fizetési meghagyást kibocsátó közjegyző rendeli el.

A második eset, amikor végrehajtható okiratot állítottak ki a közkereseti és a betéti társasággal szemben a követelés teljesítése érdekében, a közkereseti társaság tagjával és a betéti társaság beltagjával szemben az említett követelés érdekében. Utóbbi esetben természetesen csak akkor rendelhető el a biztosítási intézkedés a tag ellen, ha kifejezetten vele szemben is rendelkezésre áll valamely, a jogszabályi feltételeknek megfelelő végrehajtás alapjául szolgáló okirat. Ilyen végrehajtás alapjául szolgáló okirat lehet a marasztaló fizetési meghagyás vagy közjegyzői okirat is.[345] A tagokkal szemben a biztosítási intézkedést az a közjegyző rendeli el, aki a végrehajtási lapot a társasággal szemben kiállította,[346] aki pedig általában nem más, mint a fizetési meghagyást kibocsátó közjegyző.[347]

Megjegyzendő, hogy nincs helye biztosítási intézkedés elrendelésének fizetési meghagyásos ügyben a Vht. 187. § (1) bekezdése alapján. Az ügy tárgyára is tekintettel fogalmilag csak a Vht. 187. § (1) bekezdés c) pontja jöhetne szóba az intézkedés alapjaként az adott bekezdés szabályaiból. Azonban eszerint a belföldi bíróságnál történt keresetindításon túl (ami alatt a fizetési meghagyásos eljárás megindítását is értjük) további feltétel, hogy a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták. Mivel pedig fizetési meghagyásos eljárásban kizárt a bizonyítás, a rendelkezés a közjegyzői eljárásban alkalmazhatatlan.[348]

A biztosítási intézkedés elrendelésére szintén végzés formájában kerül sor, akárcsak a Vht-ben rögzítettek alapján. Azonban az Fmhtv. a végrehajtási kérelem előterjesztését érintően lényeges határidőt állapít meg, melynek értelmében végrehajtási kérelem a fizetési meghagyás jogerőre emelkedését követő tíz év után nem terjeszthető elő. A határidő elmulasztása jogvesztést von maga után, azonban a végrehajtási jog elévülését nem érinti.[349]

Fontos, hogy amennyiben a kötelezett a már kibocsátott fizetési meghagyás ellen tizenöt napon belül ellentmondással él a közjegyző előtt, ennek folytán az eljárás az ellentmondással

[343] SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: *Nagykommentár a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 52. §-hoz fűzött magyarázat
[344] Fmhtv. 27. § (1) bek. c) pont
[345] KAPA Mátyás (2010): i.m. 35. o.
[346] Vht. 189. § (2) bek.
[347] Fmhtv. 52. § (2) bek.
[348] SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 52. §-hoz fűzött magyarázat
[349] Fmhtv. 52. § (5) bek.

érintett rész tekintetében perré alakul át. Ennek vonatkozásában tartalmaz rendelkezést a Vht. 201/B. §-a, amikor kimondja, hogy a fizetési meghagyásos eljárás során elrendelt biztosítási intézkedést a fizetési meghagyásos eljárás perré alakulása esetén a fél kérelmére a perbíróság a kérelem beérkezésétől számított 8 napon belül felülvizsgálja. A törvényszöveg szerint a fél terjeszthet elő erre irányuló kérelmet, tehát nemcsak az adós, hanem a végrehajtást kérő is, a kérelem előterjesztésére pedig a Vht. nem szab határidőt, így az a per folyamán bármikor előterjeszthető. A perbíróság a felülvizsgálat során amennyiben megalapozottnak tartja a közjegyző által elrendelt biztosítási intézkedést, azt fenntartja, azonban, ha fenntartása nem indokolt, a biztosítási intézkedést megszünteti. Ez a rendelkezés tehát kivételt képez az alól az általános szabály alól, hogy a jogerősen elrendelt biztosítási intézkedés szempontjából a körülmények időközben történő esetleges változásának nincs jogi jelentősége.[350] Megjegyzendő, hogy a hivatkozott rendelkezés a rendkívüli ellentmondás esetére is igaz: ellentétben a kielégítési végrehajtással, ilyenkor sem szünteti meg a közjegyző a biztosítási intézkedést, hanem azt a perbíróság vizsgálja felül.[351]

3.9. Konklúzió

A biztosítási intézkedést érintő hatályos szabályozást összegezve arra a megállapításra jutottam, hogy a Vht-ben rögzített rendelkezések napjaink végrehajtási jogában egy roppant modern, átfogó és részletekbe menő szabályokat jelenítenek meg a jogintézmény vonatkozásában. A rendelkezések egy részét pedig a rendkívüli időtállóság jellemzi, tekintettel arra, hogy bár korábban hatályban lévő végrehajtási törvényeinkben kerültek jogszabályi szintre emelésre és lefektetésre, a biztosítási intézkedés főbb gyökereit képezve mai napig meghatározzák a jogintézmény sarkalatos pontjait. Ezek közül is kiemelést érdemel a követelés későbbi időpontban való kielégítésének veszélyeztetettsége, amely a végrehajtást kérő oldalán felmerülő, a biztosítási intézkedés lényegi magvát adó feltételek egyike. Hiszen ennek puszta valószínűsítése hiányában a biztosítási intézkedés értelmét veszti, így annak elrendelésére sem nyílik törvényi lehetőség.

Azáltal, hogy a jogalkotó a biztosítási intézkedés két esetkörét rendeli szabályozni, melyek középpontjában vagy egy pénzkövetelés, vagy egy meghatározott dolog áll, véleményem szerint magába foglalja a jogviszonyok, illetve az abból eredő jogviták, peres kérdések túlnyomó többségét. Természetesen ide nem értve azon eseteket és bizonyos

[350] BH2002.152.
[351] SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 52. §-hoz fűzött magyarázat

pertípusokat, melyek kapcsán eleve kizárt biztosítási intézkedés elrendelése (példának okán házassági bontóperben, vagy személyi állapotot érintő perekben). Így a végrehajtást kérő előtt egy széles skála mozog, melyen belül biztosítási intézkedés elrendelésének kérelmezéséhez való jogát szabadon, bár törvény által meghatározott szigorú feltételek fennállása esetén gyakorolhatja.

Álláspontom szerint a sajátos biztosítási végrehajtáson belül igénybe vehető pénzkövetelés biztosítása, valamint a meghatározott dolog zárlata, mint a biztosítási intézkedés altípusai egy speciális végrehajtási eljárás keretei között nyújtanak állami védelmet a végrehajtást kérő adóssal szemben fennálló követelésére nézve, amely előzetesen foganatosított végrehajtási kényszercselekmények útján kerül biztosításra, hogy a kielégítési végrehajtás későbbi időpontjában az kielégíthető legyen. Tekintettel arra, hogy az adós még a végrehajtási eljárást megelőzően kísérletet tehet vagyonának végrehajtás alól történő elvonására, a jogintézmény alkalmazhatósága kifejezetten célszerű és létfontosságú mindezek elkerülése érdekében, mivel a biztosítási intézkedés képes arra, hogy gátat szabjon az adós rosszhiszemű, csalárd magatartásainak és ezáltal hozzájáruljon egy sikeres és eredményes kielégítési végrehajtás lefolytatásához.

Úgy vélem, hogy ugyanakkor amellett sem lehet elmenni, hogy garantálni kell a biztosítási végrehajtás törvényes alapokon nyugvását. Mindezek alatt azt értem, hogy a szabályozásnak elég határozottnak és szilárdnak kell lennie ahhoz, hogy megakadályozza a végrehajtást kérő oldalán is esetlegesen felmerülő visszásságokat. A Vht-ben lefektetett rendelkezések álláspontom szerint alkalmasak is ennek kivédésére, tekintettel arra, hogy a rosszhiszeműen elrendelni kért biztosítási intézkedés esetén, amennyiben az az adós marasztalása nélkül zárul, a végrehajtást kérőnek nemcsak a végrehajtási költségek egészét kell megtérítenie, hanem az adós részére okozott károk összességének pénzben kifejezett értékét is. Másfelől azt is fontosnak tartom, hogy ez a jogosulti érdekek védelmére és a követelés kielégítési alapjának megőrzése érdekében alkalmazandó jogintézmény ne tendáljon túlságosan csakis az egyik oldal felé. Tehát ne hozza túlságosan kivételezett pozícióba a végrehajtást kérőt azáltal, hogy igényeinek biztosítására túlságosan alárendelt szerepet oszt az adós részére, ugyanakkor az állami kényszer révén jogi és vagyoni értelemben is kiszolgáltatott adóst sem védelmezi annyira, hogy ezáltal gátat szabjon a végrehajtást kérő követelésének érvényesítésére. Úgy gondolom, mindezek alapján egy arany középút megtalálása és egy stabil szabályrendszer megléte válik indokolttá, melynek a hatályos jogi szabályozás teljes mértékben eleget tesz.

IV. DOGMATIKAI KÉRDÉSEK

Kutatásom kezdetén fennálló hipotézisem szerint a biztosítási intézkedés a bírósági végrehajtás sajátos jogintézményének minősül, a jogterületben elfoglalt speciális, kivételes helyére való tekintettel – ennek alátámasztására, avagy megcáfolására elengedhetetlen a biztosítási intézkedések dogmatikai kérdéskörét érintő, részletes analízis. Mivel a jogintézmény interdiszciplináris szemléletmódban történő megközelítése ajánlott, megállapítható, hogy az több jogterületen is fellelhető, a jogalkalmazás során számos jogágban találkozni lehet a biztosítási intézkedéssel, avagy bizonyos tételeivel. Ebből kifolyólag feltétlenül szükségesnek és célszerűnek tartom, hogy a biztosítási intézkedést elhatároljam hozzá hasonlóan biztosítási jellegű, a kötelezett jogai és vagyontárgyai feletti rendelkezési jogot korlátozó jogintézményektől – átlépve ezáltal többek között a polgári eljárásjog, a büntetőeljárás, valamint a közigazgatási jog területére is.

4.1. Az ideiglenes intézkedés

A biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés hosszú múltra visszatekintő, közös tőről fakadó jogintézmények, amelyek már a XIX. század második felétől kezdődően meghatározó szerepet játszottak hazánk polgári eljárásjogában (és az önállósulási törekvéseket követően a végrehajtási jogban is). Míg a biztosítási intézkedésre irányadó alapvető szabályok végül a bírósági végrehajtásban kerültek lefektetésre, addig az ideiglenes intézkedéssel a polgári peres eljárás során találkozhatunk. E két jogintézmény azonban hasonló céljukból, tartalmukból kifolyólag mégis szorosan összefonódik, elhatárolásuk nehézsége pedig épp ebből a hasonlóságból ered.

Véleményem szerint az ideiglenes intézkedés tekintetében megállapítható, hogy bár számos jogtudós[352] tett kísérletet az intézkedés fogalmának meghatározására, meglehetősen szűken értelmezték azt. Egy-egy fogalmi elemet kiragadva – főként a jogintézmény célját,[353] funkcióját szem előtt tartva – kívántak definícióval szolgálni, habár egyéb lényeges tartalmi

[352] WOPERA Zsuzsa: *Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban*. PhD értekezés, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, 2001. 11-13. o.

[353] Wallacher Lajos álláspontja szerint az ideiglenes intézkedés célja a kérelmező jogvédelmi igényének kielégítése, míg Puskás Péter megfogalmazása alapján az ideiglenes intézkedések célja, hogy a felek helyzetét átmeneti jelleggel, időlegesen, függő jogi hatállyal, de haladéktalanul rendezze. Lásd: WALLACHER Lajos: Az ideiglenes intézkedés. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2025. (Jogtár formátumú kiadás) – 103. §-hoz fűzött magyarázat, PUSKÁS Péter: Az ideiglenes intézkedés. In: PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog – Kommentár a gyakorlat számára*. ORAC Kiadó, Budapest, 2024. (Jogkódex formátumú kiadás) – 103. §-hoz fűzött magyarázat

elemek mellőzésével erre mégsem került sor. Ezenfelül sem a Pp. miniszteri indokolása, sem a kapcsolódó kommentárok nem szolgálnak pontos fogalommal – holott ez álláspontom szerint mindenekelőtt szükséges és indokolt. Az ideiglenes intézkedés fogalmaként a Wopera Zsuzsa által megalkotott definíció tűnik a legpontosabb meghatározásnak: „*az ideiglenes intézkedés a bíróságnak az a nem érdemi, azonnali jogvédelmet biztosító intézkedése, melynek célja annak a megakadályozása, hogy a jelenlegi állapot megváltozása miatt a kérelmező helyzete jelentősen megnehezedjen, vagy jogainak gyakorlása meghiúsuljon, illetőleg az intézkedés által a kérelmezőt közvetlenül fenyegető kár hárítható el.*”[354]

A biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályanyag a Vht.-ben nyert elhelyezést, míg az ideiglenes intézkedésre a Pp. rendelkezései az irányadók – ebből következően a biztosítási intézkedés egy végrehajtási (tehát nemperes) eljárás során vehető igénybe, míg az ideiglenes intézkedés alkalmazására a polgári peres eljárás keretei között kerülhet sor. Mindkét intézkedésről elmondható, hogy a bíróság (illetve a biztosítási intézkedés tekintetében a közjegyző) rendelheti el, mégpedig kérelemre:[355] biztosítási intézkedésre a végrehajtást kérő kérelmére kerülhet sor, ezzel szemben ideiglenes intézkedést a peres fél kérheti az ellenérdekű féllel szemben.[356] Fontos megemlíteni, hogy a polgári perrendtartásról szóló, korábban hatályban lévő 1952. évi III. törvénnyel ellentétben a jelenleg hatályos Pp. már lehetővé teszi a keresetlevél beadását megelőzően is az ideiglenes intézkedés elrendelésére vonatkozó kérelem benyújtását[357] – ennek okán nevezi a jogszabály a feleket kérelmezőnek és kérelmezettnek.

Biztosítási intézkedés elrendelésének a Vht. 185. §-a alapján akkor van helye, ha a végrehajtás általános feltételei hiányoznak: ebből következik, hogy amennyiben végrehajtható okirat kiállítására már sor került, biztosítási intézkedést elrendeléséről már nem lehet beszélni. Ezzel szemben az ideiglenes intézkedés elrendelését a Pp. 103. § (1) bekezdése értelmében négy ok alapozhatja meg: a fennálló állapot megváltoztatásának vagy a kérelmező későbbi joggyakorlása meghiúsulásának megakadályozása, a kérelmezőt közvetlenül fenyegető hátrány bekövetkezésének elhárítása, illetve egyéb, különös méltánylást érdemlő ok fennállása.

A két jogintézmény elhatárolása tekintetében kiemelt fontosságú a kérelmező fél (végrehajtást kérő) által elérni kívánt cél. A biztosítási intézkedés azt biztosítja, hogy a később esetlegesen bekövetkező végrehajtás esetén a követelés kielégítési alapja rendelkezésre álljon,

[354] WOPERA Zsuzsa: *Az ideiglenes intézkedés perjogi intézményének elméleti megközelítési lehetőségei*. Jogtudományi Közlöny, 2003/5. szám, 229. o. (a továbbiakban: Wopera Zsuzsa (2003)
[355] Ez a főszabályként tett megállapítás azon kivétellel együtt érvényes, mely szerint a személyi állapotot érintő perekben a bíróság a felek erre irányuló kérelmének híján, hivatalból is hozhat ideiglenes intézkedést. Vö.: Pp. 435. §
[356] BDT2017. 374.
[357] Lásd: Pp. 108. §

azt az adós csalárd magatartásával ne vonja el a végrehajtás alól, ezúttal a későbbi kielégítési végrehajtás sikeres legyen. De ez nem jelenti a követelés előrehozott kielégítését, csak egy olyan átmeneti, függő jogi helyzet megteremtését, amely biztosítja, hogy a megfelelő időben a követelés kielégíthető legyen.[358] Az ideiglenes intézkedés ezzel szemben azonnali jogvédelmet biztosít a fél számára az időmúlás miatt utóbb már el nem hárítható jogsérelem megelőzése érdekében[359] – tekintettel arra, hogy a polgári per időigényes, a jogosult jogainak védelme viszont olykor nem tűrhet halasztást. Az ideiglenes intézkedést elrendelő végzésében a bíróság a kereseti kérelemben, illetőleg az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben foglaltak teljesítésére kötelezi az alperest, e jogintézmény tehát nem más, mint a bíróság marasztaló határozata.[360] Mindezek alapján megállapítható, hogy mindkét intézkedés egy közös célt szolgál: egy későbbi időpontban bekövetkező joghátrány kiküszöbölését, a felek helyzetének átmeneti rendezését.

Az intézkedések bíróság (avagy végrehajtás kapcsán a közjegyző) általi elrendelésére vonatkozó végzések hatálya tekintetében a végeredményt tekintve megállapítható, hogy mindkét jogintézmény kapcsán megjelenik az előzetes végrehajthatóság. A Vht. 190. § (3) bekezdésének értelmében, ha a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben fellebbezéssel éltek, a fellebbezésnek a végzésre nézve nincs halasztó hatálya. Ideiglenes intézkedés kapcsán, ha a teljesítési határidő eredménytelenül eltelik, a végzés előzetesen végrehajtható.[361] Ennek következtében, mivel a kötelezett önkéntes teljesítésének elmaradása a polgári perben kielégítési végrehajtást von maga után, az ideiglenes intézkedés súlyosabb jogkövetkezményekkel jár, mint a biztosítási intézkedés,[362] ami egy kvázi biztosítási végrehajtásnak minősül, és amelynek keretei között a kielégítési végrehajtásra egy későbbi időpontban, esetleges jelleggel kerülhet sor (amennyiben a biztosítási intézkedés foganatosítása eredménytelenül zárul). Ugyanakkor fontosnak tartom kiemelni, hogy az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott bírósági végzéshez nem kapcsolódott mindig az előzetes végrehajthatóság jogintézménye. Ugyanis az 1952-es Pp. hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában született *105/1952. (XII. 28.) MT rendelet* 6. §-a úgy fogalmazott, hogy amennyiben a bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelése tárgyában hozott végzését utóbb nem helyezi hatályon kívül, az a jogerős ítélettel azonos hatályú. Ebből fakadóan az idézett jogszabályhely

[358] BH2002. 441.
[359] BH1993. 699.
[360] BH2003. 110., BH1993. 699.
[361] PESTOVICS Ilona: i.m. 228. o.
[362] WOPERA Zsuzsa: *Hatékony jogvédelem a magyar és az Európai Unió polgári eljárásjogában – Az ideiglenes intézkedés*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2007. 99. o.

utolsó szakasza csakis úgy értelmezhető, hogy az így hatályban maradt ideiglenes intézkedésről hozott végzés anyagi jogerőt eredményező végleges döntéssé vált.[363]

A biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés elhatárolásának nehézségét tükrözi az is, hogy bár a bírósági joggyakorlat számos kísérletet tett rá, nem tudta meghatározni azon elhatárolási szempontokat, melyek támpontot nyújthatnának az elméleti és a gyakorlati jogászok számára egyaránt – így a jogintézmények gyakorlati alkalmazását tekintve számos probléma merült fel.

A Legfelsőbb Bíróság BH2001. 23. számú bírósági határozatának középpontjában az adós tulajdonában álló ingatlanok zárlatának, mint biztosítási intézkedésnek elrendelése áll. A biztosítási intézkedés elsőfokú bíróság általi elrendelésére amiatt került sor, mivel a rendelkezésre álló okiratok alapján megállapítást nyert, hogy az adós ellen más ügyben végrehajtási eljárás folyik, amelynek során ingatlanaira végrehajtási jog került bejegyzésre. Ez a körülmény pedig valószínűsíti, hogy a végrehajtást kérő követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben van. Az eljáró bíróság végzése ellen az adós nyújtott be fellebbezést, amelyben a végzés megváltoztatását és a végrehajtást kérő biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmének elutasítását kérte arra hivatkozással, hogy mind a végrehajtást kérő kérelme, mind pedig az elsőfokú végzés eljárásjogi feltételei hiányoznak. Továbbá, arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróságnak figyelemmel kellett volna lennie az 1952-es Pp. 156. §-ában foglaltakra, amely az ideiglenes intézkedésre vonatkozó rendelkezéseket rögzíti. A Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta, továbbá kiemelte, hogy az ideiglenes intézkedés szabályai nem vethetők össze a végrehajtási törvényben szabályozott biztosítási intézkedés jogintézményével. Azonban ezen az egyetlen mondaton kívül semmilyen iránymutatással nem szolgált a biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés elhatárolására vonatkozóan.

A BH1993. 699. számú eseti döntés tartalmát tekintve szintén e két jogintézmény elhatárolásának kapcsán született. A felperes készfizető kezesi minőségben az általa kifizetett összeg és kamata megfizetése iránt indított pert az alperes ellen. Beadványaiban a felperes jogi képviselője a szóban forgó követelés biztosítására ideiglenes és biztosítási intézkedés meghozatalát kérte, melynek indokaként előadta, hogy a korábban benyújtott inkasszóinak eredménytelensége, továbbá az alperesi tulajdonban lévő gazdasági társaság bizonytalan helyzete miatt követelésének későbbi kielégítését veszélyeztetve látja. Az elsőfokú bíróság a felperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmét elutasította, méghozzá azzal az indokkal, hogy

[363] WOPERA Zsuzsa (2003): i.m. 231. o.

annak az 1952-es Pp., valamint a Vht. vonatkozó rendelkezései alapján nincs helye. Az elsőfokú bíróság végzésével szemben a felperes fellebbezéssel élt, melyben a végzés megváltoztatásával kérte az ideiglenes intézkedés elrendelését. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy bár az ideiglenes intézkedés feltételei nem állnak fenn, biztosítási intézkedés elrendelésére sor kerülhetne. Csakhogy a kötelezett az intézkedés alapjául szolgáló vagyontárgyakat nem jelölte meg, és az elsőfokú bíróság sem vizsgálta a biztosítási intézkedés feltételeinek fennállását. Így habár az Legfelsőbb Bíróság a végzést hatályon kívül helyezte, valamint az elsőfokú bíróságot új határozat meghozatalára utasította, nem szolgált válasszal a tekintetben, hogy milyen szempontok alapján kell elhatárolni egymástól a biztosítási intézkedést és az ideiglenes intézkedést. E bírósági határozat pedig kiválóan tükrözi azt is, hogy az elhatárolással összefüggő aggályok nem csak kizárólag a bírák tekintetében állnak fenn. Hiszen a vonatkozó jogvita során a felperes jogi képviselője biztosítási és ideiglenes intézkedés elrendelésére vonatkozó kérelmet is előterjesztett – ez pedig jól példázza a jogi képviselők bizonytalanságát is, mivel a felperes jogi képviselője sem tudott érdemi különbséget tenni a két jogintézmény között.

E szempontokat összegezve és figyelembe véve úgy gondolom, hogy a biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés biztosítási, átmeneti jellegű jogintézmények, tartalmukat tekintve rokonintézmények – mégis eltérő jelleget hordoznak. Az ideiglenes intézkedés a polgári perben nyújt segítséget a kérelmező félnek, azonnali jogvédelmet biztosítva, míg a biztosítási intézkedés a végrehajtást kérőt védelmezi, és megteremti a lehetőséget a későbbi kielégítési végrehajtás sikerének.

Bár egyes európai államok hasonlóságuk és tartalmi rokonságuk miatt egységes rendszerben[364] szabályozzák a biztosítási és az ideiglenes intézkedést, véleményem szerint mégis szükséges a két jogintézmény külön rendszerben történő szabályozása. A Vht.-ben szabályozott biztosítási intézkedés ugyanis nem bír tágabb vagy szűkebb jelentéssel, mint az ideiglenes intézkedés, hanem minőségileg másfajta eszköznek minősül.[365] Meglátásom szerint fontos, hogy legyen egy olyan jogintézmény, amit a jogosult az eljárás bírósági végrehajtási szakaszában is igénybe vehet, amely védelmet jelent számára azzal szemben, hogy az adós a rendelkezésére álló vagyon csalárd, fedezetelvonó magatartása révén elvonná a végrehajtás alól, és ezáltal meghiúsítaná a követelés teljesítését, valamint a végrehajtási eljárás eredményes

[364] Lásd: WOPERA Zsuzsa: Európai körkép egyes államok polgári eljárásjogának ideiglenes intézkedéseiről. *Jogtudományi Közlöny*, 2001/5. szám. 213-221. o.
[365] VÖLCSEY Balázs: Az ideiglenes intézkedés. In: VARGA István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja, I/III*. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2018. 453. o.

lefolytatását. Az ideiglenes intézkedésnek nem célja a követelés későbbi kielégítésének biztosítása, és bár a későbbiekben meghozott jogerős ítélet eredményes végrehajtását szolgálhatja ugyan, de nem ez az intézkedés által elsődlegesen elérni kívánt cél[366] – ez utóbbi feladatot a biztosítási intézkedés hivatott ellátni.

4.2. A perbejegyzés

A biztosítási intézkedés és a perbejegyzés jogintézményét vizsgálva szintén fellelhetőek bizonyos hasonlóságok. Bár a biztosítéki jelleg, a függő jogi helyzet, továbbá az előzetes végrehajthatóság e tekintetben is közös vonás, a két vizsgálat alá vont jogintézmény célja, rendeltetése, törvényben szabályozott feltételrendszerük és következményeik azonban eltérőek.

A jogintézmények érdemi elhatárolásának megtételét megelőzően azonban fontos kitérni egy lényegi változásra, amely nagy hatást gyakorolt a perbejegyzés, mint modern polgári jogunk egyik legrégebbi intézményének jelenlegi szabályozására. Tekintettel arra, hogy a perbejegyzés jogintézménye a mindenkori ingatlan-nyilvántartásról szóló törvényben nyert elhelyezést, alkalmazására hosszú évtizedekig az *1997. évi CXLI. törvényben* (a továbbiakban: 1997-es Inytv.) foglalt rendelkezések voltak irányadók. 2025. január 15. napján ugyanakkor hatályba lépett az ingatlan-nyilvántartásról szóló *2021. évi C. törvény* (a továbbiakban: Inytv.), amely a korábbi jogszabályt felváltva jelentős változásokat hozott az ingatlan-nyilvántartási eljárásban, különösen az elektronikus ügyintézés terén. A reformok a szóban forgó jogintézményt is érintették, a legszembetűnőbb változás maga a jogintézmény elnevezését érintette, hiszen az új ingatlan-nyilvántartási törvényben – a korábbi eljárástól eltérően – már perbejegyzésről, nem pedig perfeljegyzésről beszélhetünk.[367] Fontos megjegyezni, hogy a bírósági joggyakorlat elemzésénél azonban az előző elnevezés használata szükségesnek mutatkozik.

Ami a perbejegyzés rendeltetését illeti, egy olyan jogintézményről van szó, melynek igénybevételével a perindítás ténye bejegyzésre kerül az ingatlan-nyilvántartásba. Anyagi jogi hatása abban áll, hogy a perindítás ténye dologi hatályúvá válik, tehát minden későbbi jogszerzőnek tudnia kell, hogy olyan eljárás van folyamatban, amelynek eredményeként meghozott határozat érintheti a bejegyzett jogát, következésképpen nem hivatkozhat szerzése jóhiszeműségére (deklaratív hatály). Emellett az ítélet jogereje kihat minden későbbi

[366] PUSKÁS Péter: i.m. 103. §-hoz fűzött magyarázat
[367] A perbejegyzést érintő szabályok teljeskörű elemzéséhez lásd bővebben: DÁLNOKI Réka: A megújuló ingatlan-nyilvántartási rendszer szabályozási koncepciója és az ahhoz kapcsolódó jogalkotás I. *Ingatlanjog*, 2021/2. szám

jogszerzőre, függetlenül attól, hogy a perben részt vett-e vagy sem (processzuális hatály).[368] E rendelkezésekből következően a perindítás tényének bejegyzését követően is be lehet jegyezni az ingatlan-nyilvántartásba jogokat és tényeket, azonban csak a folyamatban lévő per eredményétől függő hatállyal.

A jogszabályváltozással a perbejegyzésre vonatkozó lényegi szabályozás érdemben nem módosult. Az Inytv. 68. § (1) bekezdése alapján a bíróság hivatalból, a keresetlevél alperesnek történő kézbesítésével egyidejűleg, előzetesen végrehajtható végzéssel elrendeli a törlési és kiigazítási, az ingatlan tulajdonjoga iránti, az ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése iránti, az ingatlanra vonatkozó házassági vagyonjogi, a jelzálogjoggal biztosított követelés vagy az önálló zálogjog – ideértve az átalakításos önálló zálogjogot is – alapján fennálló kielégítési jog érvényesítésére irányuló, az ingatlan határvonalával és területével kapcsolatos kiigazítási, valamint az ingatlan művelési ágával és minőségi osztályával kapcsolatos kiigazítási per megindítása tényének bejegyzését az ingatlan-nyilvántartásba. Megjegyzendő, hogy a korábbi szabályozástól eltérően az Inytv. már az ingatlan művelési ágát és minőségi osztályát érintő kiigazítási perek során is lehetővé teszi a perbejegyzés alkalmazását. A törvény taxatív jelleggel határozza meg azon ügytípusokat, amelyek esetében bejegyezhető az ingatlanra a perindítás ténye. Ebből fakadóan a jogintézmény alkalmazása csak az ingatlan tulajdonjogát, vagy az ingatlanon fennálló valamely jogot érintő perben lehetséges, ezáltal a 68. §-ban fel nem sorolt ügyekben a jogalkotó a perbejegyzést hallgatólagosan kizárja. Kiemelendő, hogy a büntetőeljárásról szóló törvény alapján a bíróságnak megküldött polgári jogi igény esetén – amennyiben törlési, kiigazítási, avagy az ingatlan tulajdonjoga iránti per van folyamatban – a bíróság a perbejegyzésről szintén hivatalból, végzés formájában határoz. A bejegyzéssel, vagy az alapjául szolgáló okirattal kapcsolatban elkövetett bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban a bíróság – az ügyiratok bírósághoz érkezését követő harminc napon belül – hivatalból elrendeli a büntetőeljárás megindítása tényének ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését. Továbbá rögzítendő, hogy az Inytv. értelmében már a nem ingatlan-nyilvántartási döntés felülvizsgálata iránt indult közigazgatási perben eljáró bíróságnak is lehetősége van az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogot, tényt, adatot érintő perben perbejegyzés alkalmazására.

A perbejegyzés és a biztosítási intézkedés közötti legfőbb különbség abban rejlik, hogy míg perbejegyzésre hivatalból kerül sor, addig biztosítási intézkedés hivatalbóli elrendeléséről nem beszélhetünk. Hiszen a jogintézmény speciális, tulajdonjogot erősen korlátozó mivoltából

[368] KAZAY László: A perfeljegyzés néhány kérdéséről. *Gazdaság és Jog*, 2002/9. szám, 15. o.

fakadóan csak a végrehajtást kérő kérelmére nyílik lehetőség annak elrendelésére. A biztosítási intézkedés alkalmazásáról való döntés nem tartozik a végrehajtást elrendelő bíróság (avagy a közjegyző) mérlegelési jogkörébe, az a végrehajtást kérő elhatározásától függ, amennyiben kellően alátámasztja, hogy a követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog. További fontos eltérés, hogy míg az Inytv. taxatív jelleggel rendelkezik a perbejegyzéssel érintett ügytípusokról, addig a Vht.-ben efféle megkötéssel nem találkozunk. A végrehajtási jogszabály bár meghatározza, milyen esetekben lehet biztosítási intézkedést elrendelni, nem korlátozza azt egyes végrehajtási eljárás típusokra. Értelemszerűen ez az állítás nem állja meg a helyét példának okán egyes meghatározott cselekmények végrehajtásánál (akár egy gyermek átadásánál[369] vagy önkényesen elfoglalt lakás kiűrítésénél[370]), amely esetekben biztosítási intézkedésről annak tárgya (pénzkövetelés, illetve meghatározott dolog) híján nem beszélhetünk. Továbbá, amíg perbejegyzésre polgári, büntető, illetve közigazgatási perben is sor kerülhet, addig a biztosítási intézkedés jogintézménye belföldi bírósági végrehajtási eljárásban, választottbíróságnál folyamatban lévő eljárás során, olyan belföldi bíróságnál, melynél házassági vagyonjogi keresetet, továbbá a Vht. 187. § (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott szerzői jogi és iparjogvédelmi, fogyasztóvédelmi jogvita során, illetve egyéb keresetindításnál jöhet szóba, amennyiben a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták.[371] Fontos kitérni a két jogintézmény elrendelésének eredményére is, mint lényeges különbségre. A perbejegyzés elrendelésének eredménye, hogy a folyamatban lévő per tulajdoni lapra történő bejegyzését követően jogok csak a bejegyzett per eredményétől függő hatállyal szerezhetőek, valamint jegyezhetőek fel. Ezzel szemben, ha a bíróság (közjegyző) biztosítási intézkedés elrendeléséről rendelkezik, a szóban forgó, későbbi időpontban kielégítendő követelés biztosítása az eredmény, pénzkövetelés biztosítása vagy meghatározott dolog zárlata útján.

Az előzetes végrehajthatóság mindkét jogintézmény kapcsán megjelenik. Hiszen a perindítás tényének az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését elrendelő végzés előzetesen végrehajtható, biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben pedig fellebbezésnek van helye, azonban a végzés végrehajtására nézve a fellebbezés nem bír halasztó hatállyal. Amíg a perbejegyzés foganatosítását (tulajdonképpeni végrehajtását) az ingatlanügyi hatóság realizálja, addig a biztosítási intézkedést elrendelő végzés végrehajtásáról az önálló bírósági végrehajtó gondoskodik. A perbejegyzés jogintézménye a folyamatban lévő per tényének ingatlan-

[369] Lásd: Vht. 180-180/A. §
[370] Lásd: Vht. 183-184. §
[371] BH1999. 314.

nyilvántartásba történő bejegyzésével a per lezárultáig keletkeztet függő jogi helyzetet, míg a biztosítási intézkedés esetében az átmeneti helyzetet a követelés vagy dolog (ingó, ingatlan) jogszabályoknak megfelelő biztosítása, zárlata adja a végrehajtási eljárást megelőzőleg.

A perbejegyzés és a biztosítási intézkedés – a kézenfekvő jogszabályi rendelkezéseken túl történő, konkrét ügyekre vetített – megkülönböztetéséről és elhatárolásáról a bírói gyakorlat is állást foglalt a BH2002. 102. számú eseti döntésében. A jogvita tényállása alapján az elsőfokú bíróság végzésével elrendelte több, mint negyvenötmillió forint pénzkövetelés, valamint százezer forint feljegyzett végrehajtási illeték biztosítását, egyben úgy rendelkezett, hogy a biztosított pénzkövetelésért az alperesek a hagyatéki vagyon rájuk eső részével, továbbá a másodrendű alperes ezen felül a hagyatéki vagyon hasznaival, a néhai örökhagyóval közös vagyon ráeső részével felel, továbbá köteles tűrni a vagyonra vezetett végrehajtást. A végzéssel szemben a felperes és a másodrendű alperes fellebbezéssel élt. A felperes a szóban forgó per megindítása tényének az ingatlanok tulajdoni lapjára történő feljegyzése elrendelésére irányult, indokolása szerint az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés a pertől függetlenül teljes hatályúvá válhat az azt támadó keresetek elbírálása után, ezért alappal tarthat attól, hogy az alperesek az általa megjelölt ingatlanokat értékesítik, ebből kifolyólag a követelése későbbi kielégítése veszélyben van. A másodrendű alperes ezzel szemben a felperes biztosítási intézkedés iránti kérelmének elutasítását kérte, mivel indokolása alapján a biztosítási intézkedés elrendelésének feltétele, hogy a jogosult a követelés létrejöttét, annak összegét és lejártát teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja, melyet a kötelezett is aláírt. Meglátása szerint a biztosítási intézkedés elrendelésének feltételei nem állnak fent.

A Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta és úgy rendelkezett, miszerint a perfeljegyzés jogintézménye nem a hitelezői követelés végrehajtás útján történő behajtásának biztosítását szolgálja, hanem kizárólag azt, hogy a bejegyzett perben hozandó jogerős bírósági ítélettel az érintett ingatlanra vonatkozóan megállapított tulajdonjog, illetve az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett egyéb jog minden olyan jogszerzővel szemben hatályos, az érintett ingatlanra bejegyzett végrehajtási joggal biztosított követelés pedig minden olyan jogszerzővel szemben érvényesíthető legyen, aki az adott ingatlanra vonatkozó jogát a jogerős bírósági ítélet meghozatalát megelőzően, de a perbejegyzést követően szerezte meg. Az ingatlan tulajdonjogát nem érintő, illetőleg az ingatlanra bejegyzett jelzálogjoggal nem biztosított követelések későbbi kielégítésének a veszélye esetén a végrehajtás fedezetének a biztosítása – ezzel szemben – nem perbejegyzés, hanem a Vht. 185-203. §-ai szerint biztosítási intézkedés (pénzkövetelés biztosítása vagy meghatározott ingó dolog, illetve ingatlan zárlata) útján történhet.

Összességében úgy vélem, hogy a perbejegyzés és a biztosítási intézkedés különböző jogintézmények, alkalmazásuk célja és joghatása úgyszintén eltérő. Annak viszont nincs jogszabályi akadálya, hogy az ingatlanra elrendelt perbejegyzés mellett biztosítási intézkedés keretében az ingatlan zárlatát rendelje el a bíróság, ha ennek a törvényben meghatározott általános és különös feltételei fennállnak.

4.3. Zárlat és zár alá vétel

A Vht. rendszerén belül szintén szükségesnek tartok egy fontos különbségtételt: mégpedig a zárlat, mint biztosítási intézkedés, illetve a zár alá vétel jogintézménye között. Az elhatárolás kiindulópontját a Vht. 194. § (2) bekezdése adja, miszerint az ingóság zárlata zár alá vétellel is történhet.

Főszabály szerint a végrehajtás során lefoglalt ingóságot – amennyiben törvény másképp nem rendelkezik – az adós őrizetében, birtokában kell hagyni.[372] Ennek során joga van a lefoglalt ingóság használatára – az elhasználható dolog kivételével –, rendeltetésének megfelelően, és állagsérelem nélkül. Amennyiben a végrehajtást kérő, vagy a végrehajtó helyszíni eljárása során valószínűsíti, hogy az adós a lefoglalt ingóságot nem fogja megőrizni, az nem maradhat a birtokában, és az őrizetnél szigorúbb intézkedés válik szükségessé. Ebben az esetben az ingóságot az adóstól el kell zárni, zár alá kell venni: ez megtörténhet akár az adós ingatlanán is, ha arra megfelelő helyiség, tárolóegység található ott. Fontos kiemelni, hogy ilyen helyiség kijelölésével a végrehajtó az adóst az ingatlana használatában is korlátozza, hiszen azt a helyiséget nem nyithatja fel, nem használhatja, de erre a törvény itt kifejezetten lehetőséget ad.[373] A helyiség, tároló kijelölését a jegyzőkönyvben egyértelműen fel kell tüntetni, majd fizikailag azt le kell zárni és le kell pecsételni. Lényeges, hogy a végrehajtó nem zárhat le olyan helyiséget, amelynek lezárása megnehezíti az adós mindennapi életét – ebben az esetben egyetlen lehetőség marad, mégpedig az ingó dolog elszállítása.[374] Kiemelendő, hogy a tároló, a helyiség felnyitása, illetve a pecsét megsértése vagy eltávolítása bűncselekménynek minősül.

Meghatározott dolog zárlatának célja, hogy az a vagyontárgy, melyre nézve a jogosultnak igénye van, épségben maradjon és a kielégítési végrehajtás során a jogosult birtokába lehessen majd bocsátani – következésképpen a cél tekintetében a két jogintézmény igencsak hasonló vonásokat hordoz magán. Annyi eltéréssel, hogy míg ingó dolog zárlatára kizárólag biztosítási

[372] Vht. 104. § (1) bek.
[373] UDVARY Sándor: i.m. 105. §-hoz fűzött magyarázat
[374] SCHADL György (2026): i.m. 194. §-hoz fűzött magyarázat

intézkedés keretei között, biztosítási végrehajtás keretei között nyílik lehetőség, addig zár alá vétel kielégítési végrehajtás és biztosítási intézkedés során is alkalmazható. A Vht. 194. § (2) bekezdésében szabályozott, zár alá vétellel történő zárlat esetében tehát a zár alá vétel nem más, mint egy quasi minősített zárlat, hiszen az adósra nézve súlyosabb jogkövetkezménnyel jár.[375] A zárlat vonatkozásában rögzítendő, hogy biztosítási intézkedésből fakadóan csak a végrehajtást kérő kérelmére, a bíróság (közjegyző) végzése alapján lehet elrendelni, míg ezzel szemben a zár alá vétel a végrehajtó által foganatosított, speciális intézkedésnek minősül.

4.4. Pénzkövetelés biztosítása és meghatározott dolog zárlata

A felek közötti jogvita összes körülményére és a követelés jellegére tekintettel a végrehajtási eljárásban a biztosítási intézkedés két fajtájának elrendelése kerülhet számításba, még a kielégítési végrehajtást megelőzően: pénzkövetelés biztosítása, illetve meghatározott dolog zárlata.

A biztosítási intézkedéseket tekintve alapvető különbségként elmondható, hogy míg pénzkövetelés biztosítására értelemszerűen pénzkövetelés esetén szükségesnek mutatkozó vagyoni fedezet biztosítása érdekében kerülhet sor, addig meghatározott dolog zárlatának elrendelésére akkor nyílik lehetőség, amikor a biztosítandó követelés tárgya egyedileg meghatározott dolog – akár ingó, akár ingatlan. E két intézkedés közötti különbségtételből eredő elhatárolási problémák meglátásom szerint abból fakadnak, hogy pénzkövetelés biztosításának foganatosítása során a jogalkotó engedélyezi a végrehajtó számára, hogy az adós vagyontárgyait lefoglalja, amennyiben nem tett eleget a biztosítási intézkedéssel érintett pénzösszeg megfizetésére irányuló végrehajtói felhívásnak. Így könnyen sor kerülhet az adós tulajdonában álló ingatlan lefoglalására, amely meghatározott dolog zárlatának tárgya is lehet. Ebben az esetben azonban nem a követelés összegének védelem alá helyezése a cél, és ily módon a zárlat nem is szolgálhat pénzkövetelés biztosítására. Továbbá, fontos elhatárolási szempontként azt is szükséges hangsúlyozni, hogy míg pénzkövetelés biztosítása érdekében lefoglalt ingatlan tekintetében végrehajtási jog kerül bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba, addig ellenkező esetben csupán a zárlat tényének ingatlan-nyilvántartásba való feljegyzése iránt intézkedik a végrehajtó. Ezen jelentős kritériumokat figyelembe véve a Legfelsőbb Bíróság többször is állást foglalt a két intézkedés elhatárolása kapcsán, és megváltoztatta az elsőfok pénzkövetelés biztosítására irányuló, mégis zárlatot elrendelő határozatát.

[375] SCHADL György (2026): i.m. 194. §-hoz fűzött magyarázat

A Legfelsőbb Bíróság BH2001. 127. számon közzétett határozatában az elsőfokú bíróság a másodrendű alperes javára megítélt ötszázezer forint perköltség biztosítására zárlatot rendelt el a másodrendű felperes tulajdonában álló ingatlanra, az alperes kérelmére. A zárlatot elrendelő végzés ellen a felperesek fellebbezést nyújtottak be, arra hivatkozással, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésének nincsenek meg a jogszabályi feltételei, mivel a másodrendű alperes nem igazolta, hogy követelésének későbbi kielégítése veszélyeztetett lenne. Ezzel szemben a másodrendű alperes az elsőfokú végzés helybenhagyását kérte: a fellebbezésre tett észrevételeiben előadta, hogy a felperesek tárgyalási nyilatkozatai alapján megállapítható volt, hogy a felperesek anyagi helyzete végett a perköltség követelése csak a kérdéses ingatlanból elégíthető ki. A Legfelsőbb Bíróság alaposnak találta a felperesek fellebbezését, és felhívta a felek figyelmét, hogy a másodrendű alperes perköltség-követelése pénzkövetelés, ezért kielégítésének biztosítására a pénzkövetelés biztosítására vonatkozó szabályok szerint van lehetőség. Kiemelésre került a Vht. 191. §-ának (1) bekezdése, miszerint a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak és ha az adós a kötelezettségét nem teljesíti, az adós vagyontárgyait lefoglalja – így ennek keretében ingatlan lefoglalására is lehetőség van, amennyiben ez, figyelemmel a Vht. 7. §-ában foglaltakra, indokolt. Ugyanakkor a bíróság pénzkövetelés biztosítására zárlatot nem rendelhet el, mivel zárlat elrendelésére csak abban az esetben van lehetőség, ha a végrehajtandó követelés tárgya egyedileg meghatározott dolog.

Hasonló megállapításra jutott a Legfelsőbb Bíróság a BH2003. 463. számú eseti döntésében is, melynek alapját szintén zárlat elrendelése adta. A felperes a Vht. 185. §-ának a) pontja, valamint 186. §-ának (1) bekezdése alapján biztosítási intézkedésként zárlat elrendelését kérte két, hagyatékhoz tartozó ingatlanra, mivel előadása alapján az alperes a szóban forgó ingatlanokat eladásra hirdette, így ebből következően nagy összegű – több, mint 28 millió forintot meghaladó – követelésének kielégítése veszélybe került. Az elsőfokú bíróság azonban csak az egyik ingatlan zárlatát rendelte el, döntését a Vht. 185. §-ának a) pontjára, valamint 186. §-a (1) bekezdésének a) pontjára alapítva. Indokolásában rögzítette, hogy ha az alperes mindkét ingatlant értékesítené, a huszonnyolcmillió forintot meghaladó összegű követelés kielégítése valóban veszélybe kerülne, azonban az alperesre nézve méltánytalan lenne mindkét ingatlan zárlata, mivel a felperes számára megítélt összeg fedezetéül az ingatlanok egyike önmagában is alkalmas. A végzés ellen – annak részbeni megváltoztatása és a kérelem teljes körű elutasítása végett – az alperes fellebbezett. Fellebbezésében arra hivatkozott, hogy a zárlat elrendelésének feltételei hiányoznak, ugyanis a felperes nem valószínűsítette követelése későbbi kielégítésének veszélyét, pénzösszeg megfizetéséről történt rendelkezés esetén pedig –

amennyiben a biztosítási intézkedés feltételei egyébként fennállnak – a pénzkövetelés biztosítása kerülhetne szóba, nem ingatlanok zárlata. A felperes észrevételében az ítélet helybenhagyását kérte. A Legfelsőbb Bíróság a fellebbezést alaposnak találta. Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság nem jogerős ítélete valóban pénzbeli marasztalást tartalmaz, ezért a Vht. 186. §-a (1) bekezdésének a) pontja értelmében kizárólag pénzkövetelés biztosítására nyílna lehetőség – viszont az ingatlanokra vonatkozó ítéleti rendelkezés hiányában az előfeltételek fennállása esetén sem rendelhető el azok zárlata. A felperes észrevételére reagálva a Legfelsőbb Bíróság továbbá kiemelte, hogy kérelme alaptalan, mivel kifejezetten a perrel érintett ingatlanok zárlatát kérte, erre azonban nincsen lehetőség.

A bemutatott joggyakorlatot elemzés alá vonva véleményem szerint a Legfelsőbb Bíróság mindkét esetben helyesen döntött az elsőfok által hibásan elrendelt zárlat kérdésében. A bírósági határozatok kiemelt jelentőséggel bírnak a szükséges elhatárolási szempontok rögzítése kapcsán, kiemelve a biztosítandó követelés tárgyát, amelyre nézve biztosítási intézkedés elrendelése kapcsán nagy hangsúlyt kell fektetni. Hiszen önmagában az, hogy pénzkövetelés biztosítása okán ingatlan lefoglalására került sor, nem alapozza meg a zárlatra vonatkozó szabályok alkalmazását – mindig azt szükséges szem előtt tartani, hogy maga a követelés mire irányul elsődlegesen.

4.5. Meghatározott dolog zárlata és bűnügyi zár alá vétel

A büntetőeljárásról szóló *2017. évi XC. törvény* (a továbbiakban: Be.) a kódex Nyolcadik Részében rendeli szabályozni a kényszerintézkedéseket, tételesen meghatározva azok körét. A kényszerintézkedések magukban foglalják mindazon intézkedéseket, amelyeket a büntetőügyekben eljáró hatóságok a Be.-ben meghatározott esetekben és módon, a büntetőeljárás sikere érdekében eljárási célokra alkalmaznak, tekintettel arra, hogy nélkülük a büntetőeljárás számos esetben nem végezhető eredményesen. Hiszen a büntetőeljárást lefolytató hatóságok a terhelt jelenlétét, a bizonyítás sikeres lefolytatását, újabb bűncselekmény megakadályozását, illetve a büntetés végrehajtását csak kényszer tartalmú intézkedések alkalmazásával tudják biztosítani.[376]

A Be. 272. §-a a kényszerintézkedések két nagy csoportját különíti el: eszerint a büntetőeljárás eredményessége érdekében személyi szabadságot, illetve vagyont érintő

[376] CZINE Ágnes: A kényszerintézkedések alkalmazásának általános szabályai. In: BELEGI József (szerk.): *Büntetőeljárás jog I-II. – Kommentár a gyakorlat számára*. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2022. (Jogkódex formátumú kiadás) – 272. §-hoz fűzött magyarázat

kényszerintézkedések alkalmazására kerülhet sor. Személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés az őrizet, a távoltartás, a bűnügyi felügyelet, a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés.[377] Ezzel szemben vagyont érintő kényszerintézkedésnek minősül a kutatás, a motozás, a lefoglalás, az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele, valamint a zár alá vétel.

A büntetőeljárásban elrendelhető zár alá vétel biztosítási jellegű jogintézmény. Célja nem más, mint a büntetőhatározatok végrehajtásának – egészen pontosan a vagyonelkobzás, valamint a polgári jogi igény érvényesítésének – biztosítása és a büntetőeljárás sikeres lefolytatása,[378] melyet oly módon valósít meg, hogy felfüggeszti a zár alá vett dolog, vagyon feletti rendelkezési jogot.[379] Elrendelésére akkor nyílik lehetőség, ha megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a rendelkezésére álló vagyont, a vagyon egy részét, vagy bizonyos vagyontárgyakat elidegenítené, kivonná a büntetőeljárás alól, és ezáltal meghiúsítaná a vagyonelkobzás végrehajtását, valamint a polgári jogi igény kielégítését.

Mind a bírósági végrehajtásban igénybevehető zárlat, mind a zár alá vétel, mint a büntetőeljárás sajátja karakteres jellegzetességeket hordoz magán, néhol mégis kísértetiesen hasonló ismertetőjegyeket mutatnak. Ahhoz, hogy e két jogintézmény átfogóan, teljeskörűen elhatárolásra kerüljön, véleményem szerint egy olyan szempontrendszer felállítása és bemutatása szükséges, amely részletekbe menően tükrözi a zárlat és a zár alá vétel lényeges különbségeit, viszont rámutat a köztük lévő, jelentős hasonlóságokra is. Mindezek alapján a hatályos joganyagra és saját vizsgálati megállapításaimra támaszkodva létrehoztam egy összefoglaló szempontrendszert, amely a fenti kritériákat szem előtt tartva alkalmas lehet arra, hogy szemléltesse a bűnügyi zár alá vétel, valamint a meghatározott dolog zárlatának sajátosságait, egyúttal választ adjon a jogintézmények elhatárolására irányuló dogmatikai kérdésekre és segítséget nyújtson azok tisztázásában.

---

[377] Fontos megemlíteni, hogy a távoltartás, a bűnügyi felügyelet, a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés csak bírói engedélyre alkalmazható, személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések.

[378] MADAI Sándor – PÁPAI-TARR Ágnes: *Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez*. Opten, Budapest. (OptiJus formátumú kiadás) – 159. §-hoz fűzött magyarázat

[379] A büntetőeljárásban igénybevehető zár alá vétel jogintézménye magában foglalja a korábbi Be. által ismert és a Vht. által szabályozott bűnügyi zárlat jogintézményét. A Vht. – már hatálytalan – 202. § (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy ha a büntetőügyben eljáró hatóság, illetve a bíróság zár alá vételt rendelt el a terhelt egész vagyonára vagy egyes vagyontárgyaira nézve, annak végrehajtása az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozott. A bűnügyi zárlatról lásd bővebben: BODONY István – HACK Péter – HERKE Csongor – IGNÁCZ György – KADLÓT Erzsébet – MOHÁCSI Barbara: *Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez*. CompLex Kiadó, Budapest, 2015. (Jogtár formátumú kiadás) – 159. §-hoz fűzött magyarázat. A bűnügyi zárlat gyakorlatáról lásd bővebben: GYOVAI Márk: Árverés az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett bűnügyi zárlat esetén. In: GYOVAI Márk – WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához*. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2016. (Jogtár formátumú kiadás)

Irányadó jogszabály, alkalmazandó jogterület. Meghatározott dolog zárlatára a Vht. rendelkezései alkalmazandók, míg zár alá vétel esetében a Be. szabályai nyújtanak számunkra segítséget az eligazodásban. Következésképp, az előző jogintézménnyel a bírósági végrehajtási eljárásban, mint nemperes eljárásban találkozhatunk, az utóbbi a büntetőeljárás során vehető igénybe.

A jogintézmény mibenléte. Meghatározott dolog zárlatánál egyértelműen megállapítható, hogy végrehajtási kényszercselekményt felölelő biztosítási intézkedésről van szó. Ezzel szemben a bűnügyi zár alá vétel a Be. által tételesen meghatározott, vagyont érintő kényszerintézkedés. Ellenben kiemelendő, hogy a korábbi törvénymódosítások, valamint a Be. hatálybalépésének nyomán a zár alá vétel eredményessége érdekében, a korábbi büntetőeljárásjogi törvény által ismert, előzetesen elrendelt biztosítási intézkedés beleolvadt a hatályos szabályozásba. Habár az általam feldolgozott jogirodalom a jogintézményt egyértelműen a „kényszerintézkedés" fogalmával definiálja, meglátásom szerint, még ha nincs is nyíltan megemlítve, a büntetőeljárásban alkalmazott zár alá vétel is quasi biztosítási intézkedésnek minősül.

Megvalósítani kívánt cél. A meghatározott dolog zárlata azt célozza, hogy a később esetlegesen bekövetkező végrehajtás során a követelés kielégítési alapja rendelkezésre álljon, ezúttal a későbbi kielégítési végrehajtás sikeres legyen. Emellett a zár alá vétel olyan intézkedés, amely a vagyonelkobzás, illetve a polgári jogi igény érvényesítésének biztosítékául szolgál – vagyis egy kettős célkitűzést hordoz magában: egyrészt a sértett érdekét szolgálja, másrészt a vagyoni jellegű szankciók érvényesítését.

Az elrendelés feltétele. Meghatározott dolog zárlatának elrendelésére akkor kerülhet sor, ha a végrehajtás általános szabályai alapján végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani, de a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog. Ebből következik, hogy amennyiben végrehajtható okirat kiállítására már sor került, meghatározott dolog zárlatát már nem lehet elrendelni. A bűnügyi zár alá vétel elrendelésének két mérlegelést engedő, és egy kötelező esetköre van. Ha az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonelkobzásnak van helye, vagy annak célja polgári jogi igény biztosítása, és megalapozottan lehet tartani attól, hogy a terhelt a vagyonelkobzás végrehajtását, illetve a polgári jogi igény kielégítését a rendelkezésére álló vagyonnak, a vagyon egy részének, egyes, meghatározott vagyontárgyak, vagyoni értékű jogok, vagyoni jellegű követelések büntetőeljárás alóli elvonásával, kimenekítésével meghiúsítja, zár alá vételt lehet elrendelni. Ugyanakkor, amennyiben ingatlan elkobzásának van helye, a zár alá vétel elrendelése kötelező. Fontos, hogy ha ingó dolog esetében a zár alá vételt vagyonnal nem

rendelkező terhelttel szemben rendelték el, a kényszerintézkedést – kifejezett előírás hiányában is – meg kell szüntetni.[380]

Elrendelésére jogosult szervek, személyek. Mivel a Vht. által szabályozott biztosítási intézkedés vonatkozásában végrehajtásnak még nincs helye, meghatározott dolog zárlatának elrendeléséről csak és kizárólag a végrehajtást elrendelő bíróság dönthet. Ezzel szemben a zár alá vétel elrendelésére a bíróság, a nyomozó hatóság, valamint az ügyész is jogosult, a Be.-ben meghatározott feltételekre figyelemmel.[381]

A jogintézmény tárgya. A bírósági végrehajtásban ingó és ingatlan vonatkozásában beszélhetünk zárlat alkalmazásáról. A Be. tételesen meghatározza a zár alá vétel tárgyát: így az elrendelhető a dologra, a számlapénzre és az elektronikus pénzre, a befektetési vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi eszközre, bármely más vagyoni értékű jogra, bármely más vagyoni jellegű követelésre, továbbá olyan vagyonra, amely nem képezheti vagyonelkobzás tárgyát, de a bűncselekményből származó vagyontól való elkülönítése hosszú időbe telik.[382]

Foganatosítás. Meghatározott dolog zárlata esetén a végrehajtó személyesen adja át az adósnak a zárlatról szóló bírósági végzést, majd megtekinti a zárlat alá vont ingó vagy ingatlan vagyont, és a végrehajtási cselekményről foglalási jegyzőkönyvet felvéve foganatosítja azt. Ezt követően pedig megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy a zárlat tényét jegyezze fel az ingatlan-nyilvántartásba – teljessé téve ezáltal a zárlat hatályát. Ellenben a zár alá vételt közhiteles nyilvántartásba vétellel kell végrehajtani – a közhiteles nyilvántartás mibenléte a zár alá vett vagyontól függ: példának okán, egy ingatlan esetében a Vht.-ban lefektetett zárlathoz hasonlóan szintén az ingatlan-nyilvántartásba történik a bejegyzés, de egy zár alá vett gépjármű esetén már a gépjármű-nyilvántartásba szükséges a zár alá vétel tényének feltüntetése.[383]

Megszűnés. A meghatározott dolog zárlata, mint biztosítási intézkedés megszűnik, ha utóbb kielégítési végrehajtás elrendelésére kerül sor, illetve, ha annak megszüntetéséről a bíróság dönt. Zár alá vétel feloldására akkor kerülhet sor, ha elrendelésének oka megszűnt, a büntetőeljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt, az eljárást vagyonelkobzás alkalmazása nélkül fejezték be vagy a polgári jogi igényt elutasították, a bíróság a polgári jogi igénnyel érvényesített jog fennállását és a követelés összegszerűségét is érdemben elbírálta, azt polgári jogi igény biztosítására rendelték el és a bíróság a polgári jogi igény érvényesítését

[380] BH2006. 349.
[381] Be. 327. § (1) bek.
[382] Be. 324. § (2) bek.
[383] Be. 328. § (1)-(2) bek.

egyéb törvényes útra utasítja, a sértett a polgári jogi igény érvényesítésének szándékától eláll, illetve a magánfél a polgári jogi igényét visszavonta, továbbá, ha a sértett vagy a magánfél által a zár alá vett vagyon rendelkezésére bocsátása végett indult polgári eljárás során a bíróság elrendelte a zár alá vett vagyon sértett vagy magánfél rendelkezésére bocsátását.[384] Fontos kiemelni, hogy a bűnügyi zár alá vétel az eredetileg zár alá vett vagyon tekintetében megváltással is megszűnik[385] – végrehajtási eljárásban elrendelt zárlat esetében megváltásról nem beszélhetünk.

Az elemzés alá vont jogintézmények elhatárolásának főbb szempontjait vizsgálva megállapítható, hogy habár két teljesen eltérő eljárás során kerül sor alkalmazásukra, és az eljárásban részt vevők köre is különböző, a meghatározott dolog zárlata és a bűnügyi zár alá vétel között több a hasonlóság, mint ahogy az első ránézésre tűnik. Mindkét jogintézmény biztosítási jelleget hordoz magában azáltal, hogy kényszerítő tartalmú intézkedésként a végrehajtási, illetve a büntetőeljárás későbbi eredményességét, sikerességét szolgálja ingó, ingatlan vagy vagyoni értékű jog, vagyoni jellegű követelés zárlatának, valamint zár alá vételének elrendelésével, a végrehajtást kérő és a sértett érdekeit, avagy a vagyonelkobzás lefolytatását biztosítva. Mind a meghatározott dolog zárlata, mind a bűnügyi zár alá vétel nyilvántartásba történő bejegyzéssel hatályosul, amely nyilvántartás akár meg is egyezhet, attól függően, hogy a zár alá vétel mire nézve kerül foganatosításra. A legfontosabb különbség talán, hogy míg a Vht. szerinti zárlatot a végrehajtási eljárás elrendelését megelőzően lehet igénybe venni, addig a Be.-ben szabályozott zár alá vétel alkalmazására a már megindított büntetőeljárás során kerülhet sor. Álláspontom szerint, bár e jogintézmények rendeltetése sajátosságukból fakadóan nem lehet teljesen egyező, hasonló ismérveik és céljaik végett a végrehajtási jogban és a büntetőeljárásban betöltött szerepük feltétlenül szükséges és nélkülözhetetlen.

4.6. Biztosítási intézkedések az adóhatósági végrehajtásban

Tekintettel arra, hogy a bírósági és az adóhatósági végrehajtás azonos tőről fakadó, mégis jelentősen eltérő jogterületet ölel fel, a biztosítási intézkedés jogintézményére vonatkozó szabályok sem lehetnek maradéktalanul egyezőek. Míg a Vht. által szabályozott eljárás a különféle jogosulti igények bíróság általi érvényesítésére irányul, addig az adóvégrehajtás fókuszában adó, adó jellegű kötelezettségek, illetve egyéb, külső megkereséseken alapuló követelések végrehajtása áll – továbbá, a végrehajtható okiratok keletkezése is értelemszerűen

[384] Be. 330-332. §
[385] Be. 329. §

másként történik. Ebből kifolyólag az adóvégrehajtásban foganatosítható biztosítási intézkedés sem irányulhat olyan követelésekre, melyek biztosítása – és végső soron érvényesítése – csakis bírósági végrehajtásban történhet. Ezen megállapítás fordítva is igaz: példának okán az adóhatósági végrehajtás jellegére figyelemmel kizárt, hogy bírósági végrehajtási eljárás keretei között sor kerüljön a kifizetés engedélyezésére, hiszen e jogintézményt kizárólag az állami adó- és vámhatóság által az adóellenőrzés során ideiglenes biztosítási intézkedés keretében elrendelt számlazárolással összefüggésben lehet alkalmazni.

4.6.1. Elrendelés

Míg a bírósági végrehajtást rendszerint egy peres eljárás előzi meg, addig az adóvégrehajtásban teljesen eltérő szisztéma érvényesül: hiszen ezen a jogterületen nem per, hanem az adóhatóság által lefolytatott ellenőrzés az, amely a végrehajtási szak előzetes eljárásaként szolgálhat. Az adóhatóság az adózókat – a kötelezően lefolytatandó ellenőrzéseken túl – célzott kiválasztási rendszerek alkalmazásával, valamint egyedi kockázatelemzési eljárás eredményeként választja ki ellenőrzésre. Maga az ellenőrzés kétféle lehet: jogkövetési vizsgálat, amely egyéb adókötelezettségek teljesítésére irányul, és nem keletkeztet ellenőrzéssel lezárt időszakot, valamint adóellenőrzés – egy ellenőrzéssel lezárt időszakot eredményező, az adó, költségvetési támogatás alapjának és összegének vizsgálatára irányuló eljárás. Ezen keretek között könnyen előállhat, hogy a jogkövetési vizsgálat jegyzőkönyvében foglalt tények és bizonyítékok alapján megalapozottan lehet következtetni arra, hogy az adóhatóság az érintett adózónál adóellenőrzést fog elrendelni, melynek végén a revizor adóhiányt állapít meg – így számítani lehet arra, hogy az adóhatóság a fennálló követelés tárgyában határozatot fog hozni. Ha már az előzetes eljárás során alapos okkal feltételezhető, hogy az adós a rendelkezésére álló vagyont elvonná, hogy ezáltal a későbbi adóvégrehajtási eljárás sikeres lefolytatását meghiúsítsa, elengedhetetlen egy olyan jogintézmény megléte, amelyet az adóhatóság a követelés biztosítása érdekében igénybe vehet annak érdekében, hogy az adós állami kényszer segítségével eleget tegyen kötelezettségének – ezt hivatott szolgálni az adóvégrehajtási eljárásban igénybevehető biztosítási intézkedés jogintézménye.

Univerzális, átfogó megközelítésben a biztosítási intézkedés nem önálló hatósági ügy, hanem az adóhatóság azonnal végrehajtható cselekvése a törvényben foglalt esetekben és

feltételek mellett.[386] Voltaképpen egy, a végrehajtási eljárást megelőzően igénybe vehető, biztosítási, átmeneti jellegű speciális jogintézmény, amely tartalmát tekintve az adóhatóságot védelmezi oly formában, hogy egy garanciális helyzet megteremtésével lehetővé teszi a későbbi kielégítési végrehajtás sikerét. Tehát a jogintézmény célját itt sem az azonnali kielégítés, hanem a szóban forgó követelés egy későbbi időpontban történő teljesítése adja. Továbbá, segítségével megakadályozható, hogy az adós visszaélésszerűen gyakorolt magatartása révén elvonja a még nem hozzáférhető fedezetet,[387] és így a kielégítési végrehajtás adminisztrációs késedelmet szenvedjen. Azonban megjegyzendő, hogy a jogintézmény alkalmazása értelemszerűen csak akkor célszerű, amikor az adós rendelkezésére áll – vagy alaposan feltehető, hogy rövid időn belül rendelkezésére fog állni – egy olyan vagyon, melyre nézve a biztosítási intézkedés eredményesen foganatosítható.

A biztosítási intézkedés elrendelésére vonatkozó szabályanyag az Air.-ban, míg a foganatosítására irányadó rendelkezések az Avt.-ben nyertek elhelyezést, azzal a megjegyzéssel, hogy az Avt. 3. §-ában foglaltakra tekintettel mögöttes szabályként a Vht. rendelkezései is alkalmazandók. Az Air.-ban lefektetett passzusokra figyelemmel a jogintézmény elrendelésének két fontos eleméről beszélhetünk: egyrészt szükséges egy kötelezettséget megállapító, vagy azt valószínűsítő irat (amely lehet határozat, de akár egy feljegyzés, jegyzőkönyv is), illetve egy végzés, amelyben a biztosítási intézkedés elrendelésre kerül. E végzés meghozatalára az az elsőfokú adóhatóság rendelkezik jogosultsággal, amely a fizetési kötelezettséget megállapító döntést hozta,[388] majd a biztosítási intézkedést az elrendelő végzésben foglalt tartalomnak megfelelően[389] az adózó (adós) illetékessége szerinti végrehajtási szervezet, ezen belül is az adóvégrehajtó foganatosítja. Az Air. 82. § (4) bekezdésének értelmében az adóhatóság biztosítási intézkedést elrendelő végzésével szemben önálló fellebbezésnek van helye – a végzést megtámadó fellebbezés azonban a végzés végrehajtására nézve nem bír halasztó hatállyal.

A biztosítási intézkedés kapcsán 2019-től egyértelműsítésre került, hogy amennyiben biztosítási intézkedést követően a végrehajtási eljárás megindításra kerül, akkor a biztosítási intézkedést elrendelő végzés végrehajtása során elvégzett cselekmények hatálya kiterjed a

[386] KOVÁCS Ferenc: Az adóigazgatási eljárás általános szabályai. In: KOVÁCS Ferenc (szerk.): *Nagykommentár az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2023. (Optijus-formátumú kiadás) – 82. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Kovács Ferenc (Air.)

[387] SIMON István: Végrehajtható okiratok és a biztosítási intézkedés. In: SIMON István (szerk.): *Pénzügyi jog II.* Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 111. o.

[388] Air. 82. § (3) bek.

[389] A biztosítási intézkedést elrendelő végzésben az adóhatóság megjelöli azt az illetékes adóvégrehajtót, akit megkeres a biztosítási intézkedés foganatosítása, a pénzkövetelés behajtása céljából.

végrehajtási eljárásra is. E szabály garantálja azt, hogy amennyiben az adózóval szemben a végrehajtási eljárás megindul, akkor ne kelljen valamennyi biztosítási intézkedés keretében a követelés eredményes érvényesítése érdekében foganatosított cselekményt megismételni.[390]

Fontos kiemelni, hogy az adóvégrehajtásban a jogintézmény elnevezése quasi gyűjtőfogalomnak minősül, hiszen – attól függően, hogy az előzetes eljárás milyen szakaszban van – egyrészt magába foglalja az úgynevezett „klasszikus" biztosítási intézkedést, valamint bizonyos törvényi feltételek fennállása esetén az ideiglenes biztosítási intézkedés elrendelését is. Ezen jelentős különbségből fakadóan feltétlenül fontosnak és szükségesnek tartom az adóhatósági végrehajtásban igénybevehető biztosítási intézkedés formáinak bemutatását, vizsgálatát és elemzését.

4.6.2. „Klasszikus" biztosítási intézkedés: pénzkövetelés biztosítása

Az Air. 82. § (1)-(2) bekezdése alapján az adóhatóság végzésében „klasszikus" biztosítási intézkedésként elrendeli a pénzkövetelés biztosítását, amennyiben a követelés későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog, és a fizetési kötelezettséget megállapító adóhatósági döntésben meghatározott teljesítési határidő még nem telt le.[391] Tehát a jogszabály konjuktív feltételeket határoz meg, e két feltétel együttes fennállását követelik meg: egyrészt az adóhatóságot megillető követelés még nem elégíthető ki, így annak behajtása érdekében végrehajtási eljárás sem kezdeményezhető, mivel valamely jogszabályi feltétele még hiányzik. Tehát az adóhatósági határozat még nem végrehajtható (mivel például a fellebbezésre jogosult az adóhatóság végzésével szemben fellebbezéssel élt), vagy végrehajtható ugyan, viszont a határozatban megállapított, önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő még nem telt le. Másrészt, alapos okkal feltételezhető, hogy a követelés későbbi kielégítése meghiúsulhat.

A követelés veszélyeztetettségének fennállása lényeges feltétel, amelyet a biztosítási intézkedést elrendelő végzésben megfelelően meg kell indokolni az okok kifejezett megjelölésével – ennek hiányában a végzés jogszabálysértő lesz. A valószínűsítés során az adóhatóságnak vizsgálnia kell többek között az adózó korábbi adózási fegyelmét, a fizetési kötelezettséget megállapító adóhatósági eljárás során tanúsított magatartását, vagyoni helyzetét, valamint tekintettel kell lenni a biztosítási intézkedés elrendelése alapjául szolgáló összeg nagyságára is. A követelés későbbi időpontban történő kielégítésének veszélyeztetettségét az alábbi, gyakorlatban tipikusan előforduló példák támasztják alá: ilyen

[390] KOVÁCS Ferenc (Air.): i.m. 82. §-hoz fűzött magyarázat
[391] DARAI Péter: A pénzkövetelés biztosítása az adóeljárásban I. *Céghírnök*, 2015/7. szám, 13. o.

lehet az a tény, ha az adózó a tárgyévben vagy az azt megelőző évben felszámolási eljárással megszűnt társaság vezető tisztségviselője volt;[392] az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes tevékenységet folytat; ha az adózó számára korábban az adóhatóság fizetési kedvezményt engedélyezett, azonban annak feltételeit nem teljesítette; az adózóval szemben adóhatósági végrehajtás van folyamatban, vagy korábban adószáma felfüggesztésre vagy törlésre került; adózó együttműködési kötelezettségének „figyelmen kívül hagyásával" az ellenőrzést elhúzó magatartást tanúsít;[393] továbbá, amennyiben az adózó kapcsolt vállalkozása elévülési időn belül felszámolási vagy kényszertörlési eljárás keretei között került megszüntetésre.

4.6.3. Az ideiglenes biztosítási intézkedés

Ha megalapozottan feltételezhető, hogy az érdemi döntésben elrendelhető kötelezettség későbbi teljesítése veszélyben van, az adóhatóság az ügy érdemében való döntéshozatalt megelőzően, az erre okot adó körülményekről való tudomásszerzéstől számított öt napon belül ideiglenes biztosítási intézkedésként elrendelheti a pénzkövetelés biztosítását.[394] Az Air. ezen passzusát, valamint a „klasszikus" biztosítási intézkedésre irányadó rendelkezéseket egybevetve megállapítható, hogy e két jogintézmény első olvasatra szinte teljes mértékben megegyezik egymással – ugyanakkor nélkülözhetetlen rámutatni néhány árnyalatnyi, de annál jelentősebb különbségre.

Elsődlegesen – talán a legfontosabb eltérést kiemelve – hangsúlyozandó, hogy amíg „klasszikus" pénzkövetelés biztosításánál adott egy már meglévő adóhatósági döntés, addig ideiglenes biztosítási intézkedés kapcsán fizetési kötelezettséget megállapító érdemi határozatról még nem beszélhetünk. Voltaképpen ebben az esetben egy olyan helyzet áll elő, amelynek során az adózó számíthat arra, hogy az adóhatóság az elkövetkezendőkben rendelkezni fog a fizetési kötelezettségéről, de erre a döntéshozatalra még nem került sor. Azonban mégis megalapozottan feltehető, hogy a későbbiekben akár átruházással, akár egyéb rosszhiszemű ügylettel arra törekedne, hogy rendelkezése alatt álló vagyonát kivonja a végrehajtás alól. Ezáltal a Air. lehetőséget teremt az adóhatóság számára, hogy az adós vagyontárgyaira nézve pénzkövetelés biztosítását rendelje el, ideiglenes biztosítási

[392] SZIKRÁNÉ GYENES Edina: A biztosítási intézkedés és az ideiglenes biztosítási intézkedés. *Adó szaklap*, 2025/6. szám (Jogtár formátumú kiadás)
[393] HÖFLINGER Hajnalka: Az EKÁER-hez kapcsolódó kényszercselekményekkel összefüggő kérdések. *Adó szaklap*, 2019/8-9. szám (Jogtár formátumú kiadás)
[394] Air. 83. § (1) bek.

intézkedésként – tekintettel arra, hogy érdemi határozat hiányában „klasszikus” biztosítási intézkedés elrendelésének nincs helye.

Példának okán ez a helyzet állhat elő, ha az adóhatóság épületbontás, mint meghatározott cselekmény végrehajtására kijelöli a közreműködő szervezetet, amely kijelölő döntésben már szerepel az elvégzendő cselekményre megjelölt árajánlat összege, de az eljárás ebben a szakaszában még nem hozható meg a végrehajtási költséget kiszabó végzés (azt csak a cselekmény tényleges elvégzése és számla kiállítását követően hozhatja meg a végrehajtó szerv). A meghatározott cselekmény végrehajtására kötelezett ekkor már tudatában lesz annak, hogy milyen költség fogja a későbbiekben terhelni és rosszhiszeműen eljárva a cselekmény helyszínét képező ingatlanát (vagy akár egyéb vagyontárgyait) megterhelheti, elidegenítheti. Amennyiben az adózó tisztességtelen, az ésszerű gazdálkodás követelményeivel teljes mértékben ellentétes magatartására fény derül, az adóhatóság az adózó vagyonára nézve ideiglenes biztosítási intézkedést rendel el, hogy a meghatározott cselekmény foganatosításában közreműködő szervezet eljárásban való részvételével összefüggő követelését biztosítsa.

További jelentős kitétel és különbség, hogy míg „klasszikus” biztosítási intézkedés elrendelésére addig az időpontig nyílik lehetőség, amíg az adóhatósági határozat esedékessé nem válik. Ezzel szemben ideiglenes biztosítási intézkedés esetén az adóhatóságnak mindössze öt nap áll a rendelkezésére ahhoz, hogy ideiglenes biztosítási intézkedés elrendeléséről határozzon. A szóban forgó öt napos határidőt az erre okot adó körülmények felmerülésétől kell számítani, amely feltételt a Kúria eseti döntésében is nyomatékosította.[395] Kiemelendő, hogy ez az öt napos határidő jogvesztőnek minősül, vagyis elteltét követően a továbbiakban ideiglenes biztosítási intézkedés elrendelésére nincsen mód. Amennyiben mégis öt napon túl kerülne sor pénzkövetelés biztosításának ideiglenes elrendelésére, az elkésettnek minősül, és foganatosítása nem lehetséges.[396]

Mindent összevetve tehát, a meghatározott cselekmény végrehajtásának költségével példázva, az ideiglenes biztosítási intézkedés és a „klasszikus” biztosítási intézkedés elhatárolásának esetkörei a következők:

- Ha a cselekmény elvégzésére a közreműködő szervezetet kijelölő végzés megszületik (tehát végrehajtási költség tárgyában meghozott végzésről még nem beszélhetünk), és öt

[395] Kúria Kfv.I.35.171/2020/4.

[396] Ennek megállapítására került sor az említett kúriai döntésben is, amelynek tényállásáról lásd bővebben: DARAI Péter: Egy kúriai döntéssel kapcsolatos aggályok. *Magyar Jog*, 2021/12. szám. 685-694. o., ANDÓ Erzsébet: Az ellenőrzés szabályai a gyakorlatban – III. rész. *Adó szaklap*, 2024/10. szám (Jogtár-formátumú kiadás)

napon belül az adósnak olyan magatartása jut az adóhatóság tudomására, amiből a későbbi kielégítés veszélyeztetettségére lehet következtetni, akkor *ideiglenes biztosítási intézkedés* elrendelésének van helye.

- Ha azonban már megtörténik a cselekmény elvégzése, a számla kiállítása és így az adóhatóság meghozza a készkiadás jellegű végrehajtási költség végzését, de az még nem végrehajtható (nem végleges, nem esedékes), ebben az esetben *„klasszikus" biztosítási intézkedés* elrendelésének lehet helye.

4.6.4. Kifizetés engedélyezése

Az Air. 2018. január 1-jétől egy új jogintézménnyel bővítette a biztosítási intézkedés szabályait, amely nem más, mint a kifizetés engedélyezésének speciális lehetősége. Amennyiben az adóhatóság az adóellenőrzés során az adózó fizetési számláját biztosítási intézkedés vagy ideiglenes biztosítási intézkedés keretében zárolja, a zárolt összeg felett az adós rendelkezési joga az intézkedés időtartama alatt szünetel.[397] Ekkor az adózó kifejezett kérelmére, az általa meghatározott sorrendben és összegben az adóhatóság engedélyezheti a zárolt fizetési számláról történő kifizetések meghatározott személyek részére történő közvetlen teljesítését, amennyiben az adóhatóság az adóellenőrzés során az adózó fizetési számláját biztosítási intézkedés vagy ideiglenes biztosítási intézkedés keretében zárolta. A kifizetés engedélyezését a biztosítási intézkedést elrendelő szervhez és nem a végrehajtást foganatosító szervhez kell benyújtani. Fontos, hogy az adózónak kérelmében a megfelelő dokumentumok benyújtásával igazolnia kell, hogy a zárolt vagyonán kívül nem rendelkezik olyan egyéb forrással, amelyből kifizetéseit teljesíteni tudná, vagy azzal a tevékenysége aránytalan korlátozást szenvedne. A zárolt fizetési számláról történő kifizetés azonban csak a biztosítási intézkedés alapjául szolgáló, fizetési kötelezettséget megállapító döntés véglegessé válásáig engedélyezhető.

A jogszabály az engedélyezési eljárás lefolytatására az adóhatóság részére egy rövid, tizenöt napos ügyintézési határidőt ír elő. Az engedélyezés kérdésében az adóhatóság végzés formájában dönt, amely lehet a kérelemnek teljes egészében vagy részben helyt adó, vagy azt elutasító végzés. Az Air. 84. §-ának (4) bekezdése lehetővé teszi a kifizetés engedélyezését elutasító és a kifizetést részben engedélyező végzés elleni önálló fellebbezés előterjesztését, azzal a megjegyzéssel, hogy a részben engedélyező végzés ellen benyújtott fellebbezés a végzés végrehajtására nézve nem bír halasztó hatállyal. Amennyiben az adózó igazolási

[397] LAKATOS Anett – KISDINÉ KÁLLAY Márta: Biztosítási intézkedés és ideiglenes biztosítási intézkedés. *Adó szaklap*, 2022/14. szám (Jogtár formátumú kiadás)

kötelezettségének eleget tesz, az állami adó- és vámhatóság a kifizetés engedélyezésének teljes egészében helyt ad. Értelemszerűen ezen végzés ellen az Air. hallgatólagosan kizárja az önálló, vagy egyéb fellebbezési lehetőséget, így a kifizetést teljes mértékben engedélyező végzés a döntés közlésével jogerőssé válik és ennek következtében végrehajtható lesz.

A kifizetés engedélyezése esetén, annak teljesítése érdekében az adóhatóság haladéktalanul megkeresi az adózó fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltatót, hiszen a kifizetés nem az adózó részére történik, hanem azt a pénzforgalmi szolgáltató teljesíti közvetlenül a jogosult személyek számára.[398] A kifizetéssel érintett összeg azonban végrehajtás alól mentes összegnek minősül, és más követelés fedezetére sem számolható el.

4.6.5. A foganatosítás általános és különös szabályai

Biztosítási intézkedés tekintetében a végrehajtható okirat maga a biztosítási intézkedést elrendelő végzés, amely lehetővé teszi a jogintézmény keretei között végrehajtani kívánt intézkedés foganatosítását, és ezáltal a veszélyeztetett követelés biztosítását. Az Avt. 96. §-ának értelmében a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen (az adós lakóhelyén, székhelyén) adja át az adósnak – hiszen kiemelt jelentőséggel bír, hogy a biztosítási intézkedés – és ily módon a követelés biztosítása – váratlanul érje az adóst és ne legyen lehetősége vagyonának végrehajtás alóli elvonására. Ezáltal az Avt. által szintén ismert kézbesítési sorrend is felborul, hiszen amennyiben az adós képviselővel rendelkezik, úgy a végrehajtónak elsődlegesen a képviselőt kellene értesítenie az adóssal szemben elrendelt biztosítási intézkedésről – ez a viszont komoly aggályokat vetne fel, mivel maga után vonná az adós idő előtti értesülését, valamint rosszhiszemű magatartásának tanúsítását.

A végzés átadásakor a végrehajtó felhívja az adóst a biztosítandó összeg *azonnali megfizetésére*: a legegyszerűbb esetkör, hogy amennyiben ennek eleget tesz, a biztosítási intézkedés végrehajtása befejezettnek minősül. A teljesítés elmaradása esetén azonban a végrehajtó *lefoglalja az adós vagyontárgyait*. Hasonló az eljárás abban az esetben is, amennyiben az adós (illetőleg képviselője) nincs jelen a kézbesítés megkísérlésekor, hiszen, ha a végrehajtható okiratot nem sikerül átadni, ez nem képezi akadályát a vagyontárgyak lefoglalásának. A végrehajtó a lefoglalt vagyontárgyakról foglalási jegyzőkönyvet készít, amelynek másolatát a végrehajtható okirattal együtt postán kézbesíti az adósnak, valamint a képviselőjének. E rendelkezések indokát a biztosítási intézkedés célja adja, amely nem más,

[398] KOVÁCS Ferenc (Air.): i.m. 84. §-hoz fűzött magyarázat

mint az adóhatóság azonnali intézkedésének lehetősége annak érdekében, hogy az eljárás tárgyát képező kötelezettség teljesítése biztosított legyen az alapügyben hozott döntés végrehajthatóvá válását követő időszakra.[399] Ha az adós rendelkezik olyan vagyontárgyakkal, amik a helyszínen lefoglalhatóak és megfelelő fedezetet nyújtanak a követelés biztosítására, további intézkedések megtételére nincs szükség – ellenkező esetben a végrehajtó tovább lép.
Fontos megjegyezni, hogy az Avt. 5. §-a deklarálja, hogy a végrehajtási cselekmények sorrendjét, időpontját maga az adóhatóság jogosult meghatározni – ezen alapelv értelmében az adóhatósági végrehajtásban főszabály szerint a végrehajtási cselekmények foganatosítása vonatkozásában nem érvényesül sorrendiség. Ellenben a főszabálytól eltérően a biztosítási intézkedés foganatosításának szabályozása kapcsán az Avt. mégis magába foglal egy bizonyos sorrendiséget: ugyanis a végrehajtó csak abban az esetben kezdeményezheti további intézkedés megtételét, amennyiben az azt megelőző intézkedés nem vezetett eredményre – ám ebben az esetben is csak az arányosság és a hatékony eljárás elvének figyelembevételével. A jogszabály által felállított sorrendre a foganatosítás során fokozottan figyelemmel kell lenni, mint ahogyan arra is, hogy a biztosítási intézkedés foganatosítása nem járhat az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetésének veszélyeztetésével, valamint gazdálkodási tevékenységének ellehetetlenítésével sem.

Ha a helyszíni foglalásra tett kísérlet sikertelennek bizonyult, következő lépésként az adóhatóságnak lehetősége van arra, hogy a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzésben meghatározott kötelezettség erejéig külön végzésével *zárolja* az általa felülvizsgált, adóst megillető *költségvetési támogatást* (ideértve az adó-visszaigénylést és az adó-visszatérítést is). Az intézkedés jogkövetkezménye, hogy a biztosítási intézkedés időtartama alatt a zárolt összeg felett az adós rendelkezési joga szünetel: a támogatással nem rendelkezhet, azonban a zárolt összeget biztosítottként kell figyelembe venni.[400]

Visszatartható költségvetési támogatás hiányában az adós *ingó- és ingatlanvagyonának lefoglalására* kerül sor. Az Avt. az általános szabályokhoz képest speciális rendelkezést határoz meg a biztosítási intézkedés keretében történő *járműfoglalás* kapcsán, hiszen ebben az esetben a lefoglalás mindössze a jármű foglalási jegyzőkönyvben való feltüntetésével, illetve, ha lehetséges, a törzskönyv lefoglalásával realizálódik. Amennyiben *ingatlan* lefoglalása válik

[399] KOVÁCS Ferenc: A biztosítási és ideiglenes biztosítási intézkedés keretében foganatosított végrehajtási cselekmények szabályai. In: KOVÁCS Ferenc (szerk.): *Nagykommentár az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2023. (Optijus-formátumú kiadás) – 96. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Kovács Ferenc (Avt.)
[400] Miniszteri indokolás az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvényhez – Részletes indokolás a 95-97. §-hoz

szükségessé, az adóhatóság haladéktalanul megkeresi az ingatlanügyi hatóságot a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése végett – a továbbiakra az ingatlan-végrehajtás VIII. Fejezetében meghatározott általános szabályok az irányadók. Kiemelendő, hogy az Avt. 96. § (6) bekezdésében kizárja a biztosítási intézkedést elrendelő végzés foganatosítását meghatározott kulturális javakra nézve.

Ha az adós nem rendelkezik lefoglalható vagyontárgyakkal, az adóhatóság a *pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre* nézve foganatosítja a biztosítási intézkedés végrehajtását – ezt nevezzük zárolás iránti végrehajtói felhívásnak, amelynek keretében az adós bankszámlájának zárolására kerül sor. Az adóhatóság ebben az esetben – az Avt. 96. § (7) bekezdésében foglaltakra tekintettel – felhívja az adóst megillető összeget kezelő pénzforgalmi szolgáltatót, hogy a biztosítandó összeget a számláról ne fizesse ki sem az adós, sem más javára, ha pedig a számla egyenlege nem éri el a biztosítandó összeget, a jövőbeni befizetések tekintetében is hasonlóan járjon el. A zárolás iránti végrehajtói felhívás kibocsátása nincs kötve meghatározott alakisághoz, ellenben szükségesek hozzá mindazon adatok (az adózó megnevezése, adószáma, pénzforgalmi számlaszáma, a biztosítandó összeg számszerűsítése), melyek a pénzintézeti oldalról nézve a felhívás végrehajtása érdekében nélkülözhetetlennek minősülnek.[401] A pénzforgalmi szolgáltató köteles haladéktalanul megkezdeni a zárolásból adódó intézkedéseket, valamint tájékoztatási kötelezettségének is eleget kell tennie az adóhatóság irányába: a felhívás kézbesítésétől számított nyolc napon belül tudatja az adóhatósággal, hogy milyen összegre nézve tudta foganatosítani az intézkedést. Amennyiben a zárolás részben eredményre vezetett, úgy az adós még le nem foglalt vagyontárgyai csupán a fennmaradó követelés erejéig vonhatóak végrehajtás alá. Azonban a biztosítási intézkedés keretei között foganatosított bankszámlazárolás során is tekintettel kell lenni a fizetési számlán elhelyezett összegre vonatkozó mentességi szabályokra.

Különös helyzet áll fenn abban az esetben, ha az adós pénzforgalmi számláján lévő összeg kellő fedezetet nyújt a követelés biztosítására, ám korábban vagyonelemeinek lefoglalására került sor. Ekkor az adóhatóságnak döntenie kell, hogy a vagyontárgyak, avagy a bankszámla tekintetében tartja fent a foglalás hatályát – amennyiben az utóbbi mellett dönt, úgy a vagyontárgyak foglalás alóli feloldása válik szükségessé.

A biztosítási intézkedés keretei között foganatosított végrehajtási cselekmények sorrendjében az utolsó helyen a *jövedelemletiltás* szerepel. Ugyanis a végrehajtás adós jövedelmére való kiterjesztésére csak a legvégső esetben kerülhet sor, amennyiben más

[401] DARAI Péter: A zárolás iránti végrehajtói felhívás I. *Céghírnök*, 2018/5. szám. 7. o.

végrehajtás alá vonható vagyontárggyal nem rendelkezik. Megjegyzendő, hogy a jövedelemre vonatkozó mentességi szabályokat ebben az esetben is alkalmazni kell.

Az Avt. 95. § (2) bekezdése rögzíti, hogy az Ákr.-en alapuló, a behajtást kérő hatóság által hozott, meghatározott dolog ideiglenes biztosítási intézkedésként, illetve biztosítási intézkedésként történő zár alá vételét vagy lefoglalását elrendelő döntését az állami adó- és vámhatóság a Vht. zárlatra vonatkozó szabályainak alkalmazásával hajtja végre – vagyis ebben az esetben a követelés egyedileg meghatározott vagyontárgyra vonatkozó igény.[402] Ezen passzus alapján a szabályozás aszerint alakul, hogy ingó vagy ingatlan zár alá vételére vagy lefoglalására kerül sor.

Ingóság esetén a végrehajtó a helyszínen átadja az adós részére a meghatározott ingóság zár alá vételét, lefoglalását elrendelő határozatot és egyúttal lefoglalja az ingóságot. Az ingófoglalás az ingó vagyon megtekintésével, majd foglalási jegyzőkönyvbe vételével történik. Amennyiben az ingóság zár alá vételére kerül sor, a végrehajtó a lefoglalt ingó vagyontárgyat lezárt, lepecsételt helyiségben, tárolóban helyezi el. Ha romlandó dolog lefoglalása szükséges, annak haladéktalan értékesítése iránt szintén intézkedni kell.

Ha a behajtást kérő hatóság döntése ingatlan lefoglalására vagy zár alá vételére irányul, a végrehajtó haladéktalanul megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy a zárlat tényét jegyezze be az ingatlan-nyilvántartásba. Ezt követően, a törvényi feltételek fennállása esetén a végrehajtó az ingatlant zárgondnok gondozásába adja.[403]

Biztosítási intézkedés esetén a foglalási cselekmények a foglalással, zár alá vétellel, költségvetési támogatás zárolásával, követelés lefoglalása és jövedelem letiltása esetén az elkülönített számlára történő befizetéssel, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatóhoz intézett felhívás kiadásával befejeződnek.[404] A lefoglalt vagyontárgyak értékesítésére azonban csupán a kielégítési végrehajtást követően kerülhet sor – fontos kiemelni, hogy e szabály alól kivételt képez a romlandó dolog, amelyet ebben az esetben is haladéktalanul értékesíteni szükséges. Az adóstól átvett, illetve az eljárás során befolyt összeg tekintetében szintén hasonló rendelkezést rögzít az Avt., amikor deklarálja, hogy ezen összegeket a kielégítési végrehajtás hatályának beálltáig a kötelezettségre nézve nem lehet felosztani, elszámolni, azokat a végrehajtói számlán kell kezelni – értelemszerűen a visszatartott költségvetési támogatás kivételével. Ám az Avt. 97. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, miszerint az ideiglenes biztosítási vagy biztosítási intézkedés végrehajtása során zárolt pénzösszeget az egyéb tartozásokra indított végrehajtás

[402] PESTOVICS Ilona: i.m. 239. o.
[403] Lásd bővebben: SZÉLL-CSELÓSZKI Dóra: i.m. 53-55. o.
[404] Avt. 97. § (1) bek.

során az adóhatóság mégis elszámolhatja, illetve a lefoglalt vagyontárgyat értékesítheti abban az esetben is, ha az ideiglenes biztosítási intézkedéssel vagy a biztosítási intézkedéssel érintett ügyben a kielégítési jog még nem nyílt meg, de az egyéb tartozásokra indított végrehajtás más végrehajtási cselekményekkel eredményesen nem fejezhető be.

A bírósági végrehajtásban és az adóhatósági végrehajtásban igénybevehető biztosítási intézkedéseket tekintve úgy vélem, az eljárások párhuzamos jellege az általam vizsgált jogintézmény kapcsán is megmutatkozik. Álláspontom szerint a legfőbb eltérés az eljárások sajátosságából adódik, hiszen funkciójuk és rendeltetésük talán nem is lehetne különbözőbb. Így a két jogintézmény között lényeges különbség, hogy míg a bírósági végrehajtás pénzkövetelés biztosítására és zárlatra tagolódik, addig az adóvégrehajtás során ezen kettős felosztás beleolvad a joganyagba, és – az adóellenőrzés szakaszától függően – ideiglenes, vagy klasszikus biztosítási intézkedés elrendelésére adódik lehetőség. Fontos kiemelni az Air. által újonnan bevezetett jogintézményt is, a kifizetés engedélyezését, amely a bírósági végrehajtás előtt ismeretlen. Alapjában véve az elrendelésre és foganatosításra irányadó szabályozás többé-kevésbé, bizonyos fokig egyezőséget mutat, amennyiben a biztosítási intézkedés alapvető vezérfonalait vesszük figyelembe. A jogintézmények közös célja és hasonló eszköztára viszont az összes létező eltérést maga mögé utasítja: a végrehajtást kérő (adóhatóság) követelésének biztosítási intézkedés igénybevételével történő, átmeneti jellegű védelmezése és megóvása annak érdekében, hogy az adós számára ne nyíljon lehetőség a rendelkezése alatt álló vagyontömeg csalárd módon történő elvonására, visszaélésszerű, rosszhiszemű magatartás tanúsításával, a bírósági (vagy adó-) végrehajtás sikerének szolgálatában.

4.7. Konklúzió

Ami a biztosítási intézkedés dogmatikai kérdéseit illeti, a bírósági joggyakorlat sokrétű áttanulmányozásával, valamint összehasonlító elemző módszer igénybevételével és segítségével több irányú vizsgálódásokat folytattam. A jogintézményt, mint egészet összevetettem az ideiglenes intézkedéssel, a perbejegyzéssel, valamint az adóigazgatási eljárás során alkalmazandó biztosítási intézkedéssel. A meghatározott dolog zárlatának jogintézményét a Vht.-ben lefektetett zár alá vétellel, valamint a bűnügyi zár alá vétellel hasonlítottam össze, valamint elhatároltam egymástól a biztosítási intézkedés két válfaját, a pénzkövetelés biztosítását és a zárlatot is. Meglátásom szerint ezen jogintézményekre figyelemmel a lényegi kapcsolódási pontot a biztosítéki jelleg és a kényszerítő erő adja. Az

ideiglenes intézkedés a polgári peres eljárásban a később már el nem hárítható jogsérelem megelőzése érdekében azonnali jogvédelmet biztosít a kérelmező fél számára, a perbejegyzés a per középpontját képező ingatlan vagyont helyezi előzetes védelem alá oly módon, hogy a perindítás ténye az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre kerül, függő jogi helyzetet eredményezve a per jogerős lezárultáig. Az adóigazgatási eljárásban alkalmazható biztosítási intézkedés az adóhatóság ellenőrzés során bevetett „rettegett fegyvereként”[405] állami kényszer segítségével helyezi védelem alá az adóhatósági követelését, az adóelkerülő, csalárd magatartásokkal szemben. Míg a bűnügyi zár alá vétel, mint vagyoni kényszerintézkedés a vagyon feletti rendelkezési jogot függeszti fel a büntetőeljárás sikeres lefolytatása érdekében. Ezen jogintézmények mind a felek helyzetének átmeneti rendezését szolgálják, eseti jelleggel beavatkoznak a felek jogviszonyaiba, azonban céljuk eléréséhez más és más, a biztosítási intézkedés jogintézményétől eltérő metódust vesznek igénybe. Mialatt a biztosítási intézkedés a követelés későbbi időpontban történő kielégítését egy kvázi előrehozott kielégítési végrehajtás keretén belül meghatározott vagyontárgyak vagy pénzkövetelés biztosításával valósítja meg, addig az ideiglenes intézkedés a törvényben meghatározott, többféle megoldandó érdekre figyelemmel rögzíti a felek között fennálló állapotot, hogy pernyertesség esetében biztosítsa a kielégítés sikerét. A perbejegyzés eszköze a pernek a tulajdoni lapra történő bejegyzésében rejlik, a büntetőeljárásban igénybevehető jogintézmény az ingó és ingatlan vagyon zár alá vételével a vagyonelkobzás, polgári jogi igény érvényesítését helyezi előtérbe, hogy a követelés kielégítési alapja rendelkezésre álljon. Mindezen szabályozások egymással szinte párhuzamos síkon mozognak, ugyanakkor mégsem a követelés végrehajtás útján történő behajtásának biztosítására szolgálnak – természetesen ezen megállapítás nem érvényesül az adóigazgatási eljárásban foganatosítandó biztosítási intézkedésekre, melyek a későbbi adóvégrehajtást előtérbe helyezve gondoskodnak a jogosulti (adóhatósági) követelések kielégítéséről.

A meghatározott dolog zárlata és a zár alá vétel, valamint a zárlat és a pénzkövetelés biztosítása között megtett különbségtétel meglátásom szerint főként tudományos és gyakorlati szempontból szükséges, hiszen a jogszabály lehetőséget nyújt a jogintézmények úgymond „keresztezésére”, akár egy zár alá vétel szabályai szerint foganatosított zárlat, vagy egy ingatlanra nézve lefolytatott foglalási cselekmény során. Fontos kihangsúlyozni, hogy amíg a zárlat a biztosítási intézkedések egyik formájaként jelenik meg hatályos jogunkban, addig a zár alá vétel egy minősített zárlatként jellemezhető, amely nemcsak az adós vagyontömegét, hanem

[405] HÖFLINGER Hajnalka: Tények és tévhitek az ideiglenes biztosítási intézkedéssel kapcsolatban. *Adó szaklap*, 2021/10. szám (Jogtár formátumú kiadás)

ingatlanára vonatkozó használati jogát is korlátozás alá vonja. Úgy vélem, a pénzkövetelés biztosítását és a zárlatot érintő rendelkezések közötti elméleti elhatárolás könnyedén megfogható és megtehető, ezzel szemben a joggyakorlatban sokkal nagyobb jelentőséggel bír e két biztosítási intézkedés átfogó és kollektív, részleteken alapuló megkülönböztetése, amikor is a jogszabályi rendelkezések könnyedén összefonódhatnak. Így, egy ingatlan foglalási jegyzőkönyvbe vétele során elsődlegesen vizsgálni kell, mi áll a végrehajtási cselekmény középpontjában (pénzkövetelés, vagy maga az ingatlan), míg másodlagosan az ingatlant érintő, ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés (végrehajtási jog, zárlat tényének feljegyzése) nyújthat szigorú támpontot.

Mindezeket alapul véve és dogmatikai irányú elemzéseimet összegezve úgy gondolom, hogy a vizsgálataim kezdetén kitűzött hipotézisem csupán részben nyert értelmet, hiszen a biztosítási intézkedés véleményem szerint nem tekinthető a bírósági végrehajtás sajátos jogintézményének. Bár vizsgálataim azt támasztják alá, hogy számos jogterületen találhatóak a biztosítási intézkedéshez meglehetősen hasonló jogintézmények, így a polgári eljárásjogban,[406] a büntetőeljárásban, az adóigazgatásban, avagy az ingatlan-nyilvántartási eljárás során is, ezen jogterületek nem vethetőek össze a bírósági végrehajtással. Következtetésképpen úgy vélem, hogy a biztosítási intézkedés szűkebb értelemben a végrehajtási eljárás, míg tágabb értelemben a jogrendszer sajátos jogintézményének tekinthető.

[406] Jelen megállapítás azzal a kiegészítéssel helytálló, hogy a Bpnp. hatálya alá tartozó polgári nemperes eljárásokban ideiglenes intézkedések elrendelésének nincs helye.

V. EURÓPA EGYES ÁLLAMAINAK SZABÁLYOZÁSI MODELLJEI

Kutatásaim kezdetén, jelen értekezés szerkezeti kereteinek meghatározásakor abból a hipotézisből indultam ki, hogy a biztosítási intézkedés nem csak a magyar végrehajtási eljárásban fellelhető, hanem az európai jogrendszerekben is ismert jogintézmény: hiszen úgy gondolom, hogy a biztosítási intézkedés relevanciáját ez tükrözi igazán. Azonban azon kérdést illetően, hogy a szabályozások mennyire mutatnak egyezőséget a magyar rendszerben foglaltakkal, további vizsgálatok megtétele mutatkozik szükségesnek. Jelen fejezet célja is ebből fakad, amelyet kettős értelemben kívánok meghatározni. Egyrészt, kontinensünk előre meghatározott szempontok alapján kiválasztott[407] államainak saját szabályozásából kiindulva, azokat bemutatva, levezetve és kifejtve elemzem Németország, Belgium, valamint Anglia és Wales szabályozását, továbbá a biztosítási intézkedés ezen országok jogrendszerében betöltött helyét. Másrészt pedig összehasonlító-elemző módszer útján megkísérlem feltárni az általam kiválasztott országok, valamint a magyar szabályozás közötti különbségeket és hasonlóságokat.

5.1. Zárlat elrendelése Németországban

A kontinentális jogcsaládhoz tartozó Németországban érvényesülő szabályozást a nagy múltra visszatekintő, római jogi hagyományok által jelentősen befolyásolt,[408] 1877-től hatályos polgári perrendtartás, a ZPO rögzíti, amely kódex formában kettős tartalmat fog össze: egyfelől magában foglalja a polgári peres eljárásra irányadó szabályokat, míg másfelől – az 1868. évi LIV. törvénycikkünkkel egyezően – a végrehajtási jogra vonatkozó rendelkezéseket is felöleli.

Ami a bírósági végrehajtást illeti, a végrehajtás német jogban betöltött feladata nem más, mint az adós azon kötelezettségének teljesítésére való kényszerítése, melynek önként nem volt

[407] Annak érdekében, hogy kellőképpen megalapozott és hasznosítható megállapítások álljanak rendelkezésemre, az általam vizsgált államok kiválasztása célzott szelekció és előre meghatározott szempontrendszer alapján történt. Tekintettel arra, hogy a német jog a magyar joghoz hasonlóan szintén a kontinentális jogi hagyományokat tükrözi, biztosítási intézkedésre irányadó szabályrendszere azonban mégis némileg eltérő jellemvonásokat hordoz, első választásom a német ZPO-ban foglalt rendelkezések vizsgálatára esett. Anglia és Wales common law alapú megközelítése a biztosítási intézkedések vonatkozásában figyelemre méltó eltérésekre világít rá, míg tartalmilag és szerkezetileg pedig a Belgium által lefektetett szabályozás az, amely a legközelebb áll a Vht. rendelkezéseihez. Következésképpen úgy vélem, hogy a választott szabályozási modellek által meghonosított, biztosítási intézkedést érintő megoldások hol árnyaltabb, hol markánsabb összevetési alapokat kínálnak hipotézisem igazolása, avagy megcáfolása érdekében.

[408] BELLING, Detlev W. – SZŰCS Tünde: Bevezetés a német jogba. In: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica*. Szeged, 2011. 90. o.

hajlandó eleget tenni.[409] Ez a meghatározás teljes mértékben egyezik a magyar jogalkotói felfogással, amely véleményem szerint annak köszönhető, hogy a német eljárásjogi szabályozás a magyar „mintajogának" tekinthető.[410] A ZPO-ban törvényi alapokra emelt biztosítási intézkedést érintő elemzéseim során azonban arra a megállapításra jutottam, hogy e tekintetben nem is lehetne nagyobb különbség a két szabályozás között. Hiszen míg hazánkban a biztosítási intézkedések önálló jogintézményként nyertek rögzítést a Vht-ben, addig a német kódexben a biztosítási intézkedések összeolvadnak az ideiglenes intézkedésekre vonatkozó rendelkezésekkel.

A ZPO „Kényszervégrehajtás" (*Zwangsvollstreckung*) elnevezésű 8. Könyvének 5. Fejezete rendelkezik az ideiglenes intézkedésről (*Einstweilige Verfügung*), mely jogintézmény nem csupán átmeneti állapotfenntartást szolgálja, hanem a későbbi, állami kényszer általi igényérvényesítés hatékonyságának biztosítására irányul.[411] A szabályozás értelmében a per tárgyára vonatkozó ideiglenes intézkedések olyan eszközök, amelyek igénybevételére akkor kerülhet sor, ha fennáll annak a veszélye, hogy a jelenlegi helyzet megváltozása meghiúsíthatja az egyik fél jogának érvényesítését, vagy pedig azt jelentősen megnehezítheti.[412] A ZPO 940. §-a úgy rendelkezik, miszerint ideiglenes intézkedés elrendelése akkor is lehetséges, ha az a vitás jogviszony ideiglenes szabályozását szolgálja, amennyiben ezzel a rendelkezéssel jelentős hátrány, vagy közvetlen veszély hárítható el, illetve egyéb okok miatt, különösen hosszú távú jogviszonyok esetében, ha ez látszik szükségesnek. A bíróság mérlegelési jogkörének keretei között, saját belátása szerint határozza meg, hogy a kitűzött cél eléréséhez milyen intézkedésekre van szükség: hiszen az ideiglenes intézkedés magában foglalhatja a vagyon ideiglenes elkobzását (zárlatát), valamint azt, hogy az ellenérdekű felet valamely cselekmény elvégzésére kötelezik vagy attól eltiltják, különösen azáltal, hogy példának okán egy ingatlan eladása, terhelése, illetve elidegenítése tekintetében tilalom kerül felállításra.[413] Tehát ebből következik, hogy a német jog az ideiglenes intézkedés egyik alfajaként nevesíti a zárlatot mint biztosítási intézkedést.

---

[409] PAULUS, Christoph: Zwangsvollstreckungsrecht. In: PAULUS, Christoph (Autor): *Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, Zwangsvollstreckung und Europäisches Zivilprozessrecht*. Springer, Berlin, Heidelberg. p. 220.

[410] A modern magyar polgári perrendtartás XIX. század végére, XX. század első felére tehető kodifikációja során az akkori Országgyűlés két jogtudóst bízott meg az előkészületekkel: Emmer Kornál a francia polgári eljárásjogi törvény, míg Plósz Sándor a német polgári perrendtartás alapján készítette el az első javaslatot. Mivel Plósz Sándor javaslata jobban illeszkedett a magyar jogfejlődéshez, így erre esett a választás (melynek eredménye a 1911. évi I. törvénycikk lett). Lásd: KENGYEL Miklós (2013): i.m. 59-60. o.

[411] WEINERT, Mirko: *Vollstreckungsbegleitender einstweiliger Rechtsschutz*. Mohr Siebeck, Tübingen, 2007. p. 52

[412] ZPO 935. §

[413] ZPO 938. §

A zárlat (*Arrest*) mint speciális ideiglenes intézkedés feladatát az adja, hogy pénzkövetelés vagy azzá átváltoztatható egyéb követelés végrehajthatóságát biztosítsa. Ezzel szemben a további ideiglenes intézkedések minden egyéb igény biztosítására szolgálnak,[414] mint nevezetesen egy jogvitás helyzetnek ideiglenes intézkedéssel való ideiglenes rendezésére,[415] vagy egy adott tárgyi szolgáltatás biztosítására.[416]

A zárlat az ingó vagy ingatlan vagyonra vonatkozó kényszervégrehajtás biztosítását szolgálja pénzbeli, vagy olyan követelés tekintetében, amely később pénzben meghatározható követeléssé válhat. A feltételhez kötött, vagy meghatározott lejárati határidejű követelés kapcsán sem kizárt a zárlat elrendelése, egyetlen kivételt fogalmaz meg a törvény ezen szabály alól, mégpedig azt, ha az effajta követelés vagyoni értékkel nem bír, zárlat alkalmazásáról nem beszélhetünk.[417] A jogintézmény igénybevételének feltétele, hogy fennáll annak a veszélye, hogy a zárlatot elrendelő végzés meghozatala nélkül meghiúsulna, vagy jelentősen megnehezülne a jogosulti követelés kielégítése.

Zárlat elrendeléséhez a magyar rendelkezésekhez hasonlóan kérelmet szükséges előterjeszteni, melyben meg kell jelölni a követelés tárgyát, tehát a pénzösszeget vagy az adott pénzügyi értéket, valamint a zárlatot megalapozó indokokat, melyre a jogosult igényének veszélyeztetettségét alapozza – és amelyet a bíróság előtt a jogosultnak bizonyítania is szükséges.[418] Pusztán az adós vagyoni helyzetének romlása még nem jelenti a veszélyeztetettség fennállását, ehhez sokkal inkább az ingó vagy ingatlan dolog megváltozásának, megsemmisülésének, felhasználásának, más hitelezők általi elvonásának, a vagyon kisajátításának, elidegenítésének fennállása szükséges.[419] A zárlat elrendelésének elegendő indokaként a német kódex is nevesít egy esetkört, mégpedig, ha az ítéletet külföldön kell végrehajtani, ám a viszonosság nem bizonyított.[420] Felmerül a kérdés, hogy a végzés meghozatalára mely bíróság rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel, a ZPO e tekintetben is egzakt módon fogalmaz: a zárlatot elrendelheti mind az a bíróság, amely előtt a peres eljárás megindításra került, illetve a helyi bíróság (*Amtsgericht*), melynek illetékességi területén a zárolandó vagyon fekszik.[421] Főszabály szerint a végzés meghozatalára irányuló eljárás során a szóbeliség érvényesül, kivételt képeznek ez alól a sürgős esetek, melyek során azonnali döntés

[414] STEIN, Friedrich – JONAS, Martin: *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. Mohr Siebeck, Tübingen, 1996. p. 502.
[415] ZÖLLER, Richard: *Zivilprozessordung*. Verlag Otto Schmidt, Köln, 2023. p. 1993.
[416] BAUMBACH, Adolf – LAUTERBACH, Wolfgang – ALBERS, Jan – HARTMANN, Peter: *Zivilprozessordnung*. Verlag C. H. Beck, München, 2019. p. 2431.
[417] ZPO 916. §
[418] ZPO 920. §
[419] STEIN, Friedrich – JONAS, Martin: i.m. 508. o.
[420] ZPO 917. § (2) bek.
[421] ZPO 919. §

szükséges[422] – a „sürgős eset” fogalmát a törvény azonban nem határozza meg, így annak megítélése csak az adott eset összes körülményének figyelembevétele mellett lehetséges. A ZPO 926. §-ában foglaltaknak megfelelően fontos rögzíteni, hogy amennyiben még nincs folyamatban peres eljárás, a bíróság – a zárlat elrendelésére vonatkozó kérelem benyújtását követően, szóbeli tárgyalás lefolytatása nélkül – kötelezi a jogosultat a per megindítására: ha erre nem kerül sor, a zárlatot hatályon kívül kell helyezni.

Az Amtsgericht, illetve a peres eljárást lefolytató bíróság, amennyiben a veszélyeztetettséget alátámasztó indokokat elégségesnek találja, gondoskodik a zárlatot elrendelő végzés kibocsátásáról – ellenkező esetben (ha az okok nem alapozzák meg kellőképpen az intézkedést) a végzés kiadását biztosíték nyújtásától teheti függővé. A biztosítékadási kötelezettség azonban akkor is fennállhat, ha a jogosult elegendő mennyiségű és minőségű indokot sorakoztat fel kérelmében[423] – mindez a bíróság mérlegelési jogkörén múlik.

A zárlat végrehajtása a német polgári perrendtartás alapján nagyrészt az általános végrehajtási rend szerint, többféleképpen történhet. Ingó dolog zárlata – az intézkedést elrendelő bíróság végrehajtást foganatosító bíróságként (*Vollstreckungsgericht*) történő eljárása által – zálogjog bejegyzésével valósul meg, amely biztosítéki jogot keletkeztet.[424] Amennyiben megalapozottan feltételezhető, hogy az ingó vagyontárgy értéke a zárlat időtartama alatt jelentősen csökkenhet, vagy tárolása indokolatlan költségekkel járna – vagyis romlandó dologról van szó –, az erre irányuló kérelemnek bírósághoz való benyújtása esetén annak árverésen történő értékesítésére kerülhet sor.[425] Ingatlan zárlata a követelés biztosítására szolgáló jelzálogjog nyilvántartásba való bejegyzésével történik.[426] Zárlat keretein belül a jogosult mindemellett kérheti az alperes vagyonának lefoglalását, illetve pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlájának zárolását is. Azonban tekintettel az intézkedés ideiglenes jellegére, az adós pénzeszközeinek lefoglalása és zárlata csupán a jogerős ítélet meghozataláig tartó időszakig terjedhet.[427] Hangsúlyozandó, hogy e nevesített foganatosítási módok mellett a német jog lehetőséget ad az adós személyes őrizetbe vételére is, amennyiben ez az adós vagyonára vonatkozó kényszerintézkedés foganatosításának biztosításához

[422] ZPO 937. § (2) bek.
[423] ZPO 921. §
[424] Lásd: ZPO 804. §
[425] ZPO 930. § (3) bek.
[426] ZPO 932. §
[427] SCHRADER, Matthias – SCHMIDT, Johannes – WACHTEL, Svenja – NETTLAU, Henry – DIETRICH, Marc – PEITZMEIER, Fabian – VOELKER, Annika: How interim relief in German civil litigation works. In: *German Law Series*, 2023. p. 5.

szükséges – ebben az esetben a letartóztatási parancsban fel kell tüntetni azt a pénzösszeget is, melyre nézve a zárlat elrendelésre került.[428]
Ha az eljárás során bizonyosságot nyer, hogy a zárlat alapján képező követelés nem áll fenn, a ZPO szabályai szerint a jogosult köteles megtéríteni az adós részére az intézkedés végrehajtásával összefüggésben felmerült károkat.[429]

A zárlat elrendeléséről szóló végzéssel szemben rendes jogorvoslat, fellebbezés nyújtható be, melyet a fellebbező félnek megfelelően indokolnia kell – maga a fellebbezés azonban a zárlat végrehajtására nézve halasztó hatállyal nem bír, vagyis előzetesen végrehajtható.[430] A másodfokon eljáró bíróság a zárlat tárgyában dönthet úgy, hogy a végzést hatályában fenntartja, azt megváltoztatja, vagy hatályon kívül helyezi – mindezt belátása szerint akár megfelelő biztosítéknyújtástól is függővé teheti. Amennyiben a bíróság a végzés helybenhagyásáról rendelkezett, a jogszabály ezen másodfokú végzéssel szemben is megengedi a fellebbezést, ám a jogorvoslatot előterjesztő fél csupán arra hivatkozhat, hogy a zárlatot elrendelő végzés eredeti indokai már nem állnak fent, illetve az adós megfelelő biztosítéknyújtást helyezett kilátásba.[431]

A ZPO alapján a zárlatot a végrehajtást foganatosító bíróság hatályon kívül helyezi, amennyiben az intézkedést elrendelő végzésben megállapított pénzösszeget letétbe helyezték, illetve, ha a zárlat foganatosítása további költségekkel járna, melyeket a jogosult nem előlegezett meg.[432]

5.2. Anglia és Wales szabályozása

A biztosítási intézkedés Németországban rögzített rendelkezéseihez képest külön kategóriát képeznek az Angliában (Walesben) alkalmazandó normák. Míg a ZPO kódex jelleggel, törvényi szintre emelve tartalmazza a zárlatra irányadó jogi szabályozást, addig Anglia és Wales oldalán – tekintettel arra, hogy egy, a common law jogcsaládba tartozó államról beszélünk – a precedensjog érvényesül, és ennek megfelelően elemzésük egy meglehetősen széles perspektíva átlátását és megértését követeli.

Az előzetesen igénybevehető, ideiglenes jellegű jogintézmények Angliában és Walesben két szinten nyertek elhelyezést. Az intézkedések elrendelésére vonatkozó felhatalmazást a

[428] ZPO 933. §
[429] SCHRADER, Matthias – SCHMIDT, Johannes – WACHTEL, Svenja – NETTLAU, Henry – DIETRICH, Marc – PEITZMEIER, Fabian – VOELKER, Annika: i.m. p. 5.
[430] ZPO 924. §
[431] ZPO 925-927. §
[432] ZPO 934. §

felsőbíróságokról szóló 1981. évi törvény (*Senior Courts Act*, a továbbiakban: SCA) tartalmazza, melynek értelmében a főtörvényszék (*High Court*) végzésével (akár ideiglenes, akár végleges) intézkedést rendelhet el, vagy pedig vagyonkezelőt nevezhet ki minden olyan ügyben, amelyben ezt igazságosnak és célszerűnek tartja.[433] A jogszabályhely nem tartalmaz további megkötést arra vonatkozóan, hogy mi minősül „igazságosnak és célszerűnek" – ebből kifolyólag első olvasatra úgy tűnhet, hogy a törvény széles mérlegelési jogkört ad a bíróságnak az intézkedések elrendelése tekintetében. Megjegyzendő azonban, hogy véleményem szerint az angol jog precedensjellegéből kiindulva valószínűsíthetően szándékos volt a jogalkotó általi rugalmas megfogalmazás, hiszen az SCA-ben rögzített passzust a bírói gyakorlat töltötte meg tartalommal. Azt, hogy az intézkedést milyen elvek mentén lehet elrendelni, és ennek során milyen szempontokat szükséges vizsgálni, az 1975-ös *American Cyanamid Co. vs. Ethicon Ltd.* néven elhíresült jogeset szolgált válasszal.

Az ügy középpontjában egy szabadalmi jogvita állt: az American Cyanamid Co., mint a kérelmező gyógyszeripari vállalat polihidroxi-ecetsav-észterből készült, speciális sebészeti varróanyag (felszívódó sebvarró cérna) gyártására rendelkezett szabadalommal. Ezzel szemben az Ethicon Ltd. kopolimerből készült sebvarró cérnát gyártott, amely az American Cyanamid Co. véleménye szerint szabadalmába ütközött, így az Ethicon Ltd. gyógyászati segédanyag forgalmazásától való eltiltását kérte ideiglenes intézkedés kibocsátásával. Az elsőfokon eljáró egyesbíró a kérelemnek helyt adott, a Legfelsőbb Bíróság azonban az ideiglenes intézkedést hatályon kívül helyezte, így az ügy egészen a Lordok Házáig (*The House of Lords*) jutott,[434] aki az intézkedést hatályába visszaállította és letette az alapjait egy úgynevezett háromlépcsős tesztnek (*American Cyanamid Three-Pronged Test*, avagy *American Cyanamid Guidelines*). Mindezek alapján – amely manapság már általánosan elfogadott jogi elvnek minősül – az ideiglenes intézkedést kérelmező félnek három feltételt kell szem előtt tartania: a) van-e olyan komoly kérdés, melyet tárgyaláson kell elbírálni (*serious question to be tried*), b) megfelelő jogorvoslat lenne-e a kártérítés, amennyiben a fél pernyertes lesz (*adequate remedy*), illetve c) az ideiglenes intézkedés elrendeléséből vagy elutasításából eredő hátrányok mérlegelése alapján a hátrányok mely felet terhelik jobban (*balance of convenience*).[435] A forradalmi

[433] SCA s. 37. (1)

[434] A jogeset tényállásának széleskörű kidolgozását és ismertetését illetően lásd bővebben: VIDA Sándor: Bírósági ideiglenes intézkedés iparjogvédelmi ügyekben az NSZK, USA és Nagy-Britannia jogában. In: *Iparjogvédelmi szemle*. 1994/1. szám. 21-22. o.

[435] GROLEAU, Jean-Philippe: Interlocutory Injunctions: Revisiting the Three-Pronged Test. In: *McGill Law Journal vol. 53*., 2008. p. 272.

fejleményként üdvözölt ítélet[436] szellemiségét és célját tekintve arra irányult, hogy bővítse a jogorvoslat lehetőségét – a komolytalan jellegű ügyeket kivéve, illetve azokat az eseteket, amikor az alperesre különös nehézségek hárulnának –, ami a status quo fenntartását eredményezi,[437] a jelenleg fennálló helyzet rögzítését.

Az ideiglenes intézkedés lehetősége tehát már adott volt, melynek célja a jogok érvényesítésének biztosításában, vagy a jogok egyéb módon történő védelmében, valamint a (további) kár megelőzésében fogalmazható meg, általában az érdemi eljárás lezárultáig.[438] Azonban az angol bíróságok nem rendelkeztek konkrét hatáskörrel arra vonatkozóan, hogy előzetesen gátat szabjanak az adóst vagyona felett megillető szabad rendelkezési jogának. Ez mindaddig váratott magára, amíg meg nem született a precedensjog egyik, ha nem a legmérvadóbb ítélete, mégpedig a *Mareva Companiea Naveira S.A vs. International Bulkcarriers S.A* ügyben.

A szóban forgó jogeset lényegét egy bérleti szerződés adta, hiszen az International Bulkcarriers S.A bérbe vette a Mareva Companiea Naveira S.A-tól a Mareva nevű hajót annak érdekében, hogy azt az indiai kormánynak fertőtlenítőszerek Indiába történő szállítására albérletbe adhassa. A bérlő díjfizetési kötelezettségének az első két részlet tekintetében eleget tett, ám a harmadikat elmulasztotta. Ugyanakkor az indiai kormány szállítmánya ellenértékének 90%-a a Bank of Bilbao egyik londoni fiókjába került elhelyezésre. A bérbeadó a bérleti díj megfizetése iránt keresetet terjesztett elő, és egyúttal a szállítmány ellenértékének zárolását kérte. Az elsőfokon eljáró bíróság a londoni bankfiókban vezetett számla zárolását csupán néhány óra erejéig tartotta fent, arra hivatkozással, hogy a bíróság e tekintetben jogkörrel nem rendelkezik. A másodfok azonban ítéletében kifejtette, hogy a bíróság a vagyon feletti fedezetelvonás megelőzése érdekében rendelkezik ideiglenes intézkedés elrendelésére vonatkozó jogkörrel, mégpedig abban az esetben, ha a követelés megalapozott, és fennáll annak a veszélye, hogy az ítélet meghozatalát megelőzően az adós vagyonát elidegenítené.[439] Ezen jogintézmény a Mareva intézkedés (*Mareva injunction*) néven vált ismertté, amely „a jog atomfegyvereként”[440]

---

[436] GRAY, Christine: Interlocutory Injunctions since Cyanamid. In: *The Cambridge Law Journal, vol. 40*. 1981. p. 307.

[437] CORNWELL, P. J. – STURZENEGGER, M. N.: Interlocutory Injunctions: a Serious Question to be Tried? In: *Sydney Law Journal*. 1997. p. 210.

[438] KRAMER, Xandra – SÁNCHEZ, Guillermo Ormazabal: Provisional and protectice measures. In: HESS, Burkhard – WOO, Margaret – CADIET, Loic – MENÉTREY, Séverine – GARCÍA, Enrique Vallines (eds.): *Comparative Procedural Law and Justice*. 2025. p. 3.

[439] Mareva Companiea Naveira S.A vs. International Bulkcarriers S.A ügy, Lord Denning indokolása

[440] FABANO, Carlos: Maximizing Plaintiff Protection in the World of Asset Freezing and Bypassing the Due Process of Inquiring Notice: The Mareva Injunction as an Alternative to the American Legal Remedies. In: *International Law Students Association Journal of International and Comparative Law*. 2002. p. 131., KERN,

a jogosulti vagyonvédelmi érdekekre vonatkozóan precedensként[441] szolgál, méghozzá oly módon, hogy megakadályozza a fél azon visszaélését, amikor külföldi lakóhelyét arra használja fel, hogy meghatározott vagyontárgyainak átruházásával vagy elidegenítésével kivonja azokat joghatóság alól.[442]

Az intézkedés elrendelésének e lényegi meghatározását később az angol perjogi kódex, az 1999-ben hatályba lépő *Civil Procedure Rules* (a továbbiakban: CPR) is átvette, így az ideiglenes és/vagy biztosítási intézkedések tekintetében ezen jogszabály adja a második[443] lépcsőfokot. A CPR „Ideiglenes intézkedések" (*Interim Remedies*) című 25. Részében rendelkezik a Mareva intézkedésről, amely későbbi törvényi szintre emelésével a zárolási végzés, zárolási intézkedés (*freezing order, freezing injunction*) elnevezéssel vált ismertté. A CPR általános értelemben rögzíti az ideiglenes intézkedések[444] körét, egy meglehetősen átfogó felsorolás keretei között – és ezen belül szabályozza a Mareva intézkedést is. Azonban fontos rögzíteni, hogy a CPR által meghatározott felsorolás nem tekinthető teljeskörűnek: ugyanis az a tény, miszerint egy adott ideiglenes intézkedés nem szerepel a törvény által megadott listán, nem jelenti azt, hogy a bíróság ne dönthetne annak elrendeléséről.[445]

A CPR alapján ideiglenes intézkedésnek minősül a zárolást elrendelő végzés, amely meggátolja, hogy a fél az angol (walesi) joghatóság területéről vagyontárgyakat vonjon el, vagy ezen vagyontárgyait értékesítse, függetlenül attól, hogy azok a joghatóság területén találhatóak-e, avagy sem.[446] Az angolszász jogrendszerben ismert zárolási intézkedés egyedülálló jellemzője tehát – amely megkülönbözteti az egyéb jogrendszerekben alkalmazott, vagyonmegőrzést szolgáló intézkedésektől –, hogy széleskörű nemzetközi hatállyal és

---

Alexander: The Mareva Injunction and Anton Piller Order: the Nuclear Weapons of English Commercial Litigation. In: *Florida Journal of International Law*, 1997/11. p. 488.

[441] A Mareva intézkedést hatékonyságának köszönhetően idővel egyre szélesebb körben alkalmazták, és alkalmazzák mind a mai napig is. Lásd: KERN, Alexander: i.m. p. 490.

[442] MITCHELL, Paul: The Mareva Injunction in aid of Foreign Proceedings. In: *Osgoode Hall Law Journal*, 1996. p. 744.

[443] Fontos rögzíteni, hogy a szabályozás korábban egy háromszintű struktúrát követett a zárolási végzéseket érintően. A SCA által megadott felhatalmazáson túl alkalmazni kellett a CPR vonatkozó rendelkezéseit, valamint az úgynevezett Practice Direction 25A részét is. Az angolszász jogban ismert Practice Direction-ök nem minősülnek külön jogszabálynak, hanem lényegében a CPR-t kiegészítő szabályanyagok, eljárási útmutatások, normatív útmutatók, melyek azonban kötelező erővel bírnak. Ezen a rendszeren változtatott a CPR 2025. áprilisában hatályba lépett új módosítása, amely hatályon kívül helyezte a Practice Direction túlnyomó részét, így ideiglenes intézkedésekre irányadó 25A pontját is, ennek nyomán azok a CPR rendszerébe kerültek integrálásra. Ennek a reformnak köszönhetően ma már a részletszabályok is a hatályos CPR-ban találhatóak.

[444] A CPR alapján ideiglenes intézkedésnek minősül – a teljesség igénye nélkül – többek között az ideiglenes megállapítás, az érintett vagyontárgyak őrzését, lefoglalását, átvizsgálását elrendelő végzés, a romlandó vagyontárgyak értékesítéséről rendelkező végzés, átkutatást elrendelő végzés (search order), avagy az adatmásolásról rendelkező végzés (imaging order).

[445] CPR 25.1. (3)

[446] CPR 25.1. (1) f)

rugalmassággal rendelkezik, amelynek segítségével a bíróságok a legkreatívabb vagyonelvonásra irányuló kísérleteket is képesek megakadályozni.[447]

A CPR-ben lefektetett eljárásjogi szabályok alapján zárolási intézkedésnek akár az eljárás megindítása előtt, akár az ítélet meghozatalát követően is helye lehet, azonban a bíróság a kereset benyújtását megelőzően csak akkor rendelkezhet az intézkedés meghozataláról, amennyiben az ügy sürgős jellege ezt kívánja.[448] Fontos hangsúlyozni, hogy főszabály szerint csakis a főtörvényszék bírái (vagy más, erre felhatalmazott bíró) rendelhetnek el zárolási végzést.[449] Az intézkedés igénybevételéhez a bíróság felé kérelemmel kell élni, mely kérelemhez megfelelő mennyiségű és minőségű bizonyíték csatolása is szükséges.[450] A kérelmezőnek alapvetően bizonyítania kell, hogy egyrészt ügye jól alátámasztható (*good arguable case*). Ezen viszonylag minimalista feltételnek – mely messze nem ér fel a bizonyítási teher követelményével – célja annak megakadályozása, hogy a bíróság hatalmát alaptalan keresetek támogatására használják fel, így magának az ügynek „többnek kell lennie, mint pusztán alig komolyan vehető érvnek".[451] Másrészt igazolni szükséges, hogy fennáll a teljesítés elmulasztásának valós kockázata, melyhez nem elégséges pusztán azon tény, miszerint az adós külföldi állampolgár, és nevezetesen a vagyon joghatóság területéről történő elvonása sem alapozza meg az intézkedés elrendelését. A releváns kérdést itt inkább az adja meg, hogy fennáll-e annak a kockázata, hogy a kérelmező nem jut majd hozzá a jogerős ítélet szerinti kártérítéséhez.[452] Fontos, hogy a zárolási intézkedés elrendelésére irányuló kérelmet a tények teljeskörű és őszinte közlésével (*full and frank disclosure*), ügyvéd által készített, eskü alatt tett nyilatkozat (*affidavit*)[453] formájában[454] szükséges megtenni, amely nyilatkozat egyúttal meghatározza a követelés jellegét és összegét is.[455] A kérelmezőnek, vagy jogi képviselőjének mindezekhez köteles a – CPR 2025-ös reformjához köthető – úgynevezett mintavégzés (*model order*) megszövegezését alkalmaznia, és a mintavégzés bármely módosítására a kérelem tárgyalásán a bíró figyelmét fel kell hívnia.[456]

---

[447] SARANOVIC, Filip: Jurisdiction and Freezing Injunctions: a Reassessment. In: *Cambridge University Press*, 2019/3. p. 639.
[448] CPR 25.2.
[449] CPR 25.5. (4)
[450] CPR 25.3.
[451] WILSON, Jeffrey L.: Three of by Equity: Mareva Orders and the new British Invasion. In: *St. John's Journal of Legal Commentary*. 2005/3. p. 703.
[452] WILSON, Jeffrey L.: i.m. p. 703-704.
[453] CPR 25.7., 25.13.
[454] WILSON, Jeffrey L.: i.m. p. 676.
[455] COLMAN, Anthony D. – LYON, Victor – HOPKINS, Philippa: *The Practice and Procedure of the Commercial Court*. Taylor and Francis Group, 2008. p. 97.
[456] CPR 25.14. (1)-(2)

Hangsúlyozandó, hogy a kérelem benyújtásának, a tárgyalásnak, illetve a hozzá fűződő cselekményeknek gyorsan és a legnagyobb titokban kell megtörténniük, hogy ezáltal meg lehessen akadályozni, hogy az intézkedés előzetesen az adós tudomására jusson, vagy bármiféle gyanút ébresszen benne.[457] Hiszen az adósnak a kérelemről és a kérelmező félről való tájékoztatására csak utólagosan kerül sor, a kérelmet érintő tárgyalás távollétében történő lefolytatását követően. Az adós ekkor szerez tudomást a végzés vagyonára gyakorolt hatásáról, melynek keretei között teljes vagyona (amely lehet ingó- és/vagy ingatlanvagyon, készpénz, bankszámlán lévő pénzösszeg is), vagy annak egy része feletti rendelkezési joga felfüggesztésre kerül, továbbá tilalom lép életbe a vagyonának kezelését, esetleges elidegenítését érintően is, függetlenül attól, hogy az Angliában, Walesben, vagy akár azokon kívül található-e.[458]

5.3. Biztosítási intézkedések Belgiumban

A belga jogrendszer – az angol jogtól eltérően, azonban a németországi szabályozással egyezően – a kodifikált, írott jogon alapul, a törvények, kódexek elsőbbséget élveznek a precedensjoghoz képest. Ebből kifolyólag a belga jogban alkalmazandó biztosítási intézkedések – melyek első megjelenése 1927-re tehető[459] – is írott formában jelennek meg, mégpedig a belga polgári perrendtartás, a *Gerechtelijk Wetboek* vagy *Code Judiciaire* (a továbbiakban: CJ) vonatkozó rendelkezései között.

A belga polgári eljárásjog – a magyar végrehajtási joghoz hasonlóan – különbséget tesz a biztosítási intézkedés (*bewarend beslag, saisie conservatoire*) és a végrehajtási intézkedés (*uitvoerend beslag, saisie exécutoire*) között. A biztosítási intézkedés révén a jogosult vagyonfoglalás (kvázi zárlat) útján az adós rendelkezési jogát korlátozhatja, méghozzá oly módon, hogy a lefoglalt vagyontárgyak „az igazságszolgáltatás felügyelete alá" kerülnek (*onder de hand van het gerecht, sous les mains de la justice*), ezáltal biztosítva a további végrehajtást. Mindez azonban nem jár az adós vagyontárgyak feletti tulajdonjogának elveszítésével, azokat továbbra is a birtokában tarthatja és használhatja, az intézkedés csupán rendelkezési jogát vonja meg tőle. Ez a jogvesztés azonban relatív jellegű, hiszen az adósnak továbbra is fennáll a lehetősége ahhoz, hogy vagyontárgyait elidegenítse vagy megterhelje, ám

[457] NATION, Mary A.: Granting a Preliminary Injuction Freezing Assets not Part of the Pending Litigation: Abuse of Discretion or an Important Advance in Creditor's Rights? In: *Tulane Journal of International and Comparative Law*. 1991/1. p. 400.
[458] WILSON, Jeffrey L.: i.m. p. 707.
[459] MILES, Cameron A.: Preliminary Matters. In: MILES, Cameron A. (ed.): *Provisional Measures before International Courts and Tribunals*. Cambridge University Press, 2017. p. 15.

ezen cselekményeket a jogosulttal szemben nem érvényesítheti. Ezzel szemben végrehajtási intézkedésekről, végrehajtás keretei között történő zárlatról akkor beszélünk, ha az intézkedés a lefoglalt vagyontárgyak értékesítését célozza, mely értékesítésből származó bevételt a jogosult(ak) kártérítésére fordítják. A végrehajtás során foganatosított foglalás nem minősül biztosítási intézkedésnek, mivel feltételezi egy jogerős határozat, vagy más végrehajtási jogalap (példának okán egy közjegyzői okirat) meglétét.[460] Tehát első olvasatra nagyfokú párhuzam olvasható ki a belga és a magyar szabályozás között.

A biztosítási intézkedések kapcsán is általánosságban elmondható, hogy funkciójuk annak megakadályozása, hogy az adós kihasználja a jogerős ítélet meghozataláig eltelt időt arra, hogy olyan stratégiát dolgozzon ki, mellyel annak konkrét végrehajtását meghiúsítaná.[461] Ennek megfelelően a jogosult sürgős esetekben kérheti a bírótól, hogy engedélyezze az adós vagyontárgyainak biztosítéki jellegű lefoglalását. Fontos megjegyezni, hogy főszabály szerint bármely ítélet – abban az esetben is, ha az fellebbezés nyomán még nem jogerős – biztosítási intézkedésre jogosít, tehát végrehajtási okiratként funkcionál és a későbbi konkrét kielégítési végrehajtás alapjául szolgálhat.[462] Engedélyezésére azonban csupán akkor kerülhet sor, ha a fókuszban lévő követelés biztos és esedékes (*certaine et exigible*), pénzben kifejezhető (*liquide*), vagy ideiglenesen megbecsülhető (*susceptible d'une estimation provisoire*). Továbbá a törvényszövegből kiindulva szükség van a sürgősség fennállására is, különösen a jogosult követelésének megőrzése tekintetében. Amennyiben a jövőben esedékessé váló rendszeres jövedelemre vonatkozó követelés kielégítése veszélybe került, annak biztosítékaként szintén biztosítási intézkedésnek lehet helye.

Biztosítási intézkedés elrendeléséhez a végrehajtási bíró[463] engedélye szükséges, melyet a bírósági hivatalhoz folyamodással lehet kérelmezni. A bíró a kérelemről annak előterjesztésétől számított legkésőbb nyolc napon belül határoz, végzés formájában: ennek keretében a biztosítási intézkedést egyrészt engedélyezheti – ekkor a végzésnek tartalmaznia kell a biztosítási végrehajtás tárgyát képező tőkeösszeget, annak kamatait és az egyéb költségeket is.[464] Másrészt a végrehajtási bíró dönthet úgy, hogy a kérelmet elutasítja, illetve

[460] TAELMAN, Piet: Belgium. In: NEWMAN, Lawrence W. (ed.): *Attachment of Assets*. Juris Publishing, New York. 2001. p. 1-2.
[461] PRETELLI, Ilaria: The Law Applicable to Provisional and Protectice Measures – with a Focus on the EU System of Ancillary Reliefs. In: *Yearbook of Private International Law*, 2020. p. 221-222.
[462] CJ Art. 1413-1414.
[463] A belga jogrendszerben a végrehajtási bíró különleges, úgynevezett felügyeleti feladatot lát el, melyen belül gondoskodnia kell a biztosítási intézkedésekre vonatkozó rendelkezések betartásáról, akár hivatalból is jelentést kérhet a végrehajtótól az eljárás állásáról. Amennyiben hanyagságot állapít meg, értesíti az ügyészt, aki kivizsgálja az esetleges fegyelmi tényállást. Lásd: CJ Art. 1396.
[464] CJ Art. 1423.

később az engedély visszavonásáról is rendelkezhet, ez utóbbi esetkör azonban a foglalás feloldását vonja maga után. A meghozott bírósági végzésekkel szemben fellebbezésnek van helye, továbbá az adós a végzés módosítását vagy visszavonását is kérelmezheti, amennyiben az eset körülményeiben bármiféle változás áll be.[465] Ha a biztosító jellegű lefoglalás romlandó árukra, gyümölcsökre vagy terményekre vonatkozik, azok értékesítésére a bíró engedélyével és az általa elrendelt feltételek szerint kerül sor – az értékesítésből származó bevételt a letéti pénztárba kell befizetni.[466] Ugyanakkor fontos rögzíteni, hogy főszabály szerint a végrehajtási bíró végzésében csupán a jogosulti követelés biztosítását rendeli el, az ügyben nem hoz érdemi döntést.[467]

A belga polgári perrendtartás alapján a jogszabály a zárlat mint biztosítási intézkedés két fajtáját különbözteti meg: az ingó és ingatlan vagyontömeg zárlatát, annak függvényében, hogy az intézkedés központi tárgyát mely dolog adja. Ingó dologra vonatkozó zárlat (*la saisie mobilière conservatoire*) esetében a jogszabály taxatíve nevesíti a kérelem kötelező, általános és speciális tartalmi elemeit. Ennek értelmében az ingó vagyontárgy zárlatának elrendelésére irányuló kérelemben fel kell tüntetni a kérelmező nevét, lakóhelyét (amennyiben a jogosult társaság, úgy elnevezését, székhelyét, cégjegyzékszámát), a kereset tárgyát és érveit, az elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság megjelölését, a benyújtás időpontját, valamint – amennyiben a törvény másként nem rendelkezik – a kérelmező jogi képviselőjének aláírását is.[468] Ezen felül rögzíteni kell még a követelés alapját, okát, összegét vagy értékét, az adós nevét és lakcímét,[469] továbbá az adós végrehajtás alá vonható ingó vagyontárgyainak felsorolását is.[470] Amennyiben az általános szabályok alapján a végrehajtási bíró a kérelmet engedélyezi, az adós részére legalább egy nappal a zárlat foganatosítását megelőzően kézbesíteni kell egy felszólítást – az adós a felszólítás alapján értesül a vele szemben elrendelt biztosítási intézkedésről. A végrehajtási cselekmények foganatosítása, mint ahogyan Magyarországon, Belgiumban is a végrehajtó (*huissier de justice, gerechtsdeurwaarder*) hatás- és feladatkörébe tartozik, aki kettős szakmai identitással rendelkezik: egyrészt a király által kinevezett köztisztviselő, az állam által ráruházott közhatalom végrehajtási megtestesítője, másrészt pedig önálló tevékenységet folytató

[465] CJ Art. 1418-1419.
[466] CJ Art. 1421.
[467] VOET, Stefaan: *Evidence and Provisional Measures in Complex Litigation and Class Actions – Belgium*. International Association of Procedural Law Buenos Aires Conference, 2012. p. 14.
[468] CJ Art. 1026.
[469] CJ Art. 1422.
[470] CJ Art. 1503.

szakember, aki a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos teendőkért felel.[471] A zárlat lefolytatására nézve a végrehajtónak legalább egy, szükség esetén két tanúról gondoskodnia kell, ám a felperes a végrehajtási cselekmények során nem lehet jelen.[472] A végrehajtó foglalási jegyzőkönyvbe veszi az adós vagyontárgyait, és ily módon lefoglalja azokat. A foglalási jegyzőkönyv tartalmazza a lefoglalt dolgok pontos és részletes leírását – ha a vagyontárgyak között készpénz is található, meg kell említeni annak összegét, majd a végrehajtó letétbe helyezés céljából kijelölt helyre viszi azt –, továbbá a tanúkénti minőségben eljáró személyek aláírását. A végrehajtó az adós gépjárművét is lefoglalhatja, ennek keretén belül haladéktalanul gondoskodnia kell annak elszállításáról.[473] Amennyiben a zárlat alá venni kívánt ingó vagyon olyan zárt helyiségben található, melynek felnyitása nem lehetséges, a végrehajtó őrt állít az ajtó elé, majd értesíti a rendőrkapitányságot: a rendőrség ez esetben pedig biztosítja a zár feltörését.[474] Az adós vagyontárgyai – a gépjármű kivételével – birtokában maradnak, azonban, ha a végrehajtó szükségesnek ítéli meg, vagy a végrehajtást kérő ezt kéri, ellenőrizheti a lefoglalt ingóságok meglétét és állapotát.[475]

Ingatlan zárlata (*la saisie immobilière conservatoire*) esetén a biztosítási intézkedést nem kell felszólításnak megelőznie: ekkor a végrehajtó a zárlatot az adósnak kézbesített végzéssel foganatosítja, amely tartalmazza a végrehajtási kérelem és az engedélyező végzés másolatát, az adós személyazonosító adatait, a lefoglalt ingatlan pontos adatait, valamint annak tulajdoni lapját. Ha a végrehajtó végzése bármely felsorolt feltételt érintően hiányban szenved, az érvénytelennek minősül, és nem képezheti a zárlat alapját. A zárlatot elrendelő végzés kiállítását követő huszonnégy órán belül a végrehajtó értesítésben, postai úton tájékoztatja az ingatlanügyi hatóságot, a lefoglalt ingatlan és a követelés összegének megjelölésével. Amennyiben ezen rendelkezést a végrehajtó megsérti, vagy tájékoztatási kötelezettségét elmulasztja, a követelés összegének erejéig felelősséggel tartozik.[476] Az ingatlanügyi hatóságnak az értesítés kézhezvételétől nyolc napja van arra, hogy az érintett ingatlan zárlatának tényét a nyilvántartásba bejegyezze. Ugyanakkor, érvénytelennek minősül a bírói engedélyező végzés, ha a végzés keltétől számított két hónapon belül az ingatlan zárlata nem

[471] TAELMAN, Piet – VAN SEVEREN, Claudia: *Civil Procedure in Belgium*. Wolters Kluwer, 2021. p. 114.
[472] CJ Art. 1501.
[473] CJ Art. 1506/1.
[474] CJ Art. 1503-1504, 1507.
[475] CJ Art. 1510.
[476] CJ Art. 1432.

kerül elrendelésre.[477] Az ingatlan biztosítéki jellegű zárlata – ha később annak értékesítésére kerül sor – nem keletkeztet elővásárlási jogot a végrehajtást kérő számára.[478]

A belga polgári perrendtartás a biztosítási intézkedések között szabályozza az úgynevezett biztosítéki jellegű fizetési tilalmat (*la saisie-arrêt conservatoire*) is, melynek keretein belül lehetőség van az adós és harmadik személy között fennálló követelések lefoglalására, közjegyzői vagy teljes bizonyító erejű magánokirat alapján, amely kiterjedhet a határidőhöz, feltételhez kötött, vagy vitatott követelésekre nézve is. A fizetési tilalmat a magyar jogban a kielégítési végrehajtás során igénybevehető követelésfoglaláshoz lehet hasonlítani. A jogintézmény alkalmazásához a belga peres kódex biztosítéknyújtási kötelezettséget határoz meg a jogosult oldalán, amely egyrészt annak megakadályozására szolgál, hogy a jogosult visszaélésszerűen vegye igénybe a jogintézményt, másrészt pedig, ha a visszaélésszerű joggyakorlás mégis megvalósulna, mint adósvédelmi eszköz, az adós kártérítését hivatott biztosítani, a fizetési tilalomból eredő kárának megtérítése gyanánt.[479] Amennyiben a jogosult a biztosítékot letétbe helyezte, a bíró haladéktalanul döntést hoz a fizetési tilalom iránti kérelem tárgyában, melyet a kérelmezőnek és a harmadik félnek is kézbesíteni szükséges. A CJ 1452. számú cikkének értelmében a harmadik félnek nyilatkoznia kell a lefoglalással érintett pénzeszközökről, az adóssal fennálló jogviszonyáról, továbbá a harmadik fél a fizetési tilalmat elrendelő végzés kézhezvételétől kezdődően nem rendelkezhet a lefoglalás tárgyát képező pénzösszegek felett – ellenkező esetben adósnak nyilvánítható, és a bírósági rendelkezések figyelmen kívül hagyása okán a jogosult irányába kártérítési felelősséggel tartozik.

Mindezeken felül a belga biztosítási intézkedések különleges típusai közé sorolható még a tulajdonjogon alapuló foglalás (*la saisie-revendication*), melynek során a jogosulti pozícióban azon ingatlanok tulajdonosai vagy főbérlői állnak, akik bérleti jogviszonyban állnak az adóssal. Ekkor a biztosítási intézkedést elrendelő végzés kézbesítését követő napon a lejárt bérleti és földbérleti díjakból álló követeléseik kielégítése céljából lefoglalhatják az adós által bérelt ingatlanokat, illetve az azokban található ingóságokat is.[480]

A hajókra és csónakokra vonatkozó biztosítási intézkedés (*la saisie conservatoire sur navires et bateaux*) keretei között a jogosult foglalás alá vonhatja az érintett hajót vagy csónakot annak érdekében, hogy az adós azt átruházás, vagy egyéb jogcímen rosszhiszeműen kivonja a

[477] CJ Art. 1433.
[478] CJ Art. 1442.
[479] CJ Art. 1447/2.
[480] CJ Art. 1462-1466.

végrehajtás alól, mielőtt még végleges döntés születne az intézkedés alapját képező követelés tekintetében.

A belga törvénykönyv továbbá ismerte a szellemi tulajdon megsértése esetén alkalmazható biztosítási intézkedést (*de la saisie en matière de contrefaçon*), is, azonban ezen jogintézményt 2007-ben hatályon kívül helyezték.[481]

A biztosítási intézkedés könnyedén végrehajtássá fordulhat át. A CJ 1491. cikkének (1) bekezdése alapján az érdemi eljárásban hozott ítélet végrehajtható okiratnak minősül, melynek puszta kézbesítésével a biztosítási intézkedés keretei között foganatosított lefoglalás végrehajtási lefoglalássá alakul át. A belga és a magyar végrehajtási jog tehát még egy további közös pontban mutat teljes mértékű egyezést, hiszen ezen rendelkezés megfelel a Vht. biztosítási intézkedések hatályára vonatkozó szabályozásának: a biztosítási intézkedések során foganatosított végrehajtási cselekmények hatálya a végrehajtási eljárásra is kiterjed, így azokat nem szükséges ismételten foganatosítani. Az érdemi eljárásban megszületett határozat kézhezvételét követően a jogosult egyszerűen kézbesítheti az adós részére a fizetési felszólítást, melyben az átalakulást is bejelenti. Ha a határozat azonnal végrehajtható, az ítélet és a felszólítás ugyanazon végzésben is megküldésre kerülhet az adós részére.[482] Ha azonban a végrehajtási bíró előtt az ítélet kézbesítésekor az intézkedés ellen kifogás emelnek, a végrehajtási intézkedés csak akkor válik jogerőssé, ha a végrehajtási bíró a végrehajtási intézkedés jogszerűségét megállapító határozatát kézbesíti.[483]

A biztosítási intézkedés időbeli terjedelmét is meghatározza a törvény, melynek értelmében a jogintézmény főszabály szerint legfeljebb három évig lehet érvényben, amely időtartam az elrendelő végzés keltétől számítandó – azonban az intézkedést engedélyező végrehajtási bíró dönthet úgy, hogy a biztosítási intézkedés határidejét lerövidíti. Amennyiben a jogintézményre megszabott határidő lejár, úgy a foglalás ipso iure hatályát veszti.[484] A jogalkotó lehetőséget nyújt azonban a jogosult számára, hogy engedélyt kérjen annak meghosszabbítására, ha kellőképpen bizonyítja, hogy az intézkedés hatályát indokolt fenntartani. Ehhez meghosszabbításra irányuló kérelmet szükséges előterjeszteni a biztosítási intézkedést engedélyező végrehajtási bírónál, akinek nyolc napja lesz azt érdemben elbírálni.[485]

[481] Lásd: CJ Art. 1481-1488.
[482] VOET, Stefaan – GILLAERTS, Pieter: Cross Border Enforcement of Monetary Claims – Interplay of Brussels IA Regulation and National Rules. In: *University of Maribor Press*, 2018. p. 2-3.
[483] CJ Art. 1491.
[484] CJ Art. 1425.
[485] CJ Art. 1426.

5.4. Konklúzió

Németország, Anglia és Wales, valamint Belgium vonatkozó rendelkezéseinek vizsgálatát követően úgy vélem, az általam választott államokban követendő szabályozási modellek, valamint a magyar végrehajtási jog között hol kirívóan eltérő különbségek, hol pedig jelentős hasonlóságok mutatkoznak.

A biztosítási intézkedés jogrendszeren belüli elhelyezkedését tekintve már Németország és Anglia (Wales) jogi szabályozásának elemzése során megdőlni látszott a kutatásomat megelőzően felállított hipotézisem, mivel mindkét modell alapvető sajátossága, hogy a biztosítási intézkedések nem elkülönülten jelennek meg a jogrendszerben, hanem az ideiglenes intézkedések részeként. Kiváltképp érvényes ez a megállapítás az angolszász jogcsaládba tartozó Anglia (Wales) rendelkezései nyomán, hiszen az érintett szabályozásban még csak nem is végrehajtási jogban került elhelyezésre a jogintézmény, hanem a polgári peres eljárásokra vonatkozó szabályok között, míg a német ZPO a végrehajtási eljárásban igénybevehető ideiglenes intézkedésekről beszél. Ezzel szemben Belgium jogi szabályozása, bár nem külön törvényben, hanem a peres kódexbe integráltan, de mégis önálló formában rendelkezik a jogosulti érdekek védelmét előtérbe helyező biztosítási intézkedések jogintézményéről, nagyfokú egyezést mutatva ezáltal a magyar szabályozással.

A biztosítási intézkedés típusait érintően, amíg a magyar Vht. pénzkövetelés biztosításáról és zárlatról rendelkezik, addig az európai államok, főként Németország, valamint Anglia és Wales a zárlat jogintézményét (Arrest, freezing injunction) ismerik, a pénzkövetelés biztosítását mint külön altípust nem szabályozzák. Ugyanakkor fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy ezen megállapításom nem jelent egyet azzal, hogy a német és az angol (walesi) jog egyáltalán nem rendelkezne erről. Ezekben a jogrendszerekben nincs egymástól elkülönítve a követelés tárgya pénzkövetelésre és meghatározott dologra nézve, az intézkedések elsődlegesen a jogosulti pénzkövetelés későbbi kielégítését szolgálják, melyen belül zárlat alkalmazására kerül sor – ez a magyar szabályozásban is szintúgy megjelenik, azzal a kiegészítéssel, hogy a Vht-ben meghatározott dolog zárlatára akkor kerülhet sor, ha a követelés önmagában egy maghatározott vagyontárgyra vonatkozó igényt feltételez. Fontosnak tartom még kiemelni a speciális végrehajtási cselekményeket, különleges biztosítási intézkedéseket is, mint Németországban az adós előzetes letartóztatásának lehetősége, amennyiben a vagyontömegére vezetett kényszervégrehajtás során nem tanúsít együttműködést, azt hátráltatja. Továbbá hangsúlyozandónak és igencsak relevánsnak tartom a belga jogrendszerben megjelenő fizetési tilalom, mint biztosítási intézkedés jogintézményét is.

Ami a biztosítási intézkedések elrendelését illeti, megállapítható, hogy a biztosítási intézkedés speciális célját és funkcióját szem előtt tartva mindhárom állam a gyorsított eljárást preferálja, szűk határidők közé szorítva a biztosítási intézkedésekre vonatkozó döntéshozatalt, valamint az ebből fakadó végrehajtási cselekmények foganatosítását. Németországban és Belgiumban a feltételhez kötött, meghatározott lejárati határidejű követelések kapcsán is megjelenik a biztosítási intézkedés, továbbá lényeges, hogy a belga végrehajtási jog szintén egzakt, törvényben lefektetett különbséget tesz a biztosítási intézkedések és végrehajtás, vagyis a biztosítási és a kielégítési végrehajtás között. Továbbá mindkét államban megjelennek az adósvédelmet garantáló rendelkezések (jogorvoslat lehetősége, felelősségi alakzatok) is, ám ezek nem járnak a hitelezői érdek túlzott elsődlegességével sem. Meglátásom szerint talán Anglia (Wales) szabályozása az, amelyben az adósvédelmi eszközök első olvasatra mintha kevésbé hangsúlyosan érvényesülnének, mivel a magyar jogban a kérelem megalapozottsága vonatkozásában a bizonyítottság mértékéhez viszonyítva az elrendeléshez jóval csekélyebb mennyiségű és minőségű feltételnek kell megfelelni. Ugyanakkor ez nem jelent egyet az adósi jogvédelem hiányával, csupán arról van szó, hogy ezen garanciák az angol szabályozásban más szerkezetben jelennek meg: az eljárás a kérelmező oldalán szigorú bizonyítási és eljárási kötelezettségeket, eskü alatt tett nyilatkozatot, valamint a jogellenes intézkedésből fakadó kár megtérítésére irányuló kötelezettségvállalást követel meg. Továbbá, az angol zárolási végzést szigorú, rendelkezési jogtól való teljes megfosztást lehetővé tevő, eltérést nem engedő szabályozás jellemzi, ugyanakkor territoriálisan nézve, míg az Angliában (Walesben) alkalmazandó intézkedés a rugalmasság és széleskörű nemzetközi hatály talaján áll, addig a német és a belga jogintézmények csupán az országhatáron belül nyernek érvényt.

Az általam bemutatott államok szabályozási rendszereit vizsgálva úgy vélem, hogy két, egymástól eltérő megközelítés rajzolódik ki. A német és az angol-walesi modell a biztosítási jellegű intézkedéseket az ideiglenes jogvédelem szélesebb rendszerében helyezi el, ugyanakkor eltérő dogmatikai és eljárási eszközökkel valósítja meg. Ezzel szemben a belga szabályozás a magyar joghoz közelebb álló megoldást követ: a biztosítéki célú vagyonfoglalást (kvázi zárlatot) a kielégítési végrehajtástól elkülönülő, sajátos funkcióval rendelkező jogintézményként kezeli. A modellek közös vonása ugyanakkor, hogy a követelés későbbi kielégítésének veszélyeztetettségére reagálnak, és a kielégítési végrehajtást megelőzően kívánják megőrizni a vagyoni fedezetet.

Mindezeket együttvéve úgy gondolom, hogy bár hipotézisem nem nyert igazolást, Anglia és Wales, Németország, valamint Belgium által alkalmazott biztosítási intézkedések a maguk módján mind hozzájárulnak ahhoz, hogy megfelelő védelmet nyújtsanak a rosszhiszemű,

csalárd adósi magatartások ellen. Véleményem szerint a feltárt különbségek oka pedig az ezen országokat jellemző eltérő jogfejlődésben, a jogcsaládi sajátosságokban, valamint a változatos jogi hagyományokban keresendő.

VI. IDEIGLENES BANKSZÁMLAZÁROLÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az Európai Unió közössége egy, a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget[486] kínál tagállamai számára, melynek egyik meghatározó elemeként a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés szolgál. Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSz) 81. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, miszerint az Európai Unió a határokon átnyúló vonatkozású polgári ügyek tekintetében igazságügyi együttműködést alakít ki. Ezen együttműködés céljából – főként, amennyiben az a belső piac megfelelő működése tekintetében szükséges és célszerű – az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretei között intézkedéseket állapít meg, többek között a bírósági és bíróságon kívüli ügyekben hozott határozatok tagállamok közötti kölcsönös elismerését és azok végrehajtását érintően[487] – ezáltal megkönnyítve az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést.[488] A polgári ügyekben való igazságügyi együttműködés, valamint az ezt elősegítő intézkedések meghozatala kétségkívül hozzájárul a tagállami szabályozások – melyek sokszor eltérő jelleget, struktúrát és rendszert alkotnak – egymáshoz való közelítéséhez, továbbá olyan jogintézmények kialakításához, melyek egy átfogó uniós konstrukciót alkotva lehetővé teszik a tagállamok polgárai számára a határokon átnyúló igényérvényesítést és nagy mértékben megkönnyítik azt. Nincs ez másképp a biztosítási intézkedések területén sem.

Már a 2000-es években felmerült egy olyan kötelező erővel bíró és közvetlenül alkalmazandó uniós jogi eszköz gondolata, amely a határozatok hatékonyabb végrehajtását célozza, méghozzá oly módon, hogy egyúttal gátat szabjon az adósok vagyonkimentésre irányuló törekvéseinek, és biztosítsa a hitelezői követelések eredményes kielégítését azon esetekben, amikor az adós vagyona nem a jogosult lakóhelye, tartózkodási helye szerinti tagállamban található. Ezen elgondolásokat hivatott elősegíteni és megtestesíteni a számlazárolási rendelet, amely a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról rendelkezett. A számlazárolási rendelet lehetőséget nyújt a hitelező részére, hogy a nemzeti jogban igénybevehető biztosítási intézkedéseken kívül, azok alternatívájaként az adós egy vagy több, másik tagállamban vezetett pénzforgalmi számláján lévő pénzeszközeinek „befagyasztását” kérelmezze a rendeletben meghatározott feltételek

[486] EUMSz 67. cikk (1) bek.
[487] EUMSz 81. cikk (2) bek. a) pont
[488] EUMSz 67. cikk (4) bek.

fennállása esetében, így megakadályozva azoknak az adós általi felvételét vagy egyéb számlára történő átutalását.

Értekezésem jelen fejezetében kiterjesztő értelemben, széles aspektusban kívánom vizsgálni a számlazárolási végzést mint európai biztosítási intézkedést: a jogintézmény történeti hátterét, kialakulásának főbb mérföldköveit, illetve szabályozási rendszerét bemutatva arra keresem a választ, hogy az Európai Unió rendelete megfelelő mennyiségű és minőségű megoldást kínált-e annak érdekében, hogy a létrehozott struktúrában a mérleg nyelve ne tolódjon el túlságosan a hitelező irányába. Továbbá, hipotézisem igazolásaként, a számlazárolási végzésre vonatkozó rendelkezések kiterjedt vizsgálata során kiemelt figyelmet fordítok a szabályozásban feltárható adósvédelmi eszközökre.

6.1. A számlazárolási végzés történeti előzményei

Egészen megalakulásától kezdődően az Európai Unió nagy figyelmet fordított a határon átnyúló polgári jogvitákra, mivel a külföldi ítéletek lassú és bonyolult elismerésében, illetve végrehajtásában a belső piac kialakulásának egyik akadályát látta. Ennek megoldására született az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény,[489] mely Egyezmény megalkotóinak meglátása alapján fogalmazódott meg az a gondolat, miszerint a nemzeti szabályozással párhuzamosan egységes polgári eljárásjogi szabályok kidolgozására kell törekedni.[490] Az Egyezményt a Brüsszel I. rendelet követte, amely az úgynevezett exequatur eljárás[491] beiktatásával kívánt garanciális elemeket beépíteni a tagállami bíróságok határozatainak elismerésének és végrehajtásának folyamatába. Ez az eljárás alkalmas volt arra, hogy megnyugtassa a tagállami döntéshozókat, hogy állampolgáraikkal szemben nem kell majd olyan végrehajtási eljárásokat lefolytatni,

[489] Az ideiglenes – és biztosítási – intézkedések kapcsán a Brüsszeli Egyezmény 24. cikke úgy rendelkezett, miszerint valamely szerződő állam bíróságainál a szerződő állam joga alapján rendelkezésre álló ideiglenes intézkedések, beleértve a biztosítási intézkedéseket is, még akkor is kérelmezhetőek, ha ezen Egyezmény alapján az ügy érdemére más szerződő állam bírósága rendelkezik joghatósággal. Az Európai Közösségek hivatalos lapjában megjelentetett kommentár alapján „a 24. cikk lehetőséget ad arra, hogy kérelmet terjesszenek elő valamely Szerződő Állam bíróságai előtt olyan ideiglenes - ideértve biztosítási - intézkedések iránt, amelyet az adott Szerződő Állam belső joga lehetővé tesz, tekintet nélkül arra, hogy mely bíróság rendelkezik joghatósággal az ügy fő tárgyát illetően. Valamennyi államban előterjeszthető tehát kérelem az illetékes bíróságokhoz ideiglenes - biztosítási - intézkedések elrendelése vagy megszüntetése, illetve az ilyen intézkedések érvényessége iránt, tekintet nélkül az Egyezményben lefektetett joghatósági szabályokra. A tekintetben, hogy milyen intézkedések hozhatók, az érintett ország belső jogára kell utalni." SZEKERES Szilvia: Az ideiglenes és biztosítási intézkedések jogharmonizációs szempontú vizsgálata. *Európai Jog*, 2001/4. szám, 22-23. o.

[490] PRETELLI, Ilaria: Provisional and Protective Measures in the European Civil Procedure of the Brussels I System. In: *Private International Law*, 2017. p. 98.

[491] A Brüsszel I. rendelet alapján alkalmazandó exequatur eljárásról lásd bővebben: KENGYEL Miklós: Búcsú a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárástól. In: KENGYEL Miklós (szerk.): *Brüsszeltől – Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből*. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017. 244-263. o.

amelyek mögött esetleg egy olyan – más tagállami bíróság által hozott – határozat áll, amely nem felel meg a hazai alapvető jogi előírásoknak, procedúráknak sem.[492] Az erőfeszítések ellenére a bírósági ítéletek végrehajtása továbbra is az Európai Polgári Igazságügyi Térség Achilles-sarkának számított.[493] A fennálló problémák kiküszöbölésére és megoldására az Európai Unió több Zöld Könyvet is kiadott, melyek egyrészt előrevetítették a bírósági határozatok hatékonyabb végrehajtásának céljait, másrészt pedig letették az alapjait egy európai uniós szintű biztosítási intézkedés megteremtésének.

Első lépcsőfokként 2006. október 24. napján közzétételre került a Bizottság által előterjesztett, az ítéletvégrehajtás hatékonyságának javításáról szóló Zöld Könyv, amely egy lehetséges javaslatként a bankszámlák Európai Unióban történő letiltását szorgalmazta. A Zöld Könyv az akkoriban irányadó helyzet több hiányosságára is felhívta a figyelmet: hiszen a végrehajtásra vonatkozó tényleges intézkedéseket érintő jogalkotási javaslat hiánya azt vonta maga után, hogy a bírósági határozatok végrehajtása azt követően is teljes mértékben a nemzeti joghatóság alá tartozott, hogy azokat egy másik tagállamban végrehajthatónak nyilvánították. Ezt a problémát pedig tovább mélyítették a nemzeti szabályozások között fennálló egyenlőtlenségek is, melyek a követelések határon átnyúló behajtásának akadályozásához, egyúttal a végrehajtási eljárás késleltetéséhez vezettek. A Zöld Könyv kiemelte, hogy a legtöbb esetben azon hitelezők, akiknek pénzkövetelésük áll fent az adóssal szemben, annak kielégítésére az adós bankszámláját kísérlik meg letiltani, tekintettel arra, hogy a bankszámlazárolásra irányuló eljárás a legtöbb tagállamban létezik, és amennyiben működik, hathatós eszköz lehet az ellenszegülő vagy csaló adósok ellen.[494] Azonban nem volt olyan közösségi jogi eszköz, amely a bankszámla lefoglalását elősegítette volna, hiszen a Brüsszel I. rendelet nem biztosította, hogy egy bankszámlazárolást elismerjenek és végrehajtsanak egy másik tagállamban.[495] Ahogyan a 2006. évi Zöld Könyv megállapította: „az adósok manapság képesek pénzeiket azonnal átutalni a hitelezőjük által ismert számláról egy másik számlára ugyanabban vagy egy másik tagállamban, ám a hitelezők nem képesek ugyanilyen gyorsasággal zárolni ezeket a pénzeket."[496] Mindezek alapján megfontolandóvá vált az uniós „joghézag"

[492] CSONKA Péter: Az új Brüsszel I. rendelet vizsgálata a határon átnyúló hatékonyabb jogérvényesítés megvalósulása tükrében. *Közjegyzők Közlönye*, 2015/3. szám, 41. o.
[493] KENGYEL Miklós – HARSÁGI Viktória: A határon átnyúló végrehajtás nehézségei az Európai Unióban. In: KENGYEL Miklós (szerk.): *Brüsszeltől – Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből*. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017. 183. o.
[494] COM(2006) 618, 1-2. o.
[495] A C-125/79. számú Denilauer-ügy 13. pontja szerint az olyan ideiglenes vagy biztosítási intézkedéseket engedélyező bírósági határozatok, amelyeket anélkül hoztak, hogy az ellenérdekű felet megidézték volna, és amelyeket előzetes kézbesítés nélkül kívánnak végrehajtani, nem tartoznak a Brüsszeli Egyezmény III. címe szerinti elismerési és végrehajtási szabályok hatálya alá.
[496] COM(2006) 618, 3. o.

megfelelő betöltése, így a Zöld Könyv a bankszámlák letiltására egy európai rendelvényt vázolt fel, amely szimplán zárolná az adós bankszámláján fekvő pénzeszközeit anélkül, hogy azokat a hitelező részére átutalná. Az európai rendelvény kapcsán egy részletes feltételrendszer került kidolgozásra, mely magában foglalta annak igazolását, hogy a hitelezőnek az adóssal szemben jogos követelése áll fenn (*fumus boni iuris*), a sürgősség bizonyítását (*periculum in mora*), továbbá a hitelező által nyújtandó biztosíték vagy letét szükségességét, az adós veszteségeire és elszenvedett káraira vonatkozóan. A Zöld Könyv által ismertetett, valamely tagállamban kiállított európai rendelvényhez az Európai Unió területére vonatkozó elismertség és végrehajthatóság kapcsolódott volna anélkül, hogy szükség lett volna bármilyen végrehajthatósági nyilatkozatra. A Zöld Könyvre észrevételeket tevők nagy többsége üdvözölte a szabályozás gondolatát, és elsősorban az önálló európai eljárás kialakítása mellett tette le voksát, mondván, hogy egy irányelvvel történő szabályozás feleslegesen bonyolítaná a rendszert, hiszen ebben az esetben az irányelv mellett még másik, a rendelvény elismerését és végrehajtását Unió-szerte biztosító kiegészítő rendelkezés meghozatala is szükséges lenne. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy egyes központi bankoktól érkező válaszok aggodalomnak adtak hangot, és arra hívták fel a figyelmet, hogy az eljárásnak a nemzeti bankoknak a monetáris politikában és fizetési rendszerekben játszott szerepére figyelemmel e bankoknak bizonyos mentességet, előjogokat kellene biztosítania.[497]

Említést érdemel még az Európai Unió által „A bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonának átláthatósága” címmel 2008-ban elfogadott Zöld Könyv is, amelynek középpontjában az adósi vagyontömeg feltárásása áll. Figyelemmel arra, hogy a tagállamok jelentősen eltérően biztosítják az információhoz való hozzáférést,[498] melyből fakadóan a hitelezők sok esetben kevés információval rendelkeznek az adósi vagyon holléte felől, ez jelentős akadályt állít a határon átnyúló követelésbehajtás elé. Annak érdekében, hogy a hitelező megbízható tájékoztatást kapjon az adós rendelkezése alatt álló vagyontömegről, és mindehhez észszerű időn belül jusson hozzá, a Zöld Könyv négyféle intézkedést bevezetését, létrehozását javasolta: a) a nemzeti végrehajtási jogszabályokra és gyakorlatokra vonatkozó kézikönyv kidolgozását (amely a tagállamok nemzeti végrehajtási rendszereinek részleteit tartalmazza), b) a rendelkezésre álló információ körének bővítését, valamint a nyilvántartásokhoz történő hozzáférés javítását (beleértve a kereskedelmi-, népesség-, társadalombiztosítási- és adónyilvántartásokat), c) a végrehajtó hatóságok közötti

[497] KORMOS Erzsébet: A bírósági végrehajtás eredményességének új eszköze az Európai Unióban – biztosítási intézkedés az adós bankszámlája tekintetében. *Európai Jog*, 2009/3. szám, 26. o.
[498] Lásd: COM(2008) 128, 3-4. o.

információcserét (melynek keretei között a közvetlen információcsere, vagy a belső piaci információs rendszer alkalmazására kerülne sor), illetve d) az adós nyilatkozatával kapcsolatos intézkedéseket (mint az adósnyilatkozat felvételére vonatkozó eljárás, vagy az európai vagyonnyilatkozat bevezetése).[499] A Zöld Könyv eredményeként az Európai Parlament 2009. április 22-ei állásfoglalásában rögzítette, hogy az adós fizetési kötelezettségei teljesítésére való kényszerítéséhez szükséges információk átláthatóságának hiánya ellentétes a jóhiszeműség és a vagyoni felelősség közös elveivel, illetve a végrehajtási módokra vonatkozó nemzeti szabályozások ismeretének hiánya vagy ezen szabályozások nem megfelelő hatékonysága lassítja az egységes belső piac megvalósítását és indokolatlan költségeket eredményez. Továbbá rámutatott arra, hogy a késedelmes fizetés, vagy éppen a fizetés elmaradása, és mindezekkel együtt az adósságbehajtás problémája csökkenti a belső piacba vetett bizalmat és aláássa a peres eljárásokat is.[500] A Parlament a Zöld Könyvben javasolt intézkedések kapcsán is kifejtette véleményét: a nemzeti jogszabályokat magába foglaló kézikönyv kidolgozását illetően egy egyszerűsített változatot preferált, a nyilvántartásokat célzó intézkedéseket az elérendő célhoz viszonyítva aránytalannak tartotta, amely visszaélésekre adna lehetőséget. A végrehajtó hatóságok közötti információcserét érintően további kidolgozást javasolt, míg az adósi nyilatkozat kapcsán rögzítette, hogy e területen közösségi fellépésre mindaddig nincs szükség, amíg a meglévő tagállami eszközök „elégtelensége" be nem bizonyosodik.[501] A Parlament továbbá az állásfoglalás 17. cikkében kifejezetten kezdeményezte a nemzeti bíróságok ideiglenes intézkedéseit kiegészítő, közösségi ideiglenes intézkedés valamilyen formája bevezetésének megfontolását, egy egyszerű és rugalmas eljárás keretei között.

A következő mérföldkövet az Európai Tanács 2009. december 10-11-i ülésén elfogadott, 2010 és 2014 közötti időre szóló Stockholmi Program jelentette, amely az igazságügyi kérdésekben a polgárok jogainak védelmezését célozta,[502] ezáltal középpontjában a polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa állt. A Stockholmi Program megpróbált egyfajta egyensúlyt teremteni a szabadság és biztonság között, az európai polgárok szolgálatában álló szabadság, biztonság és jog térségének megvalósításával.[503] A – jelen értekezés témáját érintő

[499] COM(2008) 128, 5-14. o.
[500] Az Európai Parlament 2009. április 22-i állásfoglalása a bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonának átláthatóságáról (2008/2233(INI)) – 2-3. cikkek
[501] Az Európai Parlament 2009. április 22-i állásfoglalása a bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonának átláthatóságáról (2008/2233(INI)) – 7., 13., 14., 16. cikkek
[502] GOMBOS Katalin: Az Európai Unióban zajló hatóságok közötti polgári jogi együttműködés áttekintése. In: GOMBOS Katalin – SIMON Károly László (szerk.): *Hatóságok közötti határon átnyúló együttműködés polgári ügyekben*. Dialóg Campus, Budapest, 2020. 17. o.
[503] FAZEKAS Judit: Bel- és igazságügyi együttműködés az Európai Unióban – a hágai programtól a stockholmi programig. *Kriminológiai tanulmányok*, 2012. 69. o.

– legfőbb hozadéka, hogy keretei között az Európai Tanács felkérte a bizottságot, hogy egyrészt mérje fel, szükségesek és megvalósíthatók-e bizonyos uniós szintű ideiglenes intézkedések, amelyekkel példának okán megakadályozható a vagyoni eszközök eltűnése a követelés behajtása előtt; másrészt, hogy a 2006-os és 2008-as Zöld Könyvek alapján tegyen megfelelő javaslatokat a bankszámlák és az adósok vagyonának tekintetében hozott ítéletek Unión belüli végrehajtása hatékonyságának javítására.[504] Mi több, a Stockholmi Program végrehajtásáról szóló cselekvési terv egzakt módon a Bizottság hatáskörébe utalta az uniós ítélet-végrehajtás hatékonyságának javításáról szóló rendeletjavaslatot a bankszámlák letiltását érintően.[505]

Felhatalmazását követően az Európai Bizottság nyilvános meghallgatás és több megbeszélés után szakértői munkacsoportot hozott létre. A bizottsági hatástanulmány négy alapvető problémát azonosított, melyek alátámasztják egy uniós szintű intézkedés megalkotásának szükségszerűségét. Első ízben a zárolási végzések kibocsátásának nemzeti jogokban eltérő feltételei kerültek meghatározásra, mely egyes tagállamokban más tagállambeli eljárásnál nehezebbé teszi a hitelező számára a letiltási végzés megszerzését. A hatástanulmány értelmében az eltérések többek között a végzés kibocsátásához megkövetelt bizonyosság fokához kapcsolódnak, példának okán ahhoz a külön feltételhez, hogy fennálljon az ítélet végrehajtása ellehetetlenülésének jelentős kockázata. Az adós bankszámlájára vonatkozó információk beszerzése is nehézségekbe ütközik: hiszen sok tagállamban kifejezetten nehéz a hitelező számára annak felderítése, hogy az adós mely pénzintézetnél vezeti a bankszámláját. Továbbá bizonyos tagállamokban a pénzintézetek oldalán nem jelenik meg az adós számlavezetésére vonatkozó tájékoztatási kötelezettség sem. Problémaként jelent meg a határokon átnyúló ügyekben elrendelt zárolási végzés magasabb költsége is: a Bizottság hatástanulmánya rámutatott arra, hogy amíg a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás átlagosan 2000 euró megtakarítást eredményez a hitelezők számára, addig a határokon átnyúló ügyek – egyebek mellett az ügyvédi díjak, az iratok lefordítása és határokon átnyúló kézbesítése okán – többletköltségeket generálnak. Gondot jelentenek továbbá a tagállami nemzeti végrehajtási rendszerek és a végrehajtási eljárások hosszának eltérései is, tekintettel arra, hogy Európában még belföldi ügyekben is 1-30 nap között mozoghat a követelés behajtására vonatkozó bírósági határozat kézbesítéséhez szükséges idő – a késedelmeket a határokon átnyúló ügyek pedig csak növelik, amely akár eredménytelen végrehajtáshoz is vezethet.[506]

[504] Stockholmi Program – 2010/C 115/01, 3.4.2. alfejezet
[505] A Stockholmi Program végrehajtásáról szóló cselekvési terv – 25. o.
[506] SEC(2011) 938, 3. o.

A Bizottság háromirányú választási lehetőséget vázolt fel: a) a jelenlegi helyzet fenntartása, tehát a Brüsszel I. rendelet 2010 decemberében elfogadott felülvizsgálatára irányuló javaslaton kívül egyéb intézkedés megtételére nem kerül sor, b) egy ideiglenes bankszámlazárolást elrendelő európai végzés létrehozása, amely a nemzeti jogban meglévő jogorvoslatok kiegészítéseként önálló európai eljárást hozna létre, végül c) a bankszámlák zárolására vonatkozó nemzeti szabályok harmonizálása egy európai irányelv révén.[507] A javaslatokat összegezve a Bizottság arra jutott, hogy a legátfogóbb megoldást az ideiglenes bankszámlazárolás jelentené.[508] A hatástanulmányt – az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés létrehozásáról szóló javaslattal[509] együtt – 2011. július 25. napján elfogadták, majd azt az Európai Parlament elé terjesztették. A több éven keresztül tartó jogalkotási procedúrát követően pedig a javaslatot – számtalan módosítással együttvéve – a Parlament és a Tanács elnöke aláírta: létrehozva ezáltal a 655/2014/EU rendeletet, amely a tagállamok nemzeti joga alapján igénybevehető biztosítási intézkedések körét szélesítette ki egy egységes és önálló, uniós eljárás bevezetésével.

6.2. A rendelet szabályozási rendszere

6.2.1. Általános megállapítások

Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés egy európai uniós biztosítási intézkedés, amely a hitelező követelésének későbbi időpontban történő kielégítését célozza, méghozzá teszi ezt oly módon, hogy az adós valamely tagállamban vezetett bankszámláján[510] lévő pénzösszegeket befagyasztja, így arról a végzésben megszabott összehatárig az adósnak nem áll módjában átutalást vagy készpénzfelvételt kezdeményezni, ezáltal pénzeszközeit nem tudja kivonni a határon átnyúló végrehajtás alól. A sui generis eljárás lényegi eleme, hogy mindez „meglepetéshatás-szerűen", *ex parte* jelleggel, tehát az adós értesítése nélkül történik. A számlazárolási rendelet szakít a hatálybalépését megelőzően irányadó jogalkotói felfogással, uniós bírói gyakorlattal – különösképp a Denilauer-ügyben foglaltakkal –, illetve főként a tagállami jogok által szabályozott bírósági eljárásokban is kiemelt jelentőséggel bíró

[507] SEC(2011) 938, 4. o.
[508] SEC(2011) 938, 8. o.
[509] COM(2011) 445
[510] A számlazárolási rendelet 4. cikke meghatározza a bankszámla fogalmát, ennek értelmében „bankszámla" vagy „számla" minden olyan, pénzeszközöket tartalmazó, banknál vezetett számla, amelyet az adós nevén vagy az adós megbízásából harmadik személy nevén vezetnek.

kontradiktórius eljárás elemeivel, mely szerint a bíróság mindkét felet meghallgatja, vagy a személyes meghallgatás lehetőségét legalábbis biztosítja.[511] A rendelet ezzel szemben a hitelező követelését, a későbbi végrehajtás eredményességét az adós érdeke elé helyezi, tekintettel arra, hogy az adós számlazárolásról való tájékoztatása az eljárás végső szakaszát képezi – abszolút egyedülálló szabályozást teremtve ezáltal. Mindezekből kitűnik, hogy a számlazárolási végzés igencsak jelentős beavatkozással bír az adós vagyoni helyzetére nézve, szinte már „drákói szigorral" szabályozza az eljárás lefolytatásának rendjét, amely – megfelelő garanciák nélkül – könnyen együtt járhat az adós gazdasági ellehetetlenülésének veszélyével.

A számlazárolási rendelet tárgyi hatálya meglehetősen szűken került meghatározásra: értékhatárra tekintet nélkül, tagállamközi polgári és kereskedelmi ügyekben érvényesített pénzkövetelésekre nézve alkalmazható. A 2. cikk (1) bekezdése alapján a rendelet hatálya nem terjed ki különösen az adó-, vám- és közigazgatási ügyekre, vagy az államnak a közhatalmi jogosítványai gyakorlása („*acta iure imperii*") során végrehajtott intézkedéseire és mulasztásaira vonatkozó felelősségére. A (2) bekezdés pedig taxatíve felsorolja azon jogterületeket, melyekre nézve a rendelet szintén nem alkalmazandó: így házassági vagyonjog, végrendelet, öröklés, csődeljárás, felszámolási eljárás, társadalombiztosítás és választott bíráskodás esetében. Álláspontom szerint a szűkre szabott tárgyi hatály által felállított korlátok az adós védelmét szolgálják abban a tekintetben, hogy a jogalkotó azon jogterületeket mintegy kiemeli a rendelet tárgyi hatálya alól, melyek az adóst nehezebb helyzetbe hoznák, ha a számlazárolás példának okán a házassági vagyonjogi ügyekre, öröklési igényekre, vagy a felszámolási eljárásra is kiterjedne.

Az ideiglenes számlazárolás kapcsán releváns tényező, hogy a rendelet alkalmazásának csak tagállamközi ügyben lehet helye: tehát olyan ügyben, melyben a számlazárolási végzéssel zárolandó bankszámla vagy bankszámlák vezetési helye eltér azon bíróság székhelye szerinti tagállamtól, mely bíróság előtt a végzés iránti kérelmet előterjesztették, vagy pedig nem mutat egyezőséget a hitelező lakóhelye vagy székhelye szerinti tagállammal.[512] Ebből, valamint a „bankszámla vezetésének helye szerinti tagállam" definíciójából[513] két következtetés vonható le: egyrészt a rendelet csupán valamely tagállamban vezetett bankszámlákra alkalmazható, harmadik államok tekintetében nem irányadó, másrészt pedig a kérelem ügyében eljáró bíróság

[511] HIDEG Milán István: Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés, különös tekintettel a bankok kötelezettségeire. *Gazdaság és Jog*, 2019/5. szám, 5. o. (a továbbiakban: Hideg Milán István (2019)
[512] Számlazárolási rendelet 3. cikk (1) bek.
[513] A számlazárolási rendelet 4. cikkének 4. pontja alapján a bankszámla vezetésének helye szerinti tagállam: a) a számla IBAN-számában (nemzetközi bankszámlaszám) feltüntetett tagállam; vagy b) az IBAN-számmal nem rendelkező bankszámla esetében az a tagállam, amelyben annak a banknak a központi irodája található, amelynél a számlát vezetik, vagy amennyiben a számlát fióktelepnél vezetik, úgy a fióktelep helye szerinti tagállam.

székhelye szerinti tagállamban vezetett számlák zárolására sem nyílik lehetőség, ha a hitelező lakóhelye vagy székhelye szintén ebben a tagállamban van,[514] még akkor sem, ha a hitelező ezzel egy időben egy másik tagállamban vezetett számlát vagy számlákat érintő számlazárolási végzés iránti kérelmet is előterjesztett. Mivel a tagállami és az uniós biztosítási intézkedések nem egymást kizáró hatásúak,[515] ez utóbbi esetben a hitelezőnek két külön kérelmet kell előterjesztenie, egyet a számlazárolási végzésre, egy másikat pedig a nemzeti intézkedésre irányulóan.[516] További hangsúlyos körülmény, hogy a számlazárolási végzést kérelmező hitelező csak valamely tagállamban lakóhellyel, vagy székhellyel rendelkező természetes személy, jogi személy, vagy egyéb szervezet lehet.[517] Ezzel szemben a rendelet az adósra vonatkozóan ehhez hasonló megkötést nem tartalmaz (így analógia útján kvázi harmadik államban lakóhellyel, székhellyel rendelkező adós ellen is elrendelhető az ideiglenes bankszámlazárolás), a személyével szemben támasztott egyetlen követelmény az, hogy valamely uniós tagállamban bankszámlával rendelkezzen. Fontos kiemelni, hogy annak eldöntésére, hogy egy ügy tagállamközi ügy-e, a számlazárolási végzés iránti kérelemnek a számlazárolási végzés kibocsátására joghatósággal rendelkező bíróságnál történő előterjesztésének időpontja az irányadó.[518]

A rendelet az ideiglenes számlazárolás nemzeti eljárásjoggal való kapcsolatát is meghatározza a 46. cikkben, amikor úgy rendelkezik, miszerint minden olyan eljárási kérdésben, melyet a rendelet nem szabályoz, az eljárás helye szerinti tagállam joga tekintendő irányadónak. A szubszidiaritás és az arányosság elvének megfelelően a rendelet csak annyi közös (eljárási) szabályt határoz meg, ami a számlazárolási végzés eléréséhez szükséges. Egységes szabály híján pedig az alkalmazandó jogot – a nemzetközi magánjogi szabályokhoz hasonlóan – az eljárás helye szerinti tagállam joga (*lex fori*) határozza meg, ami nemcsak a bíróságokra, hanem más (végrehajtó) hatóságra is irányadó.[519] Mindezek alapján – ahogyan a rendelet Preambulumában is rögzítésre került – az ideiglenes bankszámlazárolás mint sui generis európai uniós biztosítási intézkedés a hitelezők számára alternatívaként szolgál

[514] Ebben az esetben a nemzeti jog alapján igényvehető biztosítási intézkedés kérelmezése lehetséges.
[515] MÉSZÁROS Pál Emil: Ideiglenes intézkedések az európai polgári eljárásjogban és a „nem tagállami" ideiglenes számlazárolást elrendelő végzés. *Európai Jog*, 2018/3. szám, 11. o.
[516] RÁK Viktor: *Nagykommentár az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelethez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025. (Jogtár formátumú kiadás) – 21. cikkhez fűzött magyarázat
[517] Számlazárolási rendelet 4. cikk 6. pont
[518] Számlazárolási rendelet 3. cikk (2) bek.
[519] MUZSALYI Róbert: Az Európai Parlament és a Tanács 2014. május 15-i 655/2014/EU rendeletének magyarázata. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 46. cikkhez fűzött magyarázat (a továbbiakban: Muzsalyi Róbert (2021)

követelésük eredményes kielégítésére nézve, a nemzeti jogban rögzített biztosítási intézkedéseket kiegészítve. Így a hitelező szabad belátása szerint dönthet afelől, hogy a nemzeti, vagy az uniós jog alapján kérelmezi az adóssal szemben biztosítási intézkedés elrendelését – azonban, ha az adós fedezettel rendelkező bankszámláját egy másik, a hitelező lakóhelyétől, székhelyétől eltérő tagállamban vezeti, csakis ideiglenes számlazárolást vehet igénybe.

6.2.2. Az ideiglenes bankszámlazárolás elrendelése

Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés olyan tagállamközi polgári és kereskedelmi ügyekben felmerült pénzkövetelés érvényesítésére szolgál, amely már esedékessé vált, vagy ugyan még nem esedékes, ám már bekövetkezett ügyletből vagy eseményből származik és összege meghatározható. Ide tartoznak azon követelések, amelyek a jogellenes károkozáshoz vagy a jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményhez, valamint az ilyen cselekményből fakadó igényhez kapcsolódnak; továbbá a büntetőeljárás alapjául szolgáló cselekményen alapuló polgári jogi kártérítés és az eredeti állapot helyreállítása iránti igény.[520]

A rendelet 5. cikke két esetkörben teszi lehetővé a hitelező számára, hogy számlazárolási végzést vegyen igénybe: a) az ügy érdemében kezdeményezett eljárást megelőzően, illetve ezen eljárás bármely szakaszában a bírósági határozat[521] meghozataláig, a perbeli egyezség[522] jóváhagyásáig vagy megkötéséig, továbbá b) az ügy érdemében kezdeményezett eljárást követően, amikor a hitelező már valamely tagállamban olyan bírósági határozathoz, közokirathoz,[523] vagy perbeli egyezségre jutott, melynek alapján az adós a hitelező követelését köteles megfizetni. Ezen meghatározott esetek céljukban is eltérnek egymástól: abban az esetben, ha a hitelező még nem rendelkezik bírósági határozattal (perbeli egyezséggel), a számlazárolás célja magának a követelésnek a biztosítása, míg bírósági határozat (közokirat, perbeli egyezség) birtokában az eljárás annak végrehajthatóságának a garantálására szolgál.[524]

---

[520] SCHWEIGHARDT Zsanett: Tagállamközi követelésbehajtás – ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés. *Európai Jog*, 2018/3. szám, 2. o.

[521] A Számlazárolási rendelet 4. cikkének 8. pontja szerint bírósági határozat: valamely tagállam bírósága által hozott bármely határozat, elnevezésére való tekintet nélkül, beleértve a költségek és kiadások bírósági tisztviselő általi megállapításáról szóló határozatot is.

[522] A Számlazárolási rendelet 4. cikkének 9. pontjának értelmében perbeli egyezség: valamely tagállam bírósága által jóváhagyott vagy eljárás során valamely tagállam bírósága előtt kötött egyezség.

[523] A Számlazárolási rendelet 4. cikkének 10. pontja alapján közokirat: a valamely tagállamban az alaki követelményeknek megfelelően közokiratként kiállított vagy bejegyzett okirat, amelynek hitelessége: a) a közokirat aláírására és tartalmára vonatkozik; és b) valamely hatóság vagy erre feljogosított bármely más szerv által nyert megállapítást;

[524] MUZSALYI Róbert (2021) i.m. 5. cikkhez fűzött magyarázat

Fontosnak tartom rögzíteni, hogy az ideiglenes számlazárolás az uniós jogban sem jelent egyet a végrehajtási intézkedéssel, hiszen pusztán előzetes jelleggel biztosítja, hogy a hitelezői követelés később behajtható legyen. A rendeletben foglalt szabályozás értelmében a számlazárolási végzés kibocsátásának nem feltétele egy előzetesen végrehajtható határozat vagy egyéb végrehajtható okirat,[525] azonban az sem szab akadályt az intézkedés igénybevételének, ha az ügy érdemében perindításra még nem került sor – ugyanakkor ez utóbbi esetben egyrészt a számlazárolási végzés kérelmezésénél a rendelet többlet bizonyítási kötelezettséget ró majd a hitelező félre, másrészt pedig gondoskodnia kell a peres eljárás megindításáról.[526]

Amennyiben a hitelezőnek még nincs a birtokában bírósági határozat (közokirat vagy perbeli egyezség), a számlazárolási végzést azon tagállam bíróságai bocsáthatják ki, melyek az ügy érdemére vonatkozó határozathozatalra nézve is joghatósággal rendelkeznek. A számlazárolási rendelet speciális joghatósági szabályt állít fel arra az esetre, mikor az adós fogyasztói minőségben kötött szerződést a hitelezővel, hiszen ekkor csakis az adós lakóhelye vagy székhelye szerinti tagállami bíróságok jogosultak a számlazárolást elrendelő végzés kibocsátására. Ha a hitelező azonban már határozathoz, közokirathoz vagy perbeli egyezségre jutott, azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, melyben a bírósági határozatot hozták, a perbeli egyezséget jóváhagyták, illetve a közokiratot kiállították.

Az ideiglenes számlazárolás iránti európai végzés kiállítására irányuló eljárás lefolytatásához – az előbbiekben részletezettek szerint – a joghatósággal rendelkező bíróság előtt a hitelezőnek kérelmet szükséges előterjesztenie, melynek kötelező tartalmára vonatkozóan a rendelet egy tizenöt pontból álló felsorolásban taxatíve határoz.[527] Kulcsfontosságú jelentőséggel bír, hogy a kérelmet tanácsadó bizottsági eljárás keretében kidolgozott, a Bizottság (EU) 2016/1823 végrehajtási rendelete[528] szerinti formanyomtatványon kell benyújtani. Az eljárás során a formanyomtatvány használatát kötelező jelleggel írja elő a számlazárolási rendelet, a kérelem bármely más formában történő előterjesztése annak bíróság általi elutasítását vonja maga után. A formanyomtatványt – amely

[525] SURI Noémi: Az európai biztosítási intézkedés helye a magyar polgári eljárásjogban – Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés első hazai tapasztalatai. In: WOPERA Zsuzsa – NAGY Adrienn (szerk.): *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025. 146. o. (a továbbiakban: Suri Noémi (2025)

[526] Lásd: Számlazárolási rendelet 10. cikk (1) bek.

[527] Lásd: Számlazárolási rendelet 8. cikk (2) bek.

[528] A Bizottság (EU) 2016/1823 végrehajtási rendelete (2016.október 10.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló 655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben említett formanyomtatványok meghatározásáról

papíralapon, vagy online is kitölthető – annak a tagállami bíróságnak a nyelvén kell kitölteni, amelyhez a kérelmet előterjesztik: az Európai Unió hivatalos nyelvei közül 23 nyelven elérhető az európai igazságügyi portál honlapján.[529]

Amennyiben a hitelező ügydöntő határozattal bír, és alapos okkal feltételezi, hogy az adós valamely tagállamban egy vagy több bankszámlát vezet, ezekre vonatkozóan azonban nem rendelkezik információval, a bankszámlák azonosításához szükséges adatok beszerzéséhez a számlazárolási végzésre irányuló kérelmében egyúttal kérheti a bíróságtól – melynél kérelmét előterjesztette – a végrehajtás helye szerinti tagállam információs hatóságának[530] megkeresését is. Az információs hatóság ebben az esetben a rendelet 15. cikkének (5) bekezdésében meghatározott valamely módszer igénybevételével gondoskodik a szükséges információk beszerzéséről, majd azok megkereső bíróság részére történő továbbításáról. Amennyiben a megkeresés azonban nem jár sikerrel, ez a számlazárolási végzés iránti kérelem elutasításához vezet számlainformáció hiánya miatt. Azonban hangsúlyozandó, hogy az adós személyes adatainak védelme érdekében a beszerzett, az adós bankszámlájának vagy bankszámláinak azonosításával kapcsolatos információk nem hozhatók a hitelező tudomására.[531]

A számlainformációk beszerzése kapcsán fontosnak tartom megemlíteni a Magyarországon irányadó rendelkezéseket is. A Vht. 7. § (5) bekezdése alapján a bíróság és a végrehajtó a végrehajtási eljárás során szükség esetén megkeresi az adóhatóságot a hozzá bejelentett pénzforgalmi számlaszámok közlése végett, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatókat az adós náluk kezelt pénzösszegeinek végrehajtás alá vonásához szükséges adatok (számlaszám) közlése végett. Továbbá, a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós fizetési számlájára vonatkozó adatokat is. A megkeresett szervek és hatóságok az MBVK megkeresésének kötelesen nyolc napon belül eleget tenni, méghozzá díj- és illetékmentesen.[532]

A számlazárolási rendeletben a számlainformációk beszerzésére vonatkozó rendelkezések a gyakorlati nehézségek feloldása érdekében kerültek rögzítésre, ugyanakkor megjegyzendő, hogy a banktitkot képező adatokhoz történő hozzáférés, illetve az ezeket érintő információszerzés álláspontom szerint meglehetősen erős beavatkozásnak minősül az adós tekintetében, ami bár védi (és az intézkedés elrendelése esetében biztosítja) a hitelező követelésének kielégítési alapját, ám ebből kifolyólag az adós könnyen kirekesztett helyzetben

[529] https://online-forms.e-justice.europa.eu/online-forms/european-payment-order-forms_en (2026. május 5.)
[530] Magyarország esetében az információs hatóság a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar.
[531] Számlazárolási rendelet Preambulum (21) bek.
[532] Vht. 47. § (1), (3) bek.

találhatja magát. Minden esetre az a tény, miszerint a megszerzett számlainformációk nem hozhatók a hitelező tudomására, bár gyenge lábakon álló, mégis védelmi jellegű funkciót tölt be az adósra nézve.

A számlazárolási végzés a hitelező kérelmétől függően kiterjedhet a végzés kibocsátásának időpontjáig esedékes esetleges kamatokra is, sőt, a hitelező költségeinek megtérítését is kérheti. Ez utóbbi esetben a végzésnek tartalmaznia kell a bírósági határozat, közokirat vagy perbeli egyezség beszerzésének költségeit is, amennyiben megállapítást nyert, hogy ezeket a költségeket az adósnak kell viselnie.

Ami a számlazárolási végzés iránti kérelem előterjesztésével kapcsolatos eljárási illeték összegét illeti, a végzés beszerzésére, valamint a végzéssel szemben előterjesztett jogorvoslatra irányuló eljárás illetékkötelezettséget von maga után, melyre vonatkozóan a rendelet a nemzeti jogban irányadó szabályokat rendeli alkalmazni. Azonban annak érdekében, hogy valódi alternatívája lehessen a tagállami biztosítási intézkedéseknek,[533] a 42. cikk rögzíti, hogy az eljárási illeték nem lehet magasabb, mint az egyenértékű tagállami végzés beszerzésének, illetve az ilyen tagállami végzéssel szembeni jogorvoslatnak az illetéke. Mindezek alapján az Itv. 42. § (1) bekezdés d) pontja minősül irányadónak, mely szerint az illeték mértéke a bíróság által elrendelt végrehajtási eljárásban 1%-ban (de legalább 5.000 forint, legfeljebb 350.000 forint) van maximálva.

6.2.3. A végzést alátámasztó követelmények

A számlazárolási rendelet 7. cikke nevesíti a végzés kibocsátásának fő feltételeit, melynek értelmében a hitelezőnek hitelt érdemlően bizonyítania kell a bíróság előtt, hogy a) a biztosítási intézkedés meghozatalára sürgősen szükség van, mivel b) fennáll annak a valós kockázata, hogy ilyen intézkedés hiányában a követelésének az adóssal szembeni későbbi végrehajtása meghiúsul vagy számottevően elnehezül (*periculum in mora*). További követelményként rögzíthető c) a követelés fennállásának megfelelő igazolása is.

A hitelező köteles a számlazárolás elrendelése iránti kérelmében minden olyan információt a bíróság rendelkezésére bocsátani, amelyek a követelés létét és kielégülésének veszélyben forgását igazolják. Ha a hitelező már rendelkezik bírósági határozattal, közokirattal vagy perbeli egyezséggel, ezek egy hiteles példányának csatolásával hitelt érdemlően tudja

[533] SURI Noémi: Gondolatok az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzésről, a követelésbehajtás legújabb alternatív eszközéről. *Acta Juridica et Politica*, 2021/3. szám, 397. o.

igazolni követelésének fennállását.[534] Ekkor a bíróságnak csak azt kell vizsgálnia, hogy fennállnak-e a számlazárolás elrendelésének egyéb feltételei.[535]

A számlazárolási rendelet – a magyar szabályozáshoz hasonlóan – egzakt módon előírja *a követelés kielégítésének veszélyeztetettségét*, annak kockázatát, hogy a hitelező követelésére nézve nem nyer majd kielégítést – ezen körülményt minden hitelezőnek igazolnia szükséges. Azonban, ahogy Hideg Milán István fogalmaz, a kockázatnak valósnak kell lennie, egy absztrakt veszélyhelyzet fennállása nem elégséges.[536] A veszélyhelyzet alátámasztására szolgálhat az adós vagyonkimentésre utaló szándéka vagy konkrét cselekedetei, miszerint esetlegesen kimenti, elrejti, vagy megsemmisíti vagyoni eszközeit, vagy érték alatt, szokatlan mértékben vagy szokatlan módon értékesíti azokat. A bíróságnak értékelnie kell azokat a bizonyítékokat, amelyeket a hitelező a kockázat fennállásának alátámasztására terjesztett elő. A rendelet Preambuluma példálózó jelleggel sorolja fel azon körülményeket, melyek kockázati tényezőt jelenthetnek, mint az adósnak a hitelező követelésével kapcsolatban vagy a felek közötti valamely korábbi vita során tanúsított magatartása, hiteltörténete, az adós vagyoni eszközeinek jellege vagy az adós által tett, az eszközeit érintő közelmúltbeli lépései. Ha az adós a vagyonát harmadik államba helyezi át, azt olyan bizonyítékként kell értékelni, mint ami számottevően nehezebbé teszi a követelés végrehajtását.[537]

A bizonyítékok értékelése során a bíróság tekintettel lehet arra, hogy önmagukban nem minősülnek szokatlannak azok az adós által a számlákról végrehajtott pénzfelvételek és kifizetések, amelyek célja a szokásos üzletmenet fenntartása vagy ismétlődő családi kiadások fedezése. A követelés ki nem fizetésének vagy vitatásának a ténye, vagy az, hogy az adósnak több hitelezője is van, önmagában nem tekinthető elegendő bizonyítéknak a végzés kibocsátásához, mint ahogyan az adós rossz vagy romló anyagi körülményei sem jelentenek elégséges alapot. Ezeket a tényezőket azonban a bíróság a kockázat fennállásának átfogó felmérése során figyelembe veheti.[538]

A számlazárolási végzés kibocsátásának egyik további feltétele, hogy ilyen intézkedés hiányában meghiúsulhat a hitelező követelésének végrehajtása. Abban az esetben, amikor a hitelező rendelkezik végrehajtható jogcímmel, e feltételt alátámasztó körülmény lehet például az, ha az adós vagyonára a bírósági ítélet alapján nem lehet azonnali végrehajtást vezetni, vagy

[534] Számlazárolási rendelet 8. cikk (3) bek.
[535] HIDEG Milán István: Adósvédelem az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásában. Gazdaság és Jog, 2020/2. szám, 18. o. (a továbbiakban: Hideg Milán István (2020)
[536] HIDEG Milán István (2020): i.m. 18. o.
[537] MUZSALYI Róbert: *Az európai számlazárolási rendelet kommentárja*. ORAC, Budapest, 2022. 75. o. (a továbbiakban: Muzsalyi Róbert (2022)
[538] Számlazárolási rendelet Preambulum (14) bek.

az még nem végrehajtható (mert például perorvoslati eljárás van folyamatban), továbbá, ha a végrehajtási eljárás során nincs mód a vagyon azonnali zárolására, és így az adósnak marad ideje és lehetősége a pénzeszközök kimentésére.[539]

A hitelező kötelezettsége annak a bizonyítása is, hogy az ideiglenes bankszámlazárolásra irányuló európai végzés meghozatalára *sürgős szükség* mutatkozik: ezt a tényt a hitelezőnek már a formanyomtatvány külön pontjaiban (7. és 10.2 pontok) megfelelő indokokkal alá kell támasztania. Abban az esetben, ha a hitelező még nem rendelkezik végrehajtható jogcímmel (mert még nem indította meg a követelése érvényesítésére irányuló eljárást, vagy az még folyamatban van), akkor a bíróságnak figyelemmel kell lennie arra is, hogy valószínűleg hosszabb idő fog eltelni a számlazárolási kérelem benyújtása és az adott bírósági ítélet végrehajtása között, szemben azzal az esettel, amikor a hitelező már rendelkezik végrehajtható jogcímmel. Ebből kifolyólag a bíróságnak meg kell elégednie azokkal a korai jelzésekkel vagy körülményekkel, amelyek azt valószínűsítik, hogy a követelés végrehajtása meghiúsulhat. Erre utalhat, ha az adós és a hitelező már korábban is üzleti kapcsolatban álltak egymással, és az adósnak már ezt megelőzően is voltak fizetési nehézségei: késedelembe esett, vagy a hitelező felé egyáltalán nem tett eleget pénzügyi kötelezettségeinek. Ilyen esetben a bíróságnak nem szükséges további bizonyítékokat mérlegelnie, elrendelheti a számlazárolást. Ám, ha a hitelező már rendelkezik végrehajtható jogcímmel, a sürgősség szempontjából a bíróságnak azt kell mérlegelnie, hogy mennyi időt venne igénybe az adott bírósági ítélet egy másik tagállamban való végrehajtása. Ezen szempont értékelésénél a bíróság figyelembe veheti a hitelező által nyújtott információkat a követelés végrehajtása érdekében tett intézkedéseiről, a végrehajtás körülményeiről az adott tagállamban, az adós korábbi magatartásáról.[540]

Abban az esetben, ha a hitelezőnek bírósági határozat, közokirat, vagy perbeli egyezség még nincs a birtokában, a rendelet értelmében további feltételként azt is bizonyítania szükséges, hogy *jók az esélyei* arra, hogy az adóssal szembeni követelésének érdeméről számára kedvező döntés szülessen, tehát a bíróság követelésének nagy valószínűséggel helyt ad majd, és annak megfizetésére az adóst kötelezi (*fumus boni iuris*).[541] Véleményem szerint ezen rendelkezés a bizonyosság egy magasabb fokát követeli meg a hitelezőtől, figyelemmel arra, hogy még nincs a kezében egy megfelelő bizonyító erejű okirat vagy jogerős döntés, amelyre nézve a számlazárolási végzés iránti kérelmét alapozhatná. Ez valamilyen szinten egybeesik a magyar biztosítási intézkedésekkel szemben támasztott általános feltételekkel (miszerint a döntés nem

[539] MUZSALYI Róbert (2021): i.m. 7. cikkhez fűzött magyarázat
[540] MUZSALYI Róbert (2022) i.m. 78. o.
[541] Számlazárolási rendelet 7. cikk (2) bek.

jogerős, vagy nem előzetesen végrehajtható, illetve jogerős ugyan, de a teljesítési határidő még nem telt le), azonban míg a Vht. megelégszik a puszta valószínűsítéssel, addig a rendelet e tekintetben teljes bizonyosságot vár el, tehát a magyar szabályozáshoz képest többletkötelezettséget ró a hitelező terhére. Döntés vagy okirat hiányában a „jó esélyek" fennállásának és bizonyításának szükségessége álláspontom szerint az adós érdekeit szolgálja, mivel maga az eljárás a meghallgatása nélkül folytatódik le, így mintegy fékként hat az ellen, hogy a hitelező ne terjeszthessen elő alaptalan kérelmet és ezáltal a jogintézményt ne használhassa fel az adós teljes ellehetetlenítésére. Szintén az adós védelmét szolgálja a hitelező biztosítéknyújtási kötelezettsége is, amelyet a bíróság ügydöntő határozat híján kötelező jelleggel ír elő a hitelező részére, az eljárással való visszaélés megelőzése, valamint az adós számlazárolási végzés miatt esetlegesen elszenvedett kárának megtérítése érdekében.[542] A biztosíték – amely a gyakorlatban főként zálogjogban, készpénzben, értékpapírokban, kezességi és garanciaszerződésben ölt testet[543] – a hitelező kártérítési felelősségéhez[544] igazodik, tehát annak összege a hitelezőnek felróható okokból eredő, adósnak okozott kára mértékéig terjedhet. Ez a megfogalmazás azonban relatív, a biztosíték összegét tekintve a bíróság mérlegelési jogkörrel rendelkezik, de az sincs kizárva, hogy a kibocsátandó végzésben szereplő összeget tekintse irányadónak.[545] Ha az eset összes körülményének figyelembevételével a biztosíték előírása nem helyénvaló, felesleges vagy aránytalan, a bíróság kivételes esetben tekinthet el a követelménytől, vagy írhatja elő alacsonyabb összegű biztosíték nyújtását. Ilyen körülmény lehet például, ha a hitelezőnek különösen jók az esélyei arra, hogy követelésének helyt adjanak, de nem rendelkezik elegendő forrással a biztosíték megfizetésére, ha a követelés tartási vagy bérfizetési kötelezettségre vonatkozik, vagy ha a követelés összegének nagyságából fakadóan nem valószínű, hogy a végzés bármilyen veszteséget okozna az adósnak, például kisebb üzleti adósság esetében. Amennyiben a hitelezőnek azonban már rendelkezésére áll a határozat, a biztosítéknyújtás eshetőleges jelleggel jelenik meg a

[542] Számlazárolási rendelet 12. cikk (1) bek.
[543] HIDEG Milán István: Társadalmi fenntarthatóság és végrehajtás: az Európai Unió intézkedései a határon átnyúló követelések sikeres végrehajtása érdekében, különös tekintettel az európai számlazárolási rendeletre. In: GELENCSÉR Dániel – SELNICEAN László (szerk.): *Uniós polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021. 165. o. (a továbbiakban: Hideg Milán István (2021)
[544] A hitelezőnek felróható okot, és ezáltal felelősségének fennállását kell vélelmezni abban az esetben, ha a) a végzést visszavonják, mert a hitelező nem kezdeményezett eljárást az ügy érdemére vonatkozóan, b) ha a hitelező nem kérte a számlazárolási összegen túl zárolt összegek felszabadítását, c) ha a későbbiekben bebizonyosodik, hogy amiatt, hogy a végzés kibocsátása nem volt helyénvaló vagy csak egy alacsonyabb összegre vonatkozóan volt helyénvaló; vagy d) ha a végzést visszavonják, vagy végrehajtását megszüntetik amiatt, hogy a hitelező nem teljesítette az iratok kézbesítésével vagy fordításával, illetve a kézbesítés vagy fordítás elmaradásának orvoslásával kapcsolatos kötelezettségeit. A hitelező felelősségét tekintve a bizonyítási teher az adósra hárul.
[545] Számlazárolási rendelet Preambulum (18) bek.

rendeletben: a biztosíték előírása ebben az esetben helyénvaló lehet például akkor, ha az a bírósági határozat, amelynek végrehajtását az adott számlazárolási végzés biztosítani hivatott, folyamatban lévő fellebbezési eljárás miatt még nem hajtható végre vagy végrehajtható, ám csak ideiglenesen.

6.2.4. Határozathozatal

A számlazárolási végzés iránti kérelem előterjesztését követően a bíróságnak a rendeletben megállapított feltételek és követelmények teljesülését felül kell vizsgálnia. Ezen rendelkezés valamennyi, a rendeletben foglalt követelmény fennállásának hivatalból (*ex officio*) történő értékelését maga után vonja: a joghatóságát, a biztosítékadás, a számlainformációk beszerzésének és a kérelem teljesítésének a feltételeit is.[546] Amennyiben a bíróság úgy találja, hogy a hitelező által benyújtott kérelem valamilyen hiányban szenved, nem tartalmazza az összes, a rendeletben meghatározott információt, lehetőséget adhat a hitelezőnek a hiányok pótlására, vagy kérelmének helyesbítésére – melynek azonban, ha a hitelező nem tesz eleget, mulasztása a kérelem elutasításával jár. Ugyanakkor a bíróság nem terjeszkedhet túl a kérelem keretein: a végzésben meghatározott összeg nem haladhatja meg a hitelező által a kérelemben feltüntetett összeget.[547]

Az eljárás *ex parte* jellegére tekintettel a bíróság a hitelező által a formanyomtatványon közölt, vagy ahhoz csatolt információk és bizonyítékok alapján hozza meg a döntését a kérelem megalapozottságáról.[548] A bíróság mindezt nagyon szűkre szabott határidők között teszi, hiszen, ahogy Gombos Katalin is fogalmaz, a számlazárolási végzés akkor érheti el célzott hatását, ha kellően gyors eljárásban, a tagállamok közötti bizalom és együttműködés biztosítása mellett zajlik.[549] A rendelet 18. cikkében foglaltak szerint abban az esetben, ha a hitelező még nincs ügydöntő határozat birtokában, a kérelem előterjesztését, vagy annak hiánypótlását követő tizedik munkanap végéig a bíróságnak az eljárás érdemében határozatot kell hoznia. Ez a határidő még szűkebb, ha a hitelező bírósági határozattal, közokirattal, vagy perbeli egyezséggel rendelkezik: ekkor a bíróságnak a döntés meghozatalára öt nap áll a rendelkezésére. A bíróság határozatában egészben vagy részben helyt adhat a hitelezői

[546] MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 122. o.
[547] Számlazárolási rendelet 17. cikk (4) bek.
[548] MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 121. o.
[549] GOMBOS Katalin: A gazdasági válság hatásai az európai és a magyar joggyakorlatra. In: AUER Ádám – PAPP Tekla (szerk.): *A gazdasági világválság hatása egyes jogintézményekre Magyarországon és az Európai Unióban – Interdiszciplináris és jogösszehasonlító elemzés*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2016. 93. o. (a továbbiakban: Gombos Katalin (2016)

kérelemnek, azonban, ha a kérelem nyilvánvalóan nem befogadható vagy alaptalan, elutasító határozatot kell hozni. A kérelem akkor minősül alaptalannak, ha a számlazárolási végzés kibocsátásának feltételei nem állnak fent, tehát a hitelezői követelés kielégítésének veszélye és a sürgős szükséghelyzet nem megalapozott. A nem befogadható kérelemmel kapcsolatban a számlazárolási rendelet taxatíve nem rendelkezik elutasítási okokról, azonban bizonyos szabályokból következtetni lehet azokra. Így elutasításnak lehet helye, ha a kérelem a rendelet tárgyi hatályán kívül esik,[550] a kérelem középpontjában álló ügy nem minősül tagállamközi ügynek,[551] a kérelem nem formanyomtatványon került előterjesztésre,[552] a hitelező nem szolgáltatott elegendő információt a felekről,[553] a zárolandó bankszámláról és számlainformációk beszerzését nem kérte,[554] továbbá nem tette meg szükséges nyilatkozatait.[555]

Amennyiben a hitelező kérelme megfelelően kitöltött, alátámasztott és bizonyított, nincs akadálya a helyt adó határozat meghozatalának: ekkor a bíróság elrendeli a biztosítási intézkedést és kibocsátja a számlazárolási végzést, amelyet a kérelemhez hasonlóan szintén a 2016/1823. végrehajtási rendelet mellékletében található formanyomtatványba[556] kell foglalni. Kötelező használatának célja a végzés megfelelő alkalmazásának biztosítása, fordításának megkönnyítése, valamint gyors elismerése és végrehajtása a többi tagállamban.[557] Maga a formanyomtatvány, és ezáltal a végzés is két, egymástól jól elkülöníthető, A és B részre oszlik, melyek közül csupán az A részt szükséges megküldeni a banknak, a felek mindkét részt megkapják. A számlazárolási rendelet 19. cikkének (2) bekezdése alapján az A résznek tartalmaznia kell a bíróság nevét, címét, az ügy iktatási számát, a hitelező és az adós adatait, a végzéssel érintett bank nevét és címét, a zárolandó bankszámla, vagy bankszámlák számát (amennyiben a hitelező azt kérelmében közölte), a zárolandó összeget, valamint a végzés kibocsátásának idejét. Ezzel szemben a végzés B részében találhatók az eljárás érdemi részére vonatkozó adatok: mint az ügy ismertetése, a számlazárolási végzés kibocsátásának bírósági indokolása, a hitelező által esetlegesen nyújtott biztosíték összege, esetlegesen azon határidő, melyen belül az ügy érdemében az eljárást meg kell indítani, ha iratok lefordítása válik

[550] Számlazárolási rendelet 2. cikk
[551] Számlazárolási rendelet 3. cikk
[552] Számlazárolási rendelet 8. cikk (1) bek.
[553] Számlazárolási rendelet 8. cikk (2) bek. a), b), c) pontok
[554] Számlazárolási rendelet 8. cikk (2) bek. d), e), f) pontok
[555] Számlazárolási rendelet 8. cikk (2) bek. m) pont, 16. cikk
[556] Hangsúlyozandó, hogy amennyiben a számlazárolási végzés több pénzforgalmi intézetet is érint, úgy a végrehajtás helye szerint érintett tagállam illetékes hatósága részére annyi formanyomtatványt szükséges továbbítani, amennyi banknál az adós bankszámlát vezet.
[557] MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 127. o.

szükségessé, ezen iratok köre, adott esetben annak ténye, ha a végzés végrehajtását és annak adós részére történő kézbesítését a hitelezőnek kell kezdeményeznie, továbbá az adós rendelkezésére álló jogorvoslatokról szóló tájékoztatás.

Fontos, hogy a szűk határidőn belül akár elutasító, akár helyt adó határozat születik, arról a bíróság köteles a hitelezőt értesíteni. Az értesítés módját a tagállami eljárásjog határozza meg, ugyanis a számlazárolási rendelet 17. cikkének (5) bekezdése úgy rendelkezik, miszerint a hitelezőnek az eredeti eljárás helye szerinti tagállam jogában az egyenértékű tagállami végzésekre vonatkozóan előírt eljárás keretében kell a végzést kézbesíteni. Az értesítés feltételeitől függetlenül fontos, hogy a hitelezőt hatékonyan és gyorsan tájékoztassák annak érdekében, hogy teljes mértékben gyakorolhassa jogait:[558] végrehajtást kezdeményezzen a kérelem elfogadása esetén, vagy fellebbezéssel éljen a számlazárolási végzés részben vagy egészben történő elutasításával szemben. A hitelező ugyanakkor szabadon dönthet, hogy fellebbez a határozat ellen, vagy új tények és bizonyítékok alapján új számlazárolási végzés iránti kérelmet terjeszt elő.[559] A hitelező fellebbezését attól a naptól számított 30 napja van előterjeszteni, amikor a határozat a tudomására jutott. Főszabály szerint a fellebbezési eljárásban sem vehet részt az adós, tehát az továbbra is ex parte folyik, biztosítva ezzel a végzés meglepetésjellegét – a 21. cikk (3) bekezdéséből ugyanakkor arra lehet következtetni, hogy részben elutasító határozat esetén az adós már részt vehet a fellebbezési eljárásban. Ez utóbbi esetben a hitelező kérelmének csak részben (egy kisebb összegre) adtak helyt, és ezt a 28. cikk szerint kézbesítettek is az adós részére, ebből következően a meglepetésfaktornak már nincs jelentősége, az adós részt vehet a másodfokú eljárásban.[560] Tekintettel arra, hogy a rendelet nem tartalmaz részletszabályokat a fellebbezés elbírálására nézve, így a 46. cikk (1) bekezdésének értelmében az eljárás helye szerinti tagállam joga lesz az irányadó. A magyar eljárási szabályokat alapul véve, amennyiben elsőfokon a járásbíróság vagy a közjegyző járt el, a másodfokú fórum a törvényszék lesz, míg, ha az eljárás a törvényszéken indult, a fellebbezés kapcsán az ítélőtábla jogosult dönteni.[561]

[558] MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 123. o.
[559] Számlazárolási rendelet Preambulum (22) bek.
[560] MUZSALYI Róbert (2021): i.m. 21. cikkhez fűzött magyarázat
[561] Lásd: Pp. 8. §

6.2.5. Elismerés, végrehajthatóság és végrehajtás

A Brüsszel I/A. rendelet szabályaihoz igazodva az ideiglenes számlazárolás elrendeléséről szóló rendelet szintén rögzíti, hogy bármely tagállamban kibocsátott számlazárolási végzés külön végrehajthatóvá nyilvánítási (*exequatur*) eljárás nélkül elismerhető és végrehajtható: tehát úgy kell tekinteni, mintha azt a címzett tagállamban hozták volna meg. Ezen megállapítást támasztja alá a rendelet 32. cikke is, mikor rögzíti, hogy a számlazárolási végzés a végrehajtás helye szerinti tagállamban adott esetben ugyanolyan rangú, mint az azzal egyenértékű tagállami végzés.[562] Bár a rendelet nem határozza meg az „elismerés" fogalmát, következtetni lehet annak jelentésére a 16. cikkre figyelemmel, melyben a jogalkotó úgy rendelkezik, miszerint a hitelező ugyanazon adóssal szemben, ugyanazon követelés biztosítása céljából nem terjeszthet elő egyidejűleg több bíróságnál számlazárolási végzés iránti párhuzamos kérelmeket. Muzsalyi Róbert álláspontja alapján a 16. cikkben foglaltakból kiindulva az „elismerés" jelentése nem más, mint hogy a számlazárolást elrendelő végzés meghozatalát követően az ilyen határozat az egész európai igazságügyi térségben hatályosul, abban az értelemben, hogy a hitelező számára kizárja annak lehetőségét, hogy ugyanazon adóssal szemben egy másik tagállamban új és újabb számlazárolási végzést kérjen a követelésére vonatkozóan.[563] Mindezekből kiindulva a végzés elismerése (és annak végrehajthatósága) bár első olvasatra az ex parte jelleg miatt hátrányosnak tűnik az adósra nézve, véleményem szerint, mivel ugyanazon követelésre nézve egy másik számlazárolási végzésnek már nincs helye, így mégis az ő védelmét szolgálja.

A rendelet 23. cikkének (1) bekezdése alapján a számlazárolási végzés végrehajtására a végrehajtás helye szerinti tagállam joga az irányadó, ennek megfelelően a nemzeti jogban igénybevehető biztosítási intézkedésekre alkalmazandó eljárásnak megfelelően szükséges eljárni – ez Magyarország tekintetében a Vht. X. Fejezetében foglaltakat jelenti. Amennyiben a végzés a végrehajtás helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban került kibocsátásra, úgy a végzés A részét, valamint az adós értesítésére szolgáló üres formanyomtatványt a végrehajtás helye szerinti tagállam illetékes hatóságának kell továbbítani – erről a végzést kibocsátó bíróság vagy a hitelező gondoskodik, annak függvényében, hogy az eredeti eljárás helye szerinti tagállam nemzeti joga alapján a végrehajtási eljárás kezdeményezése melyikük feladata

[562] A számlazárolási rendelet Preambulumának (28) bekezdése úgy rendelkezik, hogy: „amennyiben a nemzeti jog alapján bizonyos végrehajtási intézkedések elsőbbséget élveznek a számlazárolási intézkedésekkel szemben, úgy azoknak az e rendelet szerinti számlazárolásokkal szemben is elsőbbséget kell élvezniük. E rendelet alkalmazásában a bizonyos nemzeti jogrendszerekben létező, személynek címzett (in personam) határozatok egyenértékű nemzeti végzésnek tekintendők."
[563] MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 135. o.

(Magyarországon erre a Vht. 187. § (6) bekezdése alapján a bírósági végrehajtó jogosult). Szükség szerint a végzéshez csatolni kell annak fordítását vagy átiratát a végrehajtás helye szerinti tagállam hivatalos nyelvén, illetve, ha a végrehajtás helye szerinti tagállamnak több hivatalos nyelve van, annak a helynek a hivatalos nyelvén vagy hivatalos nyelveinek egyikén, ahol a végzést alkalmazni kell. A végzés végrehajtásával kapcsolatban további fontos rendelkezést határoz meg a jogalkotó, amikor előírja, hogy a végrehajtás helye szerinti tagállam illetékes hatóságának a nemzeti jogával összhangban meg kell tennie a végzés végrehajtásához szükséges intézkedéseket[564] – ilyen intézkedésnek minősül a bank megkeresése is a számlazárolási végzésben foglaltak foganatosítását érintően.

A számlazárolási végzéssel megkeresett bank köteles a végzés haladéktalan alkalmazására, tehát az adós bankszámlájának befagyasztására, melyre vonatkozóan kétféle lehetőség áll a rendelkezésére: vagy biztosítja, hogy a végzésben feltüntetett, vagy a számlainformációk beszerzésére irányuló megkeresés során azonosított bankszámlá(k)ról a végzésben foglalt összeget ne utalhassák át és ne vehessék fel, vagy pedig az összeget átutalja egy, a zárolási célokra létrehozott (letéti) bankszámlára, amennyiben a nemzeti jog ekként rendelkezik. Ez utóbbi lehet az illetékes végrehajtó hatóság, a bíróság, az adós bankszámláját vezető bank, vagy az adott ügyben a zárolással megbízott koordináló szervezetként eljáró bank által tartott számla is.[565] Az adós erre irányuló kérelmére, a hitelezői követelés kielégítése érdekében a bank jogosult a zárolt összegek felszabadítására és azoknak a hitelező számlájára történő átutalására, amennyiben a számlazárolási végzés kifejezetten tartalmazza a bank ezen irányú felhatalmazását, ezt a végrehajtás helye szerinti tagállam joga is lehetővé teszi, és az érintett számla vonatkozásában nincsenek érvényben párhuzamos végzések.

Akadhat olyan helyzet, amikor a végzés nem tartalmazza az adós bankszámlájának vagy bankszámláinak számát: ekkor a rendelet az azonosítást a bank, vagy a végzés végrehajtásáért felelős egyéb szervezet feladatává teszi. Ha az adós számláját nem lehet biztonsággal beazonosítani, a bank számlaszámo(ka)t az információs hatóságtól szerzi be (amennyiben a végzés tanúsítja az ilyen irányú megkeresési eljárás lefolytatását), minden egyéb esetben pedig nem alkalmazza a végzést.

Az is előfordulhat, hogy a számlá(ko)n rendelkezésre álló összeg nem fedezi teljes mértékben a végzésben feltüntetett hitelezői követelést – ebben az esetben a bank csupán a bankszámlá(ko)n fellelhető összeget zárolja. Ha pedig a számlazárolási végzés az adós egyazon banknál vezetett több számlájára is kiterjed, és az ezen számlákon található pénzeszközök

[564] Számlazárolási rendelet 23. cikk (5) bek.
[565] Számlazárolási rendelet Preambulum (26) bek.

meghaladják a végzésben meghatározott összeget, a rendelet a végzés alkalmazása kapcsán prioritási sorrendet állít fel: elsődlegesen a kizárólag az adós nevén lévő takarékszámlák, majd folyószámlák kerülnek zárolás alá, majd másodlagosan a harmadik személlyel közösen vezetett takarékszámlák és folyószámlák. E tekintetben fontos hangsúlyozni, hogy azon bankszámlák tekintetében, amelyek felett nem kizárólag az adós, vagy az adós nevében eljáró valamely harmadik személy, vagy a valamely harmadik személy nevében eljáró adós bír rendelkezési joggal, csak olyan mértékig zárolhatók, amilyen mértékben zárolásukat a végrehajtás helye szerinti tagállam joga lehetővé teszi.[566] A rendelet e szabálya azokat a harmadik személyeket védi, akik – az adóshoz hasonlóan – rendelkezési joggal bírnak a számla fölött, így csak annyiban teszi lehetővé a rendelet az ilyen számlák zárolását, amennyiben arra a végrehajtás helye szerinti tagállam joga lehetőséget ad.[567]

A rendelet 25. cikkében lefektetett szabályainak értelmében a bankot értesítési kötelezettség terheli annak vonatkozásában, hogy eredményre vezetett-e az adós bankszámlájának ideiglenes zárolása, és ha igen, milyen mértékben. A banknak (vagy a végrehajtás helye szerinti tagállamban a végzés végrehajtásáért felelős egyéb szervezetnek) értesítést kell kiállítania, az 52. cikk (2) bekezdésében említett tanácsadó bizottsági eljárás keretében elfogadott végrehajtási jogi aktusokkal kidolgozott értesítési formanyomtatványon, amelyben feltünteti a végzés alkalmazásának napját. Az értesítést három napon belül, ám amennyiben ez valamilyen rendkívüli körülmények fennállása esetén nem lehetséges, a lehető leghamarabb, de legkésőbb a végzés alkalmazását követő nyolcadik munkanap végéig ki kell állítania, és annak továbbításáról haladéktalanul köteles gondoskodni. A továbbítás iránya kétféle lehet, annak függvényében, hogy a számlazárolási végzés hol került kibocsátásra. Abban az esetben, ha a végrehajtás szerinti tagállamban, az értesítési formanyomtatványt a végzést kibocsátó bíróságnak, ha pedig a végrehajtás szerinti tagállamtól eltérő tagállamban, a végrehajtás helye szerinti tagállam illetékes hatóságának szükséges továbbítani az intézkedést, illetve mindkét esetben tértivevénnyel igazolt ajánlott postai küldeményben, vagy azzal egyenértékű elektronikus úton a hitelezőnek. Amennyiben a számlazárolási végzés a végrehajtás szerinti tagállamtól eltérő tagállamban került kibocsátásra, a hitelező felé történő továbbításnak az értesítés kézhezvételétől vagy kiállításától számított első munkanap végéig meg kell történnie. Fontos, hogy a 26. cikk értelmében a bank kötelezettségei teljesítésének elmulasztásáért felelősséggel tartozik, mely felelősségre nézve a végrehajtás helye szerinti tagállam joga irányadó. A magyar jog alapján ezen esetkörre a Vht. 79/E. §-a alkalmazandó: az

[566] Számlazárolási rendelet 30. cikk
[567] HIDEG Milán István (2019): i.m. 8. o.

(1) bekezdés szerint, ha a pénzforgalmi szolgáltató a végrehajtás alá vonandó pénzösszeget a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése ellenére az adós vagy más javára teljesíti, a követelés összegéért felelős a végrehajtást kérőnek. A végrehajtást kérő külön perben kérheti a pénzforgalmi szolgáltató felelősségének megállapítását és marasztalását a törvénytelenül kiutalt összeg erejéig. Marasztalás esetén a pénzforgalmi szolgáltató által így teljesített összeg a végrehajtást kérő követelését csökkenti, amelyet köteles a végrehajtó felé bejelenteni.[568]
Továbbá, ha a pénzforgalmi szolgáltató az adóst megillető, de végrehajtás alá nem vonható mentes pénzösszeget a 79/A. §-ban vagy a 79/D. §-ban foglaltak ellenére kifizeti a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezésére, a pénzforgalmi szolgáltató a mentesnek minősülő összegért felelős az adósnak és köteles azt részére visszatéríteni. A mentes összegért fennálló helytállási kötelezettség a pénzforgalmi szolgáltatót a végrehajtásból eredő kötelezettségek nemteljesítése miatt a Vht-ben és más jogszabályokban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazása alól nem mentesíti.[569]

A rendelet 27. cikke tartalmazza azon esetköröket, amikor a számlazárolás a kérelemben meghatározott összegeket meghaladja. Ha a végzés ugyanazon tagállamban vagy különböző tagállamokban több számlát érint,[570] vagy ha a végzést egy vagy több, ugyanazon adóssal szemben és ugyanazon követelés biztosítása céljából kibocsátott, a számlazárolási végzéssel egyenértékű tagállami végzés alkalmazását követően bocsátották ki,[571] a hitelező köteles minden szükséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy a végzésben megállapított összeget meghaladó pénzeszközök felszabadításra kerüljenek. A „szükséges intézkedések megtétele" a (2) bekezdés értelmében abban áll, hogy az értesítés kézhezvételét követő harmadik munkanap végéig formanyomtatványon kérelmet terjeszt elő a „túlfoglalással" érintett pénzeszközök felszabadítása iránt, mégpedig a végrehajtás helye szerinti azon tagállam illetékes hatóságánál, melyben a zárolandó összeget meghaladó zárolásra sor került. A hatóság ezt követően köteles haladéktalanul utasítani az érintett bankot a szóban forgó pénzeszközök

[568] UDVARY Sándor: Végrehajtás pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 79/E. §-hoz fűzött magyarázat
[569] Vht. 79/E. § (3) bek.
[570] Az első esetkörként szabályozott helyzet könnyedén előállhat, ugyanis sem a hitelezőnek, sem a bíróságnak nincs tudomása arról, hogy az adott időpontban az adósnak az adott számláján milyen összeg található, ezért valamennyi számlára kibocsátják a számlazárolási végzést. Ilyenkor valamennyi számlán zárolva lesz a végzésben meghatározott összeg. Lásd: MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 148. o.
[571] A második esetkör értelmében a követelésre vonatkozóan a hitelező már a nemzeti jog alapján biztosítási intézkedést vett igénybe, és ezt követően kerül sor a számlazárolási végzés kibocsátására is: tehát egyidejűleg egy nemzeti, és egy uniós biztosítási intézkedés is érvényben van ugyanazon követelésre nézve. Annak dacára, hogy a rendelet 16. cikke tiltja a párhuzamos kérelmeket, mégis adódhat ilyen helyzet. Ekkor a zárolt összeg felszabadításáról szükséges gondoskodni.

felszabadítására – ekkor a 24. cikk (7) bekezdésében meghatározott prioritási sorrendet annak megfordításával szükséges alkalmazni, tehát elsődlegesen a harmadik személlyel közös, majd az adós saját folyószámláira és takarékszámláira vonatkozóan.

Hangsúlyosnak tartom rögzíteni, hogy ahogyan a nemzeti jogban, úgy az uniós eljárás során is figyelembe kell venni a zárolás alól mentes összegeket, melyekre nézve a rendelet nem tartalmaz részletszabályokat, csupán az alkalmazandó jogot jelöli ki, amely a végrehajtás helye szerinti tagállam joga lesz.[572] Ha a végrehajtás helye Magyarország, akkor ez egyet jelent a Vht. 79/A.-79/D. §-okban foglaltak alkalmazásával. A számlazárolási rendelet 31. cikkének (2)-(3) bekezdései alapján, ha a nemzeti jog lehetővé teszi az összegek hivatalbóli mentesítését az adós erre irányuló kérelme nélkül, akkor ennek megfelelően, amennyiben nem, az adós kérelmét alapul véve kerülhet sor az összegek zárolás alól történő mentesítésére.

A számlazárolási végzés végrehajtásának legsarkalatosabb pontja véleményem szerint a végzés adós részére történő kézbesítése: hiszen az adós ekkor értesül a vele szemben elrendelt biztosítási intézkedésről, valamint arról is, hogy az adott tagállam(ok)ban vezetett bankszámláin fellelhető pénzösszegei zárolás alá kerültek. Az általános szabályok szerint az adós csak azt követően értesíthető a végzésről, ha már visszaérkezett a bírósághoz a bank nyilatkozata, miszerint a számlát zárolta. Ellenben, abban az esetben, ha a bíróság elutasítja a hitelező számlazárolás iránti kérelmét, úgy az adóst nem értesítik, amelynek az az oka, hogy fennmaradjon a „meglepetéshatás" egy esetleges újabb számlazárolási eljárás szükségessége esetén.[573] Amennyiben a hitelező kérelmének a bíróság helyt adott, elrendelte számlazárolást, és az intézkedés foganatosításra is került, az adós részére meg kell küldeni a formanyomtatványon kibocsátott számlazárolási végzés A és B részét, a hitelező bíróságnál előterjesztett kérelmét, valamint a végzés beszerzése érdekében a hitelező által a bírósághoz benyújtott iratok egy-egy példányát is.[574] Sőt, ha az adós részére kézbesítendő iratok nem a lakóhelye, székhelye szerinti tagállam hivatalos nyelvén kerültek kibocsátásra vagy benyújtására, azokhoz fordítást vagy átiratot is szükséges csatolni.[575]

A kézbesítésre vonatkozó részletszabályokat a rendelet 28. cikke három csoportra osztja aszerint, hogy az adós lakóhelye, székhelye hol található. Amennyiben az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban, úgy a végzést kibocsátó bíróság vagy a hitelező kezdeményezésére, e tagállam jogával összhangban szükséges a kézbesítést elvégezni, méghozzá a 25. cikk szerinti,

[572] Számlazárolási rendelet 31. cikk
[573] HIDEG Milán István (2019): i.m. 20. o.
[574] Számlazárolási rendelet 28. cikk (5) bek.
[575] Számlazárolási rendelet 49. cikk (1) bek.

az összegek zárolását feltüntető értesítés kézhezvételének napjától számított harmadik munkanap végéig. Ha az adós az eredeti eljárás helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik lakóhellyel vagy székhellyel, a végzést kibocsátó bíróság (hitelező) gondoskodik az iratoknak az adós lakóhelye, székhelye szerinti tagállam illetékes hatóságának történő továbbítása[576] felől. Ha pedig az adós lakóhelye vagy székhelye harmadik államban található, a kézbesítést a nemzetközi kézbesítésre az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban alkalmazandó szabályokkal összhangban kell elvégezni. Abban az esetben, ha a kézbesítési szabályok bárminemű megsértésére merül fel gyanú, az adós a rendelet 33. cikke szerint jogorvoslati jogával élhet.

Véleményem szerint elengedhetetlen rögzíteni, hogy a zárolt pénzeszközök a végzésben, annak esetleges későbbi módosításaiban, illetve korlátozásaiban meghatározottaknak megfelelően mindaddig zárolva maradnak, amíg a) a végzést vissza nem vonják; b) végrehajtását meg nem szüntetik; vagy c) a számlazárolási végzés értelmében zárolt pénzeszközökre vonatkozóan hatályba nem lép egy, a hitelező által beszerzett olyan bírósági határozatot, közokiratot vagy perbeli egyezséget végrehajtó intézkedés, amely ugyanarra a követelésre vonatkozik, amelynek biztosítására a végzés irányult.[577] Ezen legutóbbi esetkörben, ahogyan Muzsalyi Róbert fogalmaz, a számlazárolási végzés nem tekinthető megszűntnek pusztán azért, mert az ügy érdemében jogerős határozatot hoztak, vagy mert a hitelező végrehajtási eljárást kezdeményezett, hanem akkor szűnik meg, amikor a végzés által zárolt pénzeszközökre konkrét végrehajtási intézkedés lép hatályba.[578]

6.2.6. Jogorvoslati lehetőségek

Gombos Katalin álláspontja szerint: „*a számlazárolási rendelet jelentős mértékben érinti a hitelező és az adós alapvető jogait, ezért elengedhetetlenül fontos, hogy a felek tisztességes eljáráshoz, illetve hatékony jogorvoslathoz való jogára figyelemmel biztosítsa jogaik érvényesülését*”.[579] Mivel úgy vélem, hogy az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés főként az adós jogaiban és vagyoni helyzetében keletkeztet negatív változást,

[576] A Számlazárolási rendelet 29. cikk (2) bekezdésének értelmében az iratokat az átvevő bíróságnak vagy más hatóságnak az átvétel napját követő munkanap végéig meg kell küldenie a) annak a hatóságnak, amely az iratokat továbbította, egy átvételi elismervényt az (EU) 2023/2844 rendelet 3. cikkével összhangban; vagy b) az iratokat továbbító hitelezőnek vagy banknak egy átvételi elismervényt a lehető leggyorsabb továbbítási módok alkalmazásával.
[577] Számlazárolási rendelet 20. cikk
[578] MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 130-131. o.
[579] GOMBOS Katalin (2016): i.m. 94. o.

kiemelkedően fontos és célszerű egy, az adós érdekeit kiváltképp szolgáló jogorvoslati rendszer megléte. Úgy gondolom, hogy a rendelet a követelménynek eleget is tesz, hiszen három, egymástól jól elkülöníthető csoportra osztja az igénybevehető jogorvoslatok körét, kiemelt figyelmet szentelve az adós rendelkezésére álló jogi eszközöknek. Ennek megfelelően beszélhetünk az adós által a számlazárolási végzéssel, annak végrehajtásával szemben igénybevehető jogorvoslatokról, valamint azokról, amelyek iránt az adós és a hitelező egyaránt folyamodhat.

A számlazárolási végzéssel szemben rendelkezésre álló jogorvoslatok köre a végzés módosítását, illetve visszavonását foglalja magába: lehetővé téve az adós számára a kibocsátás alapjainak megkérdőjelezését.[580] A 33. cikk (1) bekezdése alapján az adósnak az eredeti eljárás helye szerinti tagállam illetékes bíróságánál előterjesztett kérelme alapján lehetőség adódik a számlazárolási végzés visszavonására, vagy adott esetben módosítására, ha a) a rendeletben foglalt feltételek és követelmények nem teljesültek; b) a végzést, a 25. cikk szerinti értesítést, és/vagy a 28. cikk (5) bekezdésében említett többi iratot az adós részére nem kézbesítették a számlája vagy számlái zárolásától számított 14 napon belül; c) az adós részére a 28. cikknek megfelelően kézbesített iratok nem feleltek meg a 49. cikk (1) bekezdésében foglalt nyelvi követelményeknek; d) a végzésben meghatározott összeget meghaladóan zárolt összegek 27. cikknek megfelelő felszabadítása nem történt meg; e) a követelést, amelynek végrehajtását a hitelező a végzés útján kívánta biztosítani, teljes egészében vagy részben megfizették; f) az ügy érdemére vonatkozó bírósági határozat elutasította azt a követelést, amelynek végrehajtását a hitelező a végzés útján kívánta biztosítani; vagy pedig g) az ügy érdemi részére vonatkozó bírósági határozatot, vagy azt a perbeli egyezséget vagy közokiratot, amelynek végrehajtását a hitelező a végzés útján kívánta biztosítani, hatályon kívül helyezték vagy adott esetben semmisnek nyilvánították. Ha a rendeletben foglalt feltételek és követelmények tekintetében áll fenn hiányosság, a biztosítékra vonatkozó határozat felülvizsgálata válik szükségessé: ekkor tájékoztatni kell a hitelezőt arról, hogy a biztosítékok mely formái fogadhatók el, és jelezni kell, hogy az előírt (vagy további) biztosíték rendelkezésre bocsátásának hiánya a végzés visszavonását vagy módosítását vonja maga után. Amennyiben a kézbesítés elmaradása képezi a probléma forrását, a kézbesítésért felelős szerv tértivevénnyel igazolt ajánlott postai küldeményben haladéktalanul kézbesíti az iratokat az adós részére. Ha a kézbesítés kezdeményezése a hitelező feladatkörébe tartozik, a kézbesítés elmaradása kizárólag abban az

[580] GOLAK, Mateusz Wiktor: Minimum standards in the European Account Preservation Order. In: *Review of European and Comparative Law*, vol. XXXVIII. 2019. p. 72.

esetben orvosolható, ha a hitelező bizonyítani tudja, hogy megtette a számára előírt összes intézkedést az iratok első kézbesítésének sikere érdekében.[581]

Ezzel szemben a végrehajtás korlátozásának van helye, ha a végrehajtás olyan pénzeszközre irányul, mely a végrehajtás helye szerinti tagállam joga alapján a lefoglalás alól mentesített összeg. A végrehajtás megszüntetését alapozhatja meg, ha zárolt bankszámla nem tartozik a rendelet hatálya alá, vagy a végrehajtását megtagadták a végrehajtás helye szerinti tagállamban, továbbá a bírósági határozat végrehajthatóságát az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban felfüggesztették, illetve a közrendi klauzula (*ordre public*) esete.[582]

A jogorvoslatok harmadik csoportját az adós és a hitelező rendelkezésére álló egyéb jogorvoslatok alkotják, melynek körében a végzés módosítása vagy visszavonása kérelmezhető a végzést kibocsátó bíróságnál, amennyiben a) a végzés kibocsátásának alapjául szolgáló körülmények megváltoztak (példának okán a végzés kibocsátásának feltételei már nem állnak fenn, vagy az összeg változott); b) a követelés rendezését illetően a felek egyezségre jutottak (akár részben, akár egészben); vagy c) a zárolás alól mentes összegek kiigazítása szükséges, tekintettel arra, hogy a végrehajtás során a mentességi szabály egy időpontban több számlára vonatkozóan is alkalmazták.

Bármely jogorvoslati formát is kívánják igénybe venni a felek, a 36. cikk értelmében azt jogorvoslati formanyomtatványon szükséges előterjeszteni, és az benyújtható bármilyen kommunikációs eszközzel, akár elektronikus úton is. A rendelet az előterjesztés határidejére vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz, így az bármikor lehetséges, ugyanakkor a másik felet a kérelem előterjesztéséről minden esetben tájékoztatni szükséges. Ha az adós kérelmét a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását érintően nyújtotta be, vagy pedig a hitelezővel történő megegyezés gyanánt, határozathozatalra csak a felek érvelésének előterjesztését követően kerülhet sor. Egyebekben a határozatot késedelem nélkül, de legkésőbb 21 nappal azután kell meghozni, hogy a bíróság, vagy az illetékes végrehajtó hatóság a határozat meghozatalához szükséges összes információt megkapta. A jogorvoslat érdemében született döntésről a feleket szintén tájékoztatni kell. A rendelet 36. cikkének (5) bekezdése rögzíti, hogy a számlazárolási végzés visszavonására vagy módosítására vonatkozó határozat, valamint a számlazárolási végzés végrehajtásának korlátozására vagy megszüntetésére vonatkozó határozat azonnali hatállyal végrehajtandó. Továbbá kiemelten fontos, hogy az előbb felsorolt jogorvoslati formák alapján hozott határozattal szemben mindkét fél, tehát az adós és a hitelező

[581] Számlazárolási rendelet 33. cikk (3) bek.
[582] SURI Noémi: Tagállamközi követelésbehajtás alternatívái polgári és kereskedelmi ügyekben. *Glossa Iuridica*, 2024/1-2. szám, 375. o.

is fellebbezést nyújthat be, tanácsadó bizottsági eljárás keretében elfogadott végrehajtási jogi aktusokkal kidolgozott fellebbezési formanyomtatványon.[583]

6.3. A számlazárolási végzés gyakorlata

Az ideiglenes számlazárolásról szóló európai végzés normatív szinten hatékony eszközt kínál a határon átnyúló követelések biztosítására. A rendelet által kialakított mechanizmus – különösképpen az ex parte eljárás és a gyors végrehajthatóság – elvileg alkalmas arra, hogy megelőzze a vagyontárgyak végrehajtás alól történő elvonását, megkönnyítse a peres felek számára a viták rendezését és az ítéletek határon átnyúló végrehajtását.[584] Azonban gyakorlati alkalmazása (vagy alkalmazhatósága) kétség kívül bizonytalannak minősül, ezen bizonytalanság pedig több ponton is megmutatkozik.

Elsődlegesen kiemelkedően fontos megemlíteni a számlazárolási rendelet 53. cikkét, amely kötelezettségként fogalmazza meg az Európai Bizottság részére egy, a rendelet alkalmazásáról szóló javaslat benyújtását az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság felé. Az (1) bekezdés értelmében a jelentésnek annak értékelésére is ki kell térnie, hogy a rendelet hatálya alá vonhatók-e a pénzügyi eszközök, és az adós számlájára a számlazárolási végzés alkalmazását követően átutalt összegek a számlazárolási végzés hatálya alá tartoznak-e. A jelentés megvalósítása érdekében a tagállamoknak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátaniuk a számlazárolási kérelmek, a kibocsátott végzések, az előterjesztett jogorvoslati kérelmek (kiváltképp a helyt adó kérelmek), a fellebbezések és a sikeres fellebbezések konkrét számadataira vonatkozó információkat. Ami a probléma gyökerét adja, az a tény, miszerint jelen pillanatban nincsen olyan elérhető dokumentum, amely azt bizonyítaná, hogy e jelentéstétel megtörtént. Ennek ellenére nem lehet biztosan kijelenteni, hogy a Bizottság kötelezettségét elmulasztotta volna és a jelentés valóban elmaradt, annyit viszont le lehet szögezni, hogyha mindez meg is valósult, az Európai Unió honlapján nem követte ezt hivatalos „report” és módosítási javaslat sem. Tekintettel arra, hogy a rendelet hatálybalépése óta már szinte tíz kerek év eltelt, amely az uniós jogot érintően terjedelmes időszaknak minősül, véleményem szerint kézenfekvő lenne egy átfogó, részletes képet kapni a számlazárolási végzés tagállamokbeli alkalmazása és igénybevétele kapcsán, melyeket alapul véve rá lehetne világítani azon pontokra, melyekben esetlegesen pontosításra

[583] Számlazárolási rendelet 37. cikk
[584] KYRIAKIDES, Nicolas: The United Kingdom’s Stance to the Recently Introduced European Account Preservation Order. In: *Civil Justice*, vol. 33, 4/2014. p. 377.

vagy kiegészítésre szorulna a rendelet, annak érdekében, hogy minél teljeskörűbben tudja szolgálni a kodifikációját megelőzően megfogalmazott célkitűzéseket.

Ilyen irányú, hivatalos, uniós információk híján a végzés alkalmazásának feltérképezéséhez a tagállamok gyakorlatát kell vizsgálat tárgyává tenni. Marco Buzzoni és Carlos Santaló Goris álláspontja azt tükrözi, hogy az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés ítélkezési gyakorlata általános értelemben elég szűkösnek minősül.[585] Ezen tényt alátámasztása gyanánt a tagállami statisztikákra való szorítkozás lenne a legkézenfekvőbb megoldás – ám a statisztikák, főként az ideiglenes számlazárolási végzést felölelő adatok megint csak meglehetősen hiányosnak, vagy egyenesen hiányzónak tekinthetők. Az Európai Unió tagállamai kapcsán mindösszesen három ország nemzetileg közzétett statisztikájában fértem hozzá a rendeletre, illetve a rendelet alapján kibocsátott végzésekre vonatkozó információkhoz.

Luxemburg[586] kapcsán elmondható, hogy 2024-ben összesen 15 alkalommal került sor számlazárolási végzés iránti kérelem benyújtására, melyek közül az előterjesztés 14 esetben jogcímmel, míg egy fennmaradó esetben jogcím nélkül történt, továbbá a benyújtott kérelmekből 3 számlainformációk beszerzésére irányult. Ami a kérelmek elutasítását illeti, a 2024. évben egy esetben került erre sor. 7 helyt adó és 6 elutasított döntés mellett fellebbezésre ebben az évben nem került sor. Kiemelendő, hogy a luxemburgi tapasztalatok alapján a hitelezők inkább a nemzeti jog által biztosított intézkedéseket veszik igénybe, hiába szolgál a számlazárolási végzés többlet előnyökkel a hitelezőkre nézve.[587]

Luxemburghoz viszonyítva a litván[588] statisztikai adatok nem mentek bele a részletekbe, a számlazárolási végzés kapcsán mindösszesen csupán annyi került rögzítésre, hogy a 2023. évben a litván bíróságoknál 2 esetben kérelmezték a végzés kibocsátását, és az ezen ügy érdemére vonatkozó döntés több, mint fél év alatt született meg.

A Németországra[589] vonatkozó adatcsomag némileg pozitív irányba való elmozdulásra enged következtetni, hiszen a statisztika értelmében 2024-ben 279 esetben került sor számlazárolás iránti kérelem előterjesztésére. Ezen belül is a legnagyobb esetszám Niedersachsen

---

[585] BUZZONI, Marco – GORIS, Carlos Santaló: *Report on Practices in Comparative and Cross-Border Perspective*. Max Planck Institute, Luxembourg, 2022. p. 64.

[586] Juridictions judiciaires: Rapports juridictions judiciaires 2024. In: https://justice.public.lu/fr/publications.html?r=f%2Faem_theme%2Ftags_theme%3Ajustice%5Cjuridictions-judiciaires& (2026. május 8.)

[587] GORIS, Carlos Santaló: *Conference Report: „European Account Preservation Order: Practical Challenges and Prospects for Reform"*. University of Luxembourg, 2024. p. 2.

[588] The Report on the Hearing of Civil Cases, In: https://www.teismai.lt/en/courts/statistics/654 (2026. május 8.)

[589] Statistischer Bericht – Zivilgerichte 2024. In: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/_inhalt.html#_ni99hqndc (2026. május 8.)

tartományban fordult elő, ahol a hitelezők 228 esetben kérték a bíróságtól ideiglenes számlazárolás iránti végzés kibocsátását. A 279 darab kérelemhez képest azonban pusztán 10 esetben került sor az intézkedés elrendelésére, és mind a 10 ügy során előfordult, hogy az adós a végzés kibocsátása ellen fellebbezéssel élt.
Ami a Magyarországot érintő adatokat illeti, nem áll rendelkezésre olyan statisztika, amely a hazánkban kérelmezett, vagy esetlegesen el is rendelt ideiglenes számlazárolási végzések számáról tényszerű információt szolgáltatna.

Tekintettel arra, hogy a rendelet a 27 uniós tagállam közül – Dánia kivételével – 26 tagállamban történő alkalmazása kapcsán mindösszesen csupán háromnál áll rendelkezésre megfelelő statisztikai adatcsomag a kérelmek és végzések számára nézve, álláspontom szerint nem lehet egyértelműen megállapítani azt, hogy a számlazárolási végzés alkalmazása nagyon szűk körben valósulna meg. Az általam vizsgált tagállamok statisztikáit áttekintve bár úgy gondolom, hogy vannak adatok, melyek valamilyen szinten alátámasztják ezt a feltételezést, mégsem jelenthető ki, hogy minden kétséget kizáróan bizonyosságot is nyert. Mint ahogyan ilyen távlatban, minden tagállamra kiterjedő konkrét információk nélkül arra sem lehet választ adni, hogy a rendelet mennyire váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Véleményem szerint nem lehet valós gyakorlati tapasztalatokba bocsátkozni egy univerzális, az összes tagállamra kiterjedő empirikus vizsgálat nélkül, amely magába foglalná az ideiglenes számlazárolásra vonatkozó statisztikai adatokat és a tagállami bíróságok által meghozott döntések elemzését is, ezáltal megfelelő támpontot jelentene a végzés alkalmazása és alkalmazhatósága terén. Enélkül csak az uniós – illetve a magyar – esetjogból, azok közül is főként az előzetes döntéshozatalra utalt eljárásokból lehet kiindulni, amelyek minden esetre azt támasztják alá, hogy a hitelezők igénybe kívánják venni a biztosítási intézkedést, csak annak bizonyos rendelkezései további értelmezésre és pontosításra szorulnak, melyet – a Bizottság hivatalos jelentése hiányában – az Európai Unió Bíróságától (a továbbiakban: EUB) várnak.

6.3.1. Magyar tapasztalatok: a 2019.104. számú eseti döntés

Az első – és eddig egyetlen – hazai tapasztalatként a Fővárosi Ítélőtábla 20.Gpkf.43.621/2019/2. számmal fémjelzett döntése szolgál, melynek tartalma az uniós biztosítási intézkedés magyarországi értelmezése tekintetében kiemelkedőnek bizonyul. Hiszen a bíróság egyszerre vizsgálta a – hipotézisem alapját is képező – hitelező és az adós érdekei között lévő egyensúlyt, továbbá megfelelő elhatárolást nyújtott az ideiglenes számlazárolást, valamint a Vht-ben lefektetett, nemzeti biztosítási intézkedéseket érintően is.

A jogeset értelmében a hitelező az adós Franciaországban vezetett bankszámlájának ideiglenes zárolását kérte azzal az indokkal, hogy az adós korábbi ügyvezetője a társaság vagyonából jelentős, állítása szerint jogalap nélküli kifizetéseket teljesített. A hitelező továbbá vitatta, hogy az adós társasággal szemben indított magyar büntetőeljárás megfelelő biztosítékot nyújtana számára, mivel véleménye szerint az annak keretei között elrendelt zárolás nem fedezi teljes követelését.

Az Ítélőtábla a hitelezői kérelmet elutasító elsőfokú döntést helybenhagyásáról rendelkezett. Indokolásában kiemelte, hogy az ideiglenes számlazárolási végzés a Vht.-ben szabályozott biztosítási intézkedésekkel csupán részben szinonim, mivel attól több ponton is eltér: főként abban, hogy a rendelet a hitelezővel szemben a követelés fennállása és annak kielégítésének veszélyeztetettsége körében szigorúbb igazolási követelményt támaszt. Az adósi és a hitelezői érdekeket garantáló arányosság kapcsán az Ítélőtábla megerősítette, hogy a végzés meglepetés jellege, az adós információs hiánya, az esetleges visszaélések elkerülése, megelőzése érdekében éppen az adós jogainak védelme indokolja azt, hogy a bíróságnak a rendelkezésre bocsátott bizonyítékok és információk alapján kell meggyőződnie arról, hogy indokolt a bankszámlazárolás elrendelése. Azonban a hitelező által előadott tények és a csatolt bizonyítékok nem alapozták meg kellőképpen sem a követelés várható megalapozottságát, sem pedig a számlazárolás szükségességét.

Álláspontom szerint a döntés elvi tanulsága abban rejlik, hogy az eljárás ex parte jellegéből fakadó adósvédelmi igény okán a rendelet alkalmazásában nem elegendő a veszélyeztetettség puszta állítása vagy általános valószínűsítése: a hitelezőnek a rendeletben meghatározott feltételeket meggyőző módon kell alátámasztania.

6.3.2. K.H.K. kontra B.A.C. és E.E.K. ügy

Bár a magyar joggyakorlatban jelen pillanatig mindösszesen csak egyetlen jogeset szolgál útmutatóként az ideiglenes számlazárolásra nézve, ehhez képest az Európai Unióban számos előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásával összefüggő ítélet született. Mindezek közül az első a C-555/18. számú, K.H.K. kontra B.A.C. és E.E.K. ügyet érinti, melyben a hitelező egy, még nem jogerős bolgár fizetési meghagyás alapján kérte az adósok svédországi bankszámláinak zárolását. Az eljárás során kérdésként merült fel, hogy a fizetési meghagyás közokiratnak minősül-e, a fizetési meghagyásos eljárás az ügy érdemére vonatkozó eljárásnak tekinthető-e, illetve, hogy az ítélkezési szünet beletartozik-e a rendkívüli körülmény fogalmába.

Az EUB arra a megállapításra jutott, hogy a még nem végrehajtható fizetési meghagyás nem tekinthető a rendelet szabályozása alapján közokiratnak, ugyanakkor a fizetési meghagyásos eljárás az ügy érdemére vonatkozó eljárás kategóriájába sorolható, mivel végrehajtható jogcím megszerzésére irányul. A Bíróság továbbá azt is rögzítette, hogy az ítélkezési szünet önmagában nem minősül olyan körülménynek, amely a rendeletben előírt rövid határidők meghosszabbítását indokolná.

Az ügy érdemi jelentősége véleményem szerint abban áll, hogy pontosítja a rendelet kulcsfogalmait és megerősíti, hogy a számlazárolási végzés által létrehozott gyorsított eljárás független a nemzeti eljárási rend általános működési sajátosságaitól.

6.3.3. A Starkinvest-ügy

A C-291/21. számú, úgynevezett „Starkinvest-ügyben” a hitelező olyan kényszerítő bírság biztosítására nézve kérelmezte az adós Franciaországban vezetett bankszámláinak zárolását, amelyet a kötelezett jövőbeli jogsértése esetére szabtak volna ki. A kényszerítő bírság alapösszegét a korábbi bírósági határozat rögzítette ugyan, viszont a fizetendő összeg nagysága a kötelezett későbbi magatartásának függvényeként került meghatározásra.

Az EUB indokolásában rámutatott, hogy az alapeljárás során meghozott döntés a rendelet értelmében nem minősül olyan határozatnak, amely az adóst a hitelező követelésének megfizetésére kötelezi – a hitelező ebből kifolyólag nem mentesülhet a rendelet által megszabott, a követelés várható megalapozottságára és a kielégítésének veszélyeztetettségére vonatkozó bizonyítási kötelezettsége alól. Mindezek alapján megállapítható, hogy a számlazárolási végzés kedvezőbb feltételrendszerére csak kellően megalapozott, ténylegesen végrehajtható pénzkövetelés esetén lehet hivatkozni.

6.3.4. A TQ kontra Mr Green Limited ügy

A C-198/24. számú ügyben a hitelező egy, már végrehajtható osztrák ítéletre alapozva kérelmezte az adós több tagállamban vezetett bankszámláinak zárolását. Kérelmét többek között azzal indokolta, hogy az adós korábban más tagállamban vezetett bankszámlájára pénzeszközöket utalt át, továbbá azt is kiemelte, hogy az adós székhelye szerinti tagállam szabályozása a követelés végrehajtását akadályozhatja.

A 2026. május 21. napján megszületett ítéletében az EUB kimondta, hogy a rendelet 7. cikkének (1) bekezdése szerinti sürgősség megítélésekor a bíróság figyelembe veheti az adós

akár több évvel korábbi magatartását, valamint azt is, ha az adós tagállamát olyan jogi környezet jellemzi, amely akadályát képezheti a hitelezői követelés kielégítésének.

Úgy gondolom, ezen döntés jelentősége abban áll, hogy a valós kockázat vizsgálata nem szűkíthető le az adós által közvetlenül a kérelem benyújtását megelőzően tanúsított, vagyonelvonást célzó magatartásra. Éppen ellenkezőleg, az adós jogkövető attitűdjét a Bíróság szélesebb körben határozta meg. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a bíróságnak minden esetben az adott ügy összes körülményének mérlegelése alapján kell értékelnie, hogy a végrehajtás meghiúsulásának vagy jelentős megnehezülésének tényleges veszélye fennáll-e.

6.3.5. A Ponner-ügy[590]

A C-716/24. számú ügy keretében az alapeljárás Németországban lakóhellyel rendelkező felperese számlainformációk beszerzését és az adós ciprusi bankszámláinak zárolását kérte. Tekintettel arra, hogy az adós ellen harmadik államban fizetésképtelenségi eljárás indult, melyet a német jog elismert, ezért kérdésként merült fel, hogy ezen körülmény kizárja-e a számlazárolási rendelet alkalmazását.

Jelen ügyben ítélet még nem született, az eljárás disszertációm lezárásának időpontjában folyamatban van, így a főtanácsnok indítványa az, amely támpontként szolgál a jogeset bemutatásához és értékeléséhez. A főtanácsnok úgy érvelt, miszerint a rendelet hatályán kívül eső fizetésképtelenségi eljárások körébe főszabály szerint a tagállamokban indított, az uniós fizetésképtelenségi rendelet hatálya alá tartozó eljárások tartoznak. Ebből kifolyólag a harmadik államban indított, és valamely tagállam nemzeti joga által elismert fizetésképtelenségi eljárás önmagában nem zárja ki a számlazárolási végzés kibocsátását.

A jelenleg rendelkezésre álló dokumentáció alapján az ügy lényege abban áll, hogy az ideiglenes számlazárolás és a fizetésképtelenségi eljárások vonatkozásában a rendelet egységes alkalmazását és a hitelezők kollektív védelmének szempontjait egyaránt értékelni kell. Megjegyzendő, hogy a jogeset teljeskörű értékeléséhez az ítélet megléte szükséges, így az eljárás aktuális állapotában messzemenő következtetéseket még nem lehet levonni.

Az elemzés alá vont hazai és uniós jogeseteket alapul véve úgy gondolom, hogy a számlazárolási végzés gyakorlati alkalmazása a rendelet részletes szabályozása ellenére is felvet bizonyos jogértelmezési kérdéseket. Ezen kérdéskörök a kérelemhez csatolandó iratok

[590] Megjegyzendő, hogy az eljárás elnevezése fiktív.

körét, a rendelet által definiált fogalmakat, az elrendelésre irányadó szabályozást, a követelés kielégítésének veszélyeztetettségét, illetve a számlazárolási rendelet tárgyi hatályát érintik.

Ami az ideiglenes számlazárolást alátámasztó bizonyítékokat illeti, a hitelező a rendelet értelmében kérelmét nem alapozhatja pusztán általános aggályokra, megfelelő mennyiségű és minőségű bizonyítékkal kell alátámasztania az intézkedés szükségességét. Az uniós jogalkotó kiemelte, hogy a hitelező köteles minden rendelkezésre álló iratot, bizonyítékot csatolni a kérelméhez és ezáltal átadni a joghatósággal rendelkező bíróságnak – amennyiben a hitelező ezen kötelezettségét elmulasztja, vállalja annak következményét, hogy a bíróság kérelmének elutasításáról határozhat. Kiemelendő, hogy a szükségesség és a veszélyeztetettség megállapítása során a bíróság az ügy összes körülményének figyelembevételével jár el, a hitelező és az adós érdekeire figyelemmel.

A rendelet deklarálja, hogy a számlazárolás elrendeléséhez a végrehajtható határozat megléte ugyan nem feltétel, ám az EUB a kényszerítő bírság értelmezése nyomán rámutatott arra, hogy a jövőben esedékessé váló, előre meg nem határozott összegre vonatkozó bankszámlazárolás kérelmezése során a hitelező nem mentesülhet a rendelet által előírt többletkötelezettségei alól. Tekintettel arra, hogy az elrendelés sürgős szükségének, valamint a végrehajtás meghiúsulásának, elnehezülésének igazolása az adós garanciális védelmeként szolgál az eljárás ex parte jellegével szemben, így ettől eltekinteni nem lehet, a feltételek hiányában a hitelezőre nézve kedvezőbb szabályozás nem vehető igénybe.

Véleményem szerint, főként a fogalom-meghatározás és a tárgyi hatály kérdéskörét illetően elsődlegesen az Európai Bizottság által benyújtott javaslat, és az azt követő esetleges módosítások szolgálnának megoldással, ennek hiányában azonban jelen időpontban a gyakorlati jogászok az EUB által lefektetett bírósági joggyakorlatból indulhatnak ki.

6.4. Konklúzió

Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés bemutatása és széleskörű elemzése során arra a következtetésre jutottam, hogy az Unió által megalkotott biztosítási intézkedés alkalmas arra, hogy nagy mértékben megkönnyítse a követelések kielégítését a határon átnyúló végrehajtási ügyeket megelőzően. Mindezt oly módon szolgálja, hogy a hitelező kezébe egy meglehetősen szerteágazó szabályozással lefedett, szigorú alapokra helyezett intézkedést ad, amely anélkül teszi lehetővé a más tagállamban lévő bankszámla vagy bankszámlák befagyasztását, hogy az adós az ellen még a végrehajtási cselekmények foganatosítása előtt felléphetne. A tekintélyt parancsoló mechanizmus eredménye, hogy az adós rendelkezési jogát

elveszíti a zárolással érintett bankszámlán lévő pénzeszközei felett, ezáltal a hitelező gyorsan és könnyedén hozzájut a követeléséhez.

A jogintézmény fontos célkitűzések apropóján született meg: a kodifikáció során mindvégig figyelemmel kellett lenni a hatékonyabb követelésbehajtásra, a tagállamközi együttműködés kiterjesztésére és végrehajtásban történő elmélyítésére, valamint a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatására. Ezen lefektetett elvek mentén egy olyan uniós jogi eszköz elfogadására került sor, amely elméleti szinten a megalkotási fázisok során összegyűjtött célokat igyekszik garantálni: mindezt egyetlen rendeletbe fésülve. Álláspontom szerint ennek egy igencsak összetett eljárási szabályrendszer lett a végeredménye: a hitelezőnek több tényezőre is figyelemmel kell lennie már a kérelem benyújtása során (a formanyomtatványok kötelező használata, a végzés elrendelésére vonatkozó feltételeknek való megfelelés, pontos információk és igazolásra alkalmas okirati bizonyítékok szolgáltatása), hiszen amennyiben az mégsem nyer kellő bizonyítást annak megalapozottságát érintően, az könnyedén a számlazárolási végzésre irányuló kérelem elutasításához vezethet. Úgy gondolom, hogy a bizonyosság rendkívül magas fokának megkövetelése nem feltétlen megugorható minden esetben, és bár „szükséges rosszként" aposztrofálható, mégis eltántoríthatja a hitelezőt követelésének a rendelet által kínált biztosítási intézkedés igénybevételétől és a nemzeti jogrendszerek által kínált jogintézmények alkalmazása felé fordíthatja. Amennyiben a hitelező mégis a számlazárolási végzés mellett teszi le a voksát és a kérelmében foglaltakra alapozva az eljárást véghez kívánja vinni, valamint a végzés elrendeléséhez szükséges követelményeket is teljesíti, ezt követően kvázi akadályoktól mentes út áll előtte, hogy uniós kényszer alkalmazásával az adós bankszámlájának vagy bankszámláinak gyors zárolása megtörténjen és követelése rövid időn belül kielégítésre kerüljön. Ezt az „akadálymentes utat" több, a számlazárolási rendeletbe emelt hitelezővédelmi intézkedés garantálja: legfőként az eljárás ex parte jellege, amely az adós értesítése és meghallgatása nélkül teszi lehetővé a biztosítási intézkedés alkalmazását és foganatosítását. Ugyanakkor érdemes említést tenni a rendkívül rövid eljárási határidőkről is, melyek – a formanyomtatványok kötelező használata mellett – szintén azt szolgálják, hogy a hitelező minél hamarabb a követeléséhez juthasson. Akár ezen két rendelkezés figyelembevételével is megállapítható, hogy a számlazárolási rendelet főként a hitelező igényérvényesítésének megkönnyítését helyezi a középpontba, hiszen az eredményes és hatékony követelésbehajtást és végrehajtási eljárást a hitelezői érdekek primátusa teszi lehetővé. Egy szigorúan „hitelezőbarát", és a hitelező felé hajló uniós biztosítási intézkedés azonban könnyedén alááshatja az adós jogi és vagyoni érdekeit, így álláspontom szerint

kiemelten fontos olyan garanciális szabályok rendeletbe iktatása, melyek biztosítják az adós „fennmaradó” jogainak védelmét.

Úgy vélem, hogy az uniós jogalkotó szintén erre a megállapításra juthatott: hiszen a számlazárolási rendelet ennek megfelelően kiemelkedő figyelmet fordít az adós már-már szinte elnyomottnak ható, kiszolgáltatott helyzetére, és nagy hangsúlyt fektet az adósvédelmi rendelkezések rendeletben való széleskörű megjelenítésére. A tárgyi hatály bizonyos jogterületeket kizár a számlazárolási végzés alkalmazásának köréből, ezáltal igénybevételét meglehetősen szűkre szabja és korlátozza, ami az adósnak kedvezhet. A hitelező végrehajtható bírósági határozat, perbeli egyezség vagy közokirat hiányában fennálló bizonyítási kötelezettsége szintén az adós védelmét garantálja, hiszen ennek keretei között a hitelezőnek bizonyítania szükséges, hogy jók az esélyei arra nézve, hogy rá kedvező döntés születik majd, amely az adós fizetési kötelezettségét írja elő. Ehhez a helyzethez kapcsolódhat még a hitelező kötelező biztosítéknyújtása is, amely eszköz képes arra, hogy egyrészt gátat szabjon az alaptalan kérelmek előterjesztésének, másrészt megakadályozza az adós gazdasági ellehetetlenülését is. E körben az is hangsúlyozandó, hogy ugyanazon követelés tárgyában a hitelezőnek csupán egyetlen lehetősége nyílik az adóssal szemben számlazárolási végzés kérelmezésére, amely, ha a hitelezőre nem hat kedvezően (tehát elutasító határozattal végződik és az esetleges fellebbezés sem zárul eredményesen), az uniós jog előtt számlazárolás érvényesítését az adósra nézve már nem kezdeményezheti. Az a tény, miszerint a számlainformációk beszerzésére irányuló megkeresést követően a bíróság tudomására jutott banktitkok nem adhatóak ki a hitelező részére, szintén adósvédelmi biztosítékként könyvelhető el, mint ahogyan az is, hogy a zárolandó összeget meghaladóan zárolt pénzeszközök felszabadítását a hitelezőnek 3 munkanapos határidőn belül kezdeményeznie kell. Továbbá, álláspontom szerint, a rendelet talán legrelevánsabb adósvédelmi eszköze az adós rendelkezésére álló, széleskörű jogorvoslati rendszerben nyilvánul meg. Hiszen az adós a számlazárolási végzéssel és annak végrehajtásával szemben is fellebbezést terjeszthet elő: míg a végzés kapcsán a rendeletben meghatározott feltételek esetén a módosítását és visszavonását, addig a másik oldalon a végrehajtás korlátozását és megszüntetését kérelmezheti.

A számlazárolási rendelet Preambulumának 14. bekezdése előírja, hogy a számlazárolási végzés kibocsátási feltételeinek megfelelő egyensúlyt kell teremteniük a hitelezőnek a végzés beszerzéséhez fűződő érdeke és az adós azon érdeke között, hogy ne kerüljön sor visszaélésre a végzéssel kapcsolatban. A rendelet szabályozási rendszerét elemezve és vizsgálva úgy gondolom, hogy a jogalkotó által megfogalmazott követelmény érvényt nyert: tekintettel arra, hogy számos, az adós védelmét garantáló szabály került a rendeletbe iktatásra, a szabályozás

alkalmas arra, hogy a hitelező kezében lévő, felettébb szigorú eszközökkel szemben megfelelő védelemben részesítse mind magát az adóst, mind pedig vagyontárgyait és vagyoni helyzetét.

Mindent összevetve megállapítható, hogy az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés kétséget kizáróan speciális eszköznek minősül a határon átnyúló követeléseket tekintve – azonban, hogy egyúttal tömegesen használt európai megoldásnak is minősül-e, ezzel kapcsolatban a joggyakorlat széleskörű elemzését és a Bizottság jelentését követően lehet megfelelő konklúzióval szolgálni.

VII. ÖSSZEGZÉS

A biztosítási végrehajtásból fakadó előzetes, garanciális sajátosság, a kielégítési végrehajtást megelőző, előrehozott végrehajtási kényszercselekmények foganatosítása, és a mindezekből eredő előzetes végrehajthatóság egy meglehetősen komplex jogintézményt formál a biztosítási intézkedésből, amely alapvetően a jogosulti igények szolgálatában áll, de az adós érdekeit sem hagyja figyelmen kívül.

Jelen disszertációm megalkotása során többek között azt a célt tűztem ki, hogy a végrehajtási eljárásban fellelhető biztosítási intézkedés sokszor elfeledett jogintézményét szerteágazó kutatás tárgyává tegyem, és ezáltal felhívjam a figyelmet sokoldalúságára és alkalmazásának előnyeire. Mindezt egy több irányú, interdiszciplináris szemléletmódot igénylő vizsgálattal kívántam érvényesíteni, melynek során mindvégig kiemelt figyelmet fordítottam a jogintézmény speciális funkciójára és sajátosságaira.

7.1. Kutatásom összefoglalása, a hipotézisek vizsgálatának eredményei

Első hipotézisem kapcsán álláspontomat akként fogalmaztam meg, miszerint a biztosítási intézkedés Vht-ben rögzített szabályozása egy több évszázadra visszanyúló, belső jogfejlődés eredménye. Feltevésemet egy, a végrehajtási jogot érintő történeti visszatekintéssel kívántam igazolni, melynek során az adott jogszabályok biztosítási intézkedésre vonatkozó rendelkezéseit és a korabeli jogtudomány álláspontjait ismertettem és vetettem össze.
Meglátásom szerint állításomat a jogtörténeti elemzéssel kellőképpen alátámasztottam. Rámutattam korábbi törvényeink karakterisztikus vonásaira, és azon szabályozási sajátosságaira, melyek fokozatos egymásra épülésével lehetővé tették a Vht-ben napjainkban irányadó szabályok létrejöttét. Úgy gondolom, hogy azon tény, miszerint a biztosítási intézkedést érintő alapvető rendelkezések túlnyomó többsége[591] már a Vht. hatálybalépésének időpontjától érvényben van, azt mutatja, hogy a jogintézmény szerves része a végrehajtási jogi szabályozásnak – amelynek indoka a biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályanyag folyamatos, összefüggő, és láncszerű jogfejlődésében áll.

Második kiindulópontomat érintően a biztosítási intézkedés hatályos szabályozásának részletes vizsgálatára törekedtem. Hipotézisem során azt állítottam, hogy a Vht. által létrehozott szabályrendszer alkalmas arra, hogy keretei között elfogadhatóan érvényesüljenek a

[591] Ide nem értve a Vht. bűnügyi zárlatra vonatkozó rendelkezéseit, melyek 2020. január 1. napján hatályukat vesztették, mivel a szabályozás beleolvadt a büntetőeljárási törvénybe.

végrehajtás preventív és garanciális funkciói, mialatt mindvégig fenntartja a végrehajtást kérő és az adós érdekei közötti arányos egyensúlyt.

Vizsgálataimat elsődlegesen egy rendszertani elhelyezéssel és egy általános alapvetéssel vezettem fel, melyek megfelelő dogmatikai keretet és lényeges értékelési szempontokat biztosítottak számomra a biztosítási intézkedéssel kapcsolatos hatályos szabályok mélyreható, komplex elemzéséhez. Ezen összetett kutatás második lépcsőfokaként hiánypótló jelleggel megkíséreltem a biztosítási intézkedés fogalmának megadását, tekintettel arra, hogy a jogintézmény definiálást a jogirodalom és a vonatkozó joggyakorlat is mellőzi. Disszertációm további alfejezetei tartalmazzák a biztosítási intézkedés szabályozásának normatív elemzését, melynek során mindvégig kiemelt figyelmet fordítottam a bírósági joggyakorlatra is. Sokrétű kutatómunkám eredményeként arra a következtetésre jutottam, hogy a biztosítási intézkedés a végrehajtási jog egyik azon jogintézménye, melyben a preventív és garanciális jelleg egyszerre, egymást kiegészítve, párhuzamosan ölt testet. Egyrészt a végrehajtást kérő követelésének későbbi kielégítését biztosítja állami kényszer útján (végrehajtási kényszer), másrészt annak is gátat szab, hogy a jogintézmény foganatosítása során az alkalmazott állami kényszer ne ölthessen abszolút mód testet (arányosság és fokozatosság). Tekintettel arra, hogy a biztosítási intézkedés kivételes esetekben kérelmezhető – amely leginkább a végrehajtás általános feltételeinek hiányában mutatkozik meg –, különös szükség mutatkozik a végrehajtást kérő követelésének kielégítéséhez fűződő, illetve az adós azon érdeke közötti egyensúly fenntartására, hogy a jogintézmény alkalmazása ne járjon teljes ellehetetlenülésével – melyet a Vht. számos garanciális intézkedés törvénybe iktatásával megvalósít. Összességében kijelenthető, hogy a biztosítási intézkedés nem pusztán a végrehajtási jog „járulékos eszköze”, hanem épp ellenkezőleg, a követelések érvényesíthetőségének és a végrehajtási eljárás eredményességének egyik lényeges garanciája.

Harmadik hipotézisem középpontjában a biztosítási intézkedés végrehajtási jogban betöltött szerepe állt. Abból indultam ki, hogy az intézkedés a bírósági végrehajtás sajátjaként értelmezhető, amely állítás annak dacára is fenntartható, hogy számos egyéb, különböző jogágakban fellelhető jogintézményekkel is párhuzamba vonható.

Feltevésemet interdiszciplináris keretek között lefolytatott, jogösszehasonlító vizsgálat keretei között kívántam igazolni, melynek során elemzés alá vontam a biztosítási intézkedést érintő dogmatikai kérdéseket, a kutatási témám alapjául szolgáló intézkedés rokon jellegű jogintézményekkel történő egybevetésével. Elméleti vizsgálataim és a vonatkozó bírósági joggyakorlat feldolgozása nyomán megállapítottam, hogy a biztosítási intézkedés nem tekinthető a bírósági végrehajtás sajátos jogintézményének, hiszen alkalmazása és

alkalmazhatósága nem szorítható csupán a bírósági végrehajtás keretei közé. Tekintettel arra, hogy a magyar jogrendszer számos ideiglenes jellegű, biztosítási funkciójú jogintézményt ismer, melyek eltérő jogágakban találhatóak meg, és céljuk a jogosult igényérvényesítésének szolgálatában rejlik, az általam felállított hipotézisben foglaltak nem állíthatóak kellő bizonyossággal.

Negyedik feltevésem során azt állítottam, hogy a biztosítási intézkedés egyes európai államok jogrendszereiben szintúgy ismert és igénybevehető jogintézmény, amelynek megjelenése önálló formát ölt, szabályozása pedig a magyar rendelkezéseknek teljes mértékben megfeleltethető.

Kutatómunkámban ezen hipotézis vizsgálatát egy európai jogösszehasonlító-kritikai elemzés útján valósítottam meg, melynek folyamán egy, az általam felállított szempontrendszert követő kiválasztási folyamat részeként Németország, Anglia és Wales, továbbá Belgium szabályrendszerét vontam kiterjedő elemzés alá. Állításom azonban nem nyert igazolást, mivel megállapítottam, hogy Anglia és Wales az angolszász megoldásokat követve, míg Németország a kontinentális jogi fejlődés egy másik útjára lépve polgári perjogi kódexükben rendeli szabályozni az ideiglenes intézkedésként igénybevehető biztosítási intézkedéseket. Bár Belgium szabályozása roppant mód közel áll a Vht-ben lefektetett rendelkezésekhez, vizsgálatom egy részének igazolása nem jelent egyet az egész feltevés beigazolódásával. Kutatásaim összefüggéseit ennek megfelelően aszerint vontam le, hogy szabályozási sajátosságaik mentén mindhárom állam által ismert biztosítási intézkedések képesek arra, hogy hatékonyan szolgálják a követelés későbbi időpontban történő kielégítését és egyúttal a későbbi végrehajtás eredményességét, az eltérő jogi hagyományok és a jogfejlődés különbözősége okán teljes mértékben egyező szabályozási rendszerekről azonban mégsem beszélhetünk.

Ötödik, és egyben utolsó hipotézisemet az ideiglenes számlazárolás keretei között adtam meg, kiemelt jelentőséget tulajdonítva a Preambulumban meghatározott hitelezői és adósi érdekek arányosságának. Ennek megfelelően vélelmeztem, hogy a számlazárolási rendelet valódi egyensúlyt teremt a hitelezőnek a követelés kielégítéséhez fűződő, továbbá az adósnak a hitelezői visszaélésekkel szemben támasztott érdeke között.

A jogintézmény ex parte jellegét előtérbe helyezve, az adós eljárásban történő részvétele nélkül a rendelet szabályozása könnyedén eltolódhat egy olyan irányba, amely a túlzott hitelezővédelmet szolgálja, ezáltal megvan annak a lehetősége, hogy az adós abszolút kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet. A számlazárolási rendeletet érintő átfogó, elméleti és gyakorlati vizsgálataim eredményeként azonban megállapítást nyert, hogy a rendelet valóban követte a jogalkotói célkitűzéseket, hiszen megfelelő minőségű és mennyiségű garancia (többek

között a meglehetősen szűkre szabott tárgyi hatály, a hitelező széleskörű, szigorú bizonyítási kötelezettsége, bírósági határozat, perbeli egyezség vagy közokirat híján további biztosítéknyújtási kötelezettsége, a hitelező felelőssége, vagy a részletes szabályozás mentén kimunkált jogorvoslati rendszer) áll rendelkezésre, melyek egytől egyig az adósnak kedveznek, segítségükkel pedig könnyen gátat lehet szabni annak, hogy a hitelező alaptalan kérelmet terjesszen elő és az adós gazdasági ellehetetlenülésére sor kerüljön.

7.2. De lege ferenda javaslatok

A jogintézmény karakterét és funkcióját szem előtt tartva úgy vélem, hogy a bírósági végrehajtás nem nélkülözheti a biztosítási intézkedés meglétét: ez az állítás pedig abból a megfontolásból fakad, hogy álláspontom szerint kiváltképp szükséges és célszerű egy olyan végrehajtási jogi jogintézmény megléte, amely „klasszikus" kielégítési végrehajtás hiányában is képes arra, hogy a jogosult követelése kielégítésének előmozdítását szolgálja az állami kényszer előzetes igénybevételével.

Úgy vélem, a biztosítási intézkedés hatályos szabályozása alapvetően alkalmas arra, hogy a jogintézmény eredményesen betölthesse a célját. Ebből kifolyólag, ami a biztosítási intézkedést illeti, nem tartom indokoltnak a végrehajtási törvény átfogó módosítását vagy reformját, mivel a jogalkotó a lefektetett jogszabályi rendelkezésekkel megfelelő hátteret biztosított e speciális végrehajtási eljárásnak. Mindez azonban nem zárja ki olyan további megoldások megfontolását, amelyek tovább erősíthetik a jogintézmény preventív rendeltetését és garanciális jellegét. Tekintettel arra, hogy disszertációmat végig kísérte a végrehajtást kérő és az adós eljárás során megjelenő érdekei egyensúlyának vizsgálata, így javaslataimat is e körben fogalmaztam meg.

1. A biztosítás intézkedés rendeltetéséből fakadóan az adós vagyona feletti rendelkezési jogát korlátozza, mellyel szemben a hatályos szabályozás a végrehajtást kérő költségelőlegezési kötelezettségét, illetve a rosszhiszeműen benyújtott kérelemből fakadó kár megtérítését állítja fel garanciális korlátként.[592] Ugyanakkor ezen rendelkezések nem teremtenek előzetes fedezetet arra az esetre, ha a biztosítási intézkedés elrendelése és foganatosítása az adós vagyonában olyan mértékű hátrányt okoz, amely később nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán lenne elhárítható. Ebből kifolyólag, álláspontom szerint

[592] Lásd: Vht. 190. § (4) bek., 201. § (4) bek.

indokolt lenne megfontolni, hogy a bíróság a jogintézmény elrendelését mérlegelési jogkörében, kivételes esetekben a végrehajtást kérő biztosítéknyújtási kötelezettségéhez – példának okán egy, az adott ügy összes körülményének megítélése által meghatározott pénzösszeg bírósági letétbe helyezéséhez vagy bankgaranciához – köthesse. Mindez az intézkedés esetleges megalapozatlan elrendeléséből eredő adósi károk megtérülésének előzetes biztosítékául szolgálna. A javaslatot alátámasztja, hogy a biztosítéknyújtási kötelezettség az ideiglenes intézkedéshez kapcsolódóan a Pp.-ben, valamint a számlazárolási rendeletben szintén megjelenik.[593]

2. A hatályos szabályokból következik, hogy a biztosítási intézkedés hatályának fenntartása csupán addig minősül szükségszerűnek, amíg a végrehajtást kérő követelésének későbbi kielégítését veszélyeztető körülmények érdemben fennállnak. Felmerül azonban a kérdés, hogy mi történik abban az esetben, amikor ezen körülmények még a követelés tényleges biztosítását megelőzően megszűnnek, vagy az adósra nézve pozitív irányba megváltoznak. Ennek orvoslására úgy gondolom, átgondolandó annak szabályozásba integrálása, hogy az adós az intézkedés elrendelését követően beálló, érdemi körülményváltozásra hivatkozással annak fenntartását bírósági felülvizsgálat tárgyává tehesse.

3. Pénzkövetelés biztosítása esetén, a zárolás iránti végrehajtói felhívás alapján az adós bankszámláján lévő összegek nem fizethetőek ki sem az adós, sem más javára, továbbá a zárolás a jövőben esetlegesen a pénzforgalmi számlán megjelenő jóváírásokra is kiterjedhet. Amennyiben az adós gazdasági társaság, számlájának teljeskörű zárolása meggátolhat olyan kifizetéseket (példának okán munkabér-kifizetések, közüzemi számlák, illetve a tevékenység fenntartásához nélkülözhetetlen ellenszolgáltatások teljesítése), melyek elmaradása végül az adós tevékenységének ellehetetlenítésével járhat. Mindezek érdekében, az adós oldalán megjelenő további garanciaként érdemes lehet az Air-ban szabályozott kifizetés engedélyezésének jogintézményét[594] – a szabályozási sajátosságokra figyelemmel – átültetni a bírósági végrehajtási jogba. Mindezek alapján, ha az adós megfelelően igazolja, hogy a biztosítási intézkedéssel zárolt fizetési számláján lévő pénzeszközein kívül nem rendelkezik más vagyoni forrással, melyből meghatározott személyek részére történő kifizetéseit teljesíteni tudná, így tevékenysége aránytalan korlátozást szenvedne, a bíróság a zárolt fizetési számláról történő kifizetés engedélyezéséről rendelkezhet. Ezen javaslat célja nem a végrehajtást kérő követelésének

[593] Lásd: Pp. 106-107. §, Számlazárolási rendelet 12. cikk
[594] Lásd: Air. 84. §

biztosítására meglévő fedezet akaratlagos csökkentése, hanem az adós jövőbeli fizetőképességének fenntartása.

4. A Vht. az adós vagyontárgyainak foglalás alóli feloldását azon esetekben teszi lehetővé, amikor az adós a biztosítandó összeget teljesítette, vagy a követelés fedezete pénzforgalmi számlájára, betétjére kiadott eredményes felhívás következtében biztosítva van, vagy a romlandó dolog értékesítésének költségét a végrehajtást kérő elmulasztotta megfizetni.[595] Végrehajtási törvényünk azonban nem ad lehetőséget arra, hogy az adós más, megfelelő biztosíték nyújtása által a foglalás alóli feloldás járható út legyen – így megfontolandó ezen megoldás – az Avt-ben és a Pp-ben előírtakhoz hasonló[596] – törvénybe iktatása. Javaslatom alapján a végrehajtást kérő követelésének alapjául szolgáló fedezet biztosítása továbbra is fennállna, az adós részére azonban egy alternatív lehetőségként szolgálna, amely az érintett vagyontárgya feletti rendelkezési jogának korlátozása megszűnését eredményezné.

7.3. Zárszó

Értekezésemben a biztosítási intézkedés komplex jogintézményének átfogó, részletes bemutatására és elemzésére törekedtem, a jogtörténeti kitekintésektől kezdődően egészen a hatályos rendelkezésekig, mely vizsgálatot az előre kiválasztott európai modellekkel történő összevetéssel, továbbá az ideiglenes számlazárolás jogintézménye mint európai uniós biztosítási intézkedésnek kutatásával egészítettem ki és helyeztem egységes, logikai szerkezetbe. Az alapvető keretek elsődleges meghatározásával pedig a biztosítási intézkedést elhelyeztem a végrehajtási jog rendszerében, mellyel rámutattam alkalmazásának általános jogi környezetére.

Úgy vélem, a biztosítási intézkedés nélkülözhetetlen része végrehajtási jogunknak, és bár nem egy újkeletű jogintézményről van szó, alkalmazása és alkalmazhatósága tekintetében a jogirodalomban sokszor úgy tűnik, túlságosan háttérbe szorul. Úgy gondolom, ennek indoka abban rejlik, hogy az intézkedés rendszertani helyzetéből és ideiglenes jellegéből fakadóan a polgári eljárásjog és a végrehajtási jog határterületén mozgó, e két jogág metszéspontjában elhelyezkedő sajátos jogintézmény. Kutatómunkám elsődleges célja abban állt, hogy rávilágítsak a biztosítási intézkedés kulcsfontosságú jelentőségére, amely a követelés kielégítése biztosításának és a későbbi kielégítési végrehajtás hatékony lefolytatásának

[595] Vht. 193. §
[596] Lásd: Avt. 99. § (1) bek., Pp. 106. § (5) bek.

szolgálatában állva a végrehajtás preventív funkciójának egyik megtestesítője. Egyúttal egy olyan, teljeskörű elemzéshez közel álló, univerzális és szerteágazó kutatás létrehozására törekedtem, amely alkalmas lehet arra, hogy pótolja a jogirodalomban fennálló „űrt" a biztosítási intézkedés tudományos alapokon nyugvó vizsgálatát érintően, és egyúttal hazai és interdiszciplináris szemléletben is válasszal szolgáljon a jogintézményt övező kérdéskörökre. Remélem, jelen disszertációm képes megugrani azt a magas szintet, melyet célkitűzéseim során meghatároztam.

SUMMARY

The preliminary, guarantee featured nature of enforcement proceedings, the implementation of preemptive enforcement measures prior to the enforcement for satisfaction, and the provisional enforceability constitute a rather complex legal institution within the security measure, which fundamentally serves the claims of the entitled party but does not disregard the interests of the debtor.

In writing this dissertation, one of my goals was to make the often-overlooked legal institution of security measures in enforcement proceedings the subject of a comprehensive study, thereby drawing attention to its versatility and the benefits of its application. I sought to demonstrate this through a multifaceted, interdisciplinary analysis, in which I consistently focused on the specific functions and characteristics of this legal institution.

With regard to my first hypothesis, I set out my position as follows: the regulation of security measures laid down in the Judicial Enforcement Act is the result of an internal development of the law stretching back several centuries. I sought to substantiate my hypothesis with a historical review of enforcement law, in which I outlined and compared the provisions of the relevant legislation concerning security measures with the views of contemporary jurisdiction of the time.

I believe I have sufficiently substantiated my statement through an analysis of legal history. I have highlighted the characteristic features of our earlier laws and those specific regulatory aspects which, by gradually building upon one another, have made it possible for the rules currently governing the Judicial Enforcement Act to come into life. I believe that the fact that the majority of the fundamental provisions relating to security measures have been in force since the date on which the Judicial Enforcement Act came into force shows that this legal institution is a constant feature of enforcement law – the reason for which lies in the continuous, coherent and cumulative development of the body of law relating to security measures.

With regard to my second hypothesis, I sought to conduct a detailed examination of the current regulatory framework governing security measures. I claimed that the regulatory framework established by the Judicial Enforcement Act is suitable for ensuring that the preventive and protective functions of enforcement are adequately realised within its parameters, whilst maintaining a fair balance between the interests of the party seeking enforcement and those of the debtor at all times.

I began my research primarily by establishing a taxonomic framework and a general premise, which provided me with an appropriate dogmatic framework and essential evaluation criteria

for an in-depth, complex analysis of the current rules governing security measures. As the second stage of this comprehensive research, and in an attempt to fill a gap in the legal literature, I have endeavoured to define the concept of security measures, given that both legal literature and relevant case law have neglected to provide a definition of this legal institution. Further sub-chapters of my dissertation deal with the regulation of security measures, throughout which I have also paid particular attention to judicial case law. As a result of my wide-ranging research, I have concluded that the security measure is one of the legal institutions of enforcement law in which preventive and guarantee-based characteristics are embodied simultaneously, complementing one another and existing in parallel. On one hand, it ensures that the claim of the creditor will ultimately be satisfied through state coercion (enforcement coercion); on the other hand, it also prevents the state coercion applied in the course of implementing this legal institution from taking on an absolute character (proportionality and graduality). Given the exceptional and specific nature of the security measure – which is most evident in the absence of the general conditions of enforcement – there is a particular need to maintain a balance between the satisfaction of the claim of the creditor and the debtor's interest in ensuring that the application of this legal institution does not render the debtor's position entirely untenable – a balance which the Judicial Enforcement Act achieves by enshrining numerous safeguards in law. On the whole, it can be stated that the security measure is not merely an „ancillary instrument" of enforcement law; on the contrary, it is one of the key guarantees of the enforceability of claims and the effectiveness of enforcement proceedings.

My third hypothesis focused on the role of the security measure in judicial enforcement. I began from the premise that the measure can be interpreted as an integral part of judicial enforcement, a claim that can be sustained despite the fact that it can be drawn into parallel with numerous other legal institutions found in various fields of law.

I sought to substantiate my hypothesis within the framework of a comparative legal study conducted from an interdisciplinary perspective, in the course of which I analysed the doctrinal issues relating to the security measure by comparing it with similar legal institutions that form the basis of my research topic. On the basis of my theoretical analysis and a review of the relevant case law, I have concluded that a security measure cannot be regarded as a specific legal institution of judicial enforcement, since its application and applicability cannot be confined solely to the framework of judicial enforcement. Given that the Hungarian legal system recognises a number of legal institutions of a security nature serving a protective function, which are found in different fields of law and whose purpose is to facilitate the

enforcement of the creditor's claims, the assertions contained in the hypothesis I have put forward cannot be established with sufficient certainty.

In my fourth proposition, I claimed that the security measure is a legal institution that is recognised and available in the legal systems of certain European states, taking on a distinct form in each case, whilst its regulation is fully comparable to the Hungarian provisions.
In my research, I examined this hypothesis by means of a comparative and critical analysis of European law, in the course of which I subjected the legal systems of Germany, England and Wales, and Belgium to a comprehensive analysis as part of a selection process based on a set of criteria I had established. However, my assertion was not borne out, as I found that, whilst England and Wales follow the Anglo-Saxon model, Germany, having taken a different path in the development of continental law, provides for the regulatory framework governing security measures available as provisional measures within its Civil Procedure Code. Although Belgium's legislation is very closely aligned with the provisions laid down in the Judicial Enforcement Act, the fact that part of my analysis is borne out does not mean that the entire hypothesis has been confirmed. Accordingly, I have drawn conclusions from my research to the effect that, in line with their regulatory characteristics, the security measures recognised by all three states are capable of effectively ensuring the satisfaction of the claim at a later date and, at the same time, the effectiveness of subsequent enforcement, however, due to differing legal traditions and variations in the development of the law, we cannot speak of regulatory systems that are entirely identical.

I set out my fifth and final hypothesis within the framework of the account preservation order, attaching particular importance to the proportionality of the interests of creditors and debtors as set out in the Preamble. Accordingly, I posited that the regulation regarding the account preservation order strikes a genuine balance between the creditor's interest in the satisfaction of the claim and the debtor's interest in protection.
Given the ex parte nature of this legal institution, and in the absence of the debtor's participation in the proceedings, the provisions of the regulation could easily be interpreted in a way that serves to provide excessive protection for creditors, thereby creating the possibility that the debtor may find themselves in a position of absolute vulnerability. However, as a result of my comprehensive theoretical and practical analysis of the account preservation order, it was established that the regulation did indeed fulfil the legislative objectives. After all, a guarantee of adequate quality and quantity (including, amongst other things, the rather narrow scope of application, the creditor's extensive and stringent burden of proof, the obligation to provide further security in the absence of a decision, the creditor's liability, and the system of legal

remedies developed in accordance with detailed regulations) are in place, all of which favour the debtor. With their help, it is easy to prevent creditors from making unfounded claims and the debtor from being driven into financial ruin.

Taking into account the characteristics and function of this legal institution, I believe that in judicial enforcement, the existence of a security measure is essential: this statement stems from the fact that, in my view, it is particularly necessary and expedient to have a legal institution in enforcement law that, even in the absence of „classic" enforcement for satisfaction, is capable of promoting the satisfaction of the creditor's claim through the preliminary use of state coercion.

I believe that the security measure is an indispensable part of our enforcement law, and although it is not a new legal institution, its application and applicability often seem to be given too little attention in legal literature. I believe the reason for this lies in the fact that, owing to its systematic position and provisional nature, this measure is a specific legal institution situated at the intersection of civil procedure law and enforcement law, operating in the grey area between these two fields of law. The primary aim of my research was to highlight the crucial importance of the security measure, which, by serving to ensure the satisfaction of a claim and the efficient conduct of subsequent enforcement proceedings, embodies one of the preventive functions of enforcement. At the same time, I have endeavoured to produce a universal and wide-ranging study, approaching a comprehensive analysis, which may be capable of filling the „gap" in legal literature regarding the scientifically grounded examination of security measures, whilst also providing answers, from a domestic and interdisciplinary perspective, to the issues surrounding this legal institution. I hope that this dissertation will be able to meet the high standards I set out in my objectives.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Magyar nyelvű szakirodalom:

- **Antal Tamás:** *A Magyar Királyi Igazságügyminisztérium története (1867-1944/45)*. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2022.
- **Áts Ágota – Gondán-Evetovits Andrea:** Házassági perek. In: **Völcsey Balázs (szerk.):** *Kompakt kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025.
- **Babják Ildikó:** A váltó fajai a 19. században. *Miskolci Jogi Szemle*, 2007/1. szám
- **B. Korek Ilona:** Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: **Balogh Olga – B. Korek Ilona – Császti Ferenc – Juhász Edit (szerk.):** *A bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2009.
- **B. Korek Ilona:** Pénzkövetelés biztosítása. In: **Balogh Olga – Császti Ferenc – B. Korek Ilona – Juhász Edit (szerk.):** *A megújult bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2006.
- **Bacsó Ferenc:** Végrehajtási eljárás. In: **Bacsó Ferenc – Beck Salamon – Móra Mihály – Névai László (szerk.):** *Magyar polgári eljárásjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1959.
- **Bacsó Jenő:** *A végrehajtási eljárásjog tankönyve*. Csáthy Ferencz Magyar Királyi Tudományegyetemi Könyvkereskedése és Könyvkiadóvállalata, Debrecen, 1917.
- **Balogh Olga:** A jogorvoslatok egyéb szabályai. In: **Balogh Olga – B. Korek Ilona – Császti Ferenc – Juhász Edit (szerk.):** *A bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2009.
- **Beck Salamon:** A nemperes eljárások. In: **Bacsó Ferenc – Beck Salamon – Móra Mihály:** *Magyar polgári eljárásjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1959.
- **Bíró Noémi – Gyekiczky Tamás – Kapa Mátyás – Nádas György – Rab Henriett – Zoltán Hunor – Zoltán Levente:** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2013.
- **Boros Anita – Hoffman István – Pollák Kitti – Bekecs Andrea – Szamek Gabriella – Szegedi László – Vértesy László:** *A közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai az Ákr. szerint*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar, Budapest, 2018.

- **Bujtor Klára:** A bírósági végrehajtási jog fejlődése Magyarországon 1954-ig. *JURA*, 2024/4. szám
- **Cserba Lajos – Gáspárdy László – Kormos Erzsébet:** *A bírósági végrehajtás*. Egyetemi jegyzet, Novotni Alapítvány a magánjog fejlesztéséért, Miskolc, 1995.
- **Cserbáné Nagy Andrea:** *A biztosítási intézkedés*. Szakdolgozat, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2025.
- **Csonka Péter:** Az új Brüsszel I. rendelet vizsgálata a határon átnyúló hatékonyabb jogérvényesítés megvalósulása tükrében. *Közjegyzők Közlönye*, 2015/3. szám
- **Csontos Izabella:** *A bírósági végrehajtás elrendelésének egyes kérdései a bírósági gyakorlat tükrében*. In: Jogi Fórum. https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/csontos_izabella__vh_elrendelesenek_egyes_kerdesei%5Bjogi_forum%5D.pdf
- **Czine Ágnes:** A kényszerintézkedések alkalmazásának általános szabályai. In: **Belegi József (szerk.):** *Büntetőeljárás jog I-II. – Kommentár a gyakorlat számára*. HVG-ORAC, Budapest, 2022.
- **Darai Péter:** A pénzkövetelés biztosítása az adóeljárásban I. *Céghírnök*, 2015/7. szám
- **Darai Péter:** A zárolás iránti végrehajtói felhívás I. *Céghírnök*, 2018/5. szám
- **Dánielné Kiss Ildikó:** A polgári perrendtartás szabályainak alkalmazása a bírósági végrehajtás során. *JURA*, 2021/1. szám
- **Detlev W. Belling – Szűcs Tünde:** Bevezetés a német jogba. In: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica*. Szeged, 2011.
- **Döme Attila:** Okiratok. In: **Petrik Ferenc (szerk.):** *Polgári eljárásjog I-II. – Kommentár a gyakorlat számára*. HVG-ORAC, Budapest, 2024.
- **Ébner Vilmos:** Perindítás. In: **Varga István (szerk.):** *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III*. HVG-ORAC, 2018.
- **Farkas József:** Bizonyítás. In: **Szilbereky Jenő – Névai László (szerk.):** *A polgári perrendtartás magyarázata*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967.
- **Farkas József:** Bírósági és közjegyzői nemperes eljárások. In: **Szilbereky Jenő (szerk.):** *Polgári eljárásjog, II. kötet*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1978.
- **Fazekas Judit:** Bel- és igazságügyi együttműködés az Európai Unióban – a hágai programtól a stockholmi programig. *Kriminológiai tanulmányok*, 2012.
- **Fodor Ármin – Márkus Dezső:** *A Polgári Törvénykezési Rendtartás kézikönyve, I. kötet*. Singer és Wolfner kiadása, Budapest, 1894.

- **Gáspárdy László:** Alapvető elvek. In: **Petrik Ferenc (szerk.):** *Polgári eljárásjog I-IV. – régi Pp. – Kommentár a gyakorlat számára.* HVG-ORAC, Budapest, 2011.
- **Gáspárdy László:** A peres ügy – perenkívüli ügy. In: **Gáspárdy László (szerk.):** *Polgári nemperes eljárások*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2000.
- **Gelencsér Dániel – Muzsalyi Róbert:** Külföldi határozat végrehajtása. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Gombos Katalin:** A gazdasági válság hatásai az európai és a magyar joggyakorlatra. In: **Auer Ádám – Papp Tekla (szerk.):** *A gazdasági világválság hatása egyes jogintézményekre Magyarországon és az Európai Unióban – Interdiszciplináris és jogösszehasonlító elemzés*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2016.
- **Gombos Katalin:** Az Európai Unióban zajló hatóságok közötti polgári jogi együttműködés áttekintése. In: **Gombos Katalin – Simon Károly László (szerk.):** *Hatóságok közötti határon átnyúló együttműködés polgári ügyekben*. Dialóg Campus, Budapest, 2020.
- **Groisz Gusztáv:** *Magyar polgári törvénykezési rendtartás: 1868. évi LIV. törvényczikk*. Stein János erdélyi muzeum-egyleti könyvárus, Kolozsvár, 1870.
- **Gyarmathy Judit:** Perindítás. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Gyekiczky Tamás (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2012.
- **Gyüre Péter:** A bírósági végrehajtás elrendelésére vonatkozó általános szabályok figyelemmel a szubszidiárius jelleggel alkalmazandó új polgári perrendtartás rendelkezéseire. In: *Eljárásjogi Szemle*, 2018/1. szám
- **Hideg Milán István:** Adósvédelem az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásában. Gazdaság és Jog, 2020/2. szám
- **Hideg Milán István:** Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés, különös tekintettel a bankok kötelezettségeire. *Gazdaság és Jog*, 2019/5. szám
- **Hideg Milán István:** Társadalmi fenntarthatóság és végrehajtás: az Európai Unió intézkedései a határon átnyúló követelések sikeres végrehajtása érdekében, különös tekintettel az európai számlazárolási rendeletre. In: **Gelencsér Dániel – Selnicean László (szerk.):** *Uniós polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021.

- **Höflinger Hajnalka:** Az EKÁER-hez kapcsolódó kényszercselekményekkel összefüggő kérdések. *Adó szaklap*, 2019/8-9. szám
- **Höflinger Hajnalka:** Tények és tévhitek az ideiglenes biztosítási intézkedéssel kapcsolatban. *Adó szaklap*, 2021/10. szám
- **Imling Konrád:** *A végrehajtási törvény (1881. évi LX. törvényczikk) magyarázata*. Franklin-Társulat, Budapest, 1905.
- **Juhász Imre:** A polgári nemperes eljárások fogalma és általános jellemzése. In: **Varga István (szerk.):** *A polgári nemperes eljárások joga*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2010.
- **Kapa Mátyás:** A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban. *Közjegyzők Közlönye*, 2010/4. szám
- **Kapa Mátyás:** *Hitelezővédelem a bírósági végrehajtásban*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2006.
- **Kapa Mátyás – Gyekiczky Tamás – Bíró Noémi – Nádas György – Rab Henriett – Zoltán Hunor – Zoltán Levente:** *A bírósági végrehajtás magyarázata*. Complex Kiadó, Budapest, 2009.
- **Kazay László:** A perfeljegyzés néhány kérdéséről. *Gazdaság és Jog*, 2002/9. szám
- **Kengyel Miklós:** A rendelkezési és a tárgyalási elv a Polgári perrendtartás 1995. évi módosítása után. *Magyar Jog,* 1996/5. szám
- **Kengyel Miklós:** *Magyar polgári eljárásjog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2013.
- **Kengyel Miklós – Harsági Viktória:** A határon átnyúló végrehajtás nehézségei az Európai Unióban. In: **Kengyel Miklós (szerk.):** *Brüsszeltől – Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből*. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017.
- **Király Lilla:** *Bírósági végrehajtás Magyarországon és az Európai Unióban*. Egyetemi jegyzet, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2015.
- **Kiss Daisy:** *A polgári per titkai*. HVG-ORAC, Budapest, 2009.
- **Kiss Daisy:** Vita a bírósági végrehajtás jelenéről és jövőjéről. *Magyar jog*, 1986/5. szám
- **Kiss Szilvia:** Megállapítási és marasztalási perek összehasonlítása, megállapítási keresetek speciális feltételei. *Debreceni Jogi Műhely*, 2014/1-2. szám. In: Jogi Fórum http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/megallapitasi_es_marasztalasi_perek_osszehasonlitasa_megallapitasi_keresetek_specialis_feltetelei/

- **Kormos Erzsébet:** A bírósági végrehajtás eredményességének új eszköze az Európai Unióban – biztosítási intézkedés az adós bankszámlája tekintetében. *Európai Jog*, 2009/3. szám
- **Kormos Erzsébet:** *Alapelvek a bírósági végrehajtási eljárásban*. PhD értekezés, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2002.
- **Kovács Ferenc:** A biztosítási és ideiglenes biztosítási intézkedés keretében foganatosított végrehajtási cselekmények szabályai. In: **Kovács Ferenc (szerk.):** *Nagykommentár az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2023.
- **Kovács Ferenc:** Az adóigazgatási eljárás általános szabályai. In: **Kovács Ferenc (szerk.):** *Nagykommentár az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2023.
- **Lakatos Anett – Kisdiné Kállay Márta:** Biztosítási intézkedés és ideiglenes biztosítási intézkedés. *Adó szaklap*, 2022/14. szám
- **Lukács Tamás:** A végrehajtás szervezete. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2025.
- **Lukács Tamás – Rák Viktor – Szécsényi-Nagy Kristóf:** Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Madai Sándor – Pápai-Tarr Ágnes:** *Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez*.
- **Magyary Géza:** *A magyar polgári peres eljárás alaptanai. (A perbeli cselekmények tana.)* Franklin-Társulat Nyomdája, Budapest, 1898.
- **Magyary Géza – Nizsalovszky Endre:** *Magyar polgári perjog*. Franklin-Társulat Nyomdája, Budapest, 1939.
- **Martonovics Bernadett:** Külföldi határozat végrehajtása. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Mészáros Pál Emil:** *A polgári jog és a polgári eljárásjog alapelveinek kapcsolódása, illetve azok alkalmazása a polgári peres és nemperes eljárásokban*. PhD értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2021.

- **Mészáros Pál Emil:** Ideiglenes intézkedések az európai polgári eljárásjogban és a „nem tagállami" ideiglenes számlazárolást elrendelő végzés. *Európai Jog*, 2018/3. szám
- **Mikó Gergely:** Ingatlan-végrehajtás a bírói gyakorlatban. *Gazdaság és Jog*, 2012/7-8. szám
- **Muzsalyi Róbert:** Az Európai Parlament és a Tanács 2014. május 15-i 655/2014/EU rendeletének magyarázata. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Muzsalyi Róbert:** *Az európai számlazárolási rendelet kommentárja*. ORAC, Budapest, 2022.
- **Nagy Adrienn:** A hitelezői érdek elsőbbségének elve és a korlátozott adósvédelem elve közötti egyensúly megteremtése. In: **Wopera Zsuzsa – Nagy Adrienn (szerk.):** *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025.
- **Nagy Adrienn:** A Tanács 1346/2000/EK rendelete a fizetésképtelenségi eljárásról. In: **Wopera Zsuzsa – Wallacher Lajos:** *Polgári eljárásjogi szabályok az Európai Unió jogában*. CompLex Kiadó, Budapest, 2006.
- **Nagy Adrienn:** A törvény hatálya és az alapelvek. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017.
- **Nagy Adrienn:** Okiratok. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Nagy Andrea:** A biztosítási intézkedés elrendelésének megalapozottsága a fizetési meghagyásos eljárásban. In: **Wopera Zsuzsa – Nagy Adrienn (szerk.):** *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025.
- **Németh János:** Alapelvek. In: **Németh János – Kiss Daisy (szerk.):** *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet*. Complex Kiadó, Budapest, 2006.
- **Németh János:** Alapvető elvek. In: **Németh János (szerk.):** *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet*. KJK, Budapest, 1999.
- **Németh János (szerk.):** *Polgári nemperes eljárások*. Ligatura Kiadó, Budapest, 1992.
- **Névai László:** Alapvető elvek. In: **Szilbereky Jenő – Névai László (szerk.):** *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet*. KJK, Budapest, 1976.
- **Novák István:** Polgári eljárásjogunk alapelveinek jövője. *Magyar Jog*, 1994/9. szám

- **Pataki János István:** *A bírósági végrehajtási eljárás rendszere és a végrehajtó szervezet Magyarországon*. PhD értekezés, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2019.
- **Pataki János István:** Gondolatok a bírósági végrehajtás rendszeréről. *Jogelméleti Szemle*, 2013/I. szám
- **Paulovits Anita:** A jogerő kérdése a perjogtudományban és a közigazgatásban. *Miskolci Jogi Szemle*, 2010/1. szám
- **Pestovics Ilona:** *Bírósági végrehajtás*. Novissima Kiadó, Budapest, 2005.
- **Plausin Éva:** *A végrehajtás arányossága és fokozatossága*. In: Jogi Fórum https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/plausin_eva__a_vegrehajtas_aranyossaga_es_fokozatossaga%5Bjogi_forum%5D.pdf
- **Plósz Sándor:** *Polgári törvénykezési rendtartás*. Egyetemi előadásairól készült kéziratos jegyzet. 1890/1.
- **Pomeisl András:** Alapvető rendelkezések. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Pulinka Mihály:** A fizetési meghagyásos eljárással összefüggő perek. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2017.
- **Puskás Péter:** Az ideiglenes intézkedés. In: **Petrik Ferenc (szerk.):** *Polgári eljárásjog – Kommentár a gyakorlat számára*. ORAC Kiadó, Budapest, 2024.
- **Rák Viktor:** *Nagykommentár az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelethez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025.
- **Reviczky Renáta:** A közjegyzők és a közvetítők lehetséges kapcsolódási pontjai Magyarországon. *Közjegyzők Közlönye*, 2013/5. szám
- **Réti László:** Határozatok. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2017.
- **Sándor-Szőke Zsuzsanna:** Jogorvoslatok a végrehajtási eljárásban. In: **Udvary Sándor (szerk.):** *Polgári eljárásjog II*. Patrocínium Kiadó, Budapest, 2015.
- **Sándorfy Kamill:** *Törvényalkotásunk hőskora: az 1825-1848. évi reformkorszak törvényeinek története*. Szerzői kiadás, Budapest, 1936.

- **Sárffy Andor:** *A peráradat csökkentése a perenkívüli eljárás fejlesztése útján*. Magyar Jogászegylet, Budapest, 1930.
- **Schadl György:** Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Schadl György:** Ingóvégrehajtás. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Schweighardt Zsanett:** Tagállamközi követelésbehajtás – ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés. *Európai Jog*, 2018/3. szám
- **Simon István:** Végrehajtható okiratok és a biztosítási intézkedés. In: **Simon István (szerk.):** *Pénzügyi jog II.* Osiris Kiadó, Budapest, 2007.
- **Suhayda János:** *A magyar polgári törvénykezési rendtartás – Az 1868. évi LIV. törvényczikk*. Eggenberger Magyar Akad. Könyvkereskedése, Pest, 1869.
- **Suri Noémi:** Az európai biztosítási intézkedés helye a magyar polgári eljárásjogban – Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés első hazai tapasztalatai. In: **Wopera Zsuzsa – Nagy Adrienn (szerk.):** *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025.
- **Suri Noémi:** Gondolatok az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzésről, a követelésbehajtás legújabb alternatív eszközéről. *Acta Juridica et Politica*, 2021/3. szám
- **Suri Noémi:** Tagállamközi követelésbehajtás alternatívái polgári és kereskedelmi ügyekben. *Glossa Iuridica*, 2024/1-2. szám
- **Szekeres Szilvia:** Az ideiglenes és biztosítási intézkedések jogharmonizációs szempontú vizsgálata. *Európai Jog*, 2001/4. szám
- **Szeniczey Gusztáv:** *A magyar váltó- és kereskedelmi törvény*. Heckenast Gusztáv, Pest, 1871.
- **Szécsényi-Nagy Kristóf:** *Nagykommentár a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Széll-Cselószki Dóra:** A biztosítási intézkedés. *Executio*, 2019/1. szám
- **Szilbereky Jenő:** A bírósági végrehajtás. In: **Névai László – Szilbereky Jenő (szerk.):** *Polgári eljárásjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1968
- **Szikráné Gyenes Edina:** A biztosítási intézkedés és az ideiglenes biztosítási intézkedés. *Adó szaklap*, 2025/6. szám

- **Tóth Kordélia:** A végrehajtás alkotmányos keretei a tisztességes eljárás jegyében. *Studia Iuris*, 2025/1. szám
- **Udvary Sándor:** A határozatok joghatásai. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Udvary Sándor:** Ingóvégrehajtás. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Udvary Sándor:** Végrehajtás pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Ujlaki Tamás:** Alapvető rendelkezések. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025.
- **Vida István:** *A bírósági végrehajtás*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.
- **Vida István:** A bírósági végrehajtás új szabályozásának főbb elvi kérdései. *Jogtudományi Közlöny*, 1955/11. szám
- **Vitvindics Mária – Wopera Zsuzsa:** Az új polgári perrendtartás koncepciójának sarokkövei. *Fontes Iuris*, 2015/1. szám
- **Völcsey Balázs:** Az ideiglenes intézkedés. In: **Varga István (szerk.):** *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja, I/III*. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2018.
- **Wellmann György:** A mögöttes felelősségről, különös tekintettel annak elévülésére. *Magyar Jog*, 2006/9. szám
- **Wopera Zsuzsa:** *Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban*. PhD értekezés, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, 2001.
- **Wopera Zsuzsa:** *Az ideiglenes intézkedés perjogi intézményének elméleti megközelítési lehetőségei*. Jogtudományi Közlöny, 2003/5. szám
- **Wopera Zsuzsa:** *Európai körkép egyes államok polgári eljárásjogának ideiglenes intézkedéseiről*. Jogtudományi Közlöny, 2001/5. szám
- **Wopera Zsuzsa:** *Hatékony jogvédelem a magyar és az Európai Unió polgári eljárásjogában – Az ideiglenes intézkedés*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2007.

Idegen nyelvű szakirodalom:

- **Baumbach, Adolf – Lauterbach, Wolfgang – Albers, Jan – Hartmann, Peter:** *Zivilprozessordnung*. Verlag C. H. Beck, München, 2019.
- **Buzzoni, Marco – Goris, Carlos Santaló:** *Report on Practices in Comparative and Cross-Border Perspective*. Max Planck Institute, Luxembourg, 2022.
- **Colman, Anthony D. – Lyon, Victor – Hopkins, Philippa:** *The Practice and Procedure of the Commercial Court*. Taylor and Francis Group, 2008.
- **Cornwell, P. J. – Sturzenegger, M. N.:** Interlocutory Injunctions: a Serious Question to be Tried? In: *Sydney Law Journal*. 1997.
- **Fabano, Carlos:** Maximizing Plaintiff Protection in the World of Asset Freezing and Bypassing the Due Process of Inquiring Notice: The Mareva Injunction as an Alternative to the American Legal Remedies. In: *International Law Students Association Journal of International and Comparative Law*. 2002.
- **Golak, Mateusz Wiktor:** Minimum standards in the European Account Preservation Order. In: *Review of European and Comparative Law*, vol. XXXVIII. 2019.
- **Goris, Carlos Santaló:** *Conference Report: „European Account Preservation Order: Practical Challenges and Prospects for Reform"*. University of Luxembourg, 2024.
- **Gray, Christine:** Interlocutory Injunctions since Cyanamid. In: *The Cambridge Law Journal, vol. 40*. 1981.
- **Groleau, Jean-Philippe:** Interlocutory Injunctions: Revisiting the Three-Pronged Test. In: *McGill Law Journal vol. 53*., 2008.
- **Kern, Alexander:** The Mareva Injunction and Anton Piller Order: the Nuclear Weapons of English Commercial Litigation. In: *Florida Journal of International Law*, 1997/11.
- **Kramer, Xandra – Sánchez, Guillermo Ormazabal:** Provisional and protectice measures. In: **Hess, Burkhard – Woo, Margaret – Cadiet, Loic – Menétrey, Séverine – García, Enrique Vallines (eds.):** *Comparative Procedural Law and Justice*. 2025.
- **Kyriakides, Nicolas:** The United Kingdom's Stance to the Recently Introduced European Account Preservation Order. In: *Civil Justice*, vol. 33, 4/2014.
- **Miles, Cameron A.:** Preliminary Matters. In: **Miles, Cameron A. (ed.):** *Provisional Measures before International Courts and Tribunals*. Cambridge University Press, 2017.
- **Mitchell, Paul:** The Mareva Injunction in aid of Foreign Proceedings. In: *Osgoode Hall Law Journal*, 1996.

- **Nation, Mary A.:** Granting a Preliminary Injuction Freezing Assets not Part of the Pending Litigation: Abuse of Discretion or an Important Advance in Creditor's Rights? In: *Tulane Journal of International and Comparative Law*. 1991/1.
- **Paulus, Christoph:** Zwangsvollstreckungsrecht. In: **Paulus, Christoph (Autor):** *Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, Zwangsvollstreckung und Europäisches Zivilprozessrecht*. Springer, Berlin, Heidelberg.
- **Pretelli, Ilaria:** Provisional and Protective Measures in the European Civil Procedure of the Brussels I System. In: *Private International Law*, 2017.
- **Pretelli, Ilaria:** The Law Applicable to Provisional and Protectice Measures – with a Focus on the EU System of Ancillary Reliefs. In: *Yearbook of Private International Law*, 2020.
- **Saranovic, Filip:** Jurisdiction and Freezing Injunctions: a Reassessment. In: *Cambridge University Press*, 2019/3.
- **Schrader, Matthias – Schmidt, Johannes – Wachtel, Svenja – Nettlau, Henry – Dietrich, Marc – Peitzmeier, Fabian – Voelker, Annika:** How interim relief in German civil litigation works. In: *German Law Series*, 2023.
- **Stein, Friedrich – Jonas, Martin:** *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. Mohr Siebeck, Tübingen, 1996.
- **Taelman, Piet:** Belgium. In: **Newman, Lawrence W. (ed.):** *Attachment of Assets*. Juris Publishing, New York. 2001.
- **Taelman, Piet – Van Severen, Claudia:** *Civil Procedure in Belgium*. Wolters Kluwer, 2021.
- **Voet, Stefaan:** *Evidence and Provisional Measures in Complex Litigation and Class Actions – Belgium*. International Association of Procedural Law Buenos Aires Conference, 2012.
- **Voet, Stefaan – Gillaerts, Pieter:** Cross Border Enforcement of Monetary Claims – Interplay of Brussels IA Regulation and National Rules. In: *University of Maribor Press*, 2018.
- **Weinert, Mirko:** *Vollstreckungsbegleitender einstweiliger Rechtsschutz*. Mohr Siebeck, Tübingen, 2007.
- **Wilson, Jeffrey L.:** Three of by Equity: Mareva Orders and the new British Invasion. In: *St. John's Journal of Legal Commentary*. 2005/3.

JOGFORRÁSOK JEGYZÉKE

Belföldi jogforrások:

- 1840. évi XV. törvénycikk a váltó-törvénykönyvről
- 1868. évi LIV. törvénycikk a polgári törvénykezési rendtartásról
- 1881. évi LX. törvénycikk a végrehajtási eljárásról
- 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
- 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában
- 1955. évi 21. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról
- 12/1962. (X. 31.) IM rendelet a New Yorki Egyezmény végrehajtásáról
- 1979. évi 18. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról
- 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
- 1991. évi XXXVIII. törvény a használati minták oltalmáról
- 46/1991. (IX. 10.) AB határozat
- 52/1991. (X. 22.) AB határozat
- 1991. évi XXXIX. törvény a mikroelektronikai félvezető termék topográfiájának oltalmáról
- 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
- 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
- 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
- 1997. évi XI. törvény a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról
- 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól
- 1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
- 2000. évi CXXXVI. törvény a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a kapcsolódó jogszabályok módosításáról
- 2001. évi XLVIII. törvény a formatervezési minták oltalmáról
- 180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet a betétek és takarékbetétek végrehajtásáról
- 1/2002. (I. 17.) IM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről
- 26/2004. (II. 26.) Korm. rendelet az egyes termékek kiegészítő oltalmára vonatkozó európai közösségi rendeletek végrehajtásához szükséges szabályokról

- 2006. évi V. törvény a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
- 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről
- 2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról
- 2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
- 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
- 2012. évi XCV. törvény a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 2013. évi XXXIV. törvény az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről, és egyes törvényeknek az építésügyi lánctartozások megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról
- 2013. évi CII. törvény a halgazdálkodásról és a hal védelméről
- 2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról
- 2013. évi CCXXI. törvény a hitelbiztosítéki nyilvántartásról
- 191/2014. (VII. 31.) Korm. rendelet a mező- és erdőgazdasági hasznosítású földek végrehajtási, felszámolási vagy önkormányzati adósságrendezési eljárásról
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
- 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
- 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról
- 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 2017. évi CXVIII. törvény a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról
- 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről
- 2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási rendtartásról
- 2017. évi CLIII. törvény az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról
- 36/2017. (XII. 29.) IM rendelet a nemzetközi jogsegélyre és a külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó viszonosság megállapításáról
- 2021. évi C. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
- 6/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtás szervezetéről
- 8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról
- 2023. évi XXXIX. törvény a gazdaság versenyképességének növelése érdekében történő törvénymódosításokról

- 2023. évi CIII. törvény a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól

Az Európai Unió jogforrásai:

- A Tanács 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 655/2014/EU rendelete (2014. május 15.) polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendelete (2015. május 20.) a fizetésképtelenségi eljárásról
- A Bizottság (EU) 2016/1823 végrehajtási rendelete (2016. október 10.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló 655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben említett formanyomtatványok meghatározásáról
- Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés

Nemzetközi jogforrások:

- Civil Procedure Rules of England and Wales
- Code Judiciaire Belge
- Die deutsche Zivilprozessordnung
- Senior Courts Act 1981 of England and Wales

Bírósági döntések:

- BDT2002. 646.
- BDT2002. 727.

- BDT2003. 883.
- BDT2005. 1116.
- BDT2009. 1972.
- BDT2010. 2306.
- BDT2011. 2460.
- BDT2012. 2815.
- BDT2017. 374.
- BDT2022. 4589.
- BH1993. 699.
- BH1995. 48.
- BH1995. 481.
- BH1996. 438.
- BH1996. 461.
- BH1996. 653.
- BH1997. 347.
- BH1998. 183.
- BH1998. 200.
- BH1998. 536.
- BH1998. 537.
- BH1999. 314.
- BH2001. 23.
- BH2001. 127.
- BH2001. 331.
- BH2001. 486.
- BH2002. 102.
- BH2002.152.
- BH2002. 190.
- BH2002. 402.
- BH2002. 441.
- BH+2002. 32.
- BH2003. 110.
- BH2003. 162.

- BH2003. 461.
- BH2003. 463.
- BH2005. 60.
- BH2006. 349.
- BH2008. 270.
- BH2017. 3732.
- BH2020. 4124.
- EBH2000. 338.
- EH2003. 873.
- ÍH2019. 104.
- ÍH2021. 90.
- KGD2004. 98.
- Kúria Kfv.I.35.171/2020/4.
- Szolnoki Városi Bíróság P.21.423/2005/53.

Egyéb jogforrások:

- A Stockholmi Program végrehajtásáról szóló cselekvési terv (COM(2010) 171)
- Bizottsági szolgálati munkadokumentum – A hatásvizsgálat összefoglalása (SEC(2011) 938)
- Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 16-ai Országos Tanácskozásának 8. számú állásfoglalása
- Juridictions judiciaires: Rapports juridictions judiciaires 2024. In: https://justice.public.lu/fr/publications.html?r=f%2Faem_theme%2Ftags_theme%3Ajustice%5Cjuridictions-judiciaires&
- Miniszteri indokolás a végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvénycikkhez
- Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelethez
- Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez
- Miniszteri indokolás az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvényhez
- Statistischer Bericht – Zivilgerichte 2024. In: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/_inhalt.html#_ni99hqndc

- Stockholmi Program – a polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa (2010/C 115/01)
- The Report on the Hearing of Civil Cases, In: https://www.teismai.lt/en/courts/statistics/654
- Zöld könyv - A bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonának átláthatósága (COM(2008) 128)
- Zöld könyv – Az ítéletvégrehajtás hatékonyságának javításáról az Európai Unióban: bankszámlák letiltása (COM(2006) 618)

PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

- **Móricz Aliz:** Biztosítási intézkedés a magyar végrehajtási eljárásban. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2022/1. 249-266. o.
- **Móricz Aliz:** Gondolatok a biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés elhatárolásáról. In: **Jámborné Róth Erika (szerk.):** *Doktoranduszok fóruma, 2021*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2022. 67-70. o.
- **Móricz Aliz:** A biztosítási intézkedés jogintézményének főbb sarokpontjai az adóvégrehajtási eljárásban. In: *Fontes Iuris*, 2023/2-4. 71-80. o.
- **Móricz Aliz – Erdős Éva:** A biztosítási intézkedés szerepe az adóvégrehajtási eljárásban. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*, 2023/2. 31-49. o.
- **Móricz Aliz – Darai Péter:** Az adóvégrehajtás térülési rátájával kapcsolatos összefüggések. In: *Gazdaság és Jog*, 2025/7-8. 45-54. o.
- **Móricz, Aliz:** Dogmatic issues of security measures in judicial enforcement. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2025/2. p. 183-206.
- **Móricz, Aliz:** Differences and similarities between security measures in judicial and tax enforcement proceedings. In: *Debreceni Jogi Műhely*, 2025/3-4. p. 157-184.
- **Móricz Aliz – Kaposvári Lóránt:** Gondolatok az ideiglenes biztosítási intézkedés elrendeléséről. In: *Adóvilág*. https://adovilag.hu/2025/12/05/gondolatok-az-ideiglenes-biztositasi-intezkedes-elrendeleserol
- **Móricz, Aliz:** The past and the present of security measures in tax enforcement proceedings. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*, 2025/2. p. 183-206.
- **Móricz, Aliz:** Security measures in judicial enforcement and criminal proceedings. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*. 2026/1. (megjelenés alatt)
- **Móricz, Aliz:** Security measures in the European Union: issues of the account preservation order, with particular regard to the Hungarian legislation. *Austrian Law Journal*. (megjelenés alatt)

13. melléklet

NYILATKOZAT

Alulírott dr. Móricz Adrienn Aliz büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy a beadott PhD értekezés önálló munkám eredménye, az irodalmi hivatkozások egyértelműek és teljesek.
Tudományos közleményeimet az MTMT adattárba feltöltöttem (MTMT azonosító: 10079555)
A hivatkozásokat is tartalmazó közleményjegyzéket kinyomtatva mellékelem.

Dátum: 2026. augusztus 25.

……

aláírás

Nyilatkozat

Alulírott dr. Móricz Adrienn Aliz, a Miskolci Egyetem Mesterséges intelligencia használatáról szóló szabályzatában és a Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola A mesterséges intelligencia használatának irányelveiben foglaltak szerint nyilatkozom, hogy a doktori értekezés és a tézisfüzetek elkészítéséhez mesterséges intelligenciát használtam / nem használtam.

A mesterséges intelligencia (továbbiakban: MI) használata esetén nyilatkozom az alábbiakról:
1. Az alkalmazott MI eszköz neve: -
2. Az alkalmazott MI eszköz elérhetősége (pl. URL), verziószáma: -
3. A generált tartalom előállításának pontos dátuma (év, hónap, nap): -
4. A felhasználás célja és mértéke (tételesen bemutatva, hogy az elkészült anyag mely részét és milyen mértékben érinti az MI használata, mely részfeladat megoldásához került sor az MI használatára): -

Tudomásul veszem, hogy a Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola A mesterséges intelligencia használatának irányelvei értelmében „*Tézisek, kutatási eredmények, következtetések, konklúziók megfogalmazásához, elemzések készítéséhez a mesterséges intelligencia alkalmazása tilos. Az ilyen módon készített bármely dolgozat, tanulmány nem fogadható el*.”

Miskolc, 2026. augusztus 25.

.....
aláírás